

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ (Ἀριθ. 37).

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ
Ἡ
ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

«Κιμήλια ἱσθλά καὶ νόιοι Χρήσιμα.»
(Εὐρυπίδου).

ΥΠΟ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ

II

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ

100 Ὀδὸς Ἑρμοῦ Ὀδὸς Νίκης 14

1884

BK

MT4B2

Handwritten signature or initials.

Αριθ. 131727

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ (Αριθ. 37).

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

Ἡ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ

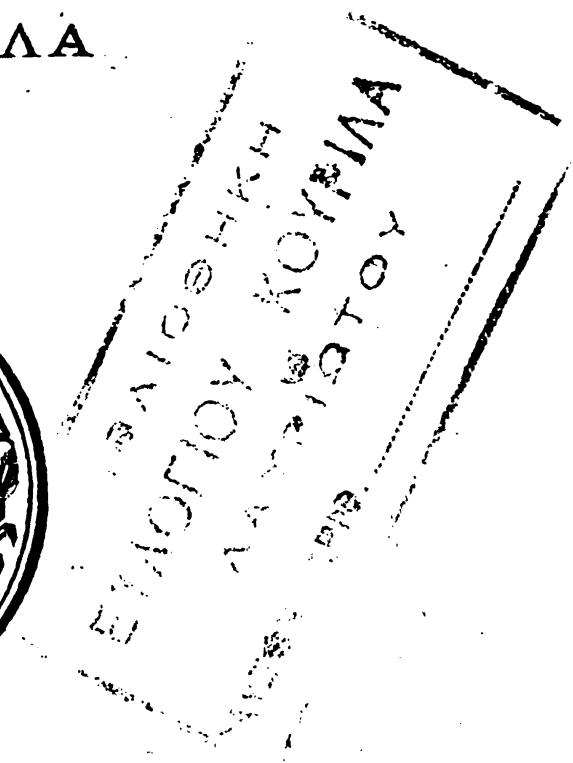
ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ

«Κιμήλια ἱσθλά καὶ νόστοι Χρήσιμα.»
(Εὐριπίδου).

ΥΠΟ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ

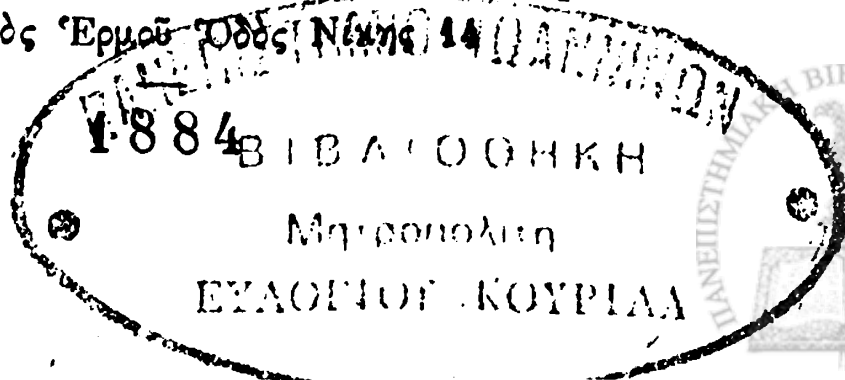
II

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ

100 Ὀδὸς Ἑρμοῦ Ὀδὸς Νέως 14

ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

ΤΗΣ

ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΠΑΙΚΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΟΣ.

Η ΑΓΚΥΡΑ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ.

• Οὐ μετανοεῖν, ἀλλὰ προνοεῖν
χρὴ τὸν ἄνδρᾶ τὸν σοφόν. •

(Ἐπιχάρμου.)

Θ ΣΑΚΙΣ ἐπεσκέφθημεν τὸν Γεροστάθην, πάντοτε ἐνησχολημένον εὐρομεν αὐτόν. Ἐβδελύσσετο δ' ἀγαθὸς γέρων τὴν ἀργίαν· ἐθεώρει δὲ καὶ τὴν σωματικὴν καὶ τὴν ψυχικὴν ἐργασίαν οὐχὶ μόνον ὠφελίμους εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς χρέη ἱερά παντὸς τιμίου καὶ φρονίμου ἀνθρώπου.

Συνήθως ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κήπου του, ἐνίοτε δὲ εἰς ξυλουργικὴν τινα ἐργασίαν, καὶ ἄλλοτε ἀνεγίνωσκε, κρατῶν πάντοτε ἐγγράφους σημειώσεις εἰς ἀναγνώσεών του.

Ἡμέραν τινὰ εὐρόντες αὐτὸν γράφοντα, ἠθελήσαμεν ν' ἀναχωρήσωμεν. Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης μᾶς προσεκάλεσε νὰ καθίσωμεν, λέγων ὅτι εἶχεν ἤδη τελειώσει τὸ ἔργον του, καὶ ὅτι μάλιστα ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἀναγνώσῃ ὅσα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχε γράψῃ.

Ἄλλὰ πρὶν ἀρχίσῃ τὴν ἀνάγνωσιν, ἐνθυμοῦμαι ὅτι μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς περὶ μυθιστοριῶν

Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΟΣ.

Γνωρίζω, παιδιά μου, ὅτι, ὦν ἤδη γέρων, δυσκόλως δύναμαι ν' ἀποβάλω τὰς κακὰς ἑξεις, καὶ ν' ἀποκτήσω ἀντ' αὐτῶν ἄλλας καλὰς. Τὸ παλαιὸν δένδρον, καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπον, δὲν δύναται πλέον νὰ λυγισθῇ, οὔτε νὰ ὀρθωθῇ ὑπὸ τοῦ κηπουροῦ.

Καὶ ὁμως δὲν παύω προσπαθῶν διὰ τῆς ἀναγνώσεως τὴν βελτίωσιν καὶ τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας μου, ἐνθυμούμενος τὸ ῥητὸν τοῦ Αἰσχύλου «Καλὸν δὲ καὶ γέροντα μαρθάνειν σοφά.»

Ἄλλὰ δυστυχῶς πόσον σπάνια εἶναι σήμερον τὰ ἐπωφελῆ βιβλία! πόσον πολλὰ τὰ ἀνωφελῆ καὶ κοῦφα! πόσον δὲ ἄφθονα τὰ ἐπικίνδυνα καὶ φθοροποιά!

Τὰ περισσότερα τῶν νεωτέρων βιβλίων συγγράφονται χάριν ῥηματολογίας τῶν συγγραφέων, καὶ οὐχὶ γὰρ ὠφελείας τῶν ἀναγινωσκόντων. Δι' αὐτὸ ἐπλημμυρισαν τὴν Εὐρώπην αἱ *Μυθιστορίαι*, αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκοπὸν κρύφιον ἔχουν τὴν διαφθορὰν τῶν ἠθῶν· διότι, ὅσοι περισσότεροι εἶναι οἱ ὀκνηροὶ καὶ διεφθαρμένοι, τόσοι περισσότεροι εἶναι καὶ οἱ ἀναγινῶσται τῶν μυθιστορημάτων· ὅσοι δὲ περισσότεροι ἀναγινώσκουν μυθιστορίας, τόσοι

περισσότερα χρηματολογούν οί ασυνείδητοι μυθιστοριογράφοι.

Ἐνθυμούμαι, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, γέροντα καθηγητὴν τῆς φιλολογίας εἰς Βιέννην, ὅστις ἠρώτησέ ποτε νέον Γερμανόν, συγγράφοντα ἐρωτικάς καὶ κακοήθεις μυθιστορίας, διατί ἠσπάσθη τοιοῦτον εἶδος ἐνασχολήσεως;

— Διότι εἶμαι πτωχός, ἀπήντησεν ὁ λογιώτατος. Ἐκ τῶν βιβλίων δὲ μόνον τὰ μυθιστορήματα, καὶ μάλιστα τὰ ἐρωτικά, ἐξοδεύονται σήμερον· καὶ ἐπομένως μόνον αὐτὰ ὠφελοῦν τοὺς πτωχοὺς συγγραφεῖς.

Ὁ καθηγητὴς παρετήρησε τότε πρὸς τὸν πτωχὸν συγγραφέα, ὅτι ἤθελεν εἶσθαι πολὺ ὀλιγώτερον ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν κοινωνίαν, ἂν ἐπροσπάθει νὰ χρηματολογήσῃ κλέπτων, παρὰ συγγράφων τοιαύτας μυθιστορίας.

— Πῶς! ἀπήντησε μετ' ἀγανακτήσεως ὁ νέος Γερμανός· ἡ μὲν κλοπὴ εἶναι ἀτιμότερον, τὸ δὲ συγγράφειν ἐντιμότερον.

— Τὸ συγγράφειν μυθιστορίας κακοήθεις, ἐπρόσθεσε τότε ὁ καθηγητὴς, εἶναι, φίλε μου, ἔγκλημα κοινωνικὸν πολὺ μεγαλῆτερον καὶ ἀτιμότερον τῆς κλοπῆς. Διὰ τῆς κλοπῆς ὁ κλέπτης ἀφαιρεῖ δολίως τὰ χρήματά τινων, ἐνῶ ὁ κακοήθης μυθιστοριογράφος οὐχὶ μόνον τὰ χρήματα, ἀλλὰ καὶ τὸν πολύτιμον καιρὸν τῶν ἀναγνωστῶν του δολίως ἀφαιρεῖ· δὲν ζημιώνει δὲ μόνον ὀλίγους χρηματικῶς, ὡς ὁ αἰσχροὺς κλέπτης, ἀλλὰ ζημιώνει καὶ ἠθικῶς ὀλοκλήρον τὴν κοινωνίαν, διαφθείρων καὶ τὸν νοῦν καὶ τὰ ἦθη διὰ τῶν αἰσchrῶν αὐτοῦ διτηγήσεων.

Ὁ νέος μυθιστοριογράφος, συλλογισθεὶς ὀλίγον, ὠμολόγησεν ὅτι ὁ καθηγητὴς εἶχε δίκαιον· ἔκτοτε δὲ δὲν

ἔγραψε παρὰ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του, καὶ οὐχὶ μόνον πρὸς ὠφέλειαν τοῦ βαλαντίου του.

Αἱ μυθιστορίαι συνήθως, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἐμψυχόνουν τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν· ἐξάπτουν τὴν φαντασίαν τῶν νέων, καὶ ἐπομένως ἐλαττόνουν τὴν κρίσιν αὐτῶν· διεγείρουν τὰ φθοροποιὰ πάθη, καὶ διαφθείρουν οὕτω τὴν καρδίαν· κακοςυνειθίζου τὸν νοῦν εἰς τὴν ἐλαφρὰν ἀνάγνωσιν, καὶ καθιστῶσιν αὐτὸν ἀνίκανον σπουδαίας καὶ ὠφελίμου ἀναγνώσεως καὶ μελέτης. Ἐπὶ τέλος καταστρέφουν ἀνωφελῶς τὸ πολυτιμότερον κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδὴ τὸν καιρὸν του.

Ὁ φρόνιμος καὶ πολύπειρος Ὀδυσσεύς, ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Τρωάδος εἰς τὴν Ἰθάκην, διὰ νὰ μὴ ἐλκυσθῆ ἀπὸ τὰς θελκτικὰς μελωδίας τῶν Σειρήνων, καὶ ναυαγήσῃ εἰς τοὺς ἐπικινδύνους βράχους των, αὐτὸς μὲν ἐδέθη εἰς τὸ κατάρτιον τοῦ πλοίου του, τῶν δὲ συνταξειδιωτῶν του τὰ αὐτία ἔφραξε μὲ κηρίον.

Οὕτω καὶ σεῖς καὶ αἱ ἀδελφαί σας, εἶπεν ὁ γέρον, καὶ τὰ αὐτία καὶ τὰ ὄμματα πρέπει νὰ κλείητε, ὅσάκις μυθιστορίαι παρουσιάζωνται ἐνώπιόν σας. Ἄλλ' ἄς ἔλθωμεν, φίλοι μου, εἰς τὸ προκείμενον.

Αἱ ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος

Σήμερον ἀνεγίνωσκον τὰς ἐξομολογήσεις Γάλλου τινός, Σίμωνος καλουμένου, ὅστις ἀφελέςατα ἐκθέτει πῶς ἀπέκτησε τὴν φρόνησιν, ἣτις τόσον πολὺ τὸν ἐτίμησε, καὶ εὐτυχῆ κατέστησεν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του.

Αἱ ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος τόσον μὲ ἤρσαν, ὥστε

ἀπεφάσισα νὰ μεταφράσω ἐλευθέρως αὐτάς, οὐχὶ μόνον διὰ νὰ τὰς ἐντυπώσω ἔτι μᾶλλον εἰς τὸν νοῦν μου, ἀλλὰ διὰ ν' ἀναγνώσω καὶ πρὸς ὑμᾶς, τοὺς καλοὺς μου φίλους, τὴν μετάφρασίν μου ταύτην.

Τίς ἐξ ὑμῶν δὲν ἐπιθυμεῖ, ὅταν ἡλικιωθῆ, νὰ τιμᾶται ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ εὐτυχῆς νὰ διέλθῃ τὸν βίον; Ἄλλ' οἱ ἄφρονες οὔτε νὰ τιμηθῶσι δύνανται, οὔτε εὐτυχεῖς νὰ ζήσωσιν. Ἀπαιτεῖται φρόνησις διὰ ν' ἀποκτήσῃ τις ὑπόληψιν, καθὼς ἀπαιτοῦνται ἀγαθοεργίαι διὰ ν' ἀποκτήσῃ τις ἀγάπην παρὰ τῶν ἄλλων.

Πάντες λοιπὸν βεβαίως ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθητε πῶς ἀποκτᾶται ἡ φρόνησις, ἣτις δικαίως ὠνομάσθη παρὰ τοῦ Πυθαγόρου ἄγκυρα τῆς εὐτυχίας· διότι κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, αὐτὴ μᾶς διδάσκει τί πρέπει νὰ πράττωμεν, καὶ τί νὰ μὴ πράττωμεν διὰ νὰ ζῶμεν εὐτυχεῖς.

Ἀκούσατέ λοιπὸν, παῖδιά μου, πῶς ὁ Σίμων διηγεῖται ὅτι ἀπέκτησε τὴν φρόνησιν· καὶ ὁ Γεροστάθης ἤρχισε τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀκολούθου μεταφράσεώς του, τῆς ὁποίας ἀντίγραφον εὐτυχῶς διέσωσα.

ΓΝΩΘΙ ΣΑΓΤΟΝ.

Ὅτε, νέος ὢν, ἐσπούδαζον εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου μου, ἤκουσα παρὰ τοῦ διδασκάλου ὅτι ὑπῆρχόν ποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἄνδρες ἐπονομασθέντες Σοφοί. Τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, ἂν καὶ μικρός, ἤρεσα ὑπερβολικά.

— Καὶ τί ἀπαιτεῖται, ἡρώτησα ἀμέσως, διὰ νὰ γίνῃ τις ἄξιος τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ τίτλου; Μήπως ἀπαιτῆται εὐγένεια γεννήσεως; μήπως ἀπαιτῶνται πλοῦτη μέγала;

Οὐχί, μοι ἀπεκρίθησαν. Οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ πλούσιοι, ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὴν ἐξ εὐγενῶν καταγωγὴν των καὶ εἰς τὰ μεγάλα πλούτη των, μένουν συνήθως ἄσοφοι καὶ ἠπαίδευτοι· ἐπαιρόμενοι δέ, καὶ τοὺς ἄλλους περιφρονοῦντες, καταντῶσιν οὐχί οἱ σοφώτεροι, ἀλλ' οἱ ἀνοητότεροι τῆς κοινωνίας.

— Τί λοιπὸν απαιτεῖται, διὰ νὰ γίνῃ τις σοφός;

Τότε ὁ διδάσκαλος ἀπεκρίθη ὅτι εἰς τῶν ἀρχαίων Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος εἶπεν ὅτι ἡ ἀληθὴς σοφία συνίσταται εἰς τὸ Γνώθι σαυτὸν· διότι μόνον, ὅταν γνωρίσῃ τις τὸν ἑαυτὸν του, ἀποκτᾷ φρόνησιν, καὶ καθίσταται εὐτυχής· διὰ τοῦτο δὲ οἱ Ἕλληνες ἐνεχάραζαν μὲ χρυσᾶ γράμματα ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ Γνώθι σαυτὸν, ὡς τὸ ἀναγκαιότερον ὅλων τῶν παραγγελμάτων.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ νὰ γνωρίσω τὸν ἑαυτὸν μου μοι ἐφάνη εὐκολώτατον, ἀπεφάσισα νὰ γίνω καὶ ἐγὼ σοφός.

— Ἀλλὰ δὲν εἶναι τόσο εὐκόλον, μὲ εἶπον, τὸ Γνώθι σαυτὸν, ὅσον τὸ νομίζεις· δὲν πρόκειται διὰ τοῦ Γνώθι σαυτὸν νὰ γνωρίσῃς τὸν ἐξωτερικόν σου Σίμωνα, τὸν ὑποπίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις σου, ἀλλὰ τὸν ἐσωτερικόν σου Σίμωνα, δηλαδὴ τὴν ψυχὴν σου, τὴν καρδίαν σου, τὰς ἠθικάς σου ἐλλείψεις, τὰς ψυχικάς σου κακίας· γνωρίζων δὲ αὐτὰς νὰ τὰς διορθώσῃς. Ἡ ἐργασία αὕτη δὲν εἶναι πολὺ εὐκόλος.

Πόσοι ἀσχημότατοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἂν καὶ καθ' ἡμέραν βλέπωσι τὰ πρόσωπά των εἰς τὴν καθρέπτην, νομίζουν ὅτι εἶναι χαριέστατοι καὶ ὠραιότατοι!

Πόσοι γονεῖς δὲν βλέπουν οὔτε τὰ φυσικά, οὔτε τὰ

ἠθικὰ τῶν τέκνων των ἐλαττώματα, τὰ ὅποια πᾶς ἄλλος εὐκόλως διακρίνει!

Ἄλλ' ἐὰν ἡ φιλαυτία μᾶς τυφλὸν ἴσται, ὥστε μήτε τὰ φυσικὰ ἐλαττώματά μας νὰ βλέπωμεν, φαντάσθητι φίλε Σίμων, πόσον δυσκολώτερον θέλει εἶσθαι τὸ νὰ γνωρίσης καὶ ὁμολογήσης εἰς σεαυτὸν τὰ ἠθικὰ σου ἐλαττώματα! Πολὺ εὐκολώτερον εἶναι νὰ μάθῃ τις πόσον ὁ ἥλιος ἀπέχει ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ πόσον ἡ γῆ ἀπὸ τὴν σελήνην, παρὰ νὰ γνωρίσῃ ἀληθῶς τὸν ἑαυτὸν του

Αἱ δυσκολίαι ὅμως αὗται δὲν μ' ἀπεκαρδίωσαν, διότι ὁ τίτλος τοῦ Σοφοῦ πολὺ μ' ἐγαργάλιζεν.

Ἦρχισα λοιπὸν νὰ σπουδάζω τὸν ἑαυτὸν μου, καὶ νὰ τὸν ἐξετάζω μετὰ προσοχῆς, ὅπως τὸν γνωρίσω. Ἄλλ' εἰς τὸ ἔργον μου τοῦτο εὖρον ἀμέσως δυσκολίας, τὰς ὁποίας δὲν ἐπερίμενον. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ φιλαυτία καὶ ὁ ἐγωϊσμός ἐσκότιζον τὸν νοῦν μου, καὶ δὲν ἔβλεπον εἰς τὸν ἑαυτὸν μου εἰμὴ προτερήματα, οὐδὲν δὲ ἐλάττωμα εὕρισκον. Βαθμηδὸν ὅμως ἤρχισα νὰ διακρίνω μικρὰ τινα ἐλαττώματα καὶ κακίας· ἀλλ' ὁ νοῦς μου, νικώμενος ὑπὸ ἧς φιλαυτίας, εὕρισκε σοφιστικὰς τινας δικαιολογίας ὧν ἐλαττωμάτων καὶ κακιῶν μου. Ὅτε δὲ ἐπροχώρησα εἰς τὸ ἔργον μου, καὶ ἐξηκολούθησα μετ' ἐπιμονῆς τὴν σπουδὴν μου, ἤρχισεν ὁ μὲν νοῦς νὰ ὑπερισχύῃ, ἡ δὲ φιλαυτία νὰ ὑποχωρῇ· καὶ τότε καθ' ἡμέραν ἀνεκάλυπτον εἰς ἑμαυτὸν ἰδέαν τινα ἐσφαλμένην, ἠθικὸν τι ἐλάττωμα, καὶ νέαν ἔλλειψιν, ἀδυναμίαν, ἢ κακίαν

Αἱ δυσάρεστοι αὐτὰ! ἀνακαλύψεις κατ' ἀρχὰς μοι ἦσαν πολὺ ἐνοχλητικαί, πληγόνουσαι τὴν φιλαυτίαν καὶ φιλοτιμίαν μου· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὸ ἔργον μου κατήν-

τησε καὶ εὐκολον καὶ εὐάρεστον, διότι, ἀνακαλύπτων ἐλάττωμά τι, καὶ ἐκριζόνων αὐτὸ ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου, ἠσθανόμην ἀνάπαυσιν καὶ ἡδονὴν γλυκυτάτην.

Θέλω δὲ σὰς ἐκθέσει ἀμέσως τὰς κυριωτέρας παρατηρήσεις καὶ ἀνακαλύψεις, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐξέτασις τοῦ ἑαυτοῦ μου μὲ ὠδήγησεν, ὅπως δι' αὐτῶν εὐκολυνθῆτε εἰς τὸ ἔργον σας, ἂν ποτε καὶ σεῖς ἐπιθυμήσητε ν' ἀποκτήσητε σοφίαν καὶ ὑπόληψιν σοφῶν. Οὕτω δὲ θέλω τὰς φέρει ἐπὶ τῶν ὤμων μου μέχρι τοῦ μέσου τῆς ὁδοῦ, ἔχοντες δὲ τοὺς πόδας ἀκουράστους, θέλετε δυνηθῆ τότε εὐκόλως νὰ προχωρήσητε περαιτέρω, διότι ἡ ὁδὸς τοῦ Γνωθὶ σαυτοῦ εἶναι μακρὰ καὶ ἐπίπονος, ὀλίγοι δὲ εἶναι οἱ εὐτυχεῖς θνητοί, οἵτινες ἐπλησίασαν εἰς τὸ τέλος αὐτῆς.

ΜΕΤΡΙΟΤΗΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ.

Ἐξετάζων τὸν ἑαυτόν μου, τὸ πρῶτον ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον ἀνεκάλυψα, ἦτο μικρὸς σπινθῆρ κενοδοξίας καὶ φιλοπρωτίας. Ἄν ἐγκαίρως δὲν ἀνεκάλυπτον καὶ δὲν ἔσβυνον τὸν σπινθῆρα τοῦτον, ἴσως ἤθελε προξενήσει φλόγα καὶ πυρκαϊάν, ἥτις καὶ ἐμὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους μετ' ἐμοῦ ἤθελε κατακαύσει.

Ἐπειδὴ εἰς τὸ σχολεῖον διεκρινόμην μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν μου, εἰς δὲ τὰς ἐξετάσεις ἐφαινόμην μεταξὺ τῶν ἀρίστων, μοὶ ἐγεννήθη ἀνεπαισθήτως ἡ ἰδέα ὅτι δύναμαι νὰ γίνω ἀνὴρ μέγας καὶ ἐξοχος, καὶ νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς ἄλλων, ὡς ἐπίσκοπος, στρατηγός, ἢ ὑπουργός.

Ὅστις φορεῖ κίτρινα ὄμματουῶλια βλέπει χρυσὰ τὰ χάλκινα νομίσματα· ὅστις δὲ φορεῖ τὰ ὄμματουῶλια τῆς

κενοδοξίας και φιλαυτίας, τὸν μὲν ἑαυτὸν τοῦ βλέπει χρυσοῦν, τοὺς δὲ ἄλλους χαλκίνοὺς.

Ἄλλὰ παρευρεθεὶς εἰς τινὰ ἐπίσημον τελετήν, παρετήρησα ὅτι ὀλίγοι ἦσαν οἱ λαμπροστολισμένοι ὑπάλληλοι, πλείστοι δὲ οἱ ἀπλοῖ πολῖται.

Τότε ἐνόησα ὅτι ἡ κοινωνία ὁμοιάζει πυραμίδα, εἰς τὴν στενὴν κορυφὴν τῆς ὁποίας ὑπάρχουν ὑψηλαί τινες θέσεις, ἀλλὰ πολλὰ ὀλίγαι, καὶ αὐταὶ στενόχωροι καὶ ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς κατέχοντας αὐτάς, καὶ ὅτι δυσκόλως δύναται τις ν' ἀναβῆ εἰς τὰς ὑψηλὰς ταύτας θέσεις, ἐξ ὧν ὁμως εὐκόλως δύναται τις νὰ πέσῃ καὶ νὰ συντριφθῆ. Ἄλλ' εἰς τὴν πλατεῖαν βᾶσιν τῆς πυραμίδος ὑπάρχει τόπος εὐρύχωρος, ἕκαστος δὲ δύναται ἐκεῖ νὰ ἐκτείνῃ καὶ νὰ κινήσῃ ἐλευθέρως τὰς χεῖράς του, καὶ δι' αὐτῶν ἐργαζόμενος νὰ ζήσῃ ἀσφαλῶς καὶ ἐν ἀνέσει.

Ὡ φίλε Σίμων, εἶπον τότε κατ' ἑμαυτὸν, στείλον εἰς κόρακας τὴν κενοδοξίαν καὶ τὴν φιλοπρωτίαν σου· θέλων νὰ πηδῆσῃς ὑψηλά, κινδυνεύεις νὰ πέσῃς καὶ νὰ συντριφῇς τὴν κεφαλὴν σου. Αἱ σκέψεις αὐταὶ ἔσβυσαν ἀμέσως τὸν σπινθῆρα τῆς κενοδοξίας, καὶ μ' ἐπεισαν ὅτι πρέπει ν' ἀκολουθήσω τὸ πατρικόν μου ἐπάγγελμα.

Ἴδου τὸ πρῶτον βῆμά μου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας, «Μειριότης εἰς τὰς ἐπιθυμίας μου· εὐχαρίστως δὲ ἔμαθον ὅτι καὶ οἱ ἄρχαιοι Σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐσυμβούλευον τὸ «Μηδὲρ ἄγαν» καὶ τὸ «Πᾶν μέτρον ἄριστον».

ΑΠΕΡΙΣΚΕΨΙΑ.

Παρετήρησα ἀκολούθως, ἐξετάζων τὸν ἑαυτὸν μου, ὅτι σχεδὸν πᾶν δυσάρεστον, τὸ ὁποῖον εἰς ἐμὲ ἢ εἰς ἄλλους

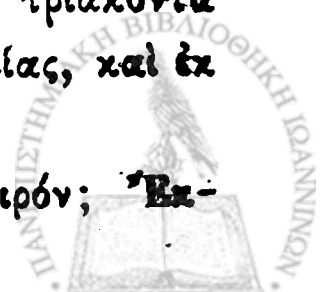
ἐπροξένουν, προήρχετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἀπερὶσχεψίας μου. Ὅσάκις ἔκρινον ἐσφαλμένως περὶ ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων, ὁσάκις ἔλεγον ἢ ἔπραττόν τι ἀπρεπές ἢ ἐπιζήμιον, παρετήρουν ὅτι δὲν εἶχον σκεφθῆ ἄρκετὰ ὠρίμως πρὶν κρίνω, πρὶν ὁμιλήσω, ἢ πρὶν ἐνεργήσω. Ἐσυμπέρανα λοιπὸν ὅτι ὁ ἀπερίσκεπτος δὲν δύναται ποτε ν' ἀποκτήσῃ ὑπόληψιν σοφοῦ, καὶ ὅτι διὰ νὰ γίνῃ τις ἄξιος τῆς ἐπωνυμίας ταύτης, ἀπαιτεῖται νὰ σκέπτηται ὠρίμως καὶ ἄνευ βίας, νὰ συλλογίζεται καὶ νὰ προβλέπῃ ὅλας τὰς ἐνδεχομένας συνεπείας τῶν πράξεών του, νὰ συμβουλευῆται δὲ καὶ τὸν νοῦν ἄλλων φρονίμων πρὶν εἶπῃ ἢ ἐνεργήσῃ τι. Εὐχαρίστως δὲ ἐπληροφορήθην ὅτι τὰ αὐτὰ ἐσυμβούλευον καὶ οἱ ἀρχαῖοι Σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος, λέγοντες—*Νόει καὶ πράττε—Τὸν νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ—Σοφοῖς χρῶ—Μίσει τὸ ταχὺ λέγειν—Βία μὴδὲν πράττειν—Πράττε ἀμετανοήτως.*

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙΡΟΥ.

Ὅτε αὐγὴν τινα ἐξυπνήσας, ἀντὶ νὰ πηδήσω ἀμέσως ἀπὸ τὴν κλίνην μου, ἔμενον ἐντὸς αὐτῆς ὀλόκληρον περὶπου ὥραν ὀκνεύων καὶ κυλιόμενος, ὑπελόγισα διὰ τῶν μικρῶν ἀριθμητικῶν μου γνώσεων ὅτι, χάνων τοιοῦτοτρόπως μίαν ὥραν καθ' ἑκάστην αὐγὴν, ἐντὸς ἐνὸς ἔτους ἔχανον τριάκοντα ὀλοκλήρους ἐργασίμους ἡμέρας.

Πόσον δυστυχῆς, εἶπον τότε, ἐὰν καθ' ἑκαστον χρόνον τῆς ζωῆς μου ἔμενον ἀσθενῆς καὶ κλινήρης τριάκοντα ὀλοκλήρους ἡμέρας ἄνευ ἐργασίας, ἄνευ ὠφελείας, καὶ ἐκ τῶν ἐτοιμῶν ἐξοδεύων!

Διατί λοιπὸν νὰ χάνω τόσον πολῦτιμον καιρόν; Ἐκ-

τοτε, ἄμα ἀκούων τὴν αὐγὴν τὸν πετεινὸν λαλοῦντα, ἀφίνω τὴν κλίνην μου.

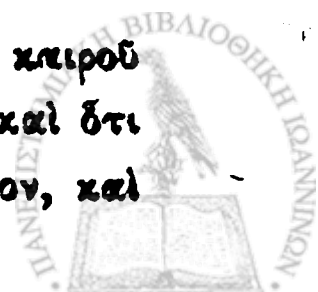
Ἐσκέφθην δὲ ὅτι αἱ ὥραι εἶναι τὸ νόμισμα τῆς ἡμέρας, καὶ αἱ ἡμέραι τὸ νόμισμα τῆς ζωῆς, καὶ ὅτι ὁ καιρὸς, ὅστις παρῆλθε, δὲν ἐπανέρχεται πλέον. Ἄς μὴ ἀφίνω λοιπὸν, εἶπον, νὰ παρέρχωνται ἀνωφελῶς αἱ ἡμέραι, αἱ ὥραι, αἱ στιγμαὶ μου· ἄς μὴ χάνω τὸ πολύτιμον τοῦτο νόμισμα. Ὁ καιρὸς παρερχόμενος ἀνωφελῶς, δὲν ἀφίνει ὀπισθὲν τοῦ εἰμὴ ἐκνηρούς, κακοήθεις καὶ δυστυχεῖς.

Ἴδου καὶ ἄλλο βῆμα πρὸς τὴν φρόνησιν, ἡ οἰκονομία τοῦ καιροῦ, καὶ κατὰ τοὺς Ἑλληνας Σοφούς, Χρόνου φείδου· διότι, κατὰ τὸν μαθητὴν τοῦ Ἀριστοτέλους Θεόφραστον, ἡ μεγίστη τῶν ἀσωτειῶν εἶναι ἡ ἀσωτεία τοῦ καιροῦ.

ΤΑΞΙΣ.

Συνεΐθιζον κατ' ἀρχάς, διὰ νὰ μὴ χάνω τὸν καιρὸν μου εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν πραγμάτων μου, ν' ἀφίνω αὐτὰ ἀτακτοποίητα, καὶ ὅπου ἐτύχαινον· ἀλλὰ παρετήρησα ὅτι διὰ νὰ ἀνεύρω ἀκολούθως τὰ πράγματα, τὰ ὅποια δὲν ἤξευρον ποῦ ἔθεσα, ἔχανον πολὺ περισσότερον καιρὸν, ἀφ' ὅσον ἠθελον ἐξοδεύσει διὰ νὰ τοποθετήσω ἀπ' ἀρχῆς αὐτὰ τακτικῶς. Ἐδιδάχθην λοιπὸν ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ, τοῦ ματαίου κόπου, καὶ τῆς δυσαρρεσκείας, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχω προσδιωρισμένον τρόπον δι' ἕκαστον πρᾶγμα, καὶ νὰ θέτω ἕκαστον πρᾶγμα εἰς τὴν οἰκειὸν τοῦ τρόπου.

Παρετήρησα προσέτι ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ ἀπαιτεῖται νὰ κάμνω κἄθε τι εἰς τὴν ὥραν του, καὶ ὅτι ἡ ἀταξία περὶ τὴν ἐργασίαν διπλασιάζει τὸν κόπον, καὶ

φθείρει ματαίως τὸν πολύτιμον καιρὸν. Ἐσυμπέρανα λοιπὸν ὅτι πᾶν πρᾶγμα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ.

ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΤΩΧΟΥ.

Βλέπων κατ' ἀρχὰς τοὺς πλουσίους ἀφ' ἐνὸς καὶ τὴν ἰδικήν μου πτωχείαν ἀφ' ἐτέρου, ἐμελαγχόλουν καὶ ἐλυπούμην· ἀλλ' ἐξετάζων ἐπληροφορήθην ὅτι εἰς τοῦτον τὸν κόσμον ἕκαστος, εἴτε πλούσιος, εἴτε πτωχός, ἔχει πόνον τινὰ εἰς τὴν καρδίαν του, ὅστις τὸν βασανίζει· ἔμαθον μάλιστα ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ πόνοι τῶν πλουσίων εἶναι πολὺ ὀδυνηρότεροι παρὰ τοὺς πόνους τῶν πτωχῶν, διότι καὶ ἡ ὑγεία των χειρότερα, καὶ αἱ ἀνάγκαι των περισσότεραι, καὶ αἱ ἐπιθυμίαι των ἀτελεύτητοι· ἐβεβαιώθην ἐπομένως ὅτι πᾶν ὅ,τι λάμπει δὲν εἶναι χρυσίον, καὶ ὅτι πᾶς, ὅστις μακρόθεν φαίνεται εὐτυχής, δὲν εἶναι τοιοῦτος, ἐὰν ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἐξετάσῃς.

Παρηγορήθην λοιπόν, καὶ ἐξηκολούθησα ἐργαζόμενος πάντοτε τιμίως καὶ ἐπιμελῶς, οἰκονομῶν τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας μου κέρδη, καὶ ζῶν λιτῶς καὶ σωφρόνως. Συλλογιζόμενος δὲ ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολὺ πτωχότεροι ἐμοῦ, καὶ ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι τῶν πλουσίων, τοὺς ὁποίους ἀνοήτως ἐζήλευον, ἔζησα πάντοτε εὐτυχής καὶ εὐχαριστημένος εἰς τὴν θέσιν μου, ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἑλλήνος Ἴσοκράτους «στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζῆτει δὲ τὰ βελτίω.»

ΓΕΝΝΑΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΝΗ.

Παρετήρησα προσέτι ὅτι πολλὰ σχέδια ἐπιχειρήσεων, τὰ ὁποῖα ὠρίμως ἐσκέφθην, καὶ κατορθωτὰ καὶ ὠφελι-

μώτατα εὔρον, δὲν ἐτόλμησα νὰ πραγματοποιήσω, φοβηθεὶς ἐνδεχόμενα ἐμπόδια καὶ δυσκολίας.

Ἐσκέφθην λοιπὸν ὅτι ἡ γενναιότης δὲν εἶναι ἀναγκαῖα μόνον εἰς τοὺς στρατιώτας, ἀλλ' εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὅπως δι' αὐτῆς νικᾷ τὰς παρουσιαζομένας δυσκολίας εἰς τὰς ἐντίμους καὶ ἐπωφελεῖς ἐπιχειρήσεις τοῦ βίου του.

Ἀλλὰ πολλοὶ ἀρχίζουν καὶ ὀλίγοι τελειοῦν, ἐνῶ ἡ ἀρχὴ εἶναι τὸ δυσκολώτερον, τὸ δὲ τέλος τὸ εὐαρεστότερον μέρος τοῦ ἔργου. Ὅθεν, εἶπον κατ' ἐμαυτόν, ἐκτὸς τῆς γενναιότητος ἀπαιτεῖται καὶ σταθερὰ καὶ ἐπίμονος θέλησις, διὰ ν' ἀντιπαλαίῃ τις καὶ καταβάλλῃ τὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἐμπόδια, τὰ ἀπαντῶμενα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐπιχειρήσεώς τινος.

Εἶναι τῷ ὄντι ἀφροσύνη ν' ἀροτριάσῃ τις τὸν ἀγρόν του, καὶ νὰ μὴ σπείρῃ αὐτόν, ἢ νὰ τὸν σπείρῃ καὶ νὰ μὴ τὸν θερίσῃ.

Παρετήρησα ὅτι, ἐὰν ἡ ὄρνις δὲν ἐπιμείνῃ τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν ἐπὶ τῶν αὐγῶν της, ὄρνίθια ποτὲ δὲν ἐξέρχονται. Ἐπιμονὴ λοιπὸν, ἐφώναξα, καὶ σταθερὰ θέλησις! Ἡ σταθερὰ θέλησις εἶναι τῷ ὄντι ὁ δυνατώτερος μοχλὸς παντὸς ἔργου· δι' αὐτῆς ἠμπόρεσα νὰ ἐννοήσω πράγματα, τὰ ὅποια κατὰ πρῶτον μοὶ ἐφάνοντο ἀκατάληπτα, καὶ νὰ ἐκτελέσω ἔργα, τὰ ὅποια ἐνόμιζον ἀνεκτέλεστα.

Ἴδου λοιπὸν καὶ ἄλλο βῆμα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας: «ὥς θέλωμεν, καὶ ὥς θέλωμεν σταθερῶς καὶ ἐπιμόνως, καὶ τότε αἱ δυσκολίαι ἐκλείπουν, καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις τελεσφοροῦν.» Αἱ δυσκολίαι ὥς μὴ ἀμβλύνωσιν, ἀλλ' ἂν δξύνωσι τὴν θέλησίν μας, καθὼς ἡ ἀντίστασις τοῦ ἀκουρίου δξύνει τὴν μάγισσαν.

Ἐὰν ἡ ἐπιμονὴ ἦναι ἀναγκαία διὰ τὴν ἀντιπαλαίωμεν πρὸς τὰς δυσκολίας, ἀναγκαιοτάτη εἶναι καὶ ἡ ὑπομονὴ ὅπως ὑποφέρωμεν ἡσυχῶς καὶ ἀταράχως τὰς ἀποτυχίας καὶ δυστυχίας.

Ὅταν ὑπάρχη μὲν ἄνεμος, ἀλλ' εἶναι ἐναντίος, διὰ τῆς ἐπιμονῆς δυνάμεθα λοξοδρομοῦντες νὰ προχωρήσωμεν τὸ πλοῖον· ἀλλ' ὅταν ὑπάρχη γαλήνη καὶ πλήρης νηνεμία, τὸ δὲ πλοῖον μένη ἀκίνητον, εἰς μάτην ἀγανακτοῦμεν· ἀπαιτεῖται τότε ὑπομονή, μέχρις οὗ πνεύσῃ οὐριος ἄνεμος.

Διὰ τῆς ὑπομονῆς μετριάζομεν τὴν ἀποτυχίαν ἢ δυστυχίαν μας, ἐνῶ διὰ τῆς ἀνυπομονησίας διπλασιάζομεν τὴν στενοχωρίαν καὶ τὴν λύπην μας.

Ὁ ἀνυπόμονος ἵππος, ὅστις, μὴ ὑποφέρων τὸ φορτίον του, τὸ τινάσσει ἐπὶ τῶν ὤμων του διὰ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ βάρος αὐτοῦ, καταστρέφει τὴν ἰσορροπίαν τοῦ φορτίου, καὶ ἀνοήτως πληγόνει τὴν βράχιν του.

Ἡ ὑπομονὴ εἶναι θυγάτηρ τῆς δυνάμεως καὶ μήτηρ τῆς ἐλπίδος. Ἡ δὲ ἐλπίς εἶναι ἡ παρηγορία καὶ τὸ καταφύγιον εἰς τὰς πικρίας τῆς παρούσης ζωῆς· εἶναι ἀκτὶς φωτὸς εἰς τὸ σκότος· σανὶς εἰς τὸ ναυάγιον· φωνὴ ἀνθρώπινος εἰς τὴν ἔρημον· ἀνάμνησις φίλου εἰς τὴν δυστυχίαν· μειδίαμα τέκνου ἀγωνιῶντος· ἐπίκλησις τοῦ δικαίου καὶ πολυευσπλάγχνου Θεοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου.

Ἡ ἐλπίς, ἡ ἀναγκαιοτάτη αὕτη σύντροφος τῶν δυστυχούντων, δικαίως ἀνυψώθη μεταξὺ τῶν τριῶν μεγάλων ἀρετῶν, αἵτινες πρέπει νὰ στολίζωσι πάντα ἀληθῶς.

Χριστιανόν. Αί χριστιανικαὶ δὲ αὐταὶ ἀρεταὶ εἶναι ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη, καὶ ἡ ἐλπίς.

Ἴδού, φίλοι μου, ἐν περιλήψει ὅσα μ' ἐδίδαξαν ἡ πολυχρόνιος πειρὰ μου καὶ ἡ σπουδὴ τοῦ ἑαυτοῦ μου. Ὑπελήθητε ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ συγχρόνως ἐξακολουθήσατε καὶ σεῖς σπουδάζοντες πάντοτε ἀμερολήπτως τὸν ἑαυτὸν σας, καὶ διορθώνοντες τὰ ἐλαττώματά σας, διὰ ν' ἀποκτήσητε οὕτω τὴν πολύτιμον ἄγκυραν τῆς εὐτυχίας, ἥτοι τὴν φρόνησιν.

ΤΑ ΔΟΥΛΙΚΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ.

Πολλάκις ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης μᾶς ὑπενθύμιζε τὰς ἀνωτέρω ἐξομολογήσεις καὶ συμβουλὰς τοῦ Σίμωνος.

Ὅσάκις δὲ ἔβλεπεν ὀκνηροὺς, σπαταλῶντας τὸν πολύτιμον καιρὸν των, ἔλεγεν— Ἄν οἱ ὀκνηροὶ οὗτοι ἀνεγίνωσκον ἐκ νεότητός των τὰς ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος, ἴσως ἤθελον εἶσθαι σήμερον ἐλεύθεροι ἀπὸ τοῦ ὀλέθριου ἐλάττωμα τῆς ὀκνηρίας.

Ὁ ἔχων τὸν τράχηλον ὑπὸ τὸν ζυγόν, ἔλεγεν ὁ Γεροστάθης, δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ὁ καιρὸς ἔχει ἀξίαν. Μόνον ὁ καιρὸς τοῦ ἐλευθέρου εἶναι καιρὸς πολύτιμος, τοῦ δὲ δούλου εἶναι καιρὸς ἄτιμος. Ὅσοι λοιπὸν σπαταλῶσιν ἀνωφελῶς τὸν καιρὸν των διάγοντες ὀκνηρῶς, ἢ εἶναι δούλοι, ἢ εἶναι ἄξιοι δουλείας καὶ ἀνάξιοι ζωῆς ἐλευθέρας. Ὁ δούλος συνειθίζει νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν, διότι τὰ ἐξ αὐτῆς ὠφελήματα ἀπορροφᾷ ὁ τυραννὸς του· ὧν δὲ ζῶν μιμητικὸν μιμεῖται, καὶ βαθμηδὸν οἰκειοποιεῖται τὰ ἐλαττώματα τῶν τυράννων του. Ἄν λοιπὸν ὀκνηροί, μαλθακοί, πολυτελεῖς, ὑπερόπται, βάρβαροι, ἄδικοι καὶ ἄρπαγες ἦναι οἱ τύραννοι, ἡ ἀργία, ἡ

(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Β΄.)

μαλθακότης, ἡ πολυτέλεια, ἡ ὑπεροψία, ἡ βαρβαρότης καὶ ἡ ἀδικία χαρακτηρίζουν καὶ τοὺς δούλους αὐτῶν.

Ἡ παρρησία, διὰ τῆς ὁποίας γενναίως καὶ ἐλευθέρως ἐκφράζει ὁ ἐλεύθερος πολίτης τὸ φρόνημά του, εἶναι ἄγνωστος εἰς τοὺς δούλους. Μὴ ἔχοντες δὲ οἱ δυστυχεῖς πατρίδα ἐλευθέραν, καὶ μηδέποτε γευθέντες τὰ ἐξ αὐτῆς ἀγαθὰ, δυσκόλως δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι τὸ μαγευτικὸν καὶ ἐνθουσιῶδες αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας.

Ἀσπάσθητε λοιπόν, ἐπρόσθετεν ὁ γέρων, τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, τὴν ἀρετὴν, τὴν φρόνησιν καὶ τὴν ἀνδρίαν, διότι αὐτὰ εἶναι τὰ μόνα ἀντιφάρμακα κατὰ τῶν δεινῶν τῆς δουλείας.

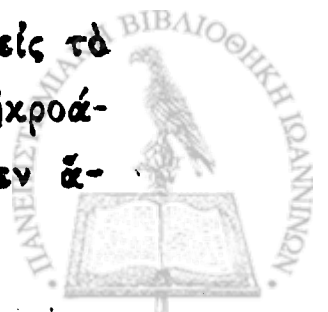
Ὅσάκις δὲ ὁ Γεροστάθης ἀνέφερε περὶ σταθερᾶς θελήσεως, διηγείτο καὶ τὰ μεγάλα καὶ τεράστια ἔργα, τὰ ὁποῖα οἱ Ἄγγλοι κατώρθωσαν διὰ τῆς προθύμου συνενώσεώς των καὶ τῆς ἐπιμόνου καὶ σταθερᾶς θελήσεώς των.

Διὰ νὰ μᾶς ἀποδείξῃ δὲ ὁ γέρων τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς σταθερᾶς θελήσεως, διηγήθη καὶ τὸ ἐξῆς προγονικὸν παράδειγμα.

Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΡΗΤΟΡΩΝ.

Εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας κατὰ τὸ τριακοστὸν ὀγδοηκοστὸν πρῶτον ἔτος πρὸ Χριστοῦ ἐγεννήθη τέκνον ἀδύνατον, ἰσχνὸν καὶ φιλάσθενον, τὸ ὁποῖον, ἑπταετὲς ἔτι ὄν, στερηθὲν τοὺς γονεῖς του, παρεδόθη εἰς παιδαγωγόν, ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς του.

Ὁ παιδαγωγὸς του συμπαρέλαβεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὸ δικαστήριον τὸν νέον μαθητὴν του. Ὅτε δὲ οὗτος ἠκροάσθη τὸν εὐγλωττον ῥήτορα Καλλίστρατον, καὶ εἶδεν ἄ-

παντας θαυμάζοντας και επαινούντας αὐτόν, ἠσθάνθη εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του ἐγειρόμενον τὸ αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας, καὶ ἐπομένως σφοδροτάτην ἐπιθυμίαν ν' ἀναφανῆ ποτε καὶ αὐτὸς ῥήτωρ δεινὸς καὶ εὐγλωττος, ὡς ὁ εὐδοκιμήσας Καλλίστρατος.

Ἄφησας λοιπὸν ἔκτοτε ὅλα τὰ ξένα εἰς τὴν ῥητορικὴν μαθήματα, περιωρίσθη εἰς ὅσα ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύναντο νὰ τὸν ἀναδείξωσι ῥήτορα ἐνδοξόν.

Δὲν ἀρκοῦν ὁμως μόνον οἱ κανόνες τῆς ῥητορικῆς διὰ νὰ κατασταθῆ τις ῥήτωρ δεινός· ἀπαιτοῦνται καὶ σωματικὰ προτερήματα. Ὁ δὲ ὀρφανός, οὐχὶ μόνον τὰ προτερήματα ταῦτα ἔστερεῖτο, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ πολλὰ φυσικὰ ἐλαττώματα εἶχεν, ἐμποδίζοντα αὐτὸν τοῦ ν' ἀναφανῆ ῥήτωρ εὐγλωττος καὶ δεινός.

Ἐχων σῶμα ἀσθενές καὶ ἰσχνόν, εἶχε καὶ φωνὴν ἀδύνατον, εὐκόλως διακοπτομένην, ἰσχνήν, καὶ εἰς ἄκρον δυσάρεστον. Ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζεν· ἡ προφορά του ἦτο ἀσαφής· ἡ παραμικρὰ ταραχὴ τὸν κατεθορύβει καὶ διέκοπτε τὴν σειρὰν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν λόγων του. Ἐκτὸς δὲ τῆς ἐλαττωματικῆς προφορᾶς, εἶχε καὶ ἀπαγγελίαν λίαν δυσάρεστον· ὥστε, ὅτε κατὰ πρῶτον παρουσιάσθη νὰ ἀγορεύσῃ ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων, κατεγελάσθη ὁ δυστυχὴς ὑπὸ τῶν ἀκρατῶν του. Ἀπηλπισμένος δὲ κατέβη εἰς τὸν Πειραιᾶ πλήρης ἀθυμίας καὶ λύπης.

Ἄλλ' εὐτυχῶς εὐρέθη γέρων τις ἀγαθός, Εὐνόμος καλούμενος, ὅστις, ἀνταμώσας αὐτὸν εἰς Πειραιᾶ, ἐπρόσπάθησε νὰ τὸν παρηγορήσῃ καὶ ἐνθαρρύνῃ, δίδων πρὸς αὐτὸν συμβουλίας πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐλαττωμάτων του,

ιδίως δὲ συνιστῶν πρὸς αὐτὸν θέλησιν σταθερὰν καὶ ἐπιμονοῦν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.

Κατὰ παραγγελίαν λοιπὸν τοῦ Εὐνόμου ἤρχισε νὰ γυμνάζῃ τὸ σῶμά του, ὅπως ἐνδυναμώσῃ αὐτό. Ἀνέβαινε τρέχων ἀνηφόρους, καὶ ἀπήγγελλε συγχρόνως στίχους, διὰ ν' ἀναπτύξῃ οὕτω καὶ τοὺς πνεύμονας καὶ τὴν φωνὴν του. Κρατῶν δὲ χάλικας ἐντὸς τοῦ σώματος, ἐπροσπάθει νὰ ἐκφωνῇ λόγους, διορθόνων τοιοῦτοτρόπως τὴν τραυλότητα τῆς γλώσσης του, καὶ τὴν ἀσάφειαν τῆς προφορᾶς του. Διὰ νὰ συνειθίσῃ δὲ εἰς τοὺς θορύβους τοῦ ἀκροατηρίου του, κατέβαινε εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀπήγγελλε τοὺς λόγους του ἐνώπιον τῶν συντριβομένων καὶ ἀφριζόντων εἰς τοὺς βράχους κυμάτων. Λαβὼν δὲ καὶ παρά τινος ὑποκριτοῦ Σατύρου ὁδηγίας, ἐπροσπάθει νὰ ἐκφωνῇ τοὺς λόγους του δι' ἀπαγγελίας ἐκφραστικῆς καὶ διὰ χειρονομιῶν καταλλήλων.

Κατεσκεύασε προσέτι ὑπόγειον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου καταβαίνων ἔμενε δύο καὶ τρεῖς μῆνας, μελετῶν, συνθέτων καὶ ἀπαγγέλλων τοὺς λόγους του.

Πρὸς τούτοις, διὰ ν' ἀποκτήσῃ ἱστορικὰς γνῶσεις καὶ πολιτικὴν ἐμπειρίαν, ἰδίως δὲ διὰ νὰ μορφώσῃ τὸ λεκτικόν του, ἀντέγραψεν ὀκτάκις ὀλόκληρον τὸ σύγγραμμα τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θουκυδίδου.

Τόσοι κόποι καὶ τόσοι ἀγῶνες ἱκανοποίησαν ἐπὶ τέλους τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νέου ῥήτορος, γεφανώσαντες μὲ πληρεστάτην ἐπιτυχίαν τὴν σταθερὰν καὶ ἐπίμονον θέλησίν του, καὶ ἀναδείξαντες αὐτὸν τὸν μεγαλύτερον καὶ δεινότερον ῥήτορα ἀφ' ὅσους ἄχρι τοῦδε ἐγέννησεν ὁ ἀρχαῖος καὶ ὁ νεώτερος κόσμος. Ὁ νέος οὗτος ἦτο ὁ Δημοσθένης.

Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅλοι οἱ σύγχρονοὶ τοῦ Ἑλλήνες ἐθαύμαζον αὐτὸν διὰ τὴν ἀνδρικήν εὐγλωττίαν τοῦ. Τὴν εὐγλωττίαν τοῦ δὲ ταύτην ἔτι μᾶλλον ἐλάμπρυνε καὶ ἀνύψωνεν ἡ φιλοπατρία τοῦ ἀνδρός, καὶ ὁ διακαὴς ἔρωσ τοῦ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, ἣτις διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀφῆκεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι τὸν τελευταῖον στεναγμόν, τὴν τελευταίαν μοσχοβόλον πνοὴν τῆς.

Ὁ Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ὅστις διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς δυνάμεώς τοῦ κατετρόμαζε τότε τὴν Ἑλλάδα ὅλην, μόνον ἐνώπιον τοῦ Δημοσθένους ἔτρεμε· διότι αὐτός, ἀποκαλύπτων καὶ κεραυνοβολῶν διὰ τῶν Φιλιππικῶν του λόγων τὰ κατακτητικὰ σχέδια τοῦ Φιλίππου, ἤναπτε καὶ διήγειρε κατ' αὐτοῦ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν.

Ἴδου τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς φιλοτιμίας, τῆς σταθερᾶς θελήσεως, καὶ τῆς φρονίμου ἐπιμονῆς!

Ὅρθότατα ἐπομένως ἔλεγον οἱ προπάτορες ἡμῶν, ὅτι τὰ πάντα δύναται τις νὰ ἐπιτύχη, εἰ μὴ ἀποφεύγῃ τὸν ἀναγκαῖον κόπον. « Πάντ' ἔστιν ἐξευρεῖν, εἰ μὴ τὸν κόπον φεύγῃ τις, ὃς πρόσσεσι τοῖς ζητουμένοις. »

ΤΟ ΟΝΙΚΟΝ ΕΛΑΤΤΩΜΑ.

Ἀλλὰ προσέξατε, ἐπρόσθεσεν ὁ καλὸς γέρον, μὴ τυχὸν συγχύσητε τὴν σταθερὰν θέλησιν καὶ τὴν φρόνιμον ἐπιμονὴν μὲ τὸ πείσμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐλάττωμα χαρακτηριστίζον ἰδίως τοὺς ἄνους.

Ἀπὸ τὸ πείσμα, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀνόητον ἐπιμονὴν εἰς τὰ ἐλαττώματα, εἰς τὰ λάθη, εἰς τὰς ἐσφαλμένας γνώμας καὶ τὰς κακὰς θελήσεις σας, βεβαίως οὐδεμίαν

βελτίωσιν, τιμὴν καὶ ἀγάπην δύνασθε νὰ περιμένητε.

Πεισματώδεις εἶναι μόνον οἱ στενοκέφαλοι. Τὸ πείσμα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀνοησίας καὶ τῆς ἀκρισίας, ἐνῶ ἡ σταθερὰ θέλησις εἶναι θυγάτηρ τῆς φρονήσεως.

Ὅσακις δέ, εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Γεροστάθης, ἐνθυμούμενοι τὸν ἔνδοξον Δημοσθένην, κοπιάζετε, ἀγωνίζεσθε, καὶ σταθερῶς ἐπιμένετε ἢ εἰς τὴν μελέτην τῶν δυσκόλων μαθημάτων σας, ἢ εἰς τὰ ἐργόχειρά σας, ἢ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις σας, ἢ εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος εὐγενεῖς ἀγῶνάς σας, μὴ λησμονεῖτε καὶ τὸν ἀγαθὸν γέροντα Εὐνομον, ὅστις τὴν σταθερὰν θέλησιν συμβουλεύσας, καὶ τὴν Δημοσθένην δι' αὐτῆς ἐδόξασε, καὶ τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ Δημοσθένους ἐλάμπρυνεν.

— Ὅχι μόνον τὸν Εὐνομον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαθὸν μας πατέρα, τὸν Γεροστάθην, δὲν θέλομεν λησμονήσει ποτέ, ἐφωνάξαμεν τότε· δάκρυον δὲ χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως κατέβρεξε τὸ σεβάσμιον πρόσωπον τοῦ γέροντος.

Καὶ πιστῶς ἐφυλάξαμεν τὴν ὑπόσχεσίν μας· διότι, ἂν καὶ ἐγηράσαμεν, ζωηρῶς καὶ εὐγνωμόνως ἐνθυμούμεθα εἰσέτι καὶ τὸν γέροντα, καὶ τοὺς λόγους του, καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς ἔδωκεν·

«*Ἄν τὸ πλοῖον τῆς ζωῆς μου φρόνησις τὸ πλοιαρχῆ,*
ἢ εἰς λιμένα εὐτυχίας θέλει κατευοδωθῆ.»

ΤΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΑ ΔΑΚΡΥΑ.

• Ψεγομεν τὸν οὐκ ἐπὶ τοῖς καλοῖς
πραϊούμενον τιμᾶσθαι. •

(Ἀριστοτέλους.)

Ξ μῆνας μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ σχολείου ἐπρόκειτο κατὰ τὸν κανονισμόν αὐτοῦ νὰ γίνωσιν αἱ δημόσιοι ἐξετάσεις.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἦτο ἡ προσδιωρισμένη δι' αὐτὰς ἡμέρα. Ὄθεν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ὁ Γεροστάθης, οἱ διδάσκαλοι, οἱ γονεῖς καὶ ὅλοι τῆς κωμοπόλεως οἱ πρόκριτοι μᾶς συνώδευσαν εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπως ἴδωσι τὰς προόδους μας, καὶ διὰ τῆς παρουσίας των διεγείρωσι τὴν φιλοτιμίαν μας.

Ὅτε δὲ αἱ ἐξετάσεις ἐτελείωσαν, οἱ διδάσκαλοι συνεσκέφθησαν μετὰ τοῦ Γεροστάθου τίνες ἐκ τῶν ἐξετασθέντων ἐφάνησαν ἄξιοι προβιβασμοῦ· καὶ μετὰ τὴν σύσκεψίν των ἀνήγγειλαν μεγαλοφώνως τὰ ὀνόματα τῶν προβιβασθέντων, καλοῦντες δὲ κατὰ σειρὰν ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, τῷ ἔδιδον βραβεῖον πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κόπων καὶ τῆς ἐπιμελείας του.

Ἄμα δὲ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ καταλόγου τῶν κριθέντων ἀξίων προβιβασμοῦ ἤρχισεν ἡ βράβευσις αὐτῶν, ἤχοι κλαυθμυροὶ καὶ διακεκομμένοι ἠκούσθησαν.

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΛΑΙΩΝ.

Ὁ Γεώργιος, εἰς τῶν νεωτέρων, ἀλλ' ἐπιμελεστέρων συμμαθητῶν μας, μὴ ἀκούσας τὸ ὄνομά του μεταξὺ τῶν προβιβασθέντων, ἐλυπήθη, ἐντράπη, ἐταράχθη, κατεκυκ-

κίνησε, καὶ σκύψας τὴν κεφαλὴν ἤρχισε νὰ κλαίῃ κρυφίως, μέχρις οὗ ἐναντίον τῆς θελήσεώς του ἠκούθησαν ἐπὶ τέλος οἱ κλαυθμυρισμοὶ του.

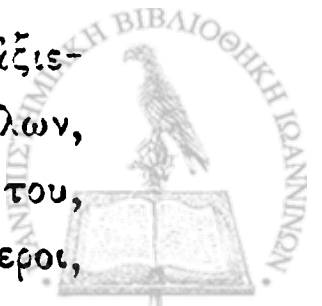
Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τότε τὸν Γεώργιον ἂν κλαίῃ διότι, μὴ προβιρασθεὶς, νομίζει ἑαυτὸν ἠδικημένον, ἢ μήπως λυπῆται διότι οἱ ἄλλοι ἐπροβιάσθησαν;

Ἄλλ' ὁ μικρὸς Γεώργιος δὲν ἦτο οὔτε ἀνόητος, ὅπως νομίσει ἑαυτὸν ἠδικημένον, οὔτε φθονερός, ὅπως λυπηθῆ διὰ τὸν προβιασμόν τῶν ἄλλων. Κρατῶν δὲ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην, καὶ μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ μὲ φωνὴν διακεκομμένην ἀπήντησεν — Ὅχι . . . ἐλυπήθην, διότι δὲν ἐφάνην καὶ ἐγὼ . . . ἄξιος προβιασμοῦ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου ἤρχισε νὰ τὸν ἐπιπλήττῃ, καὶ νὰ τὸν διατάττῃ νὰ παύσῃ τὰ ἀνόητα δάκρυά του. Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης παρεκάλεσεν ἀμέσως αὐτὸν νὰ παύσῃ ἐπιπλήττων τὸν μικρὸν Γεώργιον. Λαβῶν δὲ ἐκ τούτων ἀφορμὴν, ἀπετάθη πρὸς ἡμᾶς, καὶ εἶπεν·

— Ὁ συμμαθητὴς σας Γεώργιος, μὴ προβιρασθεὶς, λυπεῖται καὶ κλαίει· ὁ δὲ πατὴρ του ἀδημονεῖ καὶ στενοχωρεῖται διὰ τὰ δάκρυα τοῦ υἱοῦ του· ἀλλ' ἐγὼ καὶ τὸν πατέρα ἀπὸ καρδίας συγχαίρω διὰ τὰ δάκρυα τοῦ Γεωργίου του, διότι αὐτὰ ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχει υἱὸν φιλότιμον, καὶ τὸν Γεώργιον συγχαίρω, διότι ἔχει τὸ σημαντικώτερον προτέρημα ἀφ' ὅσα πρέπει νὰ στολίζωσι πάντα νέον, δηλαδὴ τὴν φιλοτιμίαν.

Νέος, ὅστις δὲν ἐπιθυμεῖ καὶ δὲν προσπαθεῖ δι' ἀξιοπαΐνου διαγωγῆς ν' ἀποκτήσῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων, ἢ νὰ διατηρήσῃ καὶ ν' αὐξήσῃ τὴν καλὴν ὑπόληψιν του, νέος, ὅστις ἀδιαφορεῖ ἂν ἄλλοι ἀναφαίνωνται καλλίτεροι,

φρονιμώτεροι, ἐπιμελέστεροι, ἰκανώτεροι καὶ ἀξιεπαινετώτεροι αὐτοῦ, νέος ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄνευ φιλοτιμίας, ὁμοιάζει στρατιώτην ὑπάγοντα εἰς τὴν μάχην ἄνευ ὅπλου, ἢ πλοῖον ἐξερχόμενον εἰς τὴν θάλασσαν ἄνευ πηδαλίου.

Ἡ φιλοτιμία, φίλοι μου, εἶναι ἀσπίς, ἣτις μᾶς ὑπερασπίζει ἐναντίον ὅλων τῶν παθῶν καὶ ἐλαττωμάτων, τὰ ὅποια ἐπαπειλοῦν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν μας.

Ἡ φιλοτιμία εἶναι τὸ εὐγενές κέντρον, τὸ ὅποῖον μᾶς κεντᾶ πρὸς πᾶσαν ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον πράξιν.

Ὁ φιλότιμος ἐρυθριᾷ, ἐντρέπεται, λυπεῖται, ἅμα ἐννοήσας ὅτι σφάλμα τι ἐκηλίδωσε τὴν διαγωγὴν του, ἅμα ἀκούσας ἐπίπληξιν, ἅμα αἰσθανθεὶς ὅτι δυσηρέσησε τοὺς ἀνωτέρους, τοὺς ὁμοίους, ἢ τοὺς κατωτέρους αὐτοῦ.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος προσπαθεῖ πάντοτε νὰ ᾔηται καθαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν καρδίαν· ἀγαπᾷ τὴν πρόοδον· ἐπιμελεῖται τὸ ἔργον του· εἶναι φιλομαθής, εὐπειθής εἰς τοὺς ἀνωτέρους του, εὐγνώμων πρὸς τοὺς εὐεργέτας του, πρὸς πάντας δὲ γλυκὺς καὶ εὐπροσῆγορος· ἀποστρέφεται τὴν ὀκνηρίαν, τὴν ἀσωτείαν, τὴν ἀκολασίαν· ἀποφεύγει τὸν θυμόν, τὴν κακολογίαν, τὸ ψεῦδος, τὴν λογομαχίαν· βδελύττεται τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἀδικίαν, ἐντρέπεται δὲ καὶ σέβεται οὐχὶ μόνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ ἑαυτόν.

Ἄλλ' ὁ ἀφιλότιμος, παιδιά μου, ἀδιαφορεῖ καὶ γελαῖ ὀσάκις διὰ τὰ σφάλματά του ἐπιπλήττεται· δὲν φροντίζει περὶ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς του· δὲν ἐντρέπεται, παρουσιαζόμενος ῥυπαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν· εὐκόλως οἰκειόνηται πᾶσαν κακοήθειαν· ἡ δὲ ἀρετὴ οὐδὲν θέλγητρον ἰδιάζον ἔχει ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του.

Ἄλλα τὰ ἔργα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, διὰ τῆς φιλοτιμίας προοδεύουν καὶ εὐδοκίμου ἄνευ πρὸς ὄφελος καὶ ἔπαινον καὶ τοῦ φιλοτίμου καὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ.

Ἰδού, φίλοι μου, διατί ἐχάρην, ὅτε εἶδον τὰ φιλότιμα δάκρυα τοῦ Γεωργίου, καὶ διατί συνεχάρην τὸν πατέρα του, ἰδὼν ὅτι ἔχει υἱὸν φιλότιμον.

Ὁ Γεώργιος δὲν ἐπροβιάσθη, οὐχὶ διότι ἦτο ἀμελής ἢ ἀπρόσεκτος ἀπ' ἐναντίας, ὦν φιλότιμος, ἦτο καὶ ἐπιμελέστατος καὶ προσεκτικώτατος εἰς τὰ μαθήματά του· ἀλλ' ἐπειδὴ, ἀσθενήσας δύο ὀλοκλήρους μῆνας, δὲν ἠμπόρεσε ν' ἀκροασθῆ τακτικὰ ὅλα τὰ μαθήματα τῆς τάξεώς του, ἐνεκρίθη πρὸς τὸ συμφέρον του νὰ μείνῃ εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ κατὰ τὴν προσεχῆ ἑξαμηνίαν. Ἄν δέ, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσῃ πάντοτε ὦν φιλότιμος, προφητεύω καὶ ἐγὼ περὶ τοῦ Γεωργίου μέλλον καλόν, καθὼς περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀλόρου ἐπροφήτευσεν καὶ δὲν ἐψεύσθη ὁ γέρον Ἡρόδοτος.

— Γνωρίζετε, μᾶς ἠρώτησε τότε, τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὴν προφητείαν αὐτοῦ περὶ τοῦ Θουκυδίδου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀλόρου;

— Ὁχι, ἀπηντήσαμεν, ὁ δὲ γέρον διηγήθη τὰ ἐξῆς

Ο ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

Καθὼς ὁ Ὅμηρος ὀνομάζεται πατὴρ τῆς ποιήσεως, οὕτω καὶ ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζεται πατὴρ τῆς ἱστορίας, διότι τὸ ἱστορικὸν σύγγραμμα τοῦ Ἡροδότου εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μεταξὺ τῶν σωζομένων Ἑλληνικῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων.

Ὁ Ἡρόδοτος ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 484 πρὸ Χριστοῦ εἰς τὴν Ἀλικαρνασσόν, ἣτις ἦτο ἀποικία Ἑλληνικὴ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Ὦν δὲ εὐκατάστατος ἐπεχείρησε ταξείδια ἐκτεταμένα, οὐχὶ χάριν ἀπλῆς διασκεδάσεως ἢ ἐπιδείξεως, ἀλλ' ὅπως ὠφελούμενος ἐξ αὐτῶν συγγράψῃ ἐπομένως πρὸς δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ὅλας δὲ τὰς ποικίλας καὶ ἐκτεταμένας γνώσεις, τὰς ὁποίας ἐσύναξεν εἰς τὰ ταξείδιά του, μὲ ὕφος ἀφελές καὶ χαριέστατον ἐξέθεσεν εἰς τὸ λαμπρὸν ἱστορικὸν σύγγραμμά του.

Τὸ κύριον δὲ ἀντικείμενον τῆς ἱστορίας του εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν Ἀσιανῶν ἐθνῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς μεγίστη πάλη, ἣτις ἐτελείωσεν ἐνδόξως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν Περσικῶν δυνάμεων.

Τὴν ἱστορίαν του ταύτην ἔχει διηρημένην εἰς ἑννέα βιβλία. Δέγεται δὲ ὅτι, διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν γνωστὴν εἰς τὸ Πανελλήνιον, τὴν ἀνέγνωσεν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, διότι ἡ τυπογραφία ἦτο τότε ἄγνωστος, ἐφευρεθεῖσα μόλις περὶ τὸ 1440 μετὰ Χριστόν.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐωρτάζοντο κατὰ τετραετίαν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πόλιν τῆς Πελοποννήσου· εἶχον δὲ συσταθῆ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος, καὶ διήρκεσαν μέχρι τοῦ 394 μετὰ Χριστόν.

Οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἐσυστάθησαν οὐχὶ μόνον πρὸς ἐξάσκησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τῶν Ἑλλήνων καὶ ὡς κέντρον φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ χάριν πολιτικῆς ἐνώσεως τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν φυλῶν καὶ πόλεων, διότι πανταχόθεν συνέρρεον εἰς αὐτούς.

Τόσον δὲ ἤρεσεν ἡ ἱστορία τοῦ Ἡροδότου, ἀναγνωσθεῖσα εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ὥστε ἕκαστον τῶν ἐννέα αὐτῆς βιβλίων ἐπωνομάσθη μὲ τὸ ὄνομα μιᾶς τῶν ἐννέα Μουσῶν, ἤτοι Κλειώ, Εὐτέρπη, Θάλεια, Μελπομένη, Τερψιχόρη, Ἐρατώ, Πολύμνια, Οὐρανία καὶ Καλλιόπη.

Προσθέτουν δέ τινες ὅτι ἐνῶ δ Ἡρόδοτος, ἀναγινώσκων τὴν ἱστορίαν του, ἐθαυμάζετο καὶ ἐχειροκροτεῖτο, ὁ νέος Θουκυδίδης, ὅστις μετὰ τοῦ πατρός του Ὀλόρου εὕρισκετο παρών, ἔχυνε δάκρυα φιλοτιμίας, ἐπιθυμήσας τὴν δόξαν τοῦ Ἡροδότου. Τότε δὲ ὁ πολύπειρος καὶ πολυμαθὴς Ἡρόδοτος, ἰδὼν τὸν Θουκυδίδην κλαίοντα ἐκ φιλοτιμίας, συνεχάρη τὸν Ὀλορον, προφητεύσας ἔνδοξον τὸ μέλλον τοῦ υἱοῦ του.

Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ.

Ἡ προφητεία τοῦ Ἡροδότου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ἐπαλήθευσεν. Ὁ Θουκυδίδης ἀνεφάνη τῷ ὄντι ὁ μεγαλύτερος ἱστορικὸς τοῦ κόσμου διὰ τε τὴν μεγάλην ἱστορικὴν του ἀκρίβειαν καὶ φιλαλήθειαν, καὶ διὰ τὰς ἐμβριθεῖς πολιτικὰς καὶ ἠθικὰς σκέψεις καὶ κρίσεις του. Ἐὰν δὲ ὁ Ἡρόδοτος ἀναγνωρίζηται παρὰ πάντων ὡς ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας, ὁ Θουκυδίδης ὁμολογεῖται ὡς ὁ μεγαλύτερος διδάσκαλος τῆς ἱστοριογραφίας, ὡς τὸ τελειότερον πρότυπον τοῦ ἱστορικοῦ συγγραφέως.

Ὁ Θουκυδίδης ἐγεννήθη εἰς Ἀθήνας, καὶ ἀνῆκεν εἰς εὐκατάστατον οἰκογένειαν, συγγενεύουσαν μὲ τὸν Μαραθῶνιον ἥρωα Μιλτιάδην. Συνέγραψε δὲ τὴν ἱστορίαν τῶν εἴκοσι καὶ ἐνὸς πρώτων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

“Ολος οργα̃ η̃ φύσις του̃ υιου̃ σου προς̃ τὰ μαθήματα.

Ἡ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης ζηλοτυπία ἐγέννησε τὸν ὀλέθριον τοῦτον πόλεμον, ὅστις δυστυχῶς διήρκεσεν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ὀλόκληρα ἔτη.

Νικηθέντες ἐπὶ τέλους οἱ Ἀθηναῖοι, ἐταπεινώθησαν καὶ ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν· ἀλλὰ καὶ οἱ Σπαρτιᾶται καὶ ὅλοι ἐν γένει οἱ Ἕλληνες, ἀλληλομαχοῦντες ἐπὶ τόσα ἔτη, ἐξησθένησαν, διεφθάρησαν, καὶ παρήκμασαν.

Τοιουτοτρόπως ὁ ἐμφύλιος οὗτος καὶ πεισματώδης πόλεμος, προξενήσας τὴν παρακμὴν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, προητοίμασε τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Μικεδόνου Φιλίππου, ἐπομένως δὲ τὴν ὑποδούλωσίν της ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ῥώμης, καὶ ἐπὶ τέλους τὴν δέσμευσίν της διὰ τῶν ἀλύσεων τοῦ Μωάμεθ.

Ὁ Ἡρόδοτος, ἐξιγορῶν τοὺς Περσικοὺς πολέμους, διηγεῖται τοὺς εὐγενεῖς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνας τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοὺς κατὰ βραβάρων ἐνδόξους θριάμβους αὐτῆς· ὁ δὲ Θουκυδίδης, ἐκθέτων τὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ, ἀναγκάζεται νὰ διηγῆται Ἑλληνικὰς διχονοίας καὶ ἄγρια πάθη, ἀλληλοσφαγίας, λοιμούς, ἐμπρησμούς, λεηλασίας καὶ ἐμφυλίους σπαραγμούς.

Ἄλλ' ἢ ἀνάγνωσις τοῦ Θουκυδίδου, ἀν καὶ λυπηρά, εἶναι ὅμως διδακτικωτάτη, διότι, παρουσιάζουσα τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ζηλοτυπίας, τοῦ φθόνου, τῆς φιλοπρωτίας καὶ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, μᾶς διδάσκει τὴν ἀνάγκην τῆς ἀγάπης, τῆς ὁμονοίας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Γεροσάθης συνεχάρη τοὺς γονεῖς, τῶν ὁποίων τὰ τέχνα ἐπρωβιάσθησαν, ἐνεθάρρυνε

δὲ τὰ μὴ προβιθασθέντα, ὅπως ἀναφανῶσιν ἰκανώτερα κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐξετάσεις, καὶ ἐπὶ τέλους προσεκάλεσε τοὺς διδασκάλους, τοὺς προβιθασθέντας, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸν φιλότιμον Γεώργιον νὰ συγγευματίσωμεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀκολουθούμενος δὲ παρὰ πάντων ἐξῆλθε τοῦ σχολείου.

ΑΙ ΨΕΥΔΟΦΙΛΟΤΙΜΙΑΙ.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο κατὰ τὸ σύνηθες καθάρκωτατον, ἀπλούστατον, νοστιμώτατον, καὶ ὑγιεινώτατον.

Ὁ φρόνιμος γέρων, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερα, ἀπεστρέφετο τὰ πολυποίκιλα, τὰ πολυέξοδα, καὶ τὰ ἐπιδεικτικὰ γεύματα. Τὰ τοιαῦτα, ὡς ἔλεγε, καὶ περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ εἶναι, καὶ τὴν ὑγείαν φθείρουν, καὶ τὰ χρήματα ματαίως ἐξοδεύουν. Ἐπρόσθετε δὲ ὅτι ἡ ὑπόληψις καὶ ἡ ἀγάπη δὲν ἀποκτῶνται οὔτε διὰ λαμπρῶν γευμάτων, οὔτε διὰ πολυτελῶν στολισμῶν, ἀλλὰ μόνον δι' ἔργων καλῶν.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀνέφερε τοὺς Μαρούτσας, τοὺς Καπλάνας καὶ τοὺς Ζωσιμάδας, οἵτινες ἀπέκτησαν ὑπόληψιν ἐθνικὴν, σέβας, ἀγάπην, εὐγνωμοσύνην πανελληνιον καὶ δόξαν ἀθάνατον, οὐχὶ διὰ πολυτελῶν γευμάτων, στολισμῶν, χορῶν καὶ ἐπιδείξεων, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλάνθρωπίας καὶ φιλοτιμίας, αἵτινες παρεκίνησαν αὐτοὺς εἰς περίθαλψιν ἐνδεῶν καὶ ἐπιμελῶν μαθητῶν, εἰς βοήθειαν ὀρφανῶν νεανίδων, εἰς παρηγορίαν φυλακισμένων, εἰς διατήρησιν νοσοκομείων, εἰς ἔκδοσιν βιβλίων κοινωφελῶν, εἰς ἐκπαίδευσιν ἱερέων καὶ διδασκάλων, εἰς σύστασιν σχολείων καὶ ναῶν τοῦ Ὑψίστου, καὶ εἰς ἄλλα τοιαῦτα ἐθνωφελῆ καὶ θεάρεστα ἔργα.

Πολλοὶ ὁμῶς πλούσιον ἐξοδεύουν πολλὰ εἰς γυύματα καὶ ἐξωτερικὰς ἐπιδείξεις, νομίζοντες ὅτι δι' αὐτῶν δύνανται νὰ τιμηθῶσιν· οἱ τοιοῦτοι δὲν εἶναι φίλοι, ἀλλ' ἐχθροὶ τῆς τιμῆς των, καὶ ἐπομένως ψευδοφιλότιμοι ἢ ἀφιλότιμοι, διότι, ἀντὶ τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, ἀτιμίαν καὶ περιφρόνησιν ἀποκτῶσιν. Οὐδεὶς ἐχέφρων θέλει ποτὲ σὲ τιμήσει διὰ τὴν πολυφαγίαν, ἢ ποικιλοφαγίαν σου, ἢ διὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμούς σου. Ἀπ' ἐναντίας οἱ φρόνιμοι θέλουν σὲ ταλανίσει ὡς ἀνόητον, οἱ πτωχοὶ θέλουν ἀγανακτήσει διὰ τὴν ματαίαν σπατάλην σου, καὶ ἡ πατρίς θέλει λυπηθῆ διὰ τε τὴν μωρὰν καὶ ἀνωφελῆ χρῆσιν τῶν χρημάτων σου, καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀξιοκατάκριτον ψυχρότητα σου.

Πολλοὶ δὲ ἐπιμένουν μὴ θέλοντες ν' ἀναγνωρίσωσι τὰ σφάλματά των, φοβούμενοι μήπως, ὁμολογοῦντες ὅτι ἐσφαλαν, χάσωσι τὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν των. Λησμονοῦν οἱ ἀνόητοι ὅτι μόνος ὁ Θεὸς εἶναι ἀναμάρτητος, καὶ ὅτι αὐτοὶ ὡς ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ ἦναι ἀλάσθηστοι. Διὰ τῆς ἐπιμονῆς των εἰς τὰς ἐσφαλμένας κρίσεις ἢ πράξεις των, ἀντὶ ν' ἀποκτήσωσι τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, ἀναδεικνύονται πείσμονες, ἀδιόρθωτοι, καὶ ἀπεχθεῖς πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἀπ' ἐναντίας συμπάθειαν, ἀγάπην, καὶ ὑπόληψιν ἀπολαμβάνει ὅστις προθύμως ἀναγνωρίζει καὶ ὁμολογεῖ τὰ σφάλματά του, δεικνύων οὕτως ὅτι, ἀκολουθῶν τὸ Ἰγῶθι σου, εἶναι εἰλικρινῆς, μετριοφρων, καὶ ἐπιδικτικὸς διορθώσεως καὶ προόδου.

Ψευδοφιλότιμοι ἐπίσης καὶ πείσμονες εἶναι ὅσοι, ἀφοῦ ἐνοχλήσωσι, βλάβωσιν, ἢ ἀδικήσωσι τινα, ἐντρέπονται νὰ ζητήσωσι συγγνώμην, ἢ νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν ὁποιᾶν

ἐπροξένησαν βλάβην, φοβούμενοι μήπως ἐξευτελισθῶσιν.

Οἱ ἀληθῶς φιλότιμοι ἀποστρέφονται τὴν ἀδικίαν· δὲν θέλουν δὲ νὰ ἔχωσιν ἐχθρούς· ἐπιθυμοῦν ὅλοι νὰ τοὺς ὑπολήπτωνται καὶ νὰ τοὺς ἀγαπῶσι, καὶ ἐπομένως, ἂν ἠνώχλησαν ἢ ἔβλαψάν τινα, προθύμως σπεύδουν καὶ συγγνώμην νὰ ζητήσωσι, καὶ τὴν βλάβην νὰ ἐπανορθώσωσιν.

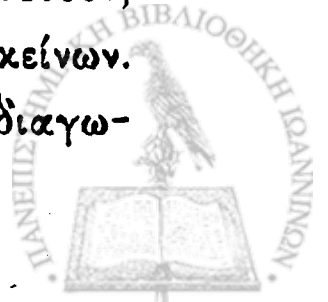
Εἰς τὴν ψευδοφιλοτιμίαν δὲ προσθέτει τις καὶ τὴν ψευδολογίαν ὁσάκις, ἐνεργήσας ἀξιοκατάκριτον πρᾶξιν, ψευδῶς ἀρνῆται αὐτὴν ἐκ φιλοτίμου δῆθεν ἐντροπῆς.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος ἂν ποτε ὑποπέσῃ εἰς πράξεις ἀξιοκατακρίτους, προσπαθεῖ νὰ διορθώσῃ αὐτάς, οὐδέποτε δὲ καταδέχεται ν' ἀτιμασθῇ διὰ τῆς ψευδολογίας, καὶ οὕτω νὰ διπλασιάσῃ τὸ σφάλμα του.

Πολλοὶ ἐπίσης φρονοῦν ὅτι ἀναδεικνύονται φιλότιμοι, ἀποκρούοντες τὰς γνώμας, τὰς συμβουλὰς, τὰς ὁδηγίας ἄλλων ἰκανωτέρων καὶ ἐμπειροτέρων, διότι φοβοῦνται μήπως, παραδεχόμενοι τὰς γνώμας καὶ τὰς συμβουλὰς τῶν ἄλλων, ἀναφανῶσι κατώτεροι ἐκείνων.

Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλοτιμίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς ψευδοφιλοτιμίας, ὑπόκεινται οἱ στενοκέφαλοι, οἱ μηδεμίαν ἀληθῆ ἀξίαν συναισθανόμενοι εἰς ἑαυτούς, οἱ οἰηματίαι, καὶ οἱ δοκησίσοφοι· ἐνῶ οἱ φρόνιμοι καὶ ἀληθῶς φιλότιμοι προσπαθοῦν πάντοτε νὰ ὠφεληθῶσι καὶ ἀπὸ αὐτῶν τῶν κατωτέρων τῶν τὰς συμβουλὰς καὶ γνώμας

Υπάρχουν δυστυχῶς καὶ ἄλλοι ἔχοντες τὴν ἀξιογέλασον, ἢ μᾶλλον τὴν ἀξιοθρήνητον ψευδοφιλοτιμίαν τοῦ νὰ ἐξοδεύωσιν ὅσα ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι αὐτῶν ἐξοδεύουν, διὰ νὰ μὴ ἐξευτελισθῶσι, φαινόμενοι πτωχότεροι ἐκείνων. Δὲν ἐννοοῦν οἱ δυστυχεῖς ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης διαγω-

γῆς των προκαλοῦν καὶ τὸν περίγελων τῶν περισσοτέρων, καὶ τὴν κατάκρισιν τῶν φρονιμωτέρων, καὶ ὅτι ἐνῶ ἀγωνίζονται νὰ καλύψωσι τὴν ἔνδειάν των, αὐξάνουν ἔτι μᾶλλον αὐτὴν, καὶ καταφανεστέραν ἐπομένως τὴν καθισῶσιν. Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος ἐξοδεύει ἀναλόγως τῆς περιουσίας του, καὶ οὐδόλως φροντίζει περὶ τῶν ἐξόδων τῶν ἄλλων.

Ἄλλ' οἱ δυστυχέστεροι τῶν ψευδοφιλοτίμων εἶναι, παιδία μου, ὅσοι, ὄντες πτωχοί, ἐντρέπονται καὶ ἀποφεύγουν τὴν ἐργασίαν, διὰ νὰ μὴ φανῶσιν ἐνδεεῖς καὶ ταπεινοί· ἐνῶ ἡ ἐργασία τοῦ πτωχοῦ εἶναι ἀσυγκρίτως ἐντιμοτέρα παρὰ τὴν ἀργίαν τοῦ πλουσίου.

Ἐνθυμήθημεν τότε τὸν σιδηρουργὸν Μέγαν Πέτρον, τοὺς γεωργοὺς Φιλοποίμενα καὶ Κιγκιννάτον, τὸν Φωκίωνα ἀντλοῦντα, καὶ τὴν σύζυγόν του ζυμόνουσαν, περὶ τῶν ὁποίων ἄλλοτε μᾶς εἶχε διηγηθῆ ὁ Γεροστάθης, καὶ παρατηρήσαμεν εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα ὅτι αὐτοὶ βεβαίως δὲν εἶχον τὴν ἀνόητον ψευδοφιλοτιμίαν τῆς ἀργίας. Ὁ Γεροστάθης ἐνέκρινεν ὡς ὀρθοτάτην τὴν παρατήρησίν μας, καὶ πύχριστήθη, ἰδὼν ὅτι ἐνθυμούμεθα τὰς διηγήσεις του· ἐξηκολούθησε δὲ λέγων τὰ ἑξῆς:

Οὐδεὶς φιλότιμος, παιδία μου, καταδέχεται ποτε νὰ γίνῃ βάρος εἰς τὴν πατρίδα του.

Οὐδεὶς φιλότιμος ἀνέχεται ὥστε ἡ πατρίς νὰ τρέφῃ τὴν ὀκνηρίαν καὶ ἀνικανότητά του.

Οὐδεὶς φιλότιμος καταδέχεται νὰ ραδιουργήσῃ, ἢ νὰ ὑποσκελίσῃ ἄλλον διὰ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του.

Οὐδεὶς φιλότιμος ζητεῖ ποτε θέσιν ἀνωτέραν τῶν δυνάμεών του, οὔτε ἀγανακτεῖ ἐὰν ἡ πατρίς τῷ δώσῃ θέσιν κατωτέραν τῆς ἰκανότητός του.

Ὁ φιλότιμος Ἐπαμεινώνδας, ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θεβῶν, καὶ τὴν ἐπιστάσιαν τῶν δρόμων ἐδέχθη, καὶ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης πολλάκις προθύμως ἐξεστράτευσεν ὑπὸ στρατηγούς πολὺ κατωτέρους του· διὰ τῆς τοιαύτης δὲ διαγωγῆς του δὲν ἐξευτελίσθη, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐτιμήθη καὶ ἐδοξάσθη.

Ὁ δὲ Σπαρτιάτης Παιδάρετος, μὴ ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του βουλευτῆς, δὲν ἐφθόνησεν, ἀλλ' ἐχάρη, διότι ἡ πατρίς του εἶχε τριακοσίους ἄλλους ἰκανωτέρους αὐτοῦ, καὶ ἡ χαρά του αὕτη ἐτίμησε καὶ διαιώνισε τὸ ὄνομά του εἰς τὰς ἀθανάτους στήλας τοῦ Πλουτάρχου.

Η ΦΙΛΟΠΡΩΤΙΑ

Ἄλλ' ἡ πλέον ἐπικίνδυνος ψευδοφιλοτιμία, μᾶς εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἡ τῆς φιλοπρωτίας.

Οἱ φιλόπρωτοι ἀγωνίζονται νὰ κατασταθῶσι διὰ παντὸς μέσου πρῶτοι καὶ ἀνώτεροι τῶν ἄλλων, ἐλπίζοντες ὅτι τοιουτοτρόπως θέλουν τιμηθῆ, θέλουν δοξασθῆ. Ἄλλ' ἡ ἱστορία τῶν προγόνων μας, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, πληρέστατα μᾶς διδάσκει ὅτι ὅσην ἀτίμωσιν καὶ ἀδοξίαν γεννᾷ ἡ φιλοπρωτία, ἄλλην τόσην τιμὴν καὶ δόξαν γεννᾷ ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἀφιλοπρωτία.

Ἡ φιλοπρωτία ἔσπρωξε τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον· ἀλλ' ἀντὶ ν' ἀπολαύσωσι τιμὴν καὶ δόξαν, αἰσχροῦς ἐνικήθησαν, ἡ ἐλευθερία των κατηργήθη, τὰ τεῖχη των κατεσκάφησαν, ὁ στόλος των περιωρίσθη, καὶ τριάκοντα κακοηθέστατοι καὶ αἰμοῦδροοὶ τύραννοι ἐτέθησαν ἐπὶ τοῦ τραχήλου των.

Ἡ φιλοπρωτία τῶν Σπαρτιατῶν ἀκολούθως ἐπέφερε

τὸν Θηβαϊκὸν πόλεμον ἄλλ' οἱ Σπαρτιᾶται, ἀντὶ νὰ δοξασθῶσι καὶ τιμηθῶσιν, ἀπὸ μὲν τὸ φρούριον τῶν Θηβῶν, τὴν Καδμείαν, αἰσχρῶς ἀπεδιώχθησαν, εἰς δὲ τὰ Δεῦκτρα τῆς Βοιωτίας καὶ εἰς τὴν Μαντίνειαν τῆς Πελοποννήσου ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, κατατροπώσας αὐτούς, ἔταπείνωσε τὴν ἀγέρωχον ὄφρύν των, καὶ κατωτέραν τῶν Θηβῶν κατέδειξε τὴν φιλόπρωτον καὶ ὑπερήφανον Σπάρτην.

Ἡ φιλοπρωτία τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς Περσίας Δαρείου κατήσχυε καὶ ἐξευτέλισεν αὐτὸν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος. Ἄλλ' εἰς τὴν αὐτὴν πεδιάδα ἡ ἀφιλοπρωτία τοῦ Ἀριστείδου, ὅστις προθύμως παρεχώρησε τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν ἰκανώτερόν του Μιλτιάδην, καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε, καὶ τὸν Ἀριστείδην ἐτίμησεν.

Ἡ φιλοπρωτία τοῦ Ξέρξου, υἱοῦ τοῦ Δαρείου, ἔταπείνωσε καὶ ἠτίμασεν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ εἰς τὰς Πλαταιάς. Ἄλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἰδίαν Σαλαμίνα, εἰς αὐτὰς τὰς ἰδίας Πλαταιάς ἐδοξάσθη ὁ Ἀριστείδης, συντελέσας διὰ τῆς ἀφιλοπρωτίας του εἰς τοὺς ἐνδόξους θριάμβους τῆς Ἑλλάδος· διότι εἰς μὲν τὴν Σαλαμίνα προθύμως ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀντιπάλου του Θεμιστοκλέους· εἰς δὲ τὰς Πλαταιάς, πρὸ μὲν τῆς μάχης παρεχώρησεν εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν πρώτην θέσιν πρὸς ἀποφυγὴν ἐμφυλίων διχοστασιῶν, μετὰ δὲ τὴν μάχην ἀφῆκε τὸ βραβεῖον τῆς νίκης εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, διὰ νὰ προλάβῃ ἐμφυλίους ἔχθρας καὶ σπαραγμούς. Ἴδού, ἐφώναξεν ὁ Γεροστάθης, ἡ ἀληθὴς φιλοτιμία, ἡ ἀληθὴς φιλοπατρία, ἡ ἀληθὴς πολιτικὴ φρόνησις! Ὁ Ἀριστείδης, οὐχὶ θηρεύων, ἀλλὰ ὑποχωρῶν, καὶ

παραχωρῶν ἀρχηγίας, πρωτεῖα, τιμὰς καὶ βραβεῖα, καὶ τὴν πατρίδα του ἐδόξασε, καὶ αὐτὸς συνεδοξάσθη.

Μακαρία ἡ πατρὶς ἐκείνη, ἣτις ἔχει τέκνα φιλότιμα, οἷος ἦτο ὁ Ἀριστείδης, τέκνα, τὰ ὅποια δὲν ἐπιθυμοῦν ἄλλην τιμὴν καὶ δόξαν παρὰ τὴν προερχομένην ἀπὸ ἔργα ἔντιμα καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὠφέλιμα! Τοιαῦτα τέκνα εἶναι πολύτιμα, εἶναι προσφιλέστατα! Εἶθε καὶ σεῖς, παιδιὰ μου, νὰ κατασταθῆτε μίαν ἡμέραν τέκνα τοιαῦτα, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τῆς φρονήσεως, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθοῦς φιλοτιμίας, καὶ ἀποφεύγοντες πᾶσαν πρᾶξιν, δυναμένην νὰ προστρέψῃ ὄνειδος εἰς τὰ ἄτομά σας, ἢ τὴν φίλην πατρίδα σας!

Ἡ φρόνησις καὶ ἡ φιλοτιμία, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ἀνέδειξαν καὶ τὸν Θεμιστοκλέα σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ΦΙΛΟΤΙΜΙΑ ΤΟΥ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ.

Ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς του ἡλικίας διεκρίθη ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τὴν φιλοτιμίαν του. Ὅσακις ἐσχόλαζεν ἀπὸ τὰ μαθήματά του, δὲν ὑπέφερεν, ὡς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος, νὰ χάνῃ τὸν καιρὸν του ἐπὶ ματαίῳ· ἀλλὰ κατεγίνετο μελετῶν, καὶ λόγους ῥητορικοὺς συντάττων. Εἰς δὲ τὸ σχολεῖον ἐπροτίμα μᾶλλον τὰ σοβαρὰ παρὰ τὰ διασκεδασικὰ μαθήματα, δεικνύων παιδιόθεν εὐγενῆ ἐπιθυμίαν ἀληθοῦς τιμῆς, ἣτις μόνον διὰ τοῦ κόπου, διὰ τῆς ἐργασίας καὶ διὰ τῆς μελέτης ἀποκτᾶται.

Εἰς μάτην ὁ πατὴρ του, θέλων νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸ πολιτικὸν στάδιον, τῷ ἐδείκνυε τὰ εἰς τὸ παράλιον τοῦ Πειραιῶς ἐρριμένα παλαιὰ καὶ ἄχρηστα σκάφη, λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι τοιουτοτρόπως παραμελοῦνται καὶ

ἀπορρίπτονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες, ἀφοῦ διατρέξωσι τὸ πολιτικὸν στάδιόν των.

Μετὰ τὴν λαμπρὰν νίκην τοῦ Μιλτιάδου εἰς τὸν Μαραθῶνα ἡ εὐγενὴς φιλοτιμία τοῦ νέου Θεμιστοκλέους ἐκρυφώθη, καὶ ἡ ἀξιεπαίνος ἐπιθυμία τοῦ ν' ἀναφανῆ, καὶ αὐτὸς ἄξιον τῆς πατρίδος του τέκνον ἐκυρίευσεν τὴν καρδίαν του.

Ἐκτοτε λοιπὸν παρήτησε πᾶσαν διασκέδασιν· τὸς δὲ νύκτας ἠγρύπνει σκεπτόμενος, καὶ πάντοτε σύννους καὶ σόβαρὸς ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τοὺς ἐρωτῶντας διατί τόσον μετεβλήθη, ἔλεγεν ὅτι δὲν τὸν ἀφίνει νὰ κοιμηθῆ τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου· *Οὐκ εἶμὲν καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον.*

Φιλότιμος λοιπὸν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκ νεότητός του, καὶ ἐραστὴς μεγάλων καὶ καλῶν ἔργων, ἠγρύπνησεν, ἐμελέτησεν, ἐσκέφθη, ἐπρονόησεν, ἐκοπίασεν, ἠγωνίσθη, προητοίμασε τὴν πατρίδα του, καὶ ἄλλα ἔτη μετὰ τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου κατώρθωσε ν' ἀνυψώσῃ καὶ αὐτὸς τρόπαιον ἐπίσης ἔνδοξον, τὸ τρόπαιον τῆς Σαλαμῖνος.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος παρουσιάσθη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, οἱ θεαταί, ἀποσπάσαντες τὰ βλέμματά των ἀπὸ τοὺς ἀγωνιζομένους, ἔστρεψαν αὐτὰ πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, θαυμάζοντες καὶ χειροκροτοῦντες τὸν σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος. Στραφεῖς τότε πρὸς τοὺς φίλους του, εἶπεν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπελάμβανε τοὺς καρποὺς τῶν ὑπὲρ πατρίδος κόπων του.

Ἴδου ἡ μόνη ἀμοιβή, τὴν ὁποίαν ζητοῦν οἱ ἀληθῶς φιλότιμοι, ἡ ἀγάπη καὶ ὁ ἔπαινος τῶν συμπολιτῶν των!

Ἄλλὰ μετὰ τινα καιρὸν, διαβληθεὶς ὑπὸ τῶν φθονερῶν

ἐχθρῶν του ὅτι δῆθεν ἐγνώριζε καὶ αὐτὸς τὰ κατὰ τῆς Ἑλλάδος προδοτικὰ σχέδια τοῦ Πausανίου, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα του, ὑπὲρ τῆς ὁποίας τόσον ἐνδόξως ἠγωνίσθη, καὶ νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας.

Τοιοιυτοτρόπως ἐπαλήθευσαν οἱ λόγοι τοῦ πατρός του, διότι οὐχὶ μόνον παρημελήθη, ὡς παραμελοῦνται τὰ παλαιὰ σκάφη, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποπτος αἰσχρᾶς προδοσίας καπεδιώχθη.

Ὅρθως δὲ καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, διδαχθεὶς ὑπὸ τῆς πείρας, ἔλεγεν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι συνείθιζον νὰ βαρύνωνται εὐεργετούμενοι ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός, καὶ ὅτι ἐφέροντο πρὸς τοὺς πολιτικούς των ἄνδρας, καθὼς οἱ διαβάται φέρονται πρὸς τὰς πλατάνους, ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ ὑπεράσπισιν τῶν ὁποίων τρέχουν μὲν ἐν καιρῷ βροχῆς καὶ χειμῶνος, κατακόπτουν δὲ καὶ ἀφανίζουσιν αὐτάς, ὅταν ἡ καλοκαιρία ἐπανέλθῃ.

Ἐν τούτοις, ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, ἂν καὶ Ἀσιανὸς βάρβαρος, ὑπεδέχθη φιλοφρόνως τὸν μέγαν ἐχθρόν του, καὶ βασιλικώτατα ἐπεριποιήθη τὸν νικητὴν τῆς Περσίας. Ἠύχθη δὲ ἀπὸ καρδίας ὥστε ὁ Θεὸς τοῦ σκότους, ὁ Ἄριμάνιος τῶν Περσῶν, νὰ τυφλόνῃ τοὺς Ἕλληνας πάντοτε, ὅπως ἀποδιώκωσι μακρὰν τῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος, τοὺς ἀρίστους αὐτῶν Τρομερὰ κατάρρα! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὴν ὁποίαν μόνον ὁ ἀσπονδότερος ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος ἠδύνατο κατ' αὐτῆς νὰ προφέρῃ. Εἶθε νὰ μὴ πραγματοποιηθῇ ποτε!

Λέγεται δὲ ὅτι, ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τίνα καιρὸν τιμῶν καὶ εὐεργετῶν τὸν Θε-

μιστοκλέα, προσεκάλεσεν ἐπὶ τέλους αὐτὸν νὰ τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς ἐκστρατείας κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς οὔτε μνησίκακος ἦτο, οὔτε ἐγωϊστῆς καὶ φίλαυτος, ἀλλὰ τῆς πατρίδος τέκνον φιλότιμον.

Ἐν τούτοις, ἐὰν παρήκουεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ βασιλέως, ἤθελεν ἀναφανῆ ἀγνώμων ἐνώπιον τοῦ εὐεργέτου του· ἀλλὰ τὸ ἀποτρόπαιον ἐλάττωμα τῆς ἀγνομοσύνης δὲν μολύνει τὰς εὐγενεῖς καρδίας.

Ἄν δέ, ὑπακούων εἰς τὸν βασιλέα, ἐκίνει τὰ ὄπλα κατὰ τῆς μητρὸς του Ἑλλάδος, ἤθελε θυσιάσει βεβαίως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψίν του· ἐνῶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν πατρίδα του ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τὸν κόσμον ἠγάπα.

Ἐντὸς τοῦ σκληροῦ τούτου διλήμματος εὐρεθεῖς ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς ἐπροτίμησεν, ὡς λέγουν, ν' ἀποθάνη πίνων φαρμάκιον, παρὰ ν' ἀναφανῆ ἀγνώμων ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἢ ἄτιμος ἐνώπιον τῆς πατρίδος του.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, μαθὼν τὸν θάνατόν του, ἐθαύμασε τὴν φιλοτιμίαν καὶ φιλοπατρίαν τοῦ ἀνδρός. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετανοήσαντες, ἂν καὶ ἀργά, τῷ ἀνήγειραν τάφον εἰς τὸν Πειραιᾶ ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῖνος.

Μάθετε καὶ σεῖς, παιδιά μου, ἐπρόσθετε τότε ὁ Γεροστάθης, ν' ἀγαπᾶτε καὶ νὰ σέβησθε τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψίν σας, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ κοινωνικὴ σας θέσις. Μὴ καταδέχθητέ ποτε, μήτε διὰ μίαν στιγμὴν, νὰ γίνητε ἄτιμοι δι' ὅποιανδήποτε αἰτίαν. Ἐνώπιον τῆς τιμῆς σας τὸ πᾶν προθύμως θυσιάζετε, καὶ κέρδη, καὶ πλοῦτη, καὶ δόξας, καὶ ἐξουσίαν, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σας, ἂν ποτε ἀπαιτηθῆ καὶ αὐτὴ ὡς ἀντάλλαγμα τῆς τιμῆς σας.

Ἄλλ' ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, ἡ ἀτιμία δὲν σᾶς τρομάζῃ, ἂν ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὑπόληψις δὲν ἦναι τὰ πολυτιμότερα τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν σας, παύσατε τοῦ νὰ λέγησθε ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων.

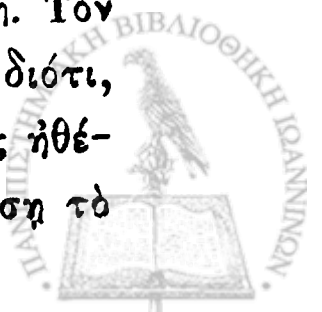
Ἐὰν εἰς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς σας, τυφλωμένοι ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς δόξης ἢ τοῦ κέρδους, δὲν διακρίνητε τὰ δίκαια ἀπὸ τὰ ἄδικα, τὰ ἔντιμα ἀπὸ τὰ ἄτιμα, ἔστε βέβαιοι ὅτι ἡ θέλετε ζήσει καὶ ἀποθάνει ἄτιμοι, ἡ θέλετε ἀπολαύσει τὴν μαύρην δόξαν τοῦ Ἡροστράτου.

Μετά τινα διακοπὴν ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην ποῖος ἦτο ὁ Ἡρόστρατος. Ὁ δὲ Γεροστάθης, ἴσως διὰ ν' ἀναπαυθῆ ὀλίγον, διότι μετὰ πολλῆς ζωηρότητος μᾶς εἶπε τὰ ἀνωτέρω, παρεκάλεσε τὸν διδάσκαλον νὰ μᾶς διηγήθῃ τὰ περὶ Ἡροστράτου. Ὁ δὲ διδάσκαλος μᾶς εἶπεν.

Ο ΗΡΟΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ.

Εἰς τὴν Ἐφεσον, πόλιν Ἑλληνικὴν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὑπῆρχε λαμπρότατος ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, τὸν ὁποῖον ὁλος ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς κόσμος ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἐξάισιον καλλονὴν του, καὶ ἐθεώρει ὡς ἓν τῶν θαυμάτων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 356 πρὸ Χριστοῦ, τὴν ἰδίαν νύκτα, καθ' ἣν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὁ λαμπρὸς ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος κατεκρή. Τὸν κατέκαυσε δὲ Ἐφεσίος τις, Ἡρόστρατος καλούμενος, διότι, ὡς ὁ ἴδιος ὠμολόγησε, φλεγόμενος ὑπὸ δοξομανίας ἠθέλησε διὰ τῆς πυρπολήσεως ταύτης ν' ἀπαθανάτισῃ τὸ ὄνομα του

Ἐδῶ ὁ διδάσκαλος ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του· ἀλλ' ὁ Γεροστάθης ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς·

— Ὅσακις, παιδιά μου, ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ δὲν κανονίζωσι, δὲν χαλινώνωσι τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης, ἡ ἐπιθυμία αὕτη ἀποκαθίσταται πάθος ὀλέθριον, τὸ ὁποῖον τυφλόνει καὶ μανιακὸν ἀναδεικνύει τὸν πάσχοντα· ὄθεν καὶ δοξομανία ὠνομάσθη τὸ τρομερὸν τοῦτο πάθος.

Τυφλὸς λοιπὸν καὶ μανιακὸς ὢν ὁ Ἡρόστρατος, δὲν ἐσκέρθη ὅτι διὰ τῆς κακουργίας του ταύτης οὐχὶ εἰς δόξαν, ἀλλ' εἰς ἀτιμίαν αἰώνιον ἐπρόκειτο νὰ παραδώσῃ τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομά του.

Εἰς τοιαύτην δὲ αἰώνιον ἀτιμίαν κατεδικάσθη καὶ ὁ Σπαρτιάτης Πausανίας, ὁ νικητὴς τῶν Πλαταιῶν, κατακυριευθεὶς δυστυχῶς καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῆς μανίας τῆς δόξης καὶ τῶν χρημάτων. Μὲ λύπην μου θέλω σᾶς διηγήθῃ ὀλίγα περὶ αὐτοῦ, διὰ νὰ ἴδῃτε τὴν αἰσχρότητα τῆς δοξομανίας, καὶ διὰ νὰ συγκρίνητε τὸν ἄτιμον θάνατον αὐτοῦ μὲ τὸν θάνατον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἡ ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΠΛΑΤΑΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Μετὰ τὴν ἔνδοξον ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνοσ ὁ Ξέρξης, φυγῶν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν του Μαρδόνιον ἐπὶ κεφαλῆς τριακοσίων χιλιάδων στρατοῦ, ὅπως δι' αὐτῶν καθυποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Μαρδόνιος, πρὶν ἢ δοκιμάσῃ καὶ πάλιν τὴν τύχην τῶν Περσικῶν ὀπλων, ἐπροσπάθησε διὰ μεγάλων ὑποσχέσεων, διὰ δωροδοκιῶν, διὰ κολακειῶν καὶ δι' ἀπειλῶν νὰ κατορθώσῃ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ μάλιστα τῶν Ἀθηναίων.

Ἄλλ' οἱ φιλοπάτριδες Ἀθηναῖοι κατεφρόνησαν καὶ τὰς ὑποσχέσεις, καὶ τὰς κολακείας, καὶ τὰς ἀπειλὰς τοῦ Μαρδονίου. Ἐν ἔτος δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος εἰς τὰς Πλαταιάς, πόλιν τῆς Βοιωτίας, συνεκροτήθη μάχη φονικωτάτη, καθ' ἣν καὶ ὁ στρατηγὸς Μαρδόνιος ἐφονεύθη, καὶ ὅλος σχεδὸν ὁ Περσικὸς στρατὸς κατεστράφη· μόνον δὲ τρεῖς χιλιάδες ἐκ τῶν τριακοσίων ἠδυνήθησαν νὰ διασωθῶσιν, ὅπως φέρωσι τὴν θλιβερὰν ἀγγελίαν τῆς καταστροφῆς τῶν εἰς τὴν Περσίαν.

Στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰς Πλαταιάς ἦτο ὁ Ἀριστείδης. Τῶν δὲ Σπαρτιατῶν στρατηγὸς καὶ συγγρόνως ἀρχιστράτηγος ὄλων τῶν Ἑλλήνων ἦτο ὁ Σπαρτιάτης Πausanίας.

Ἀλλά, καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπον, ἡ ἀνδρία μόνη, ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς, δὲν σώζει τὰ ἔθνη. Ἡ ἀνδρία τῶν Ἑλλήνων μόνη δὲν ἤθελε σώσει τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰς Πλαταιάς, ἂν ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Ἀριστείδου δὲν συνετέλουν εἰς τὴν σωτηρίαν ταύτην.

Πρὸ τῆς μάχης πεισματώδης φιλονεικία ἠγέρθη μεταξὺ Τεγεατῶν καὶ Ἀθηναίων περὶ τῆς θέσεως τῆς τιμῆς. Ὁλεθριώτατα δὲ ἀποτελέσματα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν καὶ εἰς τῆς Ἑλλάδος τὸ μέλλον ἠδύναντο νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς φιλονεικίας ταύτης, ἂν ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Ἀριστείδης δὲν παρουσιάζετο ἐν τῷ μέσῳ κηρύττων ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θέλουν δεχθῆ εὐχαρίστως ὅποιανδήποτε θέσιν καὶ ἂν τοῖς δώσωσι, διότι δὲν περιμένουν νὰ τιμηθῶσιν ἐκ τῆς θέσεως, ἀλλ' αὐτοὶ θέλουν τιμῆσαι τὴν θέσιν τῶν, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι. Τοιοῦτοτρόπως ἡ φιλονεικία ἔπαυεν, ἡ ὁμό-

νοια ἐπανῆλθε, καὶ ἡ νίκη ἐστεφάνωσε τὰ Ἑλληνικὰ ὄπλα, καὶ ἐπεσφράγισε τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Πλαταιῶν.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην ὁ Πausανίας, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου μεταβάς εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐκυρίευσεν αὐτό, προσθέσας εἰς τὰ πλούσια Περσικὰ λάφυρα, τὰ ὅποια εἰς τὰς Πλαταιὰς ἔλαβε, καὶ ἄλλα πολὺ πλουσιώτερα, τὰ ὅποια εἰς τὸ Βυζάντιον εὔρεν.

Ἄλλὰ τὰ πλούτη καὶ ἡ δόξα τυφλόνουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ἀδυνάτους νόας, καὶ διαφθείρουν τὰς ἀγνεῖς καρδίας. Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν Πλαταιῶν καὶ τὰ πλούσια λάφυρα ἐτύφλωσαν καὶ διέφθειραν τὸν Πausανίαν. Ἐκθῶς δὲ ὁ μέθυσος δὲν χορταίνει οἶνον, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ δοξομανὴς καὶ πλουτομανὴς Πausανίας, μὴ χορταίνων δόξαν καὶ πλοῦτη, κατήντησεν χάριν αὐτῶν νὰ καύσῃ ὅχι μόνον ἓνα ναόν, ὡς ὁ Ἡρόστρατος, ἀλλὰ ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα, προδίδων αὐτὴν αἰσχροῦς εἰς τὸν Ξέρξην.

Ὅχι! παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἔσφαλα εἰπὼν ὅτι ὁ Πausανίας ἠθέλησε νὰ καύσῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα· ὅχι! προδίδων καὶ ὑποδουλόνων αὐτὴν εἰς τοὺς βαρβάρους, ἠθέλησε νὰ πράξῃ αἰσχροουργίαν ἀσυγκρίτως μεγαλητέραν τῆς πυρκαϊᾶς· διότι, ἂν ἐκαίοντο οἱ ναοὶ καὶ αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος, εὐκόλως ἠδύναντο ν' ἀνακτισθῶσιν, ὡς ἀνεκτίσθη ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, πυρποληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡροστράτου, ὡς ἀνεκτίσθη καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, πυρποληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ξέρξου. Ἄλλ' ἐὰν ἡ Ἑλλάς, προδιδόμενη ὑπὸ τοῦ Πausανίου, ὑπεδουλόνητο, δυσκόλως ἤθελεν ἀνακτήσει τὴν ἐλευθερίαν της, καὶ ἀπό-

δειξίς τῆς δυσκολίας ταύτης εἶναι ἡ τετρακοσίων ἐτῶν πολυπαθῆς δουλεία μας.

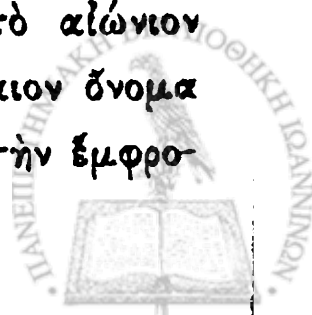
Βαθέως ἐστέναξεν ὁ ἀγαθὸς γέρον· μετὰ τινα δὲ διακοπὴν ἐξηκολούθησε τὴν διήγησίν του ὡς ἐφεξῆς.

Εὐτυχῶς αἱ προδοτικαὶ προτάσεις τοῦ Πausανίου ἀνεκαλύφθησαν ἐγκαίρως ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του· ἀλλ' ὅτε ἐπρόκειτο νὰ συλλάβωσι καὶ φυλακίσωσιν αὐτόν, διὰ νὰ τὸν δικάσωσιν ὡς προδότην τῆς πατρίδος, προφθάσας κατέφυγεν ἐντὸς τοῦ ἐν Σπάρτῃ ναοῦ τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς. Ἦτο δὲ θρησκευτικῶς ἀπηγορευμένον παρὰ τοῖς Ἕλλησι νὰ συλλαμβάνωσιν ἄνθρωπον, καταφυγόντα ἐντὸς ναοῦ.

Ἐπομένως οἱ Σπαρτιᾶται, μὴ δυνάμενοι νὰ συλλάβωσιν αὐτόν, ἔφραξαν τὴν θύραν τοῦ ναοῦ, ὅπως ἐντὸς αὐτοῦ ἀποθάνῃ τῆς πείνης ὁ ὑπὸ ἀπλήστου πείνης πλούτου καὶ δόξης κυριευθεὶς Πausανίας.

Λέγεται δὲ ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Πausανίου ἔθεσεν εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ τὸν πρῶτον λίθον κατὰ τοῦ προδότου υἱοῦ της, αἰσχυνομένη διότι ἐγέννησε τέκνον ἀνάξιον τῆς Σπάρτης.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπε — Συγκρίνατε τώρα τὸν θάνατον τοῦ Θεμιστοκλέους μὲ τὸν θάνατον τοῦ Πausανίου· συγκρίνατε τὴν εὐγενῆ φιλοτιμίαν καὶ ἀμνησικακίαν τοῦ πρώτου μὲ τὴν δοξομανίαν καὶ τὴν προδοτικὴν διαγωγὴν τοῦ δευτέρου· συγκρίνατε ἐπὶ τέλους τὴν αἰώνιον δόξαν, ἣτις θέλει περικαλύπτει τὸ λαμπρὸν ὄνομα τοῦ Θεμιστοκλέους, μὲ τὸ αἰώνιον αἴσχος, τὸ ὅποιον θέλει συνοδεύει τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομα τοῦ Πausανίου, καὶ ἐπομένως ἀναγκαλίανται τὴν ἐμφο-

να και ἐνάρετον φιλοτιμίαν, ἣτις ἐδόξασε τὸν Θεμιστοκλέα, και ἀποφύγετε τὴν δόξομανίαν και τὴν πλουτομανίαν, αἵτινες κατήσχυναν τὸν Πausανίαν.

Οὐδεμία κακία, οὐδὲν πάθος, και ἐπομένως οὐδὲ ἡ δόξομανία και ἡ πλουτομανία ἤθελον μολύνει, παιδιά μου, τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἂν πάντες ἐσέβοντο και ἠκολούθουν τὸ «Μηδὲν ἄγαν», τὸ «Πᾶν μέτρον ἄριστον», και τὸ «Γνώθι σαυτόν». Δι' αὐτῶν λοιπὸν κανονίζετε ὅλας τὰς πράξεις και τὰς ἐπιθυμίας σας, και τότε ἡ εὐτυχία σας θέλει εἶσθαι βεβαία, και ἡ φίλη πατρίς θέλει εὐδαιμονεῖ.

Διὰ τῶν σωτηρίων δὲ τούτων παραγγελμάτων μᾶς ἀπεχαιρέτισε και κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς γέρον, πρόσθεσας και τὸ ἀκόλουθον δίστιχον.

«Ὁ φιλότιμος ἄς ἔχη τὴν φιλτάτην του τιμὴν
«Ὁπλον κατὰ τῆς κακίας, κέντρον πρὸς τὴν ἀρετήν».

Η ΟΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

«Τοὺς ἀπαιδεύτους μόνη τῇ μορφῇ τῶν θηρίων διαφέρειν».
(Κλεάνθους).

ΜΕΤΑΞΥ τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου ὁ μὲν Κωνσταντῖνος, υἱὸς πτωχοῦ δπλοποιοῦ, διεκρίνετο διὰ τὴν φιλομάθειαν και ἄκραν ἐπιμέλειάν του, ὁ δὲ Ἀθανάσιος, υἱὸς ἐνὸς τῶν προϋχόντων τῆς κωμοπόλεως, διεκρίνετο διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα ἀποστροφὴν του, και διὰ τὴν ἄκραν ἀμέλειαν περὶ τὰ μαθήματά του.

Πολλάκις οἱ διδάσκαλοι ἐσυμβούλευσαν, ἐπέπληξαν.

καὶ ἐτιμώρησαν τὸν Ἀθανάσιον, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς μάτην.

Οἱ γονεῖς του, συναίσθανόμενοι τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευσίας, δὲν ἔπαυον προτρέποντες τὸν υἱὸν των εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὴν μάθησιν· ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ Ἀθανάσιος ἐξηκολούθει κωφεύων.

Οἱ διδάσκαλοι ἀπελπισθέντες ἐπρότειναν ἐπὶ τέλος εἰς τὸν Γεροστάθην τὴν ἐκ τοῦ σχολείου ἀποπομπὴν τοῦ ἀμελοῦς Ἀθανασίου, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ὠφελεῖτο, διὰ τοῦ κακοῦ δὲ παραδείγματός του ἠδύνατο καὶ ἄλλους τῶν μαθητῶν νὰ βλάβῃ, καθ' ὅσον δυστυχῶς οἱ ἄπειροί νεοὶ εὐκολώτερα μιμοῦνται τὰ κακὰ παρὰ τὰ καλὰ παραδείγματα.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀπελπισθῆ· «ἀπαιτεῖται, ἔλεγεν, ἐπιμονὴ καὶ σταθερὰ θέλησις πρὸς ἐπιτυχίαν ἔργου τινὸς ἀγαθοῦ». Ἔργον δὲ ἀγαθὸν καὶ φιλόανθρωπον ἐθεώρει νὰ σώσῃ τὸν νέον Ἀθανάσιον ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευσίας, καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διατρέχουν ὅσοι, στερούμενοι τὸ σωτήριον ρῶς τῆς μαθήσεως, κυλῖονται ἐντὸς τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας.

Πρὶν λοιπὸν παραδεχθῆ ὁ Γεροστάθης τὴν περὶ ἀποπομπῆς τοῦ Ἀθανασίου πρότασιν, ἠθέλησε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν μετὰ τῶν γραμμάτων συμφιλίωσιν αὐτοῦ κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

ΑΙ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΙ.

Προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης Κυριακὴν τινα ὄλους τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ μᾶς

δείξη εἰκονογραφίας ὠραίας, τὰς ὁποίας κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας εἶχε λάβει ἐκ Τεργέστης.

Ὅλοι προθύμως ἐτρέξαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος· ἐκ τῶν πρώτων δὲ ἦτο καὶ ὁ Ἀθανάσιος, ὅστις ἐγαργαλίσθη ἀκούσας ὅτι αἱ εἰκονογραφίαι ἦσαν ὠραῖαι καὶ διασκεδαστικάι.

Ἀφοῦ ἐκαθίσαμεν ἅπαντες περὶ τὴν μεγάλην τράπεζαν τοῦ γέροντος, ἤρχισεν νὰ μᾶς δεικνύῃ περιέργους τῶν ὄντι εἰκόνας ἀνθρώπων ἀγρίων, διαφόρων εἰδῶν καὶ χρωμάτων, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ὁ Ἀθανάσιος ἠρώτησε τότε ποῦ εἶναι ἡ Ἀφρικὴ, ἡ Ἀμερικὴ, καὶ ἡ Αὐστραλία. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν ὅτι εἶναι μέρη μεγάλα τῆς γῆς, τῶν ὁποίων καὶ τοὺς κατοίκους, καὶ τὰ προϊόντα, καὶ τὸ κλίμα, καὶ τοὺς ποταμούς, καὶ τὰ ὄρη, καὶ τὰς πόλεις θέλει μάθει, ἐὰν σπουδάσῃ τὸ ὠραῖον καὶ τερπνὸν μάθημα τῆς Γεωγραφίας.

Ἄλλ' οἱ ἄγριοι οὗτοι, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, δεικνύων τὰς εἰκόνας των πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, οὔτε τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας, οὔτε ἄλλο τι μάθημα σπουδάζουν· ὄντες δὲ ὅλως ἀγράμματοι καὶ ἀπαιδευτοί, οὔτε γνώσεις ὠφελίμους ἔχουν, οὔτε ἦθη καλά, οὔτε πολιτισμόν, οὔτε εὐτυχίαν· καὶ δι' αὐτὸ ὀνομάζονται ἄγριοι, ὀλίγον διαφέροντες ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία. Καὶ ἡμεῖς, φίλε Ἀθανάσιε, ἠθέλομεν εἶσθαι ἄγριοι ὡς αὐτοί, καὶ ὡς τὰ ἄγρια ζῶα, ἐὰν δὲν εἶχομεν βιβλία, διδασκάλους, σχολεῖα, διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸν νοῦν φωτίζομεν, καὶ τὴν καρδίαν ἐξημερόνομεν, καὶ τὸν βίον οὕτω πολιτίζομεν καὶ ἐξευγενίζομεν.

τασταθῆτε μίαν ἡμέραν λαμπροὶ ἀδάμαντες καὶ στολισμοὶ τῆς πολυπαθοῦς πατρίδος.

Ἀκολούθως μᾶς παρουσίασεν εἰκονογραφίας ζώων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα δὲν ἐγνωρίζομεν· μᾶς ἔδειξε δὲ εἰκόνας σκελετῶν διαφόρων μεγάλων ζώων, τὰ ὅποια, εἶπεν, ἔπαυσαν πρὸ χρόνων νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὰ ὅποια οἱ ζωολόγοι ὀνομάζουν προκατακλυσμαῖα. Εἶδομεν δὲ καὶ εἰκόνας περιέργων καὶ κομψοτάτων φωλεῶν, τὰς ὁποίας διάφορα πτηνὰ κατασκευάζουν· μὲ ἄκραν ἐπιτηδειότητα καὶ χάριν.

Μᾶς διηγήθη τότε διαφόρους περιέργους ἰδιότητας τῶν ζώων, καὶ ἰδίως πῶς οἱ κάστορες κτίζουν τοὺς διπάτους οἴκους των, κόπτοντες διὰ τῶν ὀδόντων τοὺς ἀναγκαίους στύλους, τοὺς ὁποίους ἔπειτα ἐμπήγουν εἰς τὴν γῆν, κτυπῶντες αὐτοὺς διὰ τῶν οὐρῶν των· πῶς αἱ φιλόπονοι μέλισσαι κατασκευάζουν μὲ ἄκραν ἰσομετρίαν τὰ ἐξάεδρα κήρινα δωμάτια των, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐναποθέτουν τὸ μέλι των, πῶς τὴν αἴθουσαν τῆς βασιλίσσης των κατασκευάζουν εὐρυχωροτέραν ὄλων τῶν ἄλλων, καὶ πῶς συνεννοούμεναι διαμοιράζουσι τὴν ἐργασίαν των, αἱ μὲν ἐργαζόμεναι ἐντὸς τῆς κυψέλης, ἄλλαι δὲ ἐξερχόμεναι ὅπως συνάξωσι καὶ φέρωσι τροφήν πρὸς τὰς ἐργαζομένας.

Ἐνῶ δὲ ἐθαυμάζομεν ἀκούοντες ταῦτα, ὁ γέρων ἐπρόσθεσεν·

— Ἀξιοθαύμαστα εἶναι τῷ ὄντι, παιδία μου, τὰ ἔργα τῶν διαφόρων ζώων καὶ πτηνῶν· ἀλλὰ τὰ ἔργα των ταῦτα, ὅποια ἦσαν πρὸ ἑκατὸν καὶ χιλίων ἐτῶν, τὰ αὐτὰ εἶναι καὶ σήμερον, τὰ αὐτὰ δὲ θέλουν εἶσθαι καὶ πάντοτε. Οὐδεμία διαφορά, οὐδεμία τελειοποίησις καὶ πρὸς

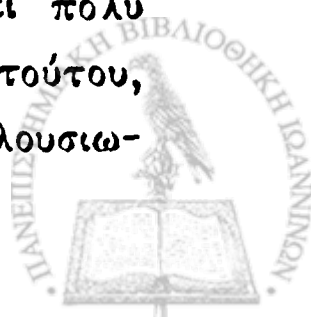
δος παρατηρείται εἰς τὰ ἔργα τῶν ζώων· ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος, προικισμένος μὲ νοῦν ἐπιδεκτικὸν ἀναπτύξεως, καθ' ἡμέραν δύναται νὰ βελτιόνη καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἔργα του. Ἴδου ἡ μεγίστη καὶ οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων· ἀλλ' ἡ ἀνθρώπινος πρόοδος μόνον διὰ τῆς μελέτης, διὰ τῆς ἐπιμελείας, διὰ τῆς μαθήσεως ἀποκτᾶται. Ὅστις λοιπὸν ἀποστρέφεται τὰ μέσα ταῦτα τῆς προόδου, ἐξ ἀνάγκης θέλει μείνει ζῶον στάσιμον καὶ δυστυχές.

Μετὰ ταῦτα μᾶς παρουσίασεν εἰκόνας ἱστορικάς, παριστανούσας συμβεβηκίτα ἐνδοξα τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς Ῥωμαϊκῆς καὶ τῆς νεωτέρας ἱστορίας, προσέτι δὲ καὶ εἰκονογραφίας προτομῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Τότε δὲ μᾶς ἐξέθεσε πόσον διασκεδαστικὴ, ἀναγκαία καὶ ὠφέλιμος εἶναι ἡ σπουδὴ τῆς Ἱστορίας, ἥτις μᾶς διδάσκει πῶς τὰ ἔθνη αὐξάνουν, εὐτυχοῦν, καὶ λαμπρύνονται, καὶ πῶς ἀφ' ἑτέρου μαραίνονται, πίπτουν, καὶ ἔξαφανίζονται. Φιλάνθρωπος καὶ εὐεργετικὴ εἶναι τῷ ὄντι ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἱστορίας, διότι αὐτὴ ἀποκαλύπτει τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ μέλλοντος.

Ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι οὔτε ἱστορικάς, οὔτε ἄλλας ὠφελίμους γνώσεις θέλομεν δυνηθῆν ν' ἀποκτήσωμεν, ἂν προηγουμένως δὲν προμηθευθῶμεν τὰ ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκτώνται αἱ γνώσεις, δηλαδὴ ἂν δὲν μάθωμεν γλώσσας.

Ἰδίως δὲ μᾶς ἐσύστησε τὴν σπουδὴν τῆς προγονικῆς ἡμῶν γλώσσης, διότι αὕτη θέλει μᾶς διευκολύνει πολὺ τὴν σπουδὴν ὄλων τῶν ἄλλων γλωσσῶν. Ἐκτὸς τούτου, μᾶς εἶπεν, ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι ἡ ὠραιότερα, ἡ πλουσιω-

τέρα, ἡ ἄρμονικωτέρα γλῶσσα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὴν ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ἐνδόξων προγόνων μας τὰ ὠραιότερα ποιήματα, αἱ διδακτικώτεραι ἱστορίαι, οἱ εὐγλωττότεροι λόγοι, ἡ ὑψηλότερα φιλοσοφία, καὶ αἱ σοφώτεραι πρακτικαὶ συμβουλαί. Οὐδεὶς Γερμανός, Γάλλος, Ἄγγλος, Ἰταλός, ἢ Ἀμερικανός, ὅστις πρόκειται ν' ἀποκτήσῃ ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν, δὲν παραμελεῖ τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ὅποιον δὲ αἰσχος ἤθελεν εἶσθαι εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους τῶν Ἑλλήνων, ἐὰν ἠθέλομέν ποτε ἀμελήσει τὴν μητρικὴν μας γλῶσσαν!

Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς Ἑλληνικῆς, καθὼς καὶ πάστις ἄλλης γλώσσης, εἶναι κατ' ἀρχὰς ξηρὰ καὶ κοπιώδης, ἀλλ' ὅσοι πικραὶ εἶναι αἱ ρίζαι τῆς παιδείας, τόσοι γλυκεῖς εἶναι οἱ καρποὶ τῆς, εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης.

Ἐὰν λοιπόν, σπουδάζοντες τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὰς ἄλλας γλώσσας, ἔχητε πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς γλυκυτάτους καρπούς, τοὺς ὁποίους θέλετε γευθῆ μετὰ τὴν μάθησιν τῶν γλωσσῶν τούτων, εὐχαρίστως θέλετε ὑποφέρει καὶ τῆς γραμματικῆς τὴν ἀηδίαν καὶ τοῦ λεξικοῦ τὸν κόπον, καθὼς εὐχαρίστως πίνετε τὸ πικρὸν ἰατρικόν, διὰ ν' ἀπολάβητε τὴν ὑγείαν σας, καθὼς εὐχαρίστως περιπατεῖτε δρόμον στενὸν καὶ δύσβατον, διὰ νὰ φθάσητε εἰς ἀνθηρὸν καὶ τερπνὸν κήπον.

Εὐτυχεῖς ὅσοι, κάτοχοι τῆς Ἑλληνικῆς, γνωρίζωσι δι' αὐτῆς τὰς θείας καλλονὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ τὰ ἀμάραντα κάλλη τῆς Ἑλληνικῆς εὐφυΐας.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους τοῦ Γεροστάθου ἐξηκολούθησαμεν φυλλολογοῦντες τὰς εἰκονογραφίας του· ἐθαυμάζομεν δὲ τινὰς ἐξ αὐτῶν, αἵτινες παρίστανον ἀγάλματα

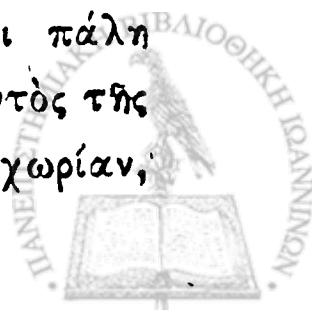
Ἑλληνικὰ ἀρχαῖα, σωζόμενα εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης.

— Πόσον περισσότερον, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, ἠθέ-
λετε θαυμάσει τὴν ἀμίμητον καλλιτεχνίαν τῶν προγό-
νων μας, ἂν ἐβλέπετε εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης αὐτὰ
τὰ πρωτότυπα μαρμάρινα ἀγάλματά των, τὰ ὅποια μέ-
χρι τῆς σήμερον θεωροῦνται ὡς τὰ ἀριστουργήματα τῆς
γλυπτικῆς τέχνης, διότι οὐδεὶς ἄχρι τοῦδε τῶν νεωτέ-
ρων τεχνιτῶν ἠμπόρεσε νὰ πλησιάσῃ τὴν τελειότητα τοῦ
κάλλους των.

Ἄλλ' ὅλα τὰ ἀγάλματα ταῦτα, πρὶν ἐπισύρῃσι τὸν
θαυμασμόν τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου, ἦσαν
κρυμμένα ἐντὸς τῶν λατομείων τῆς Πάρου ἢ τῆς Πεντέ-
λης, ἢ μᾶλλον εἶπεῖν ἐντὸς ἀμόρφων τμημάτων μαρμά-
ρου. Ὁ δὲ Φειδίας, ὁ Πραξιτέλης, καὶ οἱ ἄλλοι γλύπται
ἀπεκάλυψαν αὐτὰ διὰ τῆς τέχνης των, ζέοντες καὶ ἀφαι-
ροῦντες ἐπιτηδείως ὅλα τὰ τεμάχια, τὰ περικαλύπτοντα
τὰ ἀγάλματα ταῦτα.

Αὐτὸ τοῦτο πράττουν καὶ οἱ διδάσκαλοι, ἐπρόσθεσεν
ὁ γέρων. Διὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς καλῆς ἀγωγῆς
προσπαθοῦν νὰ μορφώσωσι καὶ νὰ ὠραίσωσι τὰς ἀμόρφους
καὶ ἀκατεργάστους ψυχὰς τῶν ἀπαιδύτων παιδίων. Εὐ-
τυχεῖς οἱ διδάσκαλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες δυνηθῶσι ν' ἀναδεί-
ξωσιν ἠθικὰ ἀριστουργήματα, ἐφάμιλλα τῶν καλλιτε-
χνικῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Φειδίου καὶ Πραξιτέλους!

Ἐνῶ ὁ Γεροστάθης ὠμίλει, ὁ Ἀθανάσιος ἐφαίνετο κα-
τακόκκινος καὶ εἰς ἄκρον στενοχωρημένος, διότι πάλῃ
μεταξὺ φιλομαθείας καὶ ἀμελείας εἶχεν ἀρχίσει ἐντὸς τῆς
καρδίας του, ὁ δὲ ἀγὼν οὗτος ἐπροξένει τὴν στενοχωρίαν,
καὶ ἐκοκκίνιζε τὰς παρειάς του.

Ὁ δὲ συμμαθητὴς μας Κωνσταντῖνος ἔμενε προσηλωμένος ἐπὶ τινος εἰκονογραφίας· μελαγχολικὴ δὲ ἐφαίνετο ἡ φυσιογνωμία του, καὶ ἐν δάκρυ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ἔπεσεν ἐπὶ τῆς εἰκόνας, τὴν ὁποίαν ἔμπροσθέν του ἐκράτει.

— Τί ἔχεις, Κωνσταντῖνε, καὶ δακρύεις; ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Γεροστάθης. Πρὸ πολλῶν ἤδη ἡμερῶν σὲ παρατηρῶ μελαγχολικὸν καὶ κατηφῆ· εἶπέ μοι, τί ἔχεις;

Ἄλλ' ὁ Κωνσταντῖνος δὲν ἀπήντησεν εἰμὴ διὰ νέων δακρύων.

Ὁ Γεροστάθης ὑπέθεσεν ὅτι ἐσυστέλλετο νὰ ἐκφράσῃ ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν του τὴν αἰτίαν τῆς λύπης του· ὅθεν προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον· ἡμεῖς δ' ἐμείναμεν μόνοι φυλλολογοῦντες τὰς εἰκονογραφίας.

Μετ' ἑλίγον ὁ Γεροστάθης ἐπανῆλθε μετὰ τοῦ Κωνσταντῖνου, ὅστις τότε ἐφαίνετο εὐχαριστημένος, καὶ ἡ χαρὰ τῆς ψυχῆς του ἔλαμπεν ἐπὶ τῶν ὑγρῶν εἰσέτι ὀφθαλμῶν του.

Φαιδρὸς ἐπίσης ἐφαίνετο καὶ ὁ Γεροστάθης, ὅστις μᾶς εἶπεν ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θέλει ὀνομάζει τὸν Κωνσταντῖνον *Κλεάνθη*. — Θέλω δὲ σᾶς διηγηθῆ τὰ περὶ αὐτοῦ, διὰ νὰ ἴδῃτε ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος εἶναι ἄξιός ἐκείνου ἀπόγονος, καὶ ἐπομένως ἄξιός νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα ἐκείνου.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ, Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΦΡΕΑΝΤΛΗΣ.

Ὁ Κλεάνθης, νέος πτωχὸς ἀλλὰ φιλομαθής, ὑπῆγεν εἰς Ἀθήνας περὶ τὰ 250 πρὸ Χριστοῦ, διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγένετο δὲ τακτικώτατος μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος.

Δέκα ἐννέα ἔτη ἐξηκολούθησεν ὁ πτωχὸς Κλεάνθης ἀκροαζόμενος ἐπιμελῶς τὰ μαθήματα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου διδασκάλου του Ζήνωνος.

Πάντες δὲ ἐγνώριζον ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο τόσοσ πτωχός, ὥστε μὴ ἔχων χρήματα ν' ἀγοράζη χαρτίον (πάπυρον), ἔγραφεν ὅσα παρὰ τοῦ Ζήνωνος ἤκουεν ἐπὶ ὀστράκων καὶ ὠμοπλατῶν βοῶν.

Ἐνασχολούμενος δὲ εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ μελέτην τῶν μαθημάτων του, δὲν ἐφαίμετο ἐργαζόμενός τι.

Πῶς λοιπὸν ἔζη ὁ πτωχὸς Κλεάνθης; ποῖος τῷ ἔδιδε χρήματα; Μήπως ἐκλεπτε; μήπως ἔζη δι' ἄλλου τινὸς ἀτίμου τρόπου; Τοιαῦται ὑποψίαι ἤρχισαν νὰ γεννῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Ἄρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον καὶ σεβάσμιον ἐκεῖνο δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων χρεῶν τοῦ ὁποῖου ἦτο καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀργῶν, προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν ὑποπτον Κλεάνθην, διὰ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸν πῶς ζῆ τόσα ἔτη ἄνευ ἐργασίας τινός.

Ὁ Κλεάνθης ἠναγκάσθη τότε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισίν του κηπουροῦς τινὰς τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν ὁποῖων ἀνεφάνη ὅτι ἐσύχναζε τὰς νύκτας εἰς τοὺς κήπους αὐτῶν, ὅπου ἀντλῶν νερὸν ἐκ τῶν πηγαδίων (φρεάτων) ἐπότιζε τοὺς κήπους των, καὶ ὅτι οὕτω διὰ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς τῶν νυκτερινῶν κόπων του ἔζη τὰς ἡμέρας του, ἐνασχολούμενος εἰς τὰ μαθήματά του.

Οἱ Ἄρειοπαγῖται καὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἐπήνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ πτωχοῦ Κλεάνθους, ὅστις ἔκτοτε ἐπωνομάσθη Φρεάντλης, διότι ἔζη ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων. Ἐψήφισαν δὲ

πρὸς βοήθειάν του χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως ἀνετώτερα ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του.

Οὕτως ὁ Κλεάνθης ἀνεφάνη ὁ ἰκανώτερος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζήνωνος· καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας.

Εἰς τὸν Κλεάνθην ἀποδίδεται καὶ τὸ ὀρθότατον ἐκεῖνο ῥητόν, ὅτι οἱ ἀπαιδευτοὶ μόνον κατὰ τὴν μορφήν διαφέρουν ἀπὸ τὰ θηρία.

Τώρα δὲ θέλω σὰς διηγηθῆ καὶ τὰ τοῦ Κωνσταντίνου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΚΛΕΑΝΘΗΣ.

Ὁ πατήρ του, ὢν ὄπλοποιός, δὲν εὕρισκε εἰς τὴν εἰρηνικὴν μας κωμόπολιν ἐργασίαν πρὸς ἐξοικονόμησιν τῆς πολυαρίθμου οἰκογενείας του· ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ μεταβῆ οἰκογενειακῶς εἰς τὴν Σκόδραν τῆς Ἀλβανίας, ὅπου δμως δὲν ὑπάρχει σχολεῖον διὰ τὸν Κωνσταντίνον. Ἡ ἀπόφασις αὕτη κατεπίκρανε τὴν καρδίαν τοῦ Κωνσταντίνου, ὅστις, διὰ νὰ μὴ διακόψῃ τὰ μαθήματά του, με παρεκάλεσε μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ τὸν συστήσω, εἰ δυνατόν, εἰς τινὰ ἀρτοποιὸν τῆς κωμοπόλεως, διὰ νὰ ἐργάζεται παρ' αὐτῷ τὴν ἑσπέραν καὶ τὴν νύκτα· ἔχων δὲ οὕτω κατοικίαν, ὀλίγην τροφήν, καὶ ἐλευθέρας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ μαθήματά του.

Τί λέγετε λοιπὸν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, δικαίως ἢ ἀδίκως ἐπωνόμασα Κλεάνθην τὸν Κωνσταντίνον;

Εἶπον λοιπὸν πρὸς αὐτὸν ὅτι, ἀντὶ νὰ τὸν συστήσω εἰς ἀρτοποιὸν, εὐχαρίστως θέλω τὸν παραλάβει εἰς τὴν οἰκίαν μου, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ μαθήματά του.

Ὅποια ἐντροπή! ἐνῶ νέοι πτωχοὶ καὶ δυστυχεῖς, ὡς ὁ Κλεάνθης καὶ ὁ Κωνσταντῖνος, προσπαθοῦν μὲ πᾶσαν θυσίαν ν' ἀνοίξωσι διὰ τῶν γραμμάτων τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς των, καὶ νὰ στολίσωσι καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν των μὲ τὰ καλὰ τῆς παιδείας, ἄλλοι νέοι, υἱοὶ εὐκαταστάτων γονέων, προτιμῶσι νὰ μένωσι βάνουσοι, τυφλοὶ καὶ ἀπαίδευτοι, ἄνθρακες μαῦροι καὶ ρυπαροί!

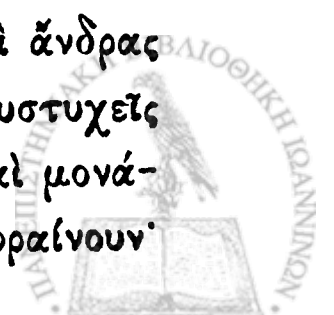
Τελειόνων τούτους λόγους τούτους ὁ Γεροστάθης, ἔρριψεν ἐκφραστικώτατον βλέμμα ἐπὶ τοῦ Ἀθανασίου· ἐννοήσας δὲ ὅτι ἤρχισεν ἤδη νὰ ὠριμάζῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀθανασίου ἡ ἐπιθυμία τῶν γραμμάτων, ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς, διὰ νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν συμφιλίωσιν αὐτοῦ μετὰ τῆς παιδείας.

ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

Στήλη πυρός, λέγει ἡ Παλαιὰ Γραφή, ὠδήγησεν εἰς τὰ σκότῃ τῆς ἐρήμου τὸν Μωϋσῆν. Στήλη πυρός, παιδία μου, εἶναι καὶ τὰ γράμματα, καὶ διὰ μὲν τοῦ φωτός των ὀδηγοῦν ἡμᾶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους καὶ τῶν κινδύνων τῆς παρούσης ζωῆς, διὰ δὲ τῆς θερμότητός των μεταδίδουν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τὸ πῦρ τῆς ἀρετῆς.

Λύχνος φωτίζων τὸ σῶμα εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου εἶναι ἡ ψυχὴ· τὰ δὲ γράμματα εἶναι τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου τούτου. Δυστυχεῖς ὅσοι ἐγκαίρως δὲν προμηθευθῶσι τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὸν λύχνον των ἔλαιον, διότι τυφλοὶ καὶ ἄθλιοι θέλουν διέλθει καὶ τὴν νεότητα καὶ τὸ γῆράς των!

Τὰ γράμματα καὶ νέους μᾶς μορφόνουν, καὶ ἄνδρας μᾶς ὠφελοῦν, καὶ γέροντας μᾶς τέρπουν, καὶ δυστυχεῖς μᾶς παρηγοροῦν, καὶ ἀργοὺς μᾶς ἐνασχολοῦν, καὶ μονάζοντας μᾶς διασκεδάζουν, καὶ εὐτυχεῖς μᾶς εὐφραίνουσι.

Ἐλαφρὸν δὲ καὶ εὐχάριστον καθιστῶσι πάντοτε τὸ φορτίον τῆς ζωῆς.

Καθὼς διὰ τῆς σωμασκίας ἀυξάνομεν τὰς σωματικὰς δυνάμεις, τοιοῦτοτρόπως διὰ τῆς σπουδῆς ἀυξάνομεν τὰς ψυχικὰς. Ὅσω δὲ περισσότερον ἀυξάνουν καὶ βελτιοῦνται αἱ σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, τόσω περισσότερον ἀυξάνουν καὶ βελτιοῦνται τὰ ἔργα του, ἢ εὐτυχία του, ὁ πολιτισμὸς του.

Δι' αὐτὸ τὰ περισσότερα ἐγκλήματα πράττονται ὑπὸ ἀγραμμάτων· σπανιώτατοι δὲ οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ ὑποπίπτοντες εἰς κακουργίας. Παρατηρήθη τῷ ὄντι ὅτι εἰς τόπους, ὅπου πρὸ χρόνων ἐπράττοντο πολλὰ ἐγκλήματα, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν σημαντικώτατα ἠλαττώθη, ἀφοῦ ἐσυστήθησαν σχολεῖα, μορφόνοντα οὐχὶ μόνον τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν τῶν παιδῶν.

Τοιαύτη εἶναι ἡ σωτήριος δύναμις τῶν γραμμάτων! Διὰ τοῦτο ὁ Θαλῆς ἔλεγε—*Φίλει τὴν παιδείαν· ἄλλος δὲ σοφὸς ἐπρόσθετε—Μανθάνων μὴ κάμνε, ἦτοι μὴ ἀποκάμνης μανθάνων.*

Ἀλλὰ καθὼς ὁ στόμαχος ὑποφέρει καὶ ἀσθενεῖ ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν, οὕτω καὶ ὁ νοῦς κουράζεται καὶ πάσχει ἀπὸ τὴν πολλὴν καὶ ποικίλην ἐνασχόλησιν. Διὰ τοῦτο ὅσοι εἰς πολλὰ συγχρόνως ἐνασχολοῦνται, δυσκόλως εὐδοκιμοῦν. Ὅθεν καὶ ὁ Αἰσχύλος ὀρθότατα ἔλεγεν ὅτι «ὁ χρήσιμα εἰδώς, οὐχ ὁ πολλὰ εἰδώς, σοφὸς ἐστίν.» —*«Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολὺ,»* ἔλεγον προσέτι οἱ παλαιοὶ μας· ἡ δὲ κοινὴ ἡμῶν παροιμία φρονίμως προσθέτει «ὁ κυνηγῶν πολλοὺς λαγοὺς κἀνένα δὲν πιάνει.»

Προσέχετε προσέτι, ἀγαπητά μου παιδιά, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μήπως τὰ γράμματα, ἀντὶ νὰ ἠθοποιήσωσι τὴν καρδίαν καὶ ἐνισχύσωσι τὸν νοῦν σας, φουσκώσωσι μόνον αὐτόν, καὶ οὕτω καταστήσωσιν ὑμᾶς οἰηματίας, καὶ περιφρονητὰς τοῦ πατρικοῦ σας ἐπαγγέλματος. Ἐχετε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι τὰ γράμματα ποτὲ δὲν ἀτιμάζονται ὑπὸ τῆς ἐργασίας, ἀλλὰ τιμῶσι πᾶσαν βιωτικὴν ἐνασχόλησιν.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ συμμαθητῆς μας Ἀθανάσιος μετεβλήθη οὐσιωδῶς, γενόμενος ἐκ τῶν ἐπιμελεσέρων μαθητῶν τοῦ σχολείου. Οἱ διδάσκαλοι ἐθαύμαζον τὴν μεταβολὴν του, ὁ δὲ Γεροστάθης ἦτο πλήρης χαρᾶς δι' αὐτήν.

Μετ' εὐγνωμοσύνης δὲ μέχρι τῆς σήμερον ἐνθυμεῖται ὁ Ἀθανάσιος τὴν Κυριακὴν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μὲν ὠνομάσαμεν *Κυριακὴν τῶν εἰκοτογραφιῶν*, αὐτὸς δὲ ὠνόμασε *Κυριακὴν σωτήριον*, διότι τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὰς δυστυχίας καὶ τοὺς κινδύνους τῆς ἀπαιδευσίας, εὐχάριστον δὲ καὶ εὐϋπόληπτον κατέστησεν ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ.

Εἰς τὸν παλαιὸν συμμαθητὴν καὶ φίλον μου Ἀθανάσιον χρεωστῶ τοὺς ἀκολουθοῦς στίχους

- «Ὅποτε ἤμην ἀμαθής,
- » Πῶς ἦσαν ὅλα σκοτεινά!
- » ὦ πόσον ἤμην δυστυχής,
- » ἔχων τὰ ὄμματα κλειστά!
- » Τώρα πιάρων τὸ βιβλίον
- » Τὸ χάρτι καὶ τὸ κορδόνι,
- » Μακαρίζω τὸ σχολεῖον
- » Ζήτωσαν οἱ τρεῖς μου φίλοι!

ΟΡΓΑΝΟΝ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ ΚΑΚΩΝ.

• Μὴ δαπανᾶν παρὰ καιρὸν,
μηδ' ἀνελεύθερος ἴσθι, μέ-
τρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον. »

(Πυθαγόρου.)

ΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ἐσπέραν τινὰ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Γεροστάθου, ἀπηντήσαμεν ἐνώπιον τῆς θύρας ἄγνωστον νέον πενιχρὰ ἐνδεδυμένον, ὅστις, κρύπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τὸ χαμηλωμένον φέσιόν του, μὲ τρέμουσαν φωνὴν μᾶς ἠρώτησεν ἂν ἐκεῖ ἐκατοίκει ὁ Γεροστάθης. Ὅτε δὲ καταφατικῶς ἀπεκρίθημεν, αὐτὸς μὲν, κτυπήσας τὴν θύραν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος, ἡμεῖς δὲ ἀνεχωρήσαμεν εἰς τὰ ἴδια λίαν περιέργοι περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, διότι καὶ ἡ ὥρα τῆς ἐπισκέψεως, καὶ ἡ τρέμουσα φωνὴ του, καὶ ὁ περίφοβος καὶ μυστηριώδης τρόπος του ἐκίνησαν τὴν περιέργειάν μας. Ἄνυπομόνως δε ἐπεριμένομεν νὰ φθάσῃ ἡ ἐπιούσα, διὰ νὰ μάθωμεν ποῖος ἦτο ὁ ἄγνωστος.

Ἄλλ' ἐνθυμούμενοι ὅσα πολλάκις μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης κατὰ τῆς ἀνοήτου περιεργείας καὶ τῆς ἐνοχλητικῆς πολυπραγμοσύνης, δὲν ἐτολμῶμεν νὰ ἐρωτήσωμεν αὐτόν. Εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ ὁμῶς ὁμιλίαις συχνάκις ἀνεφέρομεν περὶ τοῦ ἀγνώστου, ἐλπίζοντες ὅτι ἴσως λάβῃ ἀφορμὴν νὰ μᾶς εἴπῃ τι.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης, ὁσάκις περὶ τοῦ ἀγνώστου ἀνεφέρομεν, ἐμελαγχόλει, ἐσκυθρώπαζε, καὶ ἐσιώπα.

Μετὰ τινὰς ἡμέρας εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως

εἶδομεν στρατιώτας Ἀλβανούς, ἔχοντας ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν σιδηροδέσμιόν τινα.

Κατὰ τὴν ἐσπέραν δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Γερόστας μᾶς διηγήθη τὰ ἐξῆς.

Ο ΒΑΘΥΠΛΟΥΤΟΣ ΑΡΓΥΡΗΣ.

Ἐξῆς πρό τινων χρόνων εἰς Ἰωάννινα βαθύπλουτος γέρον, Ἀργύρης ὀνομαζόμενος, ὅστις, ἀποδημήσας ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας καὶ ὑπὸ τῆς τύχης βοηθούμενος, ἀπέκτησε μεγίστην χρηματικὴν περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ἔτι μᾶλλον ηὔξησεν ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἡ φιλαργυρία ἐχαρακτήριζε τὸν Ἀργύρην ἐξ αὐτῆς τῆς νεότητός του· ἀλλὰ μετὰ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν χρημάτων συνηύξησε καὶ ἡ φιλαργυρία του.

Νέος ὢν οὐδέποτε εἶχεν ἀναγνώσει τὴν συμβουλήν τοῦ Ἰσοκράτους « *Μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως ἀγάπα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν* » ὥστε οὐχὶ μετρίως, ἀλλ' ὑπερβολικώτατα ἠγάπα ὁ Ἀργύρης τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.

Πολλὰς καὶ ὠραίας οἰκίας εἶχεν εἰς Ἰωάννινα, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ στερῆται τῶν ἐνοικίων, εἰς οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν ἐκατοίκει· ἐξῆς δὲ μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του εἰς παλαιὸν καὶ σεσαθρωμένον οἰκίσκον, πληρόνων ἐνοίκιον εὐτελέστατον. Μέγα δὲ καὶ δυνατὸν κιβώτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφύλαττε τὰ χρήματά του καὶ τὰς ὁμολογίας τῶν χρεωφειλετῶν του, ἐχρησίμευε συγχρόνως καὶ ὡς κλίνη αὐτοῦ.

Μόνον δὲ διὰ νὰ θεωρήσῃ ἂν τα ἐν τῷ κιβωτίῳ του ἦσαν ἐν τάξει, ἤναπτε μικρὸν λύγνον· ἀλλὰ μετὰ τὴν

ἐπιθειώρησιν ἀμέσως ὁ λύχνος ἔσβυνε, καὶ ὁ Ἀργύρης ἐκοιμᾶτο.

Πολλάκις, διὰ νὰ ἐπιτύχη τόκους ὑψηλοῦς, ἐδάνειζε χρήματα εἰς ἀνθρώπους ἀπηλπισμένους, παρὰ τῶν ὁποίων οὔτε τόκον, οὔτε κεφάλαιον ἐλάμβανε πλέον. Ἄλλοτε δὲ ζητῶν ἐνοίκια ὑπέρογκα, ἄφινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἄνευ ἐνοικίου τὰς οἰκίας καὶ τὰς ἀποθήκας του.

Μὲ τοιαύτας ζημίας τιμωρεῖ τοὺς φιλαργύρους ἡ ἀνόητος φιλαργυρία των, καὶ ἡ ἀκόρεστος πλεονεξία των.

Ποτὲ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ βαθυπλούτου γέροντος δὲν ὑπῆρχε φαγητὸν ἀρκετὸν διὰ νὰ χορτάσῃ τὴν πείνάν των· « ἡ πολυφαγία, ἔλεγεν ὁ Ἀργύρης, φθείρει τὴν ὑγείαν. » Ἐπρότιμα ἐν τούτοις ν' ἀγοράζῃ τὰ εὐθηνότερα τῶν τροφίμων, ὅσον ἐπιβλαβῆ καὶ ἂν ἦσαν τὰ τοιαῦτα εἰς τὴν ὑγείαν.

Οἱ φιλάργυροι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλούτου των πάσχουν ὅ,τι ἔπασχεν ὁ δυστυχῆς Γάνταλος, ὅστις, κατὰ τὴν μυθολογίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἦτο καταδικασμένος εἰς τὸν ἄδην νὰ διψᾷ πάντοτε, μὴ δυνάμενος νὰ πῖν τὸ ὕδωρ, τὸ ὅποιον, μόλις φθάνον εἰς τὰ χεῖλη του, ἀμέσως ἀπεσύρετο.

Ἄν πτωχός τις, μὴ γνωρίζων τὸν Ἀργύρην, τῷ ἐζήτει ποτὲ ἐλεημοσύνην, « ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐλεήσῃ » ἀπεκρίνετο, καὶ ἡ εὐχή του αὕτη ἦτο ἡ μόνη ἐλεημοσύνη του.

Ὅσον ἀναίσθητον καὶ σκληρὸν εἶναι τὸ χρυσίον, τὸ ὅποιον οἱ φιλάργυροι θησαυρίζουν, ἄλλο τόσον σκληρὰ καὶ ἀναίσθητος ἀποκαθίσταται δυστυχῶς ἡ καρδιά των.

Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ συνδρομῆς πρὸς ἔκδοσιν ὠφελίμου βιβλίου, ἢ πρὸς διατήρησιν σχολείου, ἀρνούμενος, ἔλεγε

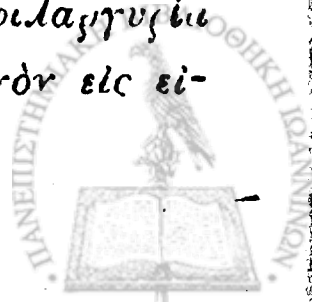

«καθὼς τὸ πολὺ φῶς βλάπτει τὴν ὄρασιν, οὕτω καὶ τὰ πολλὰ γράμματα φθείρουν τοὺς νέους, καὶ φαντασμένους καὶ ἀθρήσκους ἀποκαθιστῶσιν αὐτούς».

Ἐὰν ἐζητεῖτο νὰ συνδράμη πτωχὴν τινα οἰκογένειαν, ἢ ὀρφανὴν κόρην, ἔχουσαν ἀνάγκην προικός, «ὅταν ἡ αὐλή σου διψᾷ, ἀπεκρίνετο, μὴ χύνεις ἔξω τὸ νερόν».

Καὶ ἐν τούτοις ὁ σκληροκάρδιος γέρων ἐλέγετο χριστιανός, διότι ἐπίστευεν εἰς Χριστόν! ἐνόμιζε μάλιστα ὅτι εἶναι καὶ καλὸς χριστιανός, διότι καὶ εἰς τὰς ἀκολουθίας τῆς ἐκκλησίας τακτικώτατα παρευρίσκετο, καὶ προσευχὰς πολλὰς ἔλεγε, καὶ τὰς νηστείας ὅλας ἀκριβέστατα ἐφύλαττεν.

Εἰς μάτην ὁ σεβάσμιος Ἀρχιερεὺς τῶν Ἰωαννίνων συχνάκις ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον Ἀργύρην ὅτι δὲν εἶναι χριστιανοὶ ὅσοι δὲν ἐργάζονται τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ὅποια ὁ Ἰησοῦς ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν ὀπαδῶν του· εἰς μάτην ἀνέφερε πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰδίους λόγους τοῦ Ἰησοῦ «*Οὐ πᾶς ὁ λέγων με Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς*». Εἰς μάτην ὑπενθύμιζεν ὁ Ἀρχιερεὺς πρὸς τὸν Ἀργύρην τὸ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος «*αἰρετώτερον ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολὺς*», προσθέτων ὅτι ἔργα χριστιανικά, καὶ οὐχὶ ξηρὰς νηστείας καὶ μακρὰς προσευχὰς, ἀπαιτεῖ ὁ Ἰησοῦς, καὶ διὰ τοῦτο μακαρίους ὠνόμασε τοὺς ἐλεήμονας, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.» Εἰς μάτην ἐπὶ τέλος ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον τοῦτον ὅτι κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ πλεονεξία μεταβάλλουν τὸν χριστιανὸν εἰς εἰδωλολάτρην.

Οὐδεμίαν δυστυχῶς ἐντύπωσιν ἐπροξένουν οἱ θεοὶ οἱ τοι λόγοι εἰς τὴν ἀπολελιθωμένην, ἢ μᾶλλον εἶπειν ἀποκεχρυσωμένην καρδίαν τοῦ βαθυπλούτου γέροντος.

Εἰς μάτην οἱ φιλοπάτριδες Ἰωαννῖται ἐσυμβούλευον τὸν ἄφρονα τοῦτον πλούσιον, προσπαθοῦντες νὰ διεγείρωσι τὴν φιλοτιμίαν του πρὸς ἔργα καλά. Μόνον εἰς καλλιεργημένας καρδίας δύνανται νὰ καρποφορήσωσιν αἱ καλαὶ συμβουλαί, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ὅσας, παραμεληθεῖσαι εἰς τὴν νεότητά των, ἀπεχερσώθησαν.

Εὐκολώτερα ὠφελοῦνται οἱ φρόνιμοι ἀπὸ τοὺς ἄφρονες, παρὰ οἱ ἄφρονες ἀπὸ τὰς συμβουλάς τῶν φρονίμων· ἄφρονες δὲ δυστυχῶς εἶναι οἱ κυριευόμενοι ὑπὸ τοῦ αἰσχροῦ πάθους τῆς φιλαργυρίας.

Ἐξ ὅσων σὰς διηγήθην, ἀγαπητά μου παιδιά, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εὐκόλως συμπεραίνετε ὅτι ὁ βαθύπλουτος Ἀργύρης οὐδένα φίλον εἶχεν ἐντὸς των Ἰωαννίνων, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι διεκρίθησαν πάντοτε διὰ τὸν ἀληθῆ χριστιανισμόν, τὴν φιλοτιμίαν, τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν φιλοπατρίαν των. Καὶ αὐτὴ ἡ σύζυγός του, καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς του δὲν ἠδύναντο ν' ἀγαπήσωσι σύζυγον καὶ πατέρα, θυσιάζοντα πᾶν φίλτρον, πᾶν συγγενικὸν αἰσθημα ἐνώπιον τῆς χρυσολατρείας του.

Ἀιθηνήσας ἐπὶ τέλος ὁ Ἀργύρης, καὶ μὴ προσκαλέσας ἐγκαίρως, ὡς ἐκ τῆς φιλαργυρίας του, ἰατρόν, ἀπέθανε, κρατῶν σφιγκτὰ εἰς τὰς χεῖρας τὰ κλειδιά τοῦ κειωτίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο.

Ἄλλ' οὔτε ἐν δάκρυον, οὔτε ἓνα στεναγμόν, οὔτε ἓνα μακαρισμόν καθ' ὅλην τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων ἀπέσπασεν ὁ θάνατος αὐτοῦ. Οὐδεὶς συνώδευσεν αὐτὸν εἰς

τὸν τάφον. Οὐδένα τελευταῖον ἀσπασμὸν ἔλαβεν. Ἴδου τὰ πλούτη, ἴδου ἡ εὐδαιμονία τῶν πλουσίων φιλαργύρων!

Ἐπῆρξαν πολλοὶ φιλάργυροι, οἵτινες ἐφρόντισαν διὰ τῶν διαθηκῶν των ν' ἀποπλύνωσι τὴν μνήμην των ἀπὸ τὸ αἶσχος, τὸ ὁποῖον τοὺς ἐκάλυψε ζῶντας. Ἄλλ' ὁ Ἀργύρης οὐδὲ μετὰ θάνατον διέταξε φιλάνθρωπόν τι ἔργον, οὐδὲ διαθήκην ἀφῆκεν.

Αὐτὰ διηγήθη ὁ Γεροστάθης περὶ τοῦ φιλαργύρου καὶ πλεονέκτου Ἀργύρη· μᾶς ὑπεσχέθη δὲ ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἤθελε μᾶς διηγηθῆ καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Τὴν δὲ ἀκόλουθον ἐσπέραν μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς.

Ο ΠΟΛΥΤΕΛΗΣ ΛΑΜΠΡΟΣ.

Ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γέροντος Ἀργύρη ὁ υἱὸς τοῦ Λάμπρος ἤνοιξε τὸ πατρικὸν κιβώτιον, καὶ εἶδε τοὺς ἐν αὐτῷ σάκκους γέμοντας φλωρίων, κατ' ἀρχὰς μὲν ἔμεινεν ἔκθαμβος καὶ ἐκστατικός· ἀλλ' ἀμέσως παλμοὶ σφοδρότατοι χαρᾶς ἐκυρίευσαν τὴν καρδίαν του, τὸ αἷμα ἀνέβη εἰς τὴν κεφαλὴν του, ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζε, καὶ ἡ δυστυχὴς μήτηρ του ἐφοβήθη μήπως ὁ υἱὸς τῆς μείνῃ ἀπόπληκτος ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν του χαρὰν.

Συνελθὼν ἐπὶ τέλος ὁ Λάμπρος ἐφώναξεν « Ὅποια ἀπροσδόκητος εὐτυχία! Εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι οἱ υἱοὶ τῶν πλουσίων! Πόσον εὐδαίμονα ἐπὶ τῆς γῆς θέλει με καταστήσει τόσος πλοῦτος! »

Ἄλλ' ὁ γέρων Ἀργύρης, ἐκτὸς τοῦ πλούτου, οὐδεμίαν ἄλλην κληρονομίαν ἀφῆκεν εἰς τὸν υἱὸν του· οὔτε τὴν κοῦν τοῦ υἱοῦ του ἐφρόντισέ πτε νὰ φωτίσῃ, οὔτε τὴν

καρδίαν του νὰ καλλιεργήσῃ, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἦναί τις πλούσιος διὰ νὰ ἦναι καὶ εὐτυχής.

Καθὼς δὲ λέων πρὸ πολλοῦ ἐστερημένος τροφῆς ὄρμα κειναλέος ἐπὶ τοῦ πρώτου θύματος, τὸ ὁποῖον ἀπαντήσῃ, τὸ κατασπαράττει, καὶ ἀμέσως τὸ κατατρώγει· τοιούτοτρόπως καὶ τὰ πειναλέα τέκνα τῶν βαθυπλούτων φιλαργύρων ἐπιπίπτουν κατὰ τῆς πατρικῆς των περιουσίας, καὶ ἐντὸς ὀλίγου κατασπαταλῶσιν αὐτήν.

Ἡ πρώτη χρῆσις τῶν πατρικῶν θησαυρῶν, τὴν ὁποίαν ὁ Λάμπρος ἔκαμεν, ἦτο νὰ κόψῃ φορέματα πένθους δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν μητέρα του· ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ μελανοῦ χρώματος, τὰ ἐνδύματα ταῦτα οὐδὲν ἄλλο πένθιμον εἶχον, διότι ἦσαν τὰ πολυτελέστερα ἀφ' ὅσα ποτὲ ἐκάλυψαν κληρονομικὴν χαρὰν πρὸς ἐμπαιγμὸν τοῦ ἀληθοῦς πένθους.

Μὴν δὲ ἐλόκληρος δὲν παρῆλθε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀργύρη, καὶ ὁ υἱὸς του ἀφήσας τὴν πτωχικὴν κατοικίαν του, μετεκομίσθη εἰς τὴν λαμπροτέραν οἰκίαν, ἐξ ὧν ὁ πατήρ του ἐνοικίαζεν· πολυτελέστατα δὲ ἦσαν τὰ ἐπιπλα, καὶ πολυτιμότατοι οἱ στολισμοί, δι' ὧν ὁ Λάμπρος διεκόσμησε τὴν νέαν οἰκίαν του.

Ἄλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Λάμπρου πολὺ ταχέως συνείθισαν καὶ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα, καὶ τὴν λαμπρὰν οἰκίαν, καὶ τὰ πολυτελέστερα ἐπιπλα, ὥστε οὐδεμίαν κλέον εὐχάριστον ἐντύπωσιν τῷ ἐπροξένουν, ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ἐνόμιζεν ὅτι ἐντὸς αὐτῶν ἤθελεν εὐρεῖ ὅλην τὴν εὐτυχίαν του. Ἡ ἐξ αὐτῶν εὐδαιμονία του ἤρχισεν ὀγλίγωρα νὰ ἐξασθενῇ καὶ νὰ μαραίνηται. Ὅθεν εἰς ἄλλην πηγὴν εὐτυχίας ἔπρεπε νὰ καταφύγῃ ὁ πλούσιος κληρονόμος. Τότε ἤρχισαν τὰ πολυδάπανα καὶ πολυποίικια

γεύματα καὶ δεῖπνα, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ μαγεῖρους καὶ φαγητὰ μακρόθεν προσεκάλει.

Δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχῆς ὅτι καὶ ἡ ἐκ τῶν φαγητῶν εὐτυχία του ἔμελλε νὰ ἦναι διαβατική, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπιβλαβής, ὡς ὄλαι αἱ σωματικαὶ ἡδοναί, τὰς ὁποίας οἱ φιλήδονοι κατὰ κόρον ἀπολαμβάνουν.

Δὲν ἐγνώριζε προσέτι ὁ Λάμπρος ὅτι οἱ συχνάζοντες εἰς τὰ γεύματα καὶ τὰ δεῖπνά του δὲν ἦσαν φίλοι αὐτοῦ, ἀλλὰ φίλοι τῶν φαγητῶν του, καὶ ὅτι μόνον ἄκριτοί τινες καὶ κοῦφοι ἐθαύμαζον τὰς ματαίας ἐπιδείξεις τοῦ πλούτου του.

Ἐκ τῶν ἀνοήτων τούτων θαυμαστῶν τοῦ Λάμπρου, ἔχων τις θυγατέρα μονογενῆ, ἐνόμισεν ὅτι ἤθελεν ἀποκαταστήσει αὐτὴν εὐτυχῆ, ἂν ἐπετύγχανε νὰ συνδέσῃ τὸ μέλλον της μετὰ γαμβροῦ τόσο πλουσίου· διὰ τῶν προσπαθειῶν δὲ καὶ κολακειῶν του κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας του ταύτης.

Ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ ἦρωσ τῆς Σαλαμίνας, ἐπρόκειτο νὰ νυμφεύσῃ τὴν θυγατέρα του, δύο γαμβροὶ τῷ παρουσιάσθησαν, ὡς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος· ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν ἦτο πλούσιος, ἀλλ' ἀνόητος, ὁ δὲ πτωχός, ἀλλ' ἱκανὸς καὶ φρόνιμος. Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπροτίμησε τὸν πτωχόν, εἰπὼν ὅτι «προτιμότερος εἶναι ἀνὴρ καλὸς κάγαθος, ἔχων ἀνάγκην χρημάτων, παρὰ πλούσιος ἔχων ἀνάγκην νοός». Ὁρθοτάτη δὲ ἦτο ἡ παρατήρησις τοῦ Θεμιστοκλέους, διότι ὁ μὲν πτωχὸς ἀλλὰ νουνεχῆς εὐκόλως ἀποκτᾷ χρήματα, ἐνῶ ὁ ἄφρων πλούσιος καὶ τὰ χρήματά του εὐκολώτατα χάνει, καὶ νοῦν δυσκολώτατα δύναται ν' ἀποκτήσῃ.

Ἄλλὰ δυστυχῶς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, σπανιώτατοι εἶναι οἱ πατέρες, οἱ ἔχοντες τὴν φρόνησιν τοῦ Θεμισοκλέους, ὅστις καὶ στέφανον ἐλαίας, ὡς βραβεῖον τῆς μεγάλης φρονήσεώς του, ἔλαβε παρὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἄπειρα χρήματα ἐξώδευσεν ὁ Λάμπρος διὰ νὰ κατατήσῃ τοὺς γάμους τοῦ λαμπροῦς καὶ ἐπιδεικτικούς· ἄπειρον δὲ πλῆθος προσεκάλεσεν εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ θαυμάσωσι τὴν ματαιότητα καὶ ἀφροσύνην του.

Ἄλλὰ, κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν μεγαλοπρεπῶν γάμων αὐτοῦ, παρουσιάζεται εἰς τὴν λαμπροστόλιστον οἰκίαν τοῦ χήρα δυστυχῆς καὶ πάμπτωχος, ἔχουσα ἀσθενῆ τέκνα, ἧτις, ἐπισωρεύουσα εὐχὰς καὶ εὐλογίας, παρακαλεῖ μετὰ δακρύων τὸν Λάμπρον νὰ τῇ χορηγήσῃ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν πρὸς ἀγορὰν ἄρτου καὶ ἰατρικῶν διὰ τὰ πεινῶντα καὶ ἀσθενοῦντα τέκνα τῆς.

Ὁ Λάμπρος, ἀντὶ νὰ κινηθῇ εἰς συμπάθειαν, σκληρῶς ἀποδιώκει ἐκ τῆς οἰκίας του τὴν χήραν, φωνάζων ὅτι δὲν τῷ περισσεύουν χρήματα δι' ἐλεημοσύνας, διότι ἀρκετὰ ἦσαν τὰ ἰδικά του ἔξοδα.

Καὶ ἐν τούτοις ἡ χήρα ἐκείνη ἦτο ἀδελφὴ τοῦ πατρὸς του καὶ ἰδικὴ του θεία, πτωχὴ μὲν, ἀλλὰ καλλίστη καὶ ἐνάρετος χριστιανή.

Ὁ φιλάργυρος Ἀργύρης δὲν ἐλάτρευεν εἰμὴ τὸ ἀργύριον· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Λάμπρος δὲν ἐλάτρευεν εἰμὴ τὸν ἑαυτόν του, ὦν ὅλως ἀναίσθητος εἰς τὰς γλυκυτάτας καὶ ἀληθεῖς ἡδονὰς τῆς φιλάνθρωπίας καὶ ἀγαθοεργίας.

Παράδοξον φαινόμενον ἡ ἔνωσις αὕτη τῆς πολυτελείας μετὰ τῆς φιλαργυρίας! καὶ ὅμως εἶναι κατὰ δυστυχίαν φαινόμενον πολλὰ σύνηθες!

Ὑσάκις περὶ συγγενοῦς, περὶ φίλου, περὶ πτωχοῦ, ἢ περὶ πατρίδος πρόκειται, οἱ φίλοι τῆς πολυτελείας καὶ τῆς μωρᾶς ἐπιδείξεως ἀναφαίνονται φιλάργυροι ἀποτρόπαιοι.

Κάτων ὁ πρεσβύτερος, ὁ ἐναρετώτερος καὶ ἐγκρατέστερος τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων, πολὺ ὀρθῶς ἔλεγε πρὸς τινὰ φιλήδονον πλούσιον, ἐπιθυμοῦντα νὰ συζήσῃ φιλικῶς μετ' αὐτοῦ, «*ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει τὸν οὐρανίσκου*
» *εὐαισθητότερον τῆς καρδίας, δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὸς φρε*
» *λλας καὶ ἀγάπης.*»

Τοὺς τοιοῦτους πλουσίους, τοὺς ὄντας φιλαργύρους καὶ ἐγωϊστάς, κατακρίνει καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὅτε εἰς τὸ θεῖόν του Εὐαγγέλιον λέγει ὅτι «*πολὺ εὐκολώτερον εἶναι νὰ πε*
» *ράσῃ κάμιλος (σχοινίον χονδρὸν) διὰ τῆς τρύπας μί*
» *κρᾶς βελόνης, παρὰ πλούσιος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βα*
» *σιλείαν τῶν Οὐρανῶν.*»

Ἐνῶ δὲ πράγματι τοιοῦτος ἦτο ὁ Λάμπρος, δὲν ἐντρέπετο νὰ ἐπιδεικνύῃ καθ' ἑκάστην πλοῦτη καὶ μεγαλοδωρίας, διαδίδων ψευδῶς ὅτι σχεδιάζει ποτὲ μὲν τὴν ἀνέγερσιν σχολείου ἢ νοσοκομείου, ποτὲ δὲ τὴν ἐκδοσιν βιβλίων, ἢ ἄλλα τοιαῦτα, τὰ ὅποια δυσυχῶς ἦσαν πολὺ μακρὰν καὶ ἀπὸ τὸν ἀπαίδευτον νοῦν του, καὶ ἀπὸ τὴν ἐγωϊστικὴν του καρδίαν.

Ὁ Λάμπρος δὲν ἔμαθε κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν παρὰ ν' ἀποστηθίζῃ προσευχὰς τινὰς τοῦ Ὁρολογίου, τὰς ὁποίας καλῶς δὲν ἐνόει, καὶ ὀλίγους ξηροὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς· ἀλλὰ δι' αὐτῶν οὔτε ὁ νοῦς, οὔτε ἡ καρδία μορφώνεται, οὔτε ἡ καλὴ χρῆσις τοῦ πλοῦτου δύναται ἐπομένως νὰ κατορθωθῇ.

Ὅθεν ἀφοσιωθείς εἰς τὴν πολυτέλειαν ἔτρεχεν εἰς τὸν ὄλεθρόν του, νομίζων ὅτι τρέχει τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιγείου εὐτυχίας.

Καθὼς ὁ μέθυος Τρεμογιάννης ὄσω ἔπινε τόσω ἤθελε, παρομοίως καὶ ὁ πλούσιος, ὁ συνειθίσας εἰς τὴν πολυτέλειαν, δὲν δύναται νὰ ὀπισθοδρομήσῃ· ἡ λύσσα τῆς πολυτελείας καθ' ἡμέραν αὐξάνει· τὰ χθὲς λαμπρὰ καὶ πολυτελῆ εὐρίσκει σήμερον εὐτελῆ καὶ συνήθη, ὅθεν δι' ἄλλων πολυτελεστέρων ἀναγκάζεται ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτὰ· καὶ ἐπομένως ἡ ἀνάγκη τοῦ χρυσίου καθ' ἡμέραν τῷ γίνεται ἐπαισθητοτέρα· ὅθεν διὰ παντὸς τιμίου ἢ ἀτίμου μέσου βιάζεται νὰ χρηματολογῇ. Ἴδου δὲ ἡ πολυτέλεια μήτηρ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς κακοηθείας!

Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὸν Λάμπρον. Ἡ πολυτελεία του πῦξανε καθ' ἡμέραν, καὶ μάλιστα ὅτε μετὰ τοὺς γάμους του εἰς τὴν ἰδικὴν του πολυτέλειαν προσετέθη καὶ ἡ τῆς συζύγου του.

Νέα ἄνευ ἀνατροφῆς ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου συνμορφώθη ἀμέσως μὲ τὰς ιδέας αὐτοῦ, νομίζουσα ὅτι ὄσω περισσότερα ἐξώδευε πρὸς ἐπίδειξιν, ὄσω περισσότερο ἐστολίζετο, τόσω ὠραιότερα ἐφαίνετο, καὶ τόσω περισσότερο ἐτιμᾶτο· καὶ αὐτὴ καὶ ὁ σύζυγός της.

Ἄλλ' οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ οὔτε αὐξάνουν τὴν φυσικὴν ὠραιότητα, οὔτε ἐλαττόνουν τὴν φυσικὴν ἀσχημίαν· ἀπ' ἐναντίας διὰ τῆς ἀρτιθέσεως μεγαλύνουν αὐτὴν.

Δὲν ἐγνώριζεν ἐπίσης ἡ νέα σύζυγος τοῦ Λάμπρου ὅτι εἰς τοὺς σωματικοὺς στολισμοὺς καταφεύγουν συνήθως ὄσοι νέοι καὶ νέαι στεροῦνται ψυχικῶν στολισμῶν, καὶ ὅτι ἡ ἱστορία καὶ ἡ καθημερινὴ πείρα μᾶς διδάσκουν ὅτι

ὅσῳ ὀλιγώτερον ἐνάρετος καὶ φρόνιμος εἶναι γυνή τις, τόσῳ περισσότερον ἀφοσιοῦται εἰς τοὺς στολισμοὺς καὶ τὴν πολυτέλειαν. Πῶς δυνάμεθα νὰ ὑποληφθῶμεν καὶ νὰ τιμήσωμεν γυναῖκα μόνον καὶ μόνον διότι εἶναι λαμπροστόλιστος, ἐνῶ ἰδίως λαμπροστόλιστοι εἶναι ὅσαι ἐνώπιον τοῦ καθρέπτου τῶν θυσιάζωσι καὶ συζυγικὴν ἀγάπην, καὶ μητρικὴν φιλοστοργίαν, καὶ οἰκιακὴν οἰκονομίαν, καὶ τιμὴν, καὶ ὑπόληψιν!

Ὁ Ἀρχίδαμος, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ὅτε ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν Διονύσιος ἀπέστειλεν εἰς τὰς θυγατέρας τοῦ πολυτελεῆ ἐνδύματα, δὲν ἐδέχθη αὐτά, εἰπὼν «φοβοῦμαι μήπως αἱ θυγατέρες μου φανῶσιν αἰσχραὶ καὶ κακοήθεις, ἐνδεδυμέναι τοιαῦτα φορέματα.»

Ὁ Σόλων, διὰ νὰ προφυλάξῃ τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὰ βλάβηρα ἀποτελέσματα τῆς πολυτελείας, διέταξε μόνον αἱ ἄσεμνοὶ καὶ κακοήθεις γυναῖκες νὰ παρουσιάζωνται εἰς τὸ κοινὸν λαμπροστολισμέναι πολυτελῶς. Τοιοῦτοτρόπως ὅλοι αἱ φρόνιμοι καὶ σεμναὶ Ἀθηναῖαι ἠσπάζοντο τὴν λιτότητα καὶ ἀπέφευγον τὴν πολυτέλειαν, ὅπως μὴ φανῶσι κακοήθεις καὶ ἄτιμοι.

Ὅτε γυνή τις ἐξ Ἰωνίας, εὐρισκομένη εἰς τὴν Σπάρτην, ἐθαύμαζε τὰ πολυτελεῆ ὑφάσματα τῶν ἐνδυμάτων τῆς, καὶ ἐπαίρετο ἐπιδεικνύουσα αὐτὰ εἰς τὰς Σπαρτιάτιδας, Λάκαινά τις, δείξασα πρὸς αὐτὴν τοὺς τέσσαρας καλοὺς καὶ κοσμίους υἱοὺς τῆς, εἶπεν «Ἴδου εἰς τί πρέπει νὰ ἐπαίρωνται αἱ καλά καὶ φρόνιμοι μητέρες!

Ὅτε δὲ ἄλλη τις πολυτελής καὶ λαμπροστολισμένη γυνή ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐπισκεφθεῖσα τὴν σύζυγον τοῦ Φωκίωνος, καὶ ἰδοῦσα μὲ ἀπορίαν τὴν μεγίστην ἀ-

Ἐμοὶ κέρσιμος ἔσται Φωκίων,

πλόττητα τῆς ἐναρέτου Ἀθηναίας, ἠρώτησεν αὐτὴν ποιοὶ ἦσαν οἱ ἰδικοὶ τῆς στολισμοί ;

— Ὁ Φωκίωρ, ἀπήντησεν ἡ ἔμφρων σύζυγος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός, εἶναι ὁ ἰδικός μου στολισμός !

Ἄλλ' ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου δὲν εἶχεν οὔτε ἰδίον τι ἠθικὸν προτέρημα, οὔτε ἄνδρα ἀξιότιμον, ὅπως δι' αὐτοῦ στολισθῆ, ὡς ἐστολίζετο ἡ ἀφελῆς σύζυγος τοῦ Φωκίωρος. Ἐνόμιζε λοιπὸν ὅτι ἠδύνατο νὰ τιμᾶται στολιζομένη διὰ τοῦ πλοῦτου τοῦ συζύγου τῆς.

Ἐν τούτοις ἡ καθ' ἡμέραν αὐξάνουσα πολυτέλεια καὶ τοῦ Λάμπρου καὶ τῆς συζύγου του κατήντησε ν' ἀπορροφᾷ οὐχὶ μόνον ὅλα τὰ εἰσοδήματα, ἀλλὰ καὶ μέγα μέρος τῶν κεφαλαίων του.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν κατέφαγεν ὅλην τὴν χρηματικὴν του περιουσίαν, ἤρχισεν ἄλλα μὲν τῶν κτημάτων του νὰ πωλῆ παρὰ τιμὴν, ἄλλα δὲ νὰ ὑποθηκεύῃ, δανειζόμενος καὶ προπληρόνων τόκους ὑπερβολικούς, καὶ ταῦτα, διὰ νὰ διατηρῆ ἀναμμένην τὴν φλόγα τῆς πολυτελείας του.

Τότε δὲ διὰ νὰ διασκεδάσῃ ὁ Λάμπρος τὴν μονοτονίαν τῆς ὑλικῆς καὶ κτηνώδους ζωῆς του, διὰ νὰ λησμονῆ τὰς χρηματικὰς του δυσκολίας, διὰ νὰ εὕρισκῃ ὀλίγον ὕπνον, καὶ διὰ νὰ ἐνδυναμόνῃ τὸν πάσχοντα στόμαχόν του, κατέφυγεν εἰς τὰ μεθυστικὰ ποτά.

Ἀμέσως δὲ ἐπρόσθεσεν εἰς τὴν οἰνοποσίαν καὶ ἄλλου εἶδους διασκεδάσιν. ἦτοι τὸ χαρτοπαίγνιον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤλπιζεν ὁ ἄφρων καὶ τυχερόν τι κέρδος πρὸς χορτασμόν τῆς ἀδηφάγου πολυτελείας του.

Ἄλλ' ἡ οἰνοποσία καὶ τὰ τυχερὰ παιγνίδια ἐπετά-

χυναν τὴν καταστροφὴν του· διότι ἐντὸς ὀλίγου δι' αὐτῶν ἐστερήθη, τὸ ἔν μετὰ τὸ ἄλλο, καὶ ὅλα τὰ μένοντα ἐκ τῶν πατρικῶν του κτημάτων.

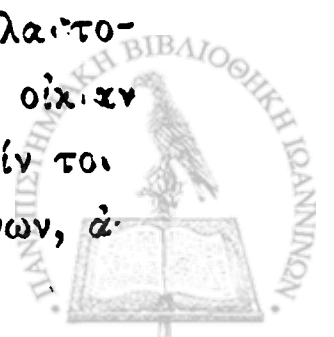
Θυμώδης καὶ ὕβριστὴς ἐγένετο τότε ὁ Λάμπρος ἐντὸς τῆς οἰκογενείας του· ἐκτὸς δὲ τῆς οἰκίας του κατήντησεν ἀναιδὴς ψευδολόγος, κόλαξ χαμερπῆς, ἀπατεῶν δόλιος, καὶ ἐπὶ τέλους αἰσχροὺς πλαστογράφος, προσπαθῶν δι' ὅλων τούτων τῶν αἰσχροτήτων ἢ ν' ἀναβάλλῃ τὰς καταδιώξεις τῶν δανειστῶν του, ἢ ν' ἀποκτήσῃ χρήματα, τὰ ὁποῖα δυναστικῶς ἀπήτουν παρ' αὐτοῦ οἱ τύρανοί του, δηλαδὴ τὰ ὀλέθρια πάθη του.

Εἰς τοὺς αἰσχροτάτους τούτους καὶ ἐγκληματικούς πόρους κατέφυγεν ὁ πολυτελέστατος Λάμπρος, διότι οὔτε τὸν νοῦν του ἐφρόντισέ ποτε νὰ φωτίσῃ, οὔτε τὴν καρδίαν του νὰ ἐξευγενίσῃ, ἀλλ' οὔτε φίλους ἀληθεῖς ν' ἀποκτήσῃ, οἵτινες, συμμεριζόμενοι τὰς εὐτυχίας, μᾶς χρησιμεύουν καὶ εἰς τὰς δυστυχίας.

Ἐπὶ τινὰ δὲ καιρὸν ἠμπόρεσε ν' ἀποκρύψῃ τὴν κακοήθειαν καὶ ἐγκληματικὴν του διαγωγὴν ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν συμπολιτῶν του· οὐχὶ ὅμως καὶ ἀπὸ τὰ ὄμματα τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, καὶ τοῦ καρδιογνώστου Θεοῦ.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους μία τῶν πλαστογραφιῶν του ἀνεκαλύφθη· ἡ δὲ φυλάκισις καὶ καταδίκη του ἦτο βεβαία, ἂν ἐξαίφνης ἐντὸς τῶν Ἰωαννίνων δὲν ἐγένετο ἄφαντος.

Τὴν νύκτα, καθ' ἣν τυχαίως ἔμαθεν ὅτι ἡ πλαστογραφία του ἀνεκαλύφθη, ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου ἐπερίμενε τὴν σύλληψιν καὶ φυλάκισίν του, διευθύνθη κρυφίως πρὸς τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων, ἀ-

ποφασισμένος νὰ πνίξη ἐντὸς αὐτῆς τὴν κακοήθη, τὴν ἄτιμον καὶ ἀπηλπισμένην ὕπαρξίν του· ἀλλὰ πλησιάσας εἰς τὴν ὄχθην ὠπισθοδρόμησεν ἔντρομος.

Ἐσυλλογίσθη τότε μήπως ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ἄσυλον εἰς τὴν οἰκίαν τινὸς τῶν λεγομένων φίλων του· ἀλλ' οὐδεὶς ἀληθῆς φίλος παρουσιάσθη εἰς τὸν νοῦν του. Ἐφριξε τότε συναισθανθεὶς τὴν τρομερὰν ἀπομόνωσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἐγωϊσμός καταδικάζει τοὺς ὀπαδοὺς του.

Ἐκεῖ πλησίον τῆς ὄχθης ἀνεγνώρισε τὴν πτωχικὴν καλύβην τῆς χήρας ἐκείνης θείας του, εἰς τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν λαμπρῶν γάμων του, ἤρνήθη μικρὰν ἐλεημοσύνην. Ἐλπίς σωτηρίας λάμπει τότε εἰς τοὺς δακρυρροοῦντας ὀφθαλμοὺς του, ἀλλὰ διστάζει ἐνθυμούμενος τὴν πρὸς τὴν πτωχὴν θείαν του σκληρὰν διαγωγὴν του. Ἡ ἀπέλπισία ὅμως τὸν σπρώχνει ἐμπρὸς, καὶ πλήρης αἰσχύνης καὶ δειλίας κτυπᾷ τὴν θύραν τῆς χήρας.

Ἡ ἐμφάνισίς του ἐκπλήττει τὴν θείαν του, καὶ συγχρόνως ὑπενθυμίζει αὐτὴν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων του δύο τέκνα τῆς ἔθαψεν ὡς ἐκ τῆς σκληρότητος αὐτοῦ. Ἀλλὰ βλέπουσα τὰ δάκρυά του, καὶ μανθάνουσα τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὁποῖον εὕρισκετο, λησμονεῖ τὸ παρελθόν, καὶ ἡ καρδία τῆς συγκινεῖται ὑπὲρ τοῦ ἀπηλπισμένου ἀνεψιοῦ τῆς. Ὅσω ὁ πλοῦτος καὶ αἰεὶ εὐτυχίαι σκληρύνουν τὴν καρδίαν, τόσω ἡ πτωχεία καὶ τὰ παθήματα καθιστῶσιν αὐτὴν τρυφερὰν καὶ εὐαίσθητον!

Γενναίως λοιπὸν προσφέρει τὴν καλύβην τῆς ἄσυλον εἰς τὸν καταδιωχόμενον Λάμπρον, προθύμως δὲ δίδει πρὸς αὐτὸν τροφήν καὶ κλίνην, καὶ ἐπὶ τέλους ἐνδυμα-

σίαν πτωχικήν τοῦ υἱοῦ τῆς, τὴν ὁποίαν ἐνδυθεὶς ὁ Δάμπρος διὰ τὸ νὰ κατασταθῆ ἀγνώριστος, ἀνεχώρησε κρυφίως ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα, ὅπως μεταβῆ εἰς Κέρκυραν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βενετίαν πρὸς ἀνεύρεσιν πόρου ζωῆς. Ἄλλ' εἰς τὴν Σαϊάδαν, καθ' ἣν στιγμήν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβῆ εἰς πλοῖον, ἀνεγνωρίσθη, συνελήφθη, καὶ ἤδη στενάζει ἐντὸς τῶν φυλακῶν.

Ὁ ἄγνωστος, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὸν ὅποιον εἶδετε εἰσερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἦτο ὁ Δάμπρος· πατὴρ δὲ αὐτοῦ ἦτο ὁ φιλάργυρος Ἀργύρης. Ἀμφότεροι ἦσαν πλουσιώτατοι, καὶ ὅμως ἀμφότεροι ἔζησαν καὶ ἐτελείωσαν δυστυχεῖς ὡς ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ πλούτου των. Τὰ σοφὰ παραγγέλματα τῶν προγόνων μας «*Μηδὲν ἄρα*» *Πᾶν μέτρον ἄριστον* ἦσαν ἄγνωστα εἰς αὐτούς.

Ἡ φρόνιμος οἰκονομία τῶν ἐξόδων, ἡ ὀλιγάρκεια, ἡ λιτότης εἶναι ἡ μεσαία ὁδός, ἣτις κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν· ἀλλ' ἡ φιλαργυρία ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ πολυτέλεια ἀφ' ἑτέρου εἶναι τὰ δύο ἄκρα, αἱ δύο ὑπερβολαί, αἵτινες ἀναγκαίως φέρουν εἰς κρημνοὺς καὶ βάραθρα.

Εἰς τὰς ὑπερβολὰς αὐτὰς ὑποπίπτουν δυστυχῶς ὅσοι, στερούμενοι ἀνατροφῆς, παιδείας, καὶ εὐγενῶν αἰσθημάτων, ἔχουν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὑλικὴν ζωὴν ἀποκλειστικὰ ἀντικείμενα τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ διαλογισμῶν των.

ΑΚΜΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἡ φιλαργυρία, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, προξενεῖ εἰς τὴν κοινωνίαν βλάβην ἀρνητικὴν, διότι ὁ

πάσχω·ν τῆς φιλαργυρίας τὸ πάθος στερεῖ τοὺς συμπολίτας του· διαφόρων ἀγαθοεργιών, τὰς ὁποίας διὰ τῶν χρημάτων του ἠδύνατο νὰ τοῖς χορηγήσῃ.

Ἄλλὰ πολὺ ὀλεθριωτέρα τῆς φιλαργυρίας εἶναι ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ ἀσωτεία· διότι οἱ πολυτελεῖς καὶ οἱ ἀσωτοὶ οὐχὶ μόνον δὲν ὠφελοῦν, ἀλλὰ καὶ διαφθείρουν ἑαυτοὺς, καὶ τὰς κοινωνίας, ἐντὸς τῶν ὁποίων ζῶσι. Πανώλης κολλητικωτάτη καὶ καταστρεπτικὴ εἶναι τῷ ὄντι ἡ πολυτέλεια, ἥτις, θυγάτηρ οὖσα τῆς κουφονοίας, ἀναδεικνύεται ἐπὶ τέλους μήτηρ τῆς διαφθορᾶς, τῆς παρακμῆς, καὶ τῆς δυστυχίας τῶν ἔθνων.

Ὅτε εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας ἀπεστρέφοντο τὴν πολυτέλειαν, αἱ δὲ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι τῶν σημαντικωτέρων πολιτῶν ἦσαν σεμναί, τὰ ἐνδύματά των ἀπλᾶ, ἡ τροφῆ των λιτῆ, καὶ ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ ἀγνωστος, ὁ δὲ Ἄρειος Πάγος κατεδίκαζεν ὡς ἐπικινδύνους εἰς τὴν κοινωνίαν πάντας τοὺς ἀργοὺς πολίτας, καὶ ἐθεώρει ὡς ἔγκλημα πᾶν δυσανάλογον καὶ ὑπέρμετρον ἔξοδον, τότε καὶ τὰ ἦθη ἦσαν σεμνά, καὶ τὰ αἰσθήματα εὐγενῆ καὶ γενναῖα, καὶ ἡ φιλοπατρία ἔξοχος· τότε ἡ Ἑλλὰς ἠκμασε δοξασθεῖσα εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὴν Σαλαμίνα· τότε ὁ βουλευτὴς τῶν Ἀθηνῶν Λυκίδης, τολμήσας νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη θριαμβεύσασα εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν.

Ὅτε εἰς τὴν Σπάρτην ἡ πολυτέλεια ἦτο αὐστηρῶς ἐξωρισμένη, ὁ βίος λιτός, καὶ τὰ ἦθη σεμνά, τότε ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακόσιοι ἀπηθανατίζοντο εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ ἡ νεᾶνις Γοργῶ «Πάτερ, θέλει σὲ δια-

φθείρει διὰ τῶν χρημάτων ὁ ξένος» ἐφώναζε πρὸς τὸν πατέρα της, ὁ δὲ Κλεομένης ἀπέρριπτεν ἀμέσως καὶ τὰς προτάσεις καὶ τὰ δῶρα τοῦ Ἀρισταγόρου.

Ἄλλ' ὅτε ὁ Περσικὸς χρυσὸς καὶ ἡ Ἀσιατικὴ πολυτέλεια ἤρχισαν νὰ μολύνωσι τὸν ἐλεύθερον ἀέρα τῆς Ἑλλάδος, τότε ὁ νικητὴς τοῦ Μαρδονίου Πausανίας ἐγένετο αἰφνιδίως αἰσχρὸς προδότης τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· τότε τὰ ἀγνὰ ἦθη τῶν Ἑλλήνων διεφθάρησαν, ἡ φιλοπατρία μετεβλήθη εἰς ἐγωϊσμόν καὶ φιλαρχίαν, ὁ δὲ Πελοποννησιακὸς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐμφύλιοι πόλεμοι ἤρχισαν νὰ κατασκάπτωσι τὸ μεγαλεῖον τῶν προγόνων μας, καὶ νὰ προετοιμάζωσι τὴν παρακμὴν καὶ τὴν πτώσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ὅτε δὲ ἀκολούθως τὸ Μακεδονικὸν χρυσίον τοῦ Φιλίππου εἰσέδυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὁ δὲ Δημάδης καὶ οἱ λοιποὶ ὅμοιοί του, φοροῦντες πορφύρας καὶ λαμπρὰ ἐνδύματα, ἀλειμμένοι δὲ μὲ πολύτιμα μύρα, ἀνήγειρον οἰκίας ἰδιωτικὰς πολυτελεστέρας τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν, τὰς δὲ γυναῖκάς των κατεστόλιζον, καὶ ἐκ τῆς Σικελίας προσεκάλουν μαγείρους, τότε ἡ αὐτονομία τῆς Ἑλλάδος ἐτάφη ζῶσα εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας!

Ὁ Γεροστάθης, εἰπὼν ταῦτα, ἐστέναξε βαθέως· μετὰ μικρὰν δὲ διακοπὴν ἐξηκολούθησεν οὕτως·

Ἐκτοτε, παιδιά μου, μίαν ἡμέραν καλὴν δὲν εἶδεν ἡ δυστυχὴς Ἑλλάς. Τὰ ἔθνη ἄνευ ἀρετῆς, ἄνευ γενναίων αἰσθημάτων, ἄνευ φιλοπατρίας, δὲν δύνανται νὰ ἴδωσιν ἡμέρας εὐτυχεῖς!

Ὅσάκις δὲ τὰ πλούτη οὐδεμίαν ἄλλην ἐνασχόλησιν ἔχωσι παρὰ τὴν διατροφήν τῆς πολυτελείας καὶ ἀσω-

τείας. τὰ ἤθη διαφθείρονται, ἡ ἀρετὴ ἐμπαίζεται, τὸ φρόνημα ταπεινοῦται, αἱ δυνάμεις χαυνόνονται, καὶ ἡ καταστροφὴ εἶναι βεβαία.

Ἄς δοξάσωμεν ἐν τούτοις τὸν Θεόν, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, διότι εἰς τὸ πείσμα τῆς πολυχρονίου δουλείας, ἀνεφάνησαν εἰς τὸν μαῦρον καὶ σκοτεινὸν ὀρίζοντά μας ἀστέρες τινὲς φαινοί, τοὺς ὁποίους μᾶς ἔστειλεν ὁ πανάγαθος, ὅπως παρηγορήσῃ τὴν πατρίδα, φωτίσῃ δὲ καὶ τοὺς πλουσίους εἰς τὴν εὐθείαν καὶ ἀληθῆ ὁδόν.

Ἄλλὰ δυστυχῶς οἱ Ζωσιμάδαι καὶ οἱ ἔνδοξοι μιμηταὶ των, αὐτοὶ οἱ λαμπροὶ τῷ ὄντι ἀστέρες τῆς νέας Ἑλλάδος, εἶναι σπάνιοι ὡς οἱ κομῆται· εἶναι ἐξαίρεσις ἐντιμὸς τοῦ γενικοῦ κανόνος τῶν πλουσίων. Ἄν ποτε ὁμοῦς ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ἡ Χριστιανικὴ ἀνατροφή ἐξευγενίσωσι τὰς ψυχὰς μας, ὥστε ἡ ἐξαίρεσις νὰ γίνῃ κανὼν καὶ ὁ κανὼν ἐξαίρεσις, τότε, τότε θέλουν γελάσει βεβαίως τὰ μαραμμένα χεῖλη τῆς φίλης πατρίδος, καὶ θέλομεν ἰδεῖ πάλιν ἡμέρας λαμπρὰς καὶ εὐτυχεῖς!

Ὁ Κάτων, β' ἔπων τοὺς πολυτελεῖς καὶ ἀσώτους πολίτας τῆς πατρίδος του Ῥώμης, ὀρθότατα ἔλεγεν ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ σωθῇ ἐπὶ τέλους ἡ Ῥώμη, ὅπου ἐν ὀψάριον ἐπωλεῖτο ἀκριβότερα ἐνὸς βοός.

Εἶναι δὲ ὁμολογούμενον ὅτι μία τῶν αἰτιῶν, αἵτινες ἐπέφεραν καὶ τὴν παρακμὴν καὶ τὴν πτώσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας, ἦτο ἡ μεγίστη πολυτέλεια καὶ ἀσωτεία, αἵτινες διεδέχθησαν τὴν λιτότητα καὶ τὴν ἀοιότητα τῆς ἀρχαίας Ῥωμαϊκῆς Δημοκρατίας.

Καὶ ὁ Πλάτων, οἷα νὰ ὑποδείξῃ τὴν ἐκ τῆς πολυτελείας διαφθοράν, μᾶς λέγει ὅτι, ἐὰν ζυγίσωμεν τὴν ἀρε-

τὴν μὲ τὸ χρυσίον, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι ὅσω περισσότερον χρυσίον θέτομεν ἐπὶ τῆς πλάστιγγος, τόσω ἡ πλάστιγγὲ τῆς ἀρετῆς ἐλαφροτέρα θέλει ἀναβαίνει· ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ ἀρετὴ θέλει γίνεσθαι βαρυτέρα, καὶ ἡ πλάστιγγὲ αὐτῆς θέλει καταβαίνει, ὅσω ὀλιγώτερον χρυσίον θέτομεν ἐπὶ τῆς ἄλλης πλάστιγγος.

Τοὺς λόγους τοῦ Πλάτωνος ἐπεβεβαίωσαν οἱ θειοὶ λόγοι τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις πρὸς τοὺς ἀφωσιωμένους εἰς τὸ χρυσίον λέγει ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ δουλεύῃ δύο Κυρίους, «οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαρμωνᾷ» (1).

— Λοιπὸν κακὸν καὶ ὀλέθριον εἶναι ὁ πλοῦτος, ἀνέκραξε τότε τις ἐξ ἡμῶν, ἐὰν μῆτε μὲ τὴν ἀρετὴν, μῆτε μὲ τὸν ἀληθῆ Χριστιανισμόν δύναται νὰ συμβιβασθῆ.

— Ὅχι, φίλε, ἀπήντησεν ὁ γέρων, τὸ χρυσίον οὔτε καλὸν οὔτε κακὸν εἶναι· ἀλλ' ἡ χρῆσις τοῦ χρυσοῦ δύναται νὰ ᾔηται καλὴ ἢ κακὴ, ἐνάρετος καὶ χριστιανικὴ, ἢ κακοήθης καὶ ἀντιχριστιανικὴ.

Ἐνόσω τὸ ξίφος μένει ἐντὸς τῆς θήκης οὔτε βλάπτει, οὔτε ὠφελεῖ· ἀλλ' ἂν τὸ μεταχειρισθῆς πρὸς δολοφονίαν, γίνεσαι αἰσχρὸς δολοφόνος· ἂν δὲ τὸ σύρῃς πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος ἀναφαίνεσαι ἐνδοξὸς ἥρωα.

Προμοίως, ἐὰν μεταχειρίζῃσαι τὸν πλοῦτόν σου πρὸς ὠφέλειαν τῶν συμπολιτῶν σου καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος σου, θέλεις ἀποκτήσει τὸν εὐγενέστερον καὶ ἐνδοξότερον τῶν ἐπιγείων τίτλων, ἀνακηρυττόμενος εὐεργέτης τῆς πατρίδος· ἀλλ' ἐὰν φυλάττῃς τὸν πλοῦτόν σου νε-

(1) Μαρμωνᾶς λέξις Ἑβραϊκὴ, σημαίνουσα τὸ χρυσίον, καὶ κατὰ τινὰς ὄνομα εἰδώλου τινὸς τῶν Συρίων, περιστάνοντος τὸν Θεὸν τοῦ Πλούτου.

κρόν και ἄχρηστον, ἢ ἂν σπαταλᾶς αὐτὸν εἰς πολυτελείας, ἀσωτείας και ἀνοήτους ἐπιδείξεις, θέλεις ὀνομασθῆ λάτρις τοῦ Μαμμωνᾶ, ἐγωῖστῆς, ἢ ἄφρων και διαφθορεὺς τῶν συμπολιτῶν σου.

Ἄλλὰ σεῖς, παιδία μου, διὰ νὰ κάμητε καλὴν χρῆσιν τοῦ πλοῦτου σας, ἂν ποτε ἡ φιλοπονία, ἡ οἰκονομία και ἡ τύχη σᾶς χαρίσωσι πλοῦτον, ἀπαιτεῖται ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας νὰ ἐξευγενίσητε τὴν καρδίαν σας διὰ τῶν θείων παραγγελμάτων τῆς ἱερᾶς θρησκείας μας, και διὰ τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων τῶν ἐνδόξων προγόνων μας. Ἐὰν ὁ Χριστιανισμὸς και ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία διατηρῶσι θερμὴν τὴν ψυχὴν σας, δυσκόλως τὸ χρυσίον θέλει δυνηθῆ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν σκληράν, ἀναίσθητον και ψυχρὰν ἐνώπιον τοῦ πλησίον, ἐνώπιον τῆς πατρίδος.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ πλοῦτος πρόκηται νὰ διφθεῖρῃ τὴν ψυχὴν σας, και νὰ σᾶς καταστήσῃ ἢ φιλαργύρους ὡς τὸν Ἀργύρην, ἢ ἀσώτους και πολυτελεῖς ὡς τὸν Λάμπρον, εὐχομαι και παρακαλῶ τὸν Ὑψιστον ποτὲ νὰ μὴ πλουτήσητε.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπε τότε ὅτι θέλει μᾶς διηγηθῆ περὶ τοῦ Ἀριστείδου, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Φωκίωνος, και τοῦ Ἐπαμεινώνδου, περὶ αὐτῶν τῶν ἀρχετύπων τῆς Ἑλληνικῆς ἀρετῆς και δόξης, ὅπως ἴδωμεν ὅτι οὔτε τὴν πολυτέλειαν οὔτοι ἠσπᾶσθησαν, οὔτε τὸν πλοῦτον ὑπὲρ τὴν ἀρετὴν και τὴν πατρίδα ἠγάπησαν.

Ἡ ΔΦΙΛΟΧΡΗΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

Δικαίως ὁ Πλάτων θαυμάζει τὸν Ἀριστείδην ὑπὲρ πάντα ἄλλον πολιτικὸν ἄνδρα τῶν Ἀθηνῶν διὰ τὴν ἐμφρονα και ἐνάρετον διαγωγὴν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτικοῦ του σταδίου.

Ἦ Ἄριστείδης, παρϋευρεθεὶς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐνδόξους κατὰ τῶν Περσῶν μάχας, οὐχὶ μόνον ἀνδρείως ἠγωνίσθη, ἀλλ' εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἔδωκε μεγάλα καὶ σωτήρια μαθήματα ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας.

Εἰς τὸν Μαραθῶνα μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν εἶναι ἐξευτελισμός, ἀλλὰ μάλιστα ἐντιμον εἰς ἡμᾶς καὶ σωτήριον εἰς τὴν πατρίδα, τὸ νὰ παραχωρῶμεν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς ἐμπειροτέρους καὶ ἱκανωτέρους ἡμῶν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βωμοῦ τῆς πατρίδος πᾶν προσωπικὸν πάθος πρέπει προθύμως νὰ θυσιάζωμεν, πᾶσαν ἐχθραν νὰ λησμονῶμεν, καὶ καλὸν ἀντὶ κακοῦ ν' ἀποδίδωμεν πᾶν δὲ προτέρημα καὶ πᾶσαν ὑπεροχὴν τοῦ ἐχθροῦ μας δημοσίως ν' ἀναγνωρίζωμεν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι εἶναι μωρία τὸ νὰ ζητῶμεν τιμὴν ἀπὸ τὰς θέσεις, διότι αἱ θέσεις δὲν τιμῶσι τοὺς κατέχοντας αὐτάς, ἀλλ' ἡ ἱκανότης καὶ ἡ ἀρετὴ τιμῶσι τὰς θέσεις, καὶ ὅτι ἄνευ ἐνώσεως καὶ ὁμονοίας οὐδὲν μέγα ἔργον κατορθοῦται ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ὅτε τὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων ἐπανῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφῆκαν τὸν πτωχόν, ἀλλ' ἐνάρετον Ἀριστείδην νὰ φυλάξῃ τοὺς αἰχμαλώτους Πέρσας καὶ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ἀφθονίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιτηρήσεως, ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, οὔτε αὐτὸς ἠθέλησε νὰ ἐγγίση τι ἐκ τῶν λαφύρων, οὔτε εἰς ἄλλον ἐσυγχώρησε νὰ σφετερισθῇ ἐξ αὐτῶν.

«Χρεωστοῦμεν, ἔλεγε πρὸς τοὺς συμπολίτας του, νὰ

• θηρητῶμεν τὴν πατρίδα, οὐχὶ διὰ τὰ πλουτήσωμεν
 • ἢ δοξασθῶμεν, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ πρὸς
 • αὐτὴν ἱερὰ τοῦ πολίτου καθήκοντα, ἔστω καὶ ἀμισθί,
 » ἔστω καὶ ἄνευ δόξης.»

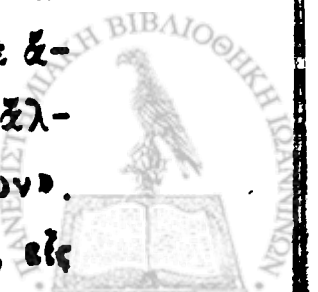
Εἰς τὴν εὐγενῆ του ψυχὴν ὁ θεὸς ἔρωσ τῆς ἀρετῆς καὶ
 τῆς πατρίδος ἐμνηδένιζε πᾶν ἄλλο αἴσθημα, ἐπομένως
 καὶ τῶν χρημάτων τὴν ἀγάπην, καὶ τῆς δόξης τὴν δίψαν.

Ἐὰν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ πλείστοι τῶν συμπολιτῶν
 του δὲν ἦσαν τοιοῦτοι, ἀλλὰ φιλοχρήματοι, τρυφηλοί,
 καὶ πολυτελεῖς, ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν δὲν ἤ-
 θελε σώσει τὴν Ἑλλάδα ἐκ τοῦ Περσικοῦ ζυγοῦ, ἡ δὲ
 Ἑλληνικὴ ἐλευθερία, τὰ φῶτα καὶ ὁ πολιτισμὸς ἤθελον
 ἐκλείψει ἔκτοτε διὰ παντός.

Ὁ Ξέρξης, ἀναχωρήσας κατησχυμένος εἰς τὴν Ἀσίαν,
 ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν του Μαρδόνιον,
 διὰ τὰ ὑποδουλώσει τοὺς ἐλευθέρους Ἕλληνας. Ὁ δὲ
 Μαρδόνιος, νομίζων ὅτι εὐκολώτερον ἦτο τὰ ὑποδουλώσει
 αὐτοὺς διὰ τοῦ χρυσοῦ παρὰ διὰ τῶν ὀπλων, ἀπέστειλε
 πρέσβυν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες τότε δυστυχεῖς,
 πένητες καὶ ἄστεγοι εἶχον ἐπανέλθει εἰς τὰς Ἀθήνας,
 τὰς ὁποίας τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος τοῦ Ξέρξου εἶχον ἐρη-
 μώσει καὶ καταστρέψει.

Ὁ πρέσβυς τοῦ Μαρδονίου ἐπρότεινε λοιπὸν πρὸς τοὺς
 Ἀθηναίους ὅτι «ὁ Μαρδόνιος εἶναι ἔτοιμος ν' ἀνακτίσει
 » δι' ἐξόδων του ἕλας τὰς κατακαείσας οἰκίας των καὶ
 » τοὺς κατασραφέντας ναοὺς των, τὰ τοῖς χορηγήσει δὲ ἄ-
 » φθονα χρήματα, καὶ τὰ τοὺς καταστήσει κυρίου τῶν ἄλ-
 » λων Ἑλλήνων, ἐὰν ἤθελον τὰ καταθέσωσι τὰ ὄπλα των».

Οἱ Σπαρτιᾶται, γνωρίζοντες τὴν ἄκραν πτωχειαν, εἰς

τὴν ὁποῖαν εἶχον καταντήσει οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐκ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐρημώσεως τῶν ἀγρῶν τῶν, ἐφοβήθησαν μήπως ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ τῶν παραδεχθῶσι τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου. Ὅθεν, στείλαντες συγχρόνως πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, παρεκάλουν τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀπορρίψωσι τὰς Περσικὰς προτάσεις, καὶ νὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε δ' Ἀριστείδης, ἐκφράζων καὶ τὰ ἰδικά του καὶ τῶν συμπολιτῶν του τὰ αἰσθήματα, ἔδωκε τὴν ὠραίαν ἐκείνην καὶ ἀξιοθαύμαστον ἀπάντησιν, ἣτις καὶ μόνη ἦτο ἰκανὴ ν' ἀπαθανάτιση τὸ ὄνομά του. Ἴδου ἡ ἀπάντησις τοῦ πτωχοῦ Ἀριστείδου.

« Συγχωροῦμεν εἰς τοὺς Πέρσας νὰ νομίζωσιν ὅτι τὰ
 » πάντα δύνανται νὰ ἐξαγορασθῶσι διὰ τῶν χρημάτων·
 » διότι αὐτοί, ὄντες βάρβαροι, οὐδὲν πολυτιμότερον τοῦ
 » χρυσίου γνωρίζουν· ἀλλ' ἀγανακτοῦμεν κατὰ τῶν Σπαρ-
 » τιατῶν, οἵτινες ἀποβλέποντες εἰς τὴν πτωχείαν καὶ
 » δυστυχίαν μας, λησμονοῦν τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν καὶ
 » φιλοτιμίαν μας. Ἄς πληροφορηθῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι,
 » ὅτι οὔτε δι' ὅλον τὸ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸ ἐντὸς αὐτῆς
 » χρυσιὸν ἤθελον ποτὲ πωλήσει οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐλευθε-
 » ρίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἄς μάθῃ δὲ καὶ ὁ Μαρδόνιος ὅτι,
 » μόνον ὅταν ὁ ἥλιος παύσῃ τὸν δρόμον του, θέλομεν
 » παύσει καὶ ἡμεῖς ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ πατρίδος καὶ ἐλευ-
 » θερίας.»

Μετὰ τὴν γενναίαν ταύτην ἀπάντησιν ἡ ἐνδοξὸς μάχη τῶν Πλαταιῶν συνεχροτήθη. ὁ Μαρδόνιος κατεστράφη, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη!

Ἄλλ' ἂν δ' Ἀριστείδης καὶ οἱ συμπολιταὶ του ἦσαν

πρὸ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀθηναίων, πλούσιοι, συνειθισμένοι εἰς λαμπρὰς οἰκίας, εἰς στολισμούς, εἰς πολυποίκιλα γεύματα, καὶ ἐν γένει εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀσωτείαν, ὃ ἐγώϊσμός βεβαίως ἤθελεν ὑπερισχύσει ἐνώπιον τῆς τιμῆς καὶ τῆς πατρίδος, προθύμως δὲ ἤθελον τότε πρῶτον καὶ ἐλευθερίαν καὶ πατρίδα, παραδεχόμενοι τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου.

Ἡ ἀφιλοχρηματία λοιπὸν καὶ ἡ αὐτάρκεια τοῦ Ἀριστείδου καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐνίσχυσαν τὴν ἀρετὴν των, καὶ διέσωσαν τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλ' ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς πραότητος καὶ ἀφιλοχρηματίας του προσείλκυσε εἰς τὴν πατρίδα του τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην ὄλων τῶν Ἑλληνικῶν νήσων καὶ πόλεων, αἵτινες, μὴ ὑποφέρουσαι τὴν πλεονεξίαν, τὰς ἀρπαγὰς καὶ τὴν ὑπεροψίαν τοῦ Σπαρτιάτου Πausανίου, ἀπέκρουσαν τὴν ἀρχηγίαν τῆς Σπάρτης, καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους προσεκολλήθησαν ἕνεκα τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἀριστείδου.

Ὅτε δὲ αἱ συμμαχικαὶ πόλεις ἐπρόκειτο νὰ φορολογηθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἕνεκα τοῦ πολέμου, ὅλαι ἐκ συμφώνου τὸν Ἀριστείδην ἐζήτησαν, ὅπως προσδιορίσῃ καὶ συνάξῃ τοὺς φόρους αὐτῶν. Πτωχὸς δὲ ἀναχωρήσας τότε ἐξ Ἀθηναίων, πτωχότερος ἐπανῆλθεν, ἀπάσας μὲν τὰς φορολογηθείσας πόλεις εὐχαριστήσας πληρέστατα, τὴν δὲ πατρίδα του ὑπηρετήσας πιστῶς καὶ ἐντίμως.

Πρὸς δὲ τὸν Θεμιστοκλέα, ὅστις ἔλεγεν ὅτι μεγίστη ἀρετὴ τοῦ καλοῦ στρατηγοῦ εἶναι τὸ νὰ προβλέπῃ καὶ προλαμβάνῃ τὰ ἐχθρικὰ σχέδια, «ναί, ἀναγκαῖον μὲν εἶναι τοῦτο, ἀλλ' ἐπίσης ἀναγκαῖον καὶ στρατηγικὸν

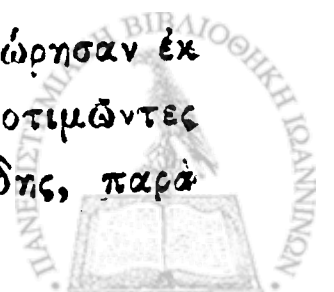
εἶναι, εἶπεν ὁ Ἀριστείδης, καὶ ἡ ἐγκράτεια τῶν χειρῶν,» ὑποδεικνύων ὅτι, διὰ νὰ ᾔηναί τις καλὸς στρατηγὸς ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς ἄλλαις νὰ ᾔηναι οὐχὶ φιλοχρήματος, ἀλλὰ ἐνάρετος καὶ ἐντιμος.

Ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος πτωχὸς Ἀριστείδης εἶχε θεῖον πλουσιώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας, Καλλίαν ὀνομαζόμενον. Αὐτὸν κατηγορήσαν οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου· διὰ νὰ παροξύνωσι δὲ κατ' αὐτοῦ τοὺς δικαστὰς ἀνέφεραν μεταξὺ ἄλλων ὅτι, ἐνῶ ὁ Καλλίας ἦτο πλουσιώτατος, ἄφινε τὸν πτωχὸν ἀνεψιὸν τοῦ Ἀριστείδην, τὸν παρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων τιμώμενον, νὰ κρούνη, καὶ νὰ στερῆται μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του καὶ αὐτῶν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Οἱ δικασταὶ ἠγανάκτησαν ἀκούσαντες ταῦτα· ἀλλ' ὁ Καλλίας προσεκάλεσεν ἀμέσως ἐνώπιον αὐτῶν τὸν Ἀριστείδην, ὅπως μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Παρουσιασθεὶς ὁ Ἀριστείδης ἐβεβαίωσεν ὅτι πολλάκις ὁ Καλλίας πολλὰ τῷ ἐπρόσφερον, ἀλλ' αὐτός, εὐχαριστούμενος εἰς τὰ ὀλίγα του, δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῆ τὰ προσφερόμενα, διότι ἡ πτωχεία, κατ' αὐτόν, δὲν φέρει ἀτιμίαν παρὰ μόνον ὅταν τις καταντᾷ εἰς αὐτὴν διὰ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀσωτείας, καὶ διότι πολὺ ἐντιμότερον ἐθεώρει τὸ νὰ ὑποφέρῃ τις γενναίως τὴν πενίαν του, παρὰ νὰ ᾔηναι πλούσιος, μεταχειριζόμενος κακῶς τὸν πλοῦτόν του.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους οἱ ἀκροαταὶ ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ δικαστηρίου, ὡς βεβαιοὶ ὁ Πλούταρχος, προτιμῶντες νὰ ᾔηναι πτωχοὶ καὶ ὀλιγαρχεῖς ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ πολυτελεῖς ὡς ὁ Καλλίας.

Εὐχομαι καὶ ἐγώ, παιδιά μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ ζήσητε καὶ σεῖς μᾶλλον πτωχοὶ ἀλλ' ἐκάρετοι ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ ἐγώισται καὶ φιλάργυροι ὡς ὁ Ἀργύρης, ἢ πολυτελεῖς καὶ διεφθαρμένοι ὡς ὁ υἱὸς τοῦ Λάμπρος.

Ο ΑΛΗ-ΠΑΣΑΣ, ΟΙ ΣΟΥΛΙΩΤΑΙ, ΚΑΙ Ο ΖΕΡΒΑΣ.

Ἡ ὠραία ἀπάντησις τοῦ Ἀριστείδου πρὸς τὸν Μαρδόνιον, καὶ ἡ φιλοπατρία, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέδειξαν, μ' ἐνθύμισαν, παιδιά μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, τὸν Ἀλῆ-πασᾶν, τοὺς Σουλιώτας καὶ τὸν Ζέρβαν των.

Χρόνους πολλοὺς ἐπολέμει ὁ Ἀλῆ-πασᾶς τὸ Σούλιον, ἀγωνιζόμενος νὰ κυριεύσῃ αὐτό, καὶ νὰ καθυποτάξῃ τοὺς Σουλιώτας· ἀλλ' οἱ νέοι αὐτοὶ Σπαρτιᾶται, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ αἰσθήματος τῆς ἐλευθερίας, γενναίως πάντοτε ὑπεράσπισαν τὴν πατρίδα των, καὶ ἥρωικῶς ἀπέκρουσαν τοὺς πολυαριθμοὺς στρατοὺς τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ.

Κατὰ τὸ 1800 ἀπελπισθεὶς ὁ Ἀλῆ-πασᾶς ἀπὸ τὴν δύναμιν τῶν ὀπλων του, κατέφυγεν εἰς τὴν δύναμιν τῶν χρημάτων. Ὅθεν στέλλει πρέσβεις εἰς τὸ Σούλιον, καὶ δι' αὐτῶν προσφέρει δύο χιλιάδας πουγγίων πρὸς τοὺς Σουλιώτας, ὑποσχόμενος καὶ ἀσυδοσίαν, καὶ ὁποιασδήποτε γαίας τῷ ζητήσωσι πρὸς ἀποκατάστασίν των, ἀρκεὶ νὰ τῷ παραδώσωσι τοὺς ἀπορθητοὺς βράχους τοῦ Σουλίου των.

Ἴδου δὲ ἡ ἀπάντησις τοῦ ἥρωικοῦ τούτου λαοῦ εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Ἀλῆ-πασᾶ· καὶ λαβὼν ὁ Γεροστάθης ἐκ τῆς βιβλιοθήκης του τὴν ἱστορίαν τοῦ Σουλίου καὶ Πάρ-

γας ὑπὸ τοῦ Πεζζαϊβοῦ, ἀνέγνωσε τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν·

«Βεζζίρ Ἀλῆ-πασᾶ σὲ χαιρετοῦμεν!

«Ἡ πατρίς μας εἶναι ἀπείρως γλυκυτέρα καὶ ἀπὸ τὰ
 • ἄσπρα σου, καὶ ἀπὸ τοὺς εὐτυχεῖς τόπους, ὅπου ὑπό-
 • σχεςαι νὰ μᾶς δώσης. Ὅθεν ματαίως κοπιάζεις, ἐπειδὴ
 • ἡ ἐλευθερία μας δὲν πωλεῖται οὔτε ἀγοράζεται μ' ὀ-
 • λους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς, παρὰ μόνον μὲ τὸ αἷμα
 • καὶ μὲ τὸν θάνατον καὶ τοῦ ὑστέρου Σουλιώτου

•ΟΙ ΣΟΥΛΙΩΤΑΙ ΜΙΚΡΟΙ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΙ.»

Ἀποτυχῶν ὁ Ἀλῆ-πασᾶς ἐνώπιον τῆς ἀφιλοχρημα-
 τίας καὶ τῆς ἰσχυρᾶς φιλοπατρίας τῶν γενναίων Σου-
 λιωτῶν, προσέφυγεν εἰς τὰ μέσα τῆς διαιρέσεως καὶ τῆς
 προδοσίας. Ἐπροσπάθησε λοιπὸν νὰ διαφθεῖρῃ ἰδιαιτέ-
 ρως τὸν Σουλιώτην Ζέρβαν, καὶ διὰ τῆς προδοσίας αὐ-
 τοῦ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ Σουλίου. Ὅθεν
 ἐπρόσφερεν εἰς αὐτὸν ὀκτακόσια πουργία καὶ μεγίστας
 τιμᾶς, ἂν συντελέσῃ εἰς τοὺς σκοποὺς του.

Ἀλλ' ὁ Σουλιώτης Ζέρβας ἰδοὺ τί ἀπήντησε πρὸς τὸν
 Ἀλῆ-πασᾶν. Ὁ Γεροστάθης ἀνέγνωσε καὶ τὴν ἀκόλουθον
 ἐπιστολήν·

«Σὲ εὐχαριστῶ, Βεζζίρη, διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην
 • σου· πλὴν τὰ ὀκτακόσια πουργία παρακαλῶ νὰ μὴ μοῦ
 • τὰ στείλῃς, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἤξεύρω νὰ τὰ μετρήσω· καὶ
 • ἂν ἤξευρα πάλιν δὲν ἤμουν εὐχαριστημένος οὔτε μίαν
 • πέτραν τῆς πατρίδος μου νὰ σοὶ δώσω δι' ἀντιπληρω-
 • μῆν, καὶ οὐχὶ πατρίδα ὀλόκληρον, ὡς φαντάζεσαι.

»Ἡ τιμὴ δέ, ὅπου μὲ ὑπόσχεσαι, μοῦ εἶναι ἄχρηστος.
 • Πλοῦτος καὶ τιμὴ εἰς ἐμὲ εἶναι τὰ ἄρματα μου, μὴ

τὰ ὁποῖα ἀπαθανατίζω τὸ ὄνομά μου, ὑπερασπιζόμενος τὴν γλυκυτάτην μου πατρίδα.»

ΖΕΡΒΑΣ.

Βλέπετε, παιδία μου, ἐπρόσθεσε ζωηρῶς ὁ Γεροστάθης, ὅτι αἱ προγονικαὶ ἀρεταὶ δὲν ἀπέθανον, δὲν ἐσβέσθησαν ἐπὶ τὰ στήθη τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων. Ἡ ἀπαιδευσία καὶ ἡ διαφθορά, αὐταὶ αἱ δύσμορφοι θυγατέρες τῆς δουλείας, κατέθλιψαν ἴσως τὰς ἀρετὰς ταύτας· ἀλλ' ἄς ἐλπίζωμεν ὅτι ἀκμαῖαι πάλιν θέλουν ἀναφανῆ πρὸς δόξαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, ὅταν ἡ εὐνομία διαδεχθῆ τὴν ἐνομίαν, ἡ παιδεία τὴν ἀπαιδευσίαν, καὶ ἡ χρηστοφροσύνη τὴν διαφθοράν.

Ο ΠΤΩΧΟΣ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ.

Ἐὰν ὁ πτωχὸς Ἀριστείδης ἐδόξασε τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, καὶ αἱ Θῆβαι ὑπὸ πτωχοῦ ἐπίσης ἐλαμπρύνθησαν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος.

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας ἀνῆκεν εἰς πτωχήν, ἀλλ' ἐντιμον οἰκογένειαν. Ἐκ νεαρᾶς τοῦ δὲ ἡλικίας ἐπροτίμησε τὸν ἠθικὸν ἀπὸ τὸν ὑλικὸν πλοῦτον, διότι ἐφρόνει ὅτι, φωτίζων τὸν νοῦν καὶ καλλιεργῶν τὴν καρδίαν του, ἠδύνατο νὰ κατασταθῆ ὠφελιμώτερος εἰς τὴν πατρίδα του, παρὰ γινόμενος πλούσιος φιλάργυρος, ἢ πλούσιος πολυτελής.

Ἐπροσπάθησε λοιπόν, νέος ἔτι ὢν, νὰ διδάχθῃ παρά τινος Πυθαγορικοῦ φιλοσόφου τὰς ὑψηλὰς περὶ ἀρετῆς ἰδέας τοῦ Πυθαγόρου. Καθ' ὅλην δὲ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του ἡ ἀρετὴ, αὐτὸ τὸ ἐφόδιον τῆς νεότητός του,

ἐχαρακτήρισε καὶ ἐστόλισεν ὅλας τὰς πράξεις τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός.

Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερροστάθης, δὲν εἶναι παρὰ ἢ ἀνάπτυξις τῶν σπόρων, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν παιδικὴν καὶ νεανικὴν ἡλικίαν σπείρει εἰς τὴν ψυχὴν του. Εὐτυχῆς λοιπὸν καὶ ἔνδοξος ἀνεδείχθη ὁλος ὁ βίος τοῦ Ἐπαμεινώνδου, διότι ἐκ νεότητός του σπόρους σωφροσύνης καὶ ἀρετῆς ἐνέσπειρεν εἰς τὴν ψυχὴν του.

Ἀγαπῶν ὁ νέος Ἐπαμεινώνδας τὴν σωμασκίαν, τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν λιτότητα, δὲν ἔπαυε συμβουλευόμενος πάντοτε τοὺς ἐμπειροτέρους καὶ ἰκανωτέρους αὐτοῦ, καὶ μελετῶν τὰ χρέη τοῦ καλοῦ πολίτου, τοῦ καλοῦ στρατιώτου, τοῦ καλοῦ πολιτικοῦ. Ἦτο δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σιωπηλός, προτιμῶν νὰ ἀκροάζεται καὶ νὰ μανθάνῃ παρὰ νὰ λαλῇ.

Τοιουτοτρόπως ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀνεφάνη εἰς τῶν ἐνδοξοτέρων καὶ μεγαλητέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀγαπήσας τὴν πατρίδα του ὅσον ὁ Λεωνίδας, καὶ τὴν ἀρετὴν ὅσον ὁ Ἀριστείδης.

Τελειοποιήσας δὲ τὴν πολεμικὴν τέχνην, ἀνεδείχθη ἀνώτερος ὄλων τῶν μεγάλων στρατηγῶν τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὰ Λεῦκτρα καὶ εἰς τὴν Μαντίνειαν ἔταπείνωσε τὴν στρατιωτικὴν ὑπεροχὴν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐλευθέρωσας τὰς Θήβας ἀπὸ τὴν Σπαρτιατικὴν δεσποτείαν, ἀνύψωσε τὴν πατρίδα του εἰς βαθμόν, εἰς τὸν ὁποῖον οὐδέποτε, οὔτε πρὸ αὐτοῦ οὔτε μετ' αὐτόν, εἶχεν ἀνυψωθῆ.

Καὶ ὅμως ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας ἔζησε καὶ ἀπέθανε πτωχός, ὡς ὁ Ἀριστείδης, διότι, ἀγαπῶν τὴν πατρίδα, δὲν εὐκαίρησε ν' ἀγαπήσῃ ποτὲ τὸ χρυσίον.

Ἡ οἰκία του ἦτο ναὸς καὶ ἄσυλον τῆς πτωχείας καὶ τῶν ἀρετῶν, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἔζη ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ.

Ἡγεμῶν τις τῆς Θεσσαλίας τῷ ἐπρόσφερε ποτε ὡς δῶρον πεντήκοντα χρυσᾶ νομίσματα· ἀλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀγαπῶν πολὺ πλεον τῶν χρημάτων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀνεξαρτησίαν καὶ τῆς πατρίδος του τὴν τιμὴν, ἀπεποιήθη τὸ δῶρον τοῦ ξένου ἡγεμόνος, προτιμήσας νὰ δανεισθῆ παρά τινος συμπολίτου του πεντήκοντα δραχμάς, ὅπως προμηθευθῆ τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδιά του διὰ τινα ἐκστρατείαν.

Ἐκ τῶν πλουσίων Θηβαίων, ἄλλοι μὲν τιμῶντες τὸν ἄνδρα, ἄλλοι δὲ χάριν ἐπιδείξεως πολλάκις τῷ ἐπρόσφερον ἐκ τῶν χρημάτων των· ἀλλ' ὁ ἑλιγαρκῆς Ἐπαμεινώνδας οὐχὶ μόνον δὲν ἐδέχετο τὰς προσφοράς των, ἀλλὰ συγχρόνως κατέπειθεν αὐτοὺς νὰ δίδωσι τὰ χρήματά των πρὸς περίθαλψιν τῶν δυστυχεύοντων Θηβαίων· τοιοῦτοτρόπως δὲ καὶ τοὺς πτωχοὺς συμπολίτας του, ἂν καὶ πτωχοί, περίεθαλπε, καὶ τοὺς πλουσίους ἠνάγκαζε νὰ γίνωνται ἐπωφελεῖς.

Ὅτε δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Ἀρταξέρξης τῷ ἔστειλε σημαντικὴν ποσότητα χρημάτων, διὰ νὰ δεχθῆ προτάσεις του τινάς, «ἐὰν αἱ προτάσεις τοῦ Ἀρταξέρξου, εἶπε πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον, ἦναι σύμφωνοι μὲ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος μου, δὲν ἔχω ἀνάγκην χρημάτων διὰ νὰ τὰς παραδεχθῶ· ἀλλ' ἐὰν ἀντιβαίνωσιν εἰς τὸ συμφέρον καὶ τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος μου, ὅλος ὁ χρυσὸς τοῦ βασιλείου του δὲν θέλει με καταπείσει νὰ προδώσω τὰ πρὸς τὴν πατρίδα μου ὄχρη.»

Μὴ ἔχων δὲ ὁ Ἐπαμεινώνδας, αὐτὸς ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβῶν, παρὰ ἓνα καὶ μόνον τρίβωνα, δὲν ἐλαμπροφόρει ὡς ἄλλος Ἀσιανός, οὔτε χρυσοστόλιστος καὶ κομπάζων παρουσιάζετο εἰς τὸ δημόσιον. Εἰς δὲ τὰς ἐκστρατείας του οὔτε αὐτὸς κατεδέχετο ν' ἀργυρολογῆσῃ, γυμνόνων ἐχθροὺς ἢ φίλους, οὔτε εἰς τὸν στρατὸν του ἐσυγχώρει ποτὲ τὴν φιλοχρηματίαν, τὴν ὁποίαν δικαίως ἐθεώρει μητέρα τῆς ἀρπαγῆς καὶ τῆς ἀδικίας.

Ὁ φιλοχρήματος στρατιώτης, ὁ ἀγαπῶν τὰ χρήματα ὑπὲρ τὴν πατρίδα του, δὲν δύναται ν' ἀναφανῆ στρατιώτης γενναῖος, οὔτε προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ πατρίδος· ἀπ' ἐναντίας φιλόζωοι καὶ δειλοὶ εἶναι συνήθως τῶν χρημάτων οἱ ἐρασταί.

Ὅτε εἰς μάχην τινὰ ἔμαθεν ὁ Ἐπαμεινώνδας ὅτι ὁ ὑπασπιστὴς του ἐπώλησεν αἰχμάλωτον ἕνεκα χρηματολογίας, «ἀπόδος μοι τὴν ἀσπίδα μου, εἶπε πρὸς τὸν ὑπασπιστήν του, καὶ ὕπαγε μακρὰν ἐμοῦ· αἱ χεῖρές σου, μολυνθεῖσαι διὰ τοῦ χρυσοῦ, κατέστησαν ἀνάξιοι καὶ τὴν ἀσπίδα μου γὰρ φέρωσι, καὶ τὴν πατρίδα γὰρ ὑπερασπίζωσι.»

Τοιοῦτος ἦτο ὁ Θηβαῖος Ἐπαμεινώνδας, τὸν ὅποιον πάντες δικαίως θαυμάζουν ὡς ἀρχέτυπον ἀρετῆς καὶ φιλοπατρίας.

Ο ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ.

Εἰς τῶν πλουσίων Θηβαίων, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὅστις παρεκάλει τὸν πτωχὸν Ἐπαμεινώνδαν νὰ συμμερισθῇ τὰ πλούτη του, ἦτο ὁ Πελοπίδας, ὁ μέγας καὶ ἄξιος φίλος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός.

Ὁ Πελοπίδας, νέος ὦν ἔτι, εὐρέθη κύριος μεγάλης περιουσίας, διότι ἀνῆκεν εἰς πλουσίαν οἰκογένειαν τῶν θηδῶν. Ἀλλὰ σχετισθεὶς εὐτυχῶς μετὰ τοῦ πεπαιδευμένου καὶ ἐναρέτου Ἐπαμεινώνδου, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ὀδηγούμενος, ἤρχισεν ἐκ νεότητός του νὰ βοηθῆ προθύμως πάντα συμπολίτην του ἄξιον περιθάλψεως, καὶ τοιοῦτοτρόπως, κατὰ τὴν ὀρθοτάτην τοῦ Πλουτάρχου παρατήρησιν, ἀνεφάνη κύριος καὶ οὐχὶ δούλος τῶν χρημάτων του.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγεν ὅτι ἐκ τῶν πλουσίων, οἱ μὲν δὲν μεταχειρίζονται τὸν πλοῦτόν των, ὄντες φιλάργυροι, οἱ δὲ κακομεταχειρίζονται τὰ πλούτη των, ὄντες ἄσωτοι καὶ εἰς τὰς ἡδονὰς ὑποδεδουλωμένοι. Ἀλλ' ὁ πλούσιος Πελοπίδας οὔτε ἐκ τῶν πρώτων οὔτε ἐκ τῶν δευτέρων πλουσίων ἦτο· ἀνῆκε δὲ εἰς τὴν ἐντιμον ἐκείνην καὶ ὀλιγάριθμον τάξιν τῶν πλουσίων, οἵτινες νῦτύχησαν νὰ ἐνώσωσι τὸν πλοῦτον μετὰ τῆς ἀρετῆς.

Ὅτε δὲ ἡ χρηματικὴ περιουσία τοῦ Πελοπίδου ἤρχισεν νὰ ἐκλείπη, φίλοι τινὲς ἐσυμβούλευον αὐτὸν λέγοντες ὅτι κακῶς πράττει παραμελῶν τὴν περιουσίαν του, πράγμα ἀναγκαιότατον. Ἀλλ' ὁ Πελοπίδας, δεικνύων πρὸς αὐτοὺς τυφλὸν τινα καὶ χωλόν, διαβαίνοντα τότε τυχαίως ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας του, τοῖς εἶπε «Ναί, φίλοι μου, ἀναγκαῖα εἶναι τὰ χρήματα εἰς τὸν Νικόδημον τοῦτοιο, τὸν τυφλὸν καὶ χωλόν, τὸν μὴ δυνάμενον νὰ ἐργασσῆ.»

Ἐνῶ δὲ ἦτο γενναῖος καὶ ἐλευθέριος πρὸς τοὺς ἄλλους, πρὸς τὸν ἑαυτὸν του ἦτο οἰκονόμος, λιτότατος, καὶ ὀλιγαρχής· διότι, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἂν ὁ φίλος του

Ἐπαμεινώνδας δὲν ἐπέισθη νὰ συμμερισθῆ τὸν πλοῦτον τοῦ Πελοπίδου, ὁ Πελοπίδας ὁμως προθύμως συνεμερίσθη τὴν ὀλιγάρκειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ φίλου του.

Ἐνδεδυμένος πάντοτε ἀπλούστατα, ἀποστρεφόμενος τοὺς καλλωπισμούς, τὰς ἐπιδείξεις καὶ τοὺς κομπασμούς, ἔχων πάντοτε τράπεζαν λιτὴν, τίμιος δὲ καὶ ἄοκνος πάντοτε εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνας, συνεδόξασε μετὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου τὰς Θήβας, καὶ συναπηθανατίσθη μετ' αὐτοῦ.

Ὁ Πελοπίδας, συναγωνισθεὶς μετὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου, κατώρθωσε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ν' ἀνυψώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης· ἀπέθανε δὲ μαχόμενος ἠρωϊκῶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν τυραννουμένων Θισσαλῶν.

Καὶ ὁμως ὁ πρῶτος οὗτος πολίτης, ὁ πρῶτος ἄρχων καὶ στρατηγὸς τῶν Θηβῶν, ὁ πλούσιος Πελοπίδας πολλάκις ἔλεγεν «ὅτι ἤθελεν αἰσχυρῆ, ἐὰν ποτε ἐξώδευε
•διὰ τὸ ἄτομόν του περισσότερα, ἀφ' ὅσα πρὸς συντήρησίν του ἐξοδεύει ὁ πτωχότερος τῶν Θηβαίων.»

Ὅποια διαφορὰ ἡθῶν! ἀνέκραξεν ὁ Γεροστάθης· οἱ σημερινοὶ πλούσιοι ἐντρέπονται, ἂν δὲν σπαταλῶσι τὰ πλούτη των εἰς ἀνόητους καὶ περιττὰς πολυτελείας· οἱ δὲ σημερινοὶ μας πτωχοὶ, πιθηκίζοντες τοὺς πλουσίους, ἐντρέπονται μὴ ἐξοδεύοντες ὡς ἐκεῖνοι πολλά· ἐνῶ ὁ πλούσιος Πελοπίδας ἐντρέπετο νὰ ἐξοδεύῃ περισσότερα τῶν ὅσων ἐξώδευον οἱ πτωχοί.

Ἐξ ὅσων περὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ τοῦ φίλου του Πελοπίδου ὅας διηγήθην, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, παρατα-

ρείτε ὅτι καὶ οἱ δύο ὠφέλησαν καὶ ἐδόξασαν τὴν πατρίδα των, διότι ἀμφοτέροι ἐκ νεότητός των ἠσπάσθησαν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ὡς ἀχώριστα τοῦ βίου των ἐφόδια.

Καὶ ὁ μὲν Ἐπαμεινώνδας μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἄνευ πλούτου ὠφελει καὶ δοξάζει· ὁ δὲ Πελοπίδας μᾶς διδάσκει ὅτι ὁ πλοῦτος μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς ἀποκαθίσταται ἐπωφελὴς καὶ ἔντιμος.

Τὴν ἀρετὴν λοιπὸν καὶ τὴν φιλοπατρίαν ἀσπάσθητε καὶ σεῖς ἐκ νεότητός σας, ἀγαπητά μου παιδιά, διὰ νὰ παρηγορήσητε τὴν τεθλιμμένην πατρίδα σας, εἴτε πτωχοὶ εἴτε πλούσιοι ζήσητε.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἀρετῆς, ἴσως ἔχετε περιέργειαν νὰ μάθητε τί ἐφρόνει περὶ τοῦ πλούτου ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὁ θεῖος Σωκράτης, ὅστις καὶ ἐναρέτως ἔζησε, καὶ μάρτυς τῆς ἀρετῆς ἀπέθανε.

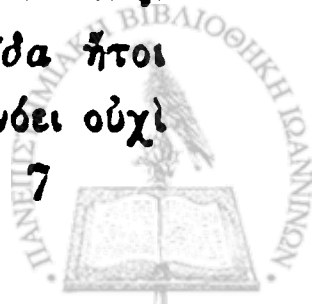
— Ναί, ναί, ἀπεκρίθημεν, παρακαλοῦντες τὸν ἀγαθὸν γέροντα νὰ μᾶς διηγήθῃ καὶ περὶ τοῦ Σωκράτους. Ἰδοὺ δὲ ὅσα περὶ αὐτοῦ τότε μᾶς εἶπεν·

ΟΙ ΚΑΤΑ ΣΩΚΡΑΤΗΝ ΛΗΘΕΙΣ ΘΗΣΑΥΡΟΙ.

Ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὅστις δλόκληρον τὸν βίον του ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν καὶ τῶν συγχρόνων καὶ τῶν μεταγενεστέρων του, ἔζησε καὶ ἀπέθανε πτωχός. Ἐνῶ μεταξὺ τῶν φίλων καὶ μαθητῶν του ἦσαν πολλοὶ πλούσιοι, τοὺς ὁποίους ἐπλούτιζεν ἠθικῶς, αὐτὸς ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ πλουτήσῃ ἐξ αὐτῶν ὑλικῶς.

Τὴν ἐγκράτειαν ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης κρηπίδα ἥτοι θεμέλιον τῆς ἀρετῆς. Ἐγκράτειαν δὲ λέγων ἐνόει οὐχί

(ΓΒΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Β΄.)

μόνον τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὰς σωματικὰς ἡδονάς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὴν λύσσαν τῆς χρηματολογίας.

Οἱ πλεονέκται, ἔλεγεν, ὄντες καὶ πολυτελεῖς, καὶ φιλήδονοι, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἄσωτοι, εἶναι κακοῦργοι ἐπικινδυνωδέστατοι, διότι καὶ ἑαυτοὺς βλάπτουν, καὶ τὰς οἰκογενεῖας τῶν καταστρέφουν, καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας ζημιόνουν καὶ διαφθείρουν διὰ τοῦ ὀλεθρίου παραδείγματος τῶν.

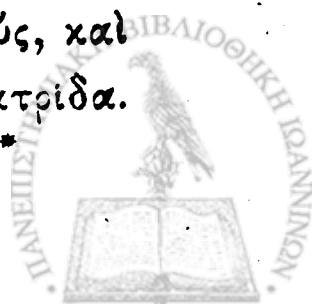
Ὅτε δ' Ἀντιφῶν, ὁ σοφιστὴς, ἐπέπληττε τὸν Σωκράτην διὰ τὴν ἀφιλοκέρδειάν του, διὰ τὰ ἀπλούστατα ἐνδύματά του, καὶ διὰ τὴν λιτὴν τροφήν του, « τίς ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Σωκράτης, δύναται εὐκολώτερα νὰ στρατεύσῃ καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν πατρίδα, ἢ ν' ἀνθέξῃ εἰς πολυχρόνιον πολιορκίαν, σύ, ὁ εἰς τὴν πολυτέλειαν συνειθίσας, ἢ ἐγώ, ὁ εἰς τὰ ὀλίγα καὶ ὅτ' ἀ πρόχειρα εὐχαριστούμενος; Σύ, ὦ Ἀντιφῶν, νομίζεις ὅτι εὐδαιμονία εἶναι ἡ τρυφή καὶ ἡ πολυτέλεια; ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι ἐπειδὴ τὸ μηδενὸς χρεῖαν ἔχειν εἶναι θεῖον, ὅσῳ τις μετριάζει τὰς ἀλόγους ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ, τόσῳ περισσότερον πλησιάζει εἰς τὴν θεότητα, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν. »

Ὅτε δὲ ὁ Σωκράτης ἔμαθεν ὅτι νέος τις, Εὐθύδημος καλούμενος, ἐπλούτιζε τὴν βιβλιοθήκην του μὲ συγγράμματα ἀνδρῶν σοφῶν, « χαίρω, εἶπεν, ὦ Εὐθύδημε, διότι ἠἀπεφάσισας ν' ἀποκτήσῃς θησαυροὺς σοφίας, οἵτινες εἶναι οἱ ἀληθεῖς θησαυροί, ἐπειδὴ δι' αὐτῶν πλουτεῖ τις μὲ ἁρετήν, ἐνῶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον μόνον οὐδέποτε ἐβέλτιώσαν τοὺς ἀνθρώπους. »

Ἄλλοτε δὲ πρὸς τὸν Κριτόβουλον ἔλεγεν «ὁ πλοῦτος, φίλε, ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς οὐχὶ μόνον δὲν ὠφελει, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβέστατος ἀποκαθίσταται, διότι τότε δὲν χρησιμεύει εἰμὴ πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ διατροφήν τῆς πολυτελείας, τῆς ἀσωτείας καὶ τῆς κακοηθείας, γινόμενος οὕτω δηλητήριον καταστρεπτικὸν καὶ θανατηφόρον. Ὅσοι λοιπόν, ὦ Κριτόβουλε, δὲν ἐξεύρουν, ἢ δὲν δύνανται νὰ μεταχειρισθῶσι καλῶς τὰ πλούτη των, ἤθελον πράξει φρονίμως ν' ἀποχωρισθῶσιν αὐτά, πρὶν ἢ καταστρέψωσι δι' αὐτῶν καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους.»

Πολλάκις δὲ ἔλεγεν ὁ Σωκράτης πρὸς τοὺς συμπολίτας του ὅτι ὅσοι γονεῖς πρόσπαθοῦν νὰ πλουτίσωσι τὰ τέχνα των διὰ τοῦ χρυσίου, ἀμελοῦντες νὰ πλουτίσωσιν αὐτὰ πρότερον διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὁμοιάζουσι ἐκείνους, οἵτινες, δίδοντες πολλὴν τροφήν εἰς τοὺς ἵππους των, ἀμελοῦν τὴν γύμνασιν αὐτῶν. Καθὼς δὲ οἱ ἵπποι οὗτοι γίνονται μὲν εὐτραφεῖς καὶ παχύτατοι, ἀλλ' ἀνίκανοι εἰς ὑπηρεσίαν, οὕτω καὶ τὰ μὴ καλῶς ἀνατεθραμμένα τέχνα, ὅσον παχεῖα καὶ ἂν ἀποβῆ ἢ περιουσία των, μένουσι ἄνευ προσωπικῆς τινος ἀξίας, ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, ἐπικίνδυνα καὶ ἐπιβλαβῆ.

Ἀκολουθήσατε καὶ σεῖς, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερυστάθης, τὴν σοφὴν συμβουλήν τοῦ Σωκράτους. Ἀγαπήσατε τοὺς ἀληθεῖς θησαυρούς. Ἀποκτήσατε παιδείαν καὶ ἀρετήν, ὥστε, ἐὰν διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς οἰκονομίας πλουτήσητέ ποτε, νὰ μοὶ ὁμοιάσητε τοὺς παγεῖς καὶ ἀνικάνους εἰς ὑπηρεσίαν ἵππους, ἀλλὰ νὰ κατασταθῆτε ὠφέλιμοι καὶ χρήσιμοι καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, καὶ πρὸς τὰς οἰκογενεῖας σας, καὶ πρὸς τὴν φίλην πατρίδα.

Ἐάν δὲ δὲν πλουτήσητε ἠθικῶς, ἀλλὰ μόνον ὑλικῶς, θέλσ-
τε διακινδυνεύσει νὰ πάθητε ὅ,τι ἔπαθεν ὁ δυστυχῆς Μίδαο.

Ἐπειδὴ δὲ περὶ αὐτοῦ οὐδέποτε εἶχομεν ἀκούσει, πα-
ρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ἦτο, καὶ
τί ἔπαθεν ὁ Μίδαο· ὁ δὲ γέρων διηγήθη τὰ ἐξῆς.

Ο ΜΙΔΑΟ ΚΑΙ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ.

Εἰς τὴν Φρυγίαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐβασίλευε ποτε ὁ
Μίδαο, ἀνὴρ πλουσιώτατοο. Κατὰ τὰο μυθικὰο παραδό-
σειο τῶν Ἑλλήνων ὁ Μίδαο ἐφιλοξένησεν εἰο τὸ βασιλείον
του τὸν Σειληνόν, τὸν παιδαγωγόν του Βάκχου.

Ὁ Βάκχοο, ὁ θεὸο του οἴνου, εὐγνωμονῶν διὰ τὴν πρὸο
τὸν παιδαγωγόν του φιλόφρονα φιλοξενίαν του βασιλέωο,
ὑπεσχέθη πρὸο αὐτόν ὅτι προθύμωο θέλει τῷ δώσει ὁποι-
ανδήποντε χάριν ζήτηση.

Ὁ Μίδαο, ἂν καὶ πλουσιώτατοο, δὲν εὐχαρισεῖτο ὁμωο
εἰο ὅοα πλούτη εἶχε, πάοχων ὁ δυστυχῆο τὴν ἀσθένειαν
τῶν πλουτομανῶν πλουσιῶν, περὶ τῶν ὁποῖων ὁ κωμικὸο
Ἀριστοφάνηο εἰο τὴν κωμωδίαν του, τὴν ἐπιγραφομένην
«Πλοῦτοο», λέγει τὰ ἐξῆο

«Οὐδεῖο ἐκ τῶν πλουτομανῶν ἐχόρταοο τὸν πλοῦτοο,

» Ἄν δεκατρία τάλαρτα κερδήοη ἀνελεπίοτωο,

» Αὐτὰ γὰ γίνουρ δέκα ἐξ ἐπιποθει ἀμέοωο.

» Ἄν ἀποκτήοη δέκα ἐξ, σαράντα τότε θέλει

» Ἀλλέωο, λέγει, ἠ ζωὴ ἀφόρητοο τῷ εἶναι».

Ὅθεν εἰο τὴν ἐξαψιν τῆο πλουτομανίασ του ἐζήτησεν
ὁ Μίδαο παρὰ του Βάκχου ὡο χάριν πᾶν ὅ,τι ἐγγίζει γὰ
γίνηται χρυοίο. Ὁ δὲ Βάκχοο ἀμέοωο ἔδωκεν εἰο τὸν
Μίδαο τὴν ζητηθειοσαν χάριν.

Ἐννοεῖται δὲ εὐκόλως ὅτι ὁ Μίδας, ἀποκτήσας αὐτὴν τὴν χάριν, ἔγινεν ὁ πλουσιώτερος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὁ δυστυχέστερος πάντων· διότι, ἅμα ἐγ-γιζομένη παρ' αὐτοῦ ἡ τροφή, μετεβάλλετο εἰς χρυσίον· διὰ τοῦ χρυσοῦ δὲ δὲν ἠδύνατο βεβαίως οὔτε νὰ τραφῆ, οὔτε νὰ ζήσῃ. Βασανιζόμενος λοιπὸν ὑπὸ τῆς πείνης, καὶ κινδυνεύων νὰ καταστραφῆ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀφθόνου, ἀλλ' ἀχρήστου χρυσοῦ του, συνησθάνθη τὴν ἀφροσύνην του, καὶ ἐπομένως ἔσπευσε νὰ παρακαλέσῃ τὸν Βάκχον νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν τῷ εἶχε δώσει.

Ὁ Βάκχος, εἰσακούσας τὴν δέησίν του, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ λουσθῆ εἰς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ Πακτωλοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ὁ μὲν Μίδας ἐλευθερώθη ἀπὸ τὴν χάριν, ἡ δὲ ἄμμος τοῦ Πακτωλοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐλούσθη, ἐχρυσώθη ἔκτοτε, ὡς ἀναφέρει ἡ Μυθολογία.

Ἐκλεχθεὶς δὲ ποτε δικαστῆς ὁ Μίδας μεταξὺ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Πανός, διὰ ν' ἀποφασίσῃ τίς τῶν δύο τούτων θεῶν ἦτο καλλίτερος μουσικός, ἐπροτίμησε τὸν αὐλὸν τοῦ βοσκοῦ Πανός ἀπὸ τὴν λύραν τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ προστάτου τῶν Μουσῶν.

Τότε ὀργισθεὶς ὁ Ἀπόλλων κατὰ τῆς ἀμαθείας καὶ ἀπειροκαλίας τοῦ πλουτοῦ, ἀλλὰ βαναύσου αὐτοῦ δικαστοῦ, μετέβαλε πρὸς τιμωρίαν τὰ αὐτὰ του εἰς αὐτὰ ὄνου.

Ὁ Μίδας, ἅμα ἰδὼν τὴν μεταβολὴν ταύτην τῶν αἰ-τιῶν του, αἰσχυνομενος ἐπροσπάθει νὰ κρύπτῃ αὐτὰ· ἀλλ' ὑπηρέτης του τίς κατὰ τύχην τὰ εἶδε· καὶ οὕτω τὸ μυστικὸν ἐγένετο ἐπὶ τέλος γνωστόν

Αὐτὰ διηγεῖται ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία, μᾶς εἶπεν ὁ Γερυστάθης, ἀλλ' ὅστις ἔπλασε τὸν μῦθον αὐτόν, ἠθέ-

λησε νὰ μᾶς διδάξῃ πολλὰ ὠφέλιμα μαθήματα, καὶ ἰδίως τὰ ἐξῆς·

“Ὅτι ἀνόητος καὶ ἐπικίνδυνος εἶναι ἡ πλουτομανία.

“Ὅτι ὁ πλοῦτος καὶ περιττός καὶ ἐπιβλαβὴς καθίσταται εἰς ὅσους δὲν ἐξεύρουν, ἢ δὲν ἐμποροῦν νὰ τὸν μεταχειρίζωνται.

“Ὅτι ὅσοι, καταγινόμενοι μόνον εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλούτου, μένουσιν ἀμαθεῖς καὶ ἄμουσοι, γίνονται ἄξιοι *ὄνικῶν αὐτίων*.

Καὶ ἐπὶ τέλους ὅτι ὅσον καὶ ἂν προσπαθῶμεν νὰ κρύπτωμεν τὰ ἐλαττώματά μας, αὐτὰ μίαν ἡμέραν θέλουσιν φανερωθῆ, καὶ ἐπομένως ὅτι φρονιμώτερον εἶναι νὰ διορθῶμεν παρὰ νὰ κρύπτωμεν αὐτά.

Εὐχομαι δέ, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, νὰ μὴ ὑποπέσητέ ποτε εἰς τὴν βασανιστικὴν ἀσθένειαν τῆς πλουτομανίας, διὰ νὰ μὴ παραμελήσητε καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σας, καὶ καταντήσητε καὶ σεῖς, ὡς ὁ Μίδας, πλούσιοι, ἀλλὰ μὲ αὐτία ὄνου.

Ἡμέραν δέ τινα, ὅτε ἐνθυμηθέντες ἀνεφέραμεν τὸν Μίδαν καὶ τὰ αὐτία του, ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν·

— Ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν χρημάτων, ἀντὶ χρημάτων, φέρει συνήθως πτωχείαν· ἢ δὲ ἀφιλοχρηματία φέρει πλοῦτον.

— Πῶς εἶναι τοῦτο δυνατόν! εἶπομεν πρὸς τὸν Γεροστάθην· πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ποτὲ πλούσιος ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τὰ χρήματα, καὶ πτωχὸς ὅστις ἀγαπᾷ αὐτά;

Ὁ δὲ γέρων ἀπήντησεν·

— Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὴν υἰείαν του, καταντᾷ ὑποχονδριακὸς καὶ φιλάσθενος.

Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὰ πρωτεῖα καὶ τὰς δόξας, ἀντὶ δόξης καὶ πρωτείων, ἀποκτᾷ ἀτιμίαν καὶ κατατυχύνην, ὡς ὁ Πausανίας τῆς Σπάρτης.

Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ μόνον περὶ ἑαυτοῦ φροντίζει, ἀντὶ νὰ ὠφεληθῆ, βλάπτεται ὑπὸ τοῦ ἐγωϊσμοῦ του, καθιστάμενος μισητὸς καὶ ἀποτρόπαιος.

Παρομοίως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν χρημάτων πολλάκις σπρώχνει τὸν ἄνθρωπον εἰς ἄτιμα μέσα ἀργυρολογίας, εἰς ἀπάτας, καταχρήσεις, κλοπὰς, πλαστογραφίας, ληστείας καὶ φόνους. Τὰ ἐγκλήματα δὲ ταῦτα συνεπιφέρουν φυλακίσεις καὶ καταδίκας, καὶ ἐπομένως στέρησιν καὶ πλούτου καὶ τιμῆς καὶ ἐλευθερίας καὶ ζωῆς.

Διὰ νὰ μᾶς πείσῃ δὲ ἔτι μᾶλλον περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του διηγήθη τὰ ἑξῆς:

Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΟΠΩΛΟΥ.

Πλούσιός τις ἀδαμαντοπώλης, λαβὼν πρό τινων χρόνων μεθ' ἑαυτοῦ μεγάλην ποσότητα ἀδαμάντων καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ ὑπηρέτου του ἐκ Λονδίνου. Ἄλλ' ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του εὗρέθη εἰς τι ἀπόκρυφον μέρος φονευμένος, οἱ δὲ ἀδάμαντες, αἱ πολύτιμοι λίθοι, καὶ ὁ ὑπηρέτης του ἐγένοντο ἄφαντοι.

Ἄλλὰ μετὰ τινὰ ἔτη ἡ Ἀστυνομία ἀποκέντρου ἐπαρχίας ἐνόμισεν ἐκ τινων ἐνδείξεων ὅτι ἀνεκάλυψε τὴν φονέα, καὶ ἐπομένως ἔφερεν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου.

Ὁ πρόεδρος μετὰ τὴν συζήτησιν, ἀφοῦ ἐσύναξε τὰς

ψήφους, αἵτινες ἦσαν καταδικαστικάί, ἀντὶ ν' ἀπαγγείλῃ τὴν καταδίκην, καταβαίνει ἀπὸ τὴν ἔδραν του, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἐκπλήξεως τῶν περιεστώτων λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου· με τρέμουσαν δὲ φωνὴν καὶ με ὠχρότατον πρόσωπον ἀπαγγέλλει τὰ ἑξῆς·

«Κύριοι, κηρύττω τὸν κατηγορούμενον ἄθῳον. Ὁ φοεὺς τοῦ ἀδαμαντοπώλου ἦτο ὁ ὑπηρέτης του· ὁ δὲ ὑπηρέτης . . . ἤμην ἐγώ! . . . Τὸ αἰσχρὸν πάθος τῆς φιλοχρηματίας διέφθειρε τὴν ψυχὴν μου, ἐσκότισε τὸν νοῦν μου, καὶ μ' ἔσπρωξεν εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ ἀγαθοῦ κυρίου μου. Ἐκτοτε διὰ τῆς πολυτίμου περιουσίας τοῦ φονευθέντος ἐπλούτησα, καὶ διὰ τοῦ πλούτου μου ἔφθασα εἰς τὴν προεδρίαν τοῦ δικαστηρίου τούτου. Οἱ πτωχοὶ ἐζήλευον τὰ πλούτη καὶ τὴν εὐτυχίαν μου, καὶ πάντες μ' ἐμακάριζον. Ἄλλ' ἐγὼ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης τοῦ ἐγκλήματος οὐδεμίαν στιγμὴν εὐτυχίας ἠξιώθην. Ἡ σκιά τοῦ κυρίου μου, νύκτα καὶ ἡμέραν παροῦσα πάντοτε ἐνώπιόν μου, δὲν ἔπαυσε νὰ με βασανίζῃ· τὰ πλούτη μου αἵματωμένα πάντοτε παρουσιάζοντο ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου· οἱ ἔλεγχοι τῆς συνειδήσεως ἀκαταπαύστως κατεσπάραττον τὴν βδελυρὰν ψυχὴν μου, καὶ κόλασις διηνεκῆς ἦτο ἢ ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴ μου. Καὶ ἀντέσχον μὲν μέχρι τῆς σήμερον, ἀλλ' αἱ δυνάμεις μου ἐξηντλήθησαν, καὶ ἡ ζωὴ μου κατήντησεν ἀνυπόφορος· ἐπικαλοῦμαι λοιπὸν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου ἰναντίον τῆς πλουτομανίας καὶ τῆς βδελυρίας μου. Εὐδαίμονες καὶ μακάριοι ὅσοι, ἐργαζόμενοι τιμίως, κερδίζουν διὰ τοῦ ἰδρώτος τοῦ προσώπου των τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, χαίροντες συνειδήσιν ἀγνήν καὶ καθαρὰν! Δυστυ-

χεις δὲ καὶ αἰωνίως κατηραμένοι οἱ ἐξ ἀδικιῶν πλουτοῦντες!»

Ταῦτα εἶπεν ὁ πρόεδρος καὶ ἔπεσεν ἡμιθανής· ἀγωνία δὲ φρικώδης καὶ σπασμοὶ τρομεροὶ τον ἐκυρίευσαν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν παρέδωκεν εἰς τὸν Πλάστην τὴν ἔνοχον ψυχὴν του.

Ὅλη ἡ περιουσία τοῦ προέδρου ἀπεδόθη τότε εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀδαμαντοπώλου· ὁ δὲ φιλοχρήματος ὑπηρέτης, ἀφοῦ δυστυχῆς καὶ ἄθλιος ἔζησεν, ἀφῆκε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ γυμνὰ περιουσίας καὶ πλήρη πατρικῆς καταισχύνης.

Τὸ διήγημα τοῦτο, καὶ ἰδίως ὁ σκληρὸς θάνατος τοῦ προέδρου, κατετάραξε τὰς νεανικὰς μας καρδίας· σκυθρωποὺς δὲ καὶ μελαγχολικοὺς μᾶς κατέστησεν. Ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐνόησε τὴν θέσιν μας, ὅθεν, ἀναλαβὼν τὴν συνήθη φαιδρὰν φυσιογνωμίαν του, μᾶς διηγήθη ἀμέσως τὸ ἐξῆς εὐχάριστον ἀνέκδοτον.

Ο ΚΤΗΜΑΤΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΕΝΟΙΚΙΑΣΤΗΣ ΤΟΥ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν οἱ μεγάλοι κτηματῖαι ἐνοικιάζουσι πολυετῶς τὰς γαίας των, ἀλλὰ συνήθως κρατοῦν τὰ δάση τῶν ὑποστατικῶν των, διὰ νὰ κυνηγῶσιν ἐντὸς αὐτῶν.

Ἐνοικιαστῆς δὲ χωραφίων παρουσιάσθη ἡμέραν τινα εἰς τὸν ἰδιοκτῆτην αὐτῶν, παραπονούμενος ὅτι τῷ ἐπροξενήθη σημαντικὴ ζημία, ὅτε πρό τινῶν ἡμερῶν ὁ κτηματῖας καὶ οἱ φίλοι του, κυνηγοῦντες εἰς τὸ παρακείμενον δάσος, εἰσῆρχοντο μετὰ τῶν ἵππων καὶ σκύλων των εἰς τὰ χωράφια, καὶ κατεπάτουν τὰ σπαρτά του.

Ὁ κτηματῖας, ὢν ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, ἄς ἐκτιμηθῆ ἢ

Ζημία σου, εἶπε πρὸς τὸν ἐνοικιαστὴν, καὶ θέλω σὲ ἀποζημιώσαι.

Ἄλλ' ὁ χωρικός, ἔχων ἤδη ἐκτιμημένην τὴν ζημίαν του, παρουσίασεν ἀμέσως εἰς τὸν κύριον τῶν χωραφίων τὴν ἔχθεσιν τῶν πραγματογνωμόνων, οἵτινες προσδιώριζον τὴν ζημίαν εἰς πεντήκοντα φλωρία, τὰ ὅποια προθύμως ἐπλήρωσεν ὁ κτηματίας.

Ἄλλὰ μετὰ τινὰς μῆνας ἰδοὺ πάλιν παρουσιάζεται ὁ χωρικός, ἀρχίζων ἐκ νέου τὴν περὶ τῶν καταπατηθέντων χωραφίων ἱστορίαν. Ὁ κτηματίας στενοχωρεῖται, περιμένων ὅτι νέας ἀπαιτήσεις θέλει τῷ παρουσιάσει ὁ ἐνοικιαστής του· ἀλλ' ἀνελπίστως ἀκούει παρὰ τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ ὅτι κατὰ τὸ θέρος τὰ χωράφιά του ἀνεφάνησαν ὑγιέστατα καὶ πλουσιώτατα, ὥστε οὐδεμίαν πραγματικὴν ζημίαν εἶχεν ὑποφέρει ἀπὸ τὴν καταπάτησίν των, καὶ ὅτι ἐπομένως ἦλθε διὰ νὰ τῷ ἐπιστρέψῃ τὰ πεντήκοντα φλωρία, τὰ ὅποια ἐξάγων ἐκ τοῦ κόλπου του θέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ κτηματίου.

Ἡ τιμιότης αὕτη καὶ ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ ἐνοικιαστοῦ ἐξέπληξαν τὸν κτηματίαν, ὅστις, σφίγγων τὴν δεξιὰν τοῦ χωρικοῦ, καὶ συγχαίρων αὐτὸν ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν ἀρετὴν του, ἐπρόσθεσεν ἀμέσως εἰς τὰ πεντήκοντα φλωρία καὶ ἄλλα πεντήκοντα, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἐνοικιαστὴν του νὰ παραλάβῃ αὐτὰ πρὸς ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του συγχρόνως δὲ ἐζήτησε τὸν μεγαλύτερον υἱὸν αὐτοῦ, ὅπως τὸν ἀναθρέψῃ δι' ἰδίων ἐξόδων εἰς τὸ καλλίτερον γεωργικὸν σχολεῖον τῆς Ἀγγλίας.

Μίαν δὲ καὶ μόνην χάριν ἐζήτησε παρὰ τοῦ τιμίου χωρικοῦ, καὶ αὕτη ἦτο τὸ νὰ δ.ηγηθῇ εἰς τὰ τέκνα του

τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποῖαν ὁ κτηματίας ἀνεδέχθη τὴν προστασίαν των· «διότι εἶμαι βέβαιος, εἶπεν, ὅτι τὰ τέκνα σου θέλουν ὠφεληθῆ εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου των
 »πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦτο τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἀφιλοκερδεΐας σου, παρὰ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου χρηματικὴν βοήθειαν.»

Η ΑΝΘΩΠΩΛΙΣ.

Μετὰ τὸ ἀνωτέρω ἀνέκδοτον, τὸ ὅποιον πολὺ μᾶς εὐχαρίστησε καὶ διὰ τὴν τιμιότητα τοῦ ἐνοικιαστοῦ καὶ διὰ τὴν καλοκαγαθίαν τοῦ κτηματίου, μᾶς διηγήθη καὶ τὸ ἀκόλουθον·

Δυστυχῆς τις χήρα ἐπροσπάθει νὰ διατηρῆ καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰ δύο ὄρφανὰ τέκνα της, πωλοῦσα ἄνθη εἰς τινὰ ὁδὸν τῶν Παρισίων.

Ἡμέραν τινὰ ὁ ἥλιος ἐπλησίαζεν εἰς τὴν δύσιν του, ἀλλ' οὐδεὶς εἶχεν ἀγοράσει ἀπὸ τὰ ἄνθη τῆς χήρας· περίλυπος δὲ ἐσυλλογίζετο ἡ ἀθλία ὅτι νηστικὰ ἐπρόκειτο νὰ κοιμηθῶσι κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τὰ φίλτατα τέκνα της.

Ὅτε δὲ πρὸς τὴν ἑσπέραν ἀπηλπισμένη ἠτοιμάζετο νὰ λάβῃ τὸ καλάθιον καὶ τὰ τέκνα της, καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν καλύβην της, γέρων τις, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς θυγατρὸς του, διέρχεται ἐνώπιόν της, καὶ βλέπων τὰ ἄνθη πλησιάζει διὰ ν' ἀγοράσῃ ἐξ αὐτῶν. Ἀλλά, μὴ εὐρίσκων τὰ ἄνθη ἀρκετὰ ὠραῖα, λέγει πρὸς τὴν θυγατέρα του νὰ προχωρήσωσιν. Ἐντούτοις ἐν δάκρυον τῆς χήρας, εἰς στεναγμός, καὶ ἀπελπιστικοὶ τινες ψιθυρισμοὶ της ὑποδεικνύουν εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ γέροντος τὴν δεινὴν θέσιν

αὐτῆς. Ἡ κόρη συγκινηθεῖσα, ἀφίνει νὰ πέσῃ κρυφίως ἀπὸ τὴν χειρὰ της ἐν διπλωμένον χαρτίον, καὶ συγχρόνως σπεύδει ἀκολουθοῦσα τὰ βήματα τοῦ πατρός της.

Ἐν τῶν τέκνων τῆς χήρας, παρατηρήσαν τὸ χαρτίον, παρουσιάζει αὐτὸ εἰς τὴν μητέρα του, ἣτις βλέπει ὅτι ἦτο γραμμάτιον τραπεζικὸν ἀξίας ἑκατὸν φράγκων· ἀμέσως δὲ τρέχει κατόπιν τοῦ γέροντος διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ γραμμάτιον εἰς τὴν κόρην του, ὑποθέτουσα ὅτι ἐν ἀγνοίᾳ τὸ ἔχασεν. Ἡ κόρη, θέλουσα νὰ κρύψῃ τὴν ἐλεημοσύνην της, λέγει πρὸς τὴν χήραν ὅτι τὸ γραμμάτιον δὲν ἦτο ἰδικόν της, καὶ ὅτι ἐπομένως ἠδύνατο νὰ τὸ κρατήσῃ. Ἄλλ' ἡ δυστυχὴς ἐπιμένει νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ γραμμάτιον, ὡς μὴ ἀνῆκον εἰς αὐτήν. Ὁ γέρον, ἐννοήσας τότε τὰ διατρέχοντα, λέγει πρὸς τὴν χήραν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ κόρη του δὲν θέλει τὸ γραμμάτιον, τὸ λαμβάνει εὐχαρίστως αὐτός. Ἄλλ' ἐξάγων συγχρόνως ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου του ἕν ἄλλο γραμμάτιον ἐκ πεντακοσίων φράγκων, ἐγχειρίζει αὐτὸ εἰς τὴν πτωχήν, λέγων πρὸς αὐτήν «*ἡ θυγάτηρ μου ἠθέλησε νὰ βοηθήσῃ τὴν πτωχείαν σου, ἀλλ' ἐγὼ ἀνταμείβω τὴν τιμιότητα καὶ ἀρετὴν σου.*»

Ἴδού, παιδιά μου, διατί σᾶς ἔλεγον ὅτι ἡ ἀφιλοχρηματία καὶ ἡ ἀρετὴ δίδουν χρήματα, ἐνῶ ἡ φιλοχρηματία καὶ ἡ κακοήθεια τὰ ἀφαιροῦν.

Ἄλλ' ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος ἠρώτησε τότε τὸν Γεροστάθην ἂν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ ἦναι τις καὶ φίλος τῶν χρημάτων καὶ συγχρόνως τίμιος.

— Ναί, φίλε Ἀθανάσιε, ἀπήντησεν ὁ γέρον, δύναται τις ν' ἀγαπᾷ καὶ τὰ χρήματα καὶ τὴν τιμὴν του· ἀλλ' ἂν τυχὸν ἀγαπήσῃ τὰ χρήματα περισσότερον ἢ ἐξίσου μὲ

τὴν τιμὴν του, τότε πλέον δὲν εἶναι τίμιος, ἀλλὰ φιλοχρήματος, αἰσχροκερδής, πλουτομανής, καὶ ἄτιμος.

Τοιοῦτοι δὲ φιλοχρήματοι ἄνδρες οὐδὲ φιλοπάτριδες δύνανται ποτε νὰ ᾔηται. Ὁ φιλόπατρις Φωκίων καὶ πάντες οἱ ἀληθεῖς φίλοι τῆς πατρίδος των ᾔσαν ἀφιλοχρήματοι. Περὶ τοῦ ἐναρέτου δὲ τούτου ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ὁ Γεροστάθης ὡς παλαιὸν φίλον ἠγάπα, διηγήθη τὰ ἑξῆς·

Ο ΑΦΙΛΟΧΡΗΜΑΤΟΣ ΦΩΚΙΩΝ.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολιτικῆς διαφθορᾶς, ἣτις προητομάσατο τὴν κατάργησιν τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας, ἀνέλαμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωτος, ὡς φανερὸς φωτεινότατος ἐν τῷ μέσῳ σκοτεινοτάτου δρίζοντος.

Οὐδὲν τῶν ὀλεθρίων ἐλαττωμάτων τῶν συγχρόνων του εἶχεν ὁ Φωκίων, ὅστις δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ χρηστός ἐπωνομάσθη.

Ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας ἠκροάσθη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὸν Πλάτωνα, τὸν μαθητὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ τὸν Ξενοκράτην, τὸν μαθητὴν τοῦ Πλάτωνος καὶ οὕτως ἐμόρφωσε τὴν καρδίαν του ἐνάρετον καὶ ἀνεπίδεκτον διαφθορᾶς.

Ὁ Φωκίων ἦτο ἐκ τῶν πτωχῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ὁ Σωκράτης ὠνόμαζεν ἀληθεῖς πλουσίους, διότι, ὄντες αὐτάρχεις καὶ ὀλιγαρχεῖς, καὶ εἰς τὰ παρόντα εὐχαριστοῦνται, καὶ ὑπὸ τῆς πλεονεξίας δὲν κατατρώγονται.

Οἱ ἄπληστοι πλούσιοι, οἱ διψῶντες πάντοτε πλοῦτον, βεβαίως οὔτε εὐτυχεῖς, οὔτε ἀληθῶς πλούσιοι εἶναι. Ἀσυγκρίτως εὐτυχέστεροι καὶ πλουσιώτεροι τούτων εἶναι οἱ εἰς τὰ ὀλίγα των εὐχαριστούμενοι πτωχοί. Τοιοῦτος

δὲ ἦτο καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις, ζῶν σωφρόνως, ἀπεστρέφεται καὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ τὴν ἀσωτείαν, καὶ τὴν φιλοχρηματίαν.

Ἡ ψυχὴ του, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἦτο φιλόανθρωπος καὶ γλυκυτάτη, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του ἦτο πάντοτε σοβαρὸν καὶ σκυθρωπὸν. Τὰ διεφθαρμένα ἦθη τῶν συμπολιτῶν του ἔθλιβον τὴν καρδίαν του, ὥστε τὸ πρόσωπόν του δυσκόλως ἐγέλα. «Οἱ εὐθυμοὶ καὶ γελῶντες πολιτικοὶ μας, ἔλεγε, πολλάκις διὰ τοῦ γέλωτός των ἐπροξένησαν δάκρυα εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' ἡ σοβαρὰ μου ὄφρυς οὐδέποτε ἐλύπησε τὰς Ἀθήνας.»

Τόσον δὲ ἐσέβοντο πάντες οἱ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀφιλοχρηματίαν τοῦ Φωκίωνος, ὥστε, ὁσάκις οἱ νησιῶται ἐμάνθανον ὅτι αὐτὸς ἤρχετο στρατηγός, ἐστεφανωμένοι καὶ χαίροντες ἐξήρχοντο εἰς προὑπάντησίν του. Ὅσάκις δὲ ἄλλος στρατηγὸς διευθύνετο εἰς τὰς νήσους, οἱ κάτοικοι αὐτῶν, φοβούμενοι τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς διαρπαγὰς, ἔφραττον τοὺς λιμένας, καὶ εἰς τὰ τείχη των ὠχυρόνοντο, φέροντες ἐντὸς αὐτῶν καὶ τὰ ποίμνια, καὶ τοὺς δούλους, καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδάς των.

Οὐχὶ δὲ μόνον οἱ σύμμαχοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος τῆς Μακεδονίας, τὸν ὅποιον ὁ Φωκίων εἶχε νικήσει εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐσέβετο καὶ ἐθαύμαζε τὸν ἄνδρα. Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τόσον ἐτίμα καὶ ἠγάπα τὸν Φωκίωνα, ὥστε καὶ ἐπιστολὰς φιλικωτάτας τῷ ἔγραφε, καὶ πλουσιώτατον δῶρον ἑκατὸν ταλάντων τῷ ἔστειλεν. Ἀλλ' ὁ Φωκίων ἠρώτησε τοὺς φέροντας τὸ δῶρον διατί ὁ Ἀλέξανδρος εἰς μόνον αὐτὸν ἐκ τῶν Ἀθηναίων στέλλει τόσα τάλαντα; Ὅτε δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι τῷ εἶπον «ὅτι

Ἐσάτω με καὶ δοκῶν καὶ εἶναι ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν.

μόνον αὐτὸν κρίνει ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν,» — Ἄς με ἀφήσῃ λοιπόν, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων, οὐχὶ μόνον γὰρ φαίνομαι, ἀλλὰ καὶ γὰρ ἦμαι τοιοῦτος

Ἄλλ' οἱ ἀπεσταλμένοι, ἰδόντες τὴν μὲν ἐνάρετον σύζυγόν του ζυμόνουσαν, τὸν δὲ μέγαν πολίτην καὶ στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀντλοῦντα ὕδωρ, παρεκίνουν αὐτὸν νὰ δεχθῆ τὰ δῶρα τοῦ Ἀλεξάνδρου, λέγοντες ὅτι εἶναι ἀπρεπές, φίλος ὢν τοῦ βασιλέως, νὰ ζῆ τόσον πτωχικά.

Ὁ Φωκίων, δείξας τότε γέροντά τινα πένητα, τοῖς εἶπεν «Αὐτὸς εἶναι πολὺ πτωχότερος ἐμοῦ, καὶ ὁμῶς ζῆ
 •εὐχαριστημένος. Ἐὰν δεχθῶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, ἢ δὲν
 •θέλω τὰ μεταχειρισθῆ, μὴ ἔχων ἀνάγκην αὐτῶν, καὶ
 •τότε εἰς μάτην θέλω λάβει τόσον χρυσίον, ἢ θέλω τὰ
 •μεταχειρισθῆ, καὶ τότε θέλω ἐκθέσει ἐνώπιον τῶν συμ-
 •πολιτῶν μου καὶ ἐμὲ αὐτὸν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον.»

Ὁ Φωκίων ἤθελεν οὐχὶ μόνον νὰ ἦναι τίμιος, ἀλλ' οὔτε ἀφορμὴν ὑποψίας νὰ δώσῃ ποτὲ κατὰ τῆς τιμιότητός του. «Φοβοῦ τὰς διαβολάς, λέγει ὁ Ἰσοκράτης, κἂν ψευδεῖς ὦσιν.» Ὁ Φωκίων λοιπόν, ἀποβαλὼν τὸ χρυσίον τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του ἐνώπιον τοῦ Μακεδόνος διετήρησε, καὶ τὴν τιμὴν του ἀκηλίδωτον ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν του διεφύλαξεν.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἂν καὶ ἐθαύμασε τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, τῷ ἔγραψεν ὅτι «δὲν θεωρεῖ φίλους του ἐκείνους,
 •πρὸς τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ κάμῃ χάριν τινά.» Τότε δὲ ὁ Φωκίων τῷ ἐζήτησεν ὡς χάριν νὰ ἐλευθέρωσῃ τέσσαρας πεπαιδευμένους Ἕλληνας, τοὺς ὁποίους ἐκράτει φυλακισμένους εἰς τὰς Σάρδεις· οἱ δὲ φυλακισμένοι ἀμεσῶς ἠλευθερώθησαν.

Ἡ ἀφιλοκέρδεια καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωτος ἀνεφάνησαν καὶ ὅτε ὁ Ἄρπαλος, ὁ θησαυροφύλαξ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Φωκίωνα ἑπτακόσια τάλαντα ὅπως διαφθείρῃ αὐτόν.

Ἄλλ' ὁ Φωκίων οὐχὶ μόνον ἀπέκρουσε τὴν πρόσφορὰν τοῦ Ἀρπάλου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἠπειλήσεν αὐτόν ὅτι θέλει κακοπάθει, ἐὰν δὲν παύσῃ διαφθείρων τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ Ἄρπαλος τότε φοβηθεὶς περιστάλη, ἐθαύμασε δὲ τὸν Φωκίωνα ὡς τεῖχος ὠχυρωμένον ὑπὸ τῆς ἀρετῆς, καὶ πανταχόθεν ἀπόρθητον ὑπὸ τοῦ χρυσίου.

Ὅτε δὲ ὁ Μένυλλος, ὅστις ἦτο φρούραρχος τῶν Μακεδόνων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀγαπῶν καὶ σεβόμενος τὸν πτωχὸν Φωκίωνα, τῷ ἐπρόσφερε δῶρα καὶ χρήματα, ὁ Φωκίων τῷ εἶπεν «*Οὔτε σὺ, Μένυλλε, εἶσαι καλλίτερος τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὔτε ἄλλος τις λόγος ὑπάρχει, διὰ τὰ δεχθῶ παρὰ σοῦ ὅ,τι παρ' ἐκείνου δὲν ἐδέχθη.*» Ὁ Μένυλλος τότε παρεκάλει τὸν Φωκίωνα νὰ δεχθῇ τὴν προσφορὰν διὰ τὸν υἱὸν τοῦ Φῶκος· ἀλλ' ὁ Φωκίων καὶ πάλιν ἀπεποιήθη, εἰπὼν «*Ἄν ὁ Φῶκος γίγη σῶφρων, θέλει ἀρκεσθῆ εἰς τὴν μικρὰν πατρικὴν του κατάστασιν, ἀλλ' ἂν γίγη ἄσωτος καὶ πολυτελής καὶ πλεονέκτης, οὐχὶ μόνον τὰ ἰδικά σου δῶρα, ὦ Μένυλλε, ἀλλ' οὐδεμίαν περιουσίαν θέλει ἐξαρκέσει πρὸς χορτάσμον τῆς κακοηθείας του.*»

Διὰ τῶν σοφῶν τούτων λόγων ὁ Φωκίων ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἀληθῶς πλούσιοι καὶ εὐτυχεῖς εἶναι μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ αὐτάρκεις, καὶ οὐχὶ ὅσοι, πολιορκούμενοι ὑπὸ ἀτελευτήτων ἐπιθυμιῶν, ζῶσιν ἐντὸς διηνεκοῦς ἀγωνίας πλουτισμοῦ, ἧτις δὲν ὑποδεικνύει εἰμὴ διηνεκῆ στερῆσιν.

ΙΠΠΟΣ ΑΧΑΛΙΝΩΤΟΣ.

Ἦ) Ἀθανάσιος μετὰ τοὺς εἰρημένους λόγους τοῦ Γεροστάθου ἠρώτησεν αὐτόν—Πῶς εἶναι δυνατόν, περιορίζων τις τὰς ἐπιθυμίας του, καὶ μὴ εὐχαριστῶν αὐτάς, νὰ ἦναι ποτὲ εὐτυχῆς; Ἐγώ, εἶπεν, ἤθελον θεωρήσει τὸν τοιοῦτον ὡς σιδηροδέσμιον, καὶ ἐπομένως δυστυχῆ.

— Ἐάν, φίλε Ἀθανάσιε, τῷ ἀπεκρίθη ὁ γέρων, ἤθελες ἱππεύσει ἵππον ζωηρὸν καὶ ἄγριον, πότε ἤθελες εἶσθαι εὐτυχέστερος, ἀσφαλέστερος, καὶ ἐπαινετώτερος, ἂν, μὴ θέλων ἢ μὴ δυνάμενος νὰ χαλιναγωγῆσῃς τὸν ἄγριον ἵππον σου, ἄφινες αὐτὸν ἀχαλίνωτον καὶ ἀπεριόριστον νὰ σὲ ρίψῃ εἰς κρημνοὺς καὶ εἰς βάραθρα, ἢ ἂν, περιορίζων καὶ χαλιναγωγῶν τὰς ἀγρίας ὀρέξεις καὶ τὰς ὁρμὰς τοῦ ἵππου σου, ἤθελες διευθύνει αὐτόν εἰς τὴν εὐθεΐαν καὶ δμαλὴν ὁδόν;

— Βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ Ἀθανάσιος, εὐτυχέστερος καὶ ἀσφαλέστερος ἤθελον εἶσθαι, ἂν ἠμπόρουν νὰ περιορίζω τὸν ἵππον μου.

— Μάθε λοιπὸν ὅτι ὁ ἵππος εἶναι τὸ σῶμά σου, ὁ δὲ ἱππεὺς εἶναι ὁ νοῦς σου. Ἄν ὁ νοῦς σου δὲν χαλινόνῃ τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς ὀρέξεις τοῦ σώματός σου, εἰς κρημνοὺς καὶ βάραθρα θέλεις πέσει, καὶ εὐτυχῆς δὲν θέλεις ζῆσει.

Σημείωσον δὲ ὅτι ὅσω πλουσιώτερος εἶναι τις, τόσω πλέον ἄγριος καὶ ἀχαλίνωτος εἶναι ὁ ἵππος του. Καὶ ἐνθυμοῦ πάντοτε ὅτι τοιοῦτος ἀχαλίνωτος ἵππος κατέστρεψε τὸν δυστυχῆ Λάμπρον τῶν Ἰωαννίνων.

Ο ΤΥΦΛΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ.

— Ἐάν ἤξευρον, εἶπεν ὁ Ἀθανάσιος, ὅτι μένων πτω-

χός ἤθελον δοξασθῆ καὶ ἐγώ, ὡς δ' Ἀρισείδης καὶ δ Φωκίων, βεβαίως δὲν ἤθελον ἐπιθυμήσει νὰ γίνω πλούσιος· ἀλλὰ σήμερον βλέπομεν ὅτι μόνον ὅσοι ἔχουν πολλὰ χρήματα τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἀθανασίου ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἶπη τὰ ἑξῆς·

— Ἡ ἐπιθυμία τοῦ πλούτου, ὡς ὄργανου πολλῶν ἀγαθῶν, δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτος, φίλε Ἀθανάσιε, ἀλλ' ἀξιοκατάκριτος εἶναι ὅστις νομίζει ὅτι μόνον οἱ πλούσιοι τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν.

Οἱ ἀρχαῖοι παρίστανον τὸν θεὸν τοῦ πλούτου ποτὲ μὲν ὡς υἷόν τῆς Τύχης, ποτὲ δὲ ὡς υἷόν τῆς Εἰρήνης, καὶ ἄλλοτε ὡς υἷόν τῆς Ἐργάνης Ἀθηνᾶς, ἥτοι τῆς φρονίμου ἐργασίας· ἀλλ' ἔλεγον ὅτι εἶναι θεὸς τυφλός, διότι δίδει τὰ ἀγαθὰ του καὶ εἰς ἀξίους καὶ εἰς ἀναξίους, καὶ εἰς φρονίμους καὶ εἰς ἄφρονες, καὶ εἰς τιμίους καὶ εἰς ἀτίμους, μὴ δυνάμενος ὡς ἐκ τῆς τυφλώσεώς του νὰ διακρίνη τοὺς καλοὺς ἀπὸ τοὺς κακοὺς.

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ὅτι μόνον οἱ πλούσιοι τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν, διότι οἱ ἄτιμοι καὶ οἱ ἄφρονες πλούσιοι ζῶσι περιφρονημένοι καὶ δυστυχεῖς.

Οἱ πλούσιοι Ἀργύρης, Λάμπρος, καὶ οἱ ὁμοιοὶ των βεβαίως οὔτε ἐτιμήθησαν, οὔτε εὐτύχησαν.

Ὁ δὲ σοφὸς Κόραης ζῆ πτωχικὰ καὶ λιτότατα εἰς Παρισίους· καὶ ὁμῶς εἶναι εὐτυχέστατος· τιμᾶται δὲ καὶ θέλει τιμᾶσθαι αἰωνίως παρ' ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους ὡς μέγας εὐεργέτης αὐτοῦ, οὐχὶ βεβαίως διὰ τὰ πλούτη, τὰ ὅποια δὲν ἔχει, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀξιεπαίνους κόπους, τοὺς ὁποίους καταβάλλει ὅπως φωτίσῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς

του, καὶ ἐξάψη εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν τὴν ἀρετὴν, τὸν Ἑλληνισμόν, καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ καθὼς δύνανται ἄνδρες αὐτάρκεις καὶ ἐνάρετοι, ἂν καὶ πτωχοί, νὰ ζῶσιν ὁμῶς εὐτυχεῖς καὶ παρὰ πάντων τιμώμενοι, τοιοῦτοτρόπως δύνανται καὶ ὁ πλοῦτος ν' ἀναφανῆ ὄργανον μεγάλων καλῶν. Τοιοῦτος δὲ ἀνεφάνη εἰς τὰς ἑναρέτους χεῖρας τῶν μεγάλων Ζωσιμάδων.

Οἱ Ζωσιμάδαι ὁμῶς δὲν τιμῶνται, δὲν δοξάζονται, δὲν ἀγαπῶνται διὰ τὰ πλούτη των, ἀλλὰ διὰ τὴν φρόνησιν, τὴν φιλανθρωπίαν καὶ φιλοπατρίαν, τὴν ὁποίαν δεικνύουσι, μεταχειριζόμενοι τὰ χρήματά των ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπολιτῶν των καὶ τῆς μεγάλης πατρίδος των.

Ὁ πλοῦτος εἶναι πλοῖον, τὸ ὁποῖον, καλῶς μὲν πλοιαρχούμενον, δύνανται νὰ φέρῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς εὐτυχίας, κακῶς δὲ πλοιαρχούμενον, καὶ αὐτὸ κατασυντρίβεται, καὶ τοὺς ἐπιβάτας του εἰς ὄλεθρον φέρει.

Πρὶν ἀποκτήσῃτε λοιπὸν τὸ πλοῖον, φροντίσατε, φωτίζοντες διὰ τῶν γραμμάτων τὸν νοῦν, καὶ καλλιεργοῦντες διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς τὴν καρδίαν, νὰ κατασταθῆτε πρότερον ἄξιοι νὰ πλοιαρχήσῃτε πρεπόντως αὐτό, ὅπως ἀποφύγητε τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ κατὰ τὴν ἀπόκτησιν καὶ μετὰ τὴν ἀπόκτησιν αὐτοῦ θέλετε ἐκτεθῆ.

Ἐπιθυμοῦντες δὲ ν' ἀποκτήσῃτε χρήματα, ἔχετε κατὰ νοῦν τὸ μηδὲν ἄγαν, διὰ νὰ μὴ καταντήσῃ ἡ ἐπιθυμία σας ὑπερβολικὴ, καὶ οὕτω κυριευθῆτε ὑπὸ τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς πλουτομανίας, αἰτινες ὁδηγοῦν εἰς τὸ ψεῦδος, εἰς τὸ ἔγκλημα, καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν.

Μὴ ἐπιθυμήσῃτε δὲ ποτὲ χρήματα διὰ τὰ χρήματα.

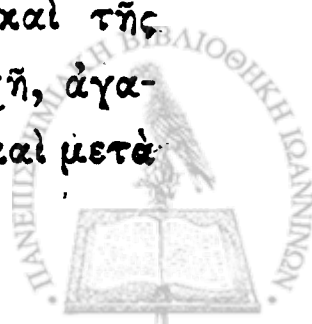
ἀλλ' ἐπιθυμήσατε αὐτὰ ὡς μέσα, δι' ὧν θέλετε κατασταθῆ ἀνεξάρτητοι, καὶ διὰ τῶν ὁποίων θέλετε δυνηθῆν' ἀποδείξητε τὰς καλὰς διαθέσεις τῆς ψυχῆς σας.

Ἐπιθυμοῦντες πλοῦτον, μὴ λησμονεῖτε προσέτι ὅτι μόνον ὁ πλοῦτος, ὁ ἀποκτώμενος διὰ τῆς ἐργασίας, διὰ τοῦ κόπου, διὰ τῆς οἰκονομίας, καὶ τῆς τιμιότητος εἶναι πλοῦτος ἔντιμος, εὐχάριστος, καὶ διαρκής.

Ἀποστράφητε λοιπὸν τὰ αἰσχρὰ καὶ ἄτιμα κέρδη, τὰ ὁποῖα καὶ τὴν συνείδησίν σας θέλουν καταταυραννεῖ, καὶ ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν σας αἰσχροκερδεῖς καὶ κακοήθεις θέλουν σᾶς χαρακτηρίζει. «*Ζημίαν αἰροῦ μάλλον,* ἔλεγεν ὁ σοφὸς τῆς Σπάρτης Χίλων, ἢ κέρδος αἰσχρόν· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σὲ λυπήσει, τὸ δὲ αἰεί.»

Ἄμα δὲ ἀποκτήσαντες πλοῦτον, ἔχετε κατὰ νοῦν ὅτι ἀπεκτήσατε ὑπηρετήν εὐδιάθετον νὰ ὑπηρετῇ μάλλον τὴν κακίαν παρὰ τὴν ἀρετήν. Μὴ λησμονεῖτε τότε ὅτι ὁμοῦ μὲ τὸν πλοῦτον ἄπειροι κίνδυνοι σᾶς περιεκύκλωσαν, δηλαδὴ ἡ φιλαργυρία, ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀσωτεία, ἡ φιληδονία, ὁ ἐγωϊσμός, ἡ πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν πατρίδα ἀδιαφορία, καὶ ἐπὶ τέλος τῶν νεοπλούτων τὸ γελοῖον πάθος τῆς οἰήσεως.

Ἄλλ' ἐάν, προφυλαττόμενοι ἐμφρόνως ἐναντίον ὁλων τούτων τῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους ὁ πλοῦτος μεθ' ἑαυτοῦ φέρει, ἐξοδεύητε φρονίμως τὰ χρήματά σας πρὸς βελτίωσιν τῶν ψυχικῶν δυνάμεών σας, καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν τέκνων σας, τῶν συγγενῶν, τῶν συμπολιτῶν, καὶ τῆς πατρίδος σας, θέλετε διέλθει βεβαίως βίον εὐτυχῆ, ἀγαπώμενοι καὶ τιμώμενοι παρὰ πάντων καὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον.

Αὐτά, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, εἶναι τὰ οὐσιωδέστερα ἐξ ὧν περὶ πλούτου μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· ἀλλὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐκθέσεώς μου πρέπει νὰ προσθέσω καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους τοῦ Γεροστάθου.

«Ὁ πλοῦτος χωρὶς φρόνησιν καὶ εὐγενῆ καρδίαν,
 »Οὔτε ὑπόληψιν γεννᾶ, ἀλλ' οὔτε εὐτυχίαν.»

ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ.

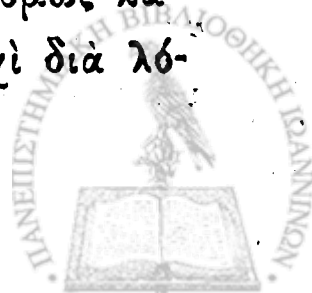
«Τὸ γινῶθι σαυτὸν χρήσιμον καὶ
 πρὸς νοουθεσίαν τῶν ἀλαζόνων.»

(Βίαντος.)

Εώραία καὶ δροσερὰ ἀνοιξίς εἶχεν ἐπανελθεῖ, καὶ τὰ
 τερπνὰ ἄνθη κατεστόλιζον ἤδη καὶ τὰς πεδιάδας καὶ
 τοὺς λόφους, ὅτε εἰς τῶν προὔχοντων τῆς Ἄρτας ἦλθε
 μετὰ τοῦ υἱοῦ του εἰς τὴν κωμόπολιν μας.

Ὁ κὺρ Θάνος, οὕτως ὠνομάζετο ὁ προὔχων, εἶχεν υἷδν
 μονογενῆ, καλούμενον Θεόδωρον, ἀσθενήσαντα βαρέως
 εἰς Ἄρταν· ὅτε δὲ ἀνέλαβεν ὀλίγον, οἱ ἰατροὶ ἐσυμβού-
 λευσαν τὸν πατέρα του, πρὸς ἀλλαγὴν τοῦ ἀέρος καὶ
 πρὸς πλήρη ἀνάρρωσιν τοῦ Θεοδώρου, νὰ μεταβῆ μετ' αὐ-
 τοῦ εἰς τὴν ὑγιεινὴν κωμόπολιν μας.

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, πρὸς τὸν ὅποιον ἦτο συστημέ-
 νος ὁ κὺρ Θάνος, ἐφρόντισεν ἀμέσως νὰ εὕρῃ δι' αὐτὸν
 κατάλληλον κατοικίαν εἰς τὴν ὑγιεινοτέραν τῆς κωμοπό-
 λεως θέσιν, καὶ πολλὰς ἄλλας φροντίδας προθύμως κα-
 τέβαλεν ὁ γέρων, φιλοξενῶν τὸν κὺρ Θάνον οὐχὶ διὰ λό-

γων και προσποιήσεων, ἀλλὰ δι' ἔργων και τρόπου ἀφελεστάτου.

ΤΟ ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΥΛΟΝ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ.

Ἐτρεχεν ἤδη τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ὁ νέος Θεόδωρος, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ μικροῦ ἀναστήματος του ἐφαίνετο πολὺ νεώτερος. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο μᾶλλον εὐειδές, ἀλλ' ὄν χλωμὸν και μαραμμένον ὑπεδείκνυε τὴν φιλάσθενον κρασίον του. Ἐνδύετο δὲ πάντοτε λαμπρὰ και πολυτελῆ φορέματα, ἐνασμενιζόμενος εἰς τὴν λαμπρότητα αὐτῶν.

Τὸ ὕφος του ἦτο μᾶλλον βαρὺ και σοβαρόν· ἐκράτει δὲ συνήθως τοὺς μὲν ὠμούς ὑψωμένους, τὸν δὲ τράχηλον και τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἄνω, τὰς ὀφρῦς κυρτωμένας, και τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμικλείστους, προσπαθῶν οὕτω και ὑψηλότερος ἀφ' ὅσον ἡ φύσις τὸν ἔπλασε νὰ φαίνεται, και τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὡς ὄντα κατώτερα δῆθεν αὐτοῦ, νὰ μὴ βλέπη.

Ὁ Γεροστάθης, ἐπιθυμῶν πάντοτε νὰ γίνηται ὠφέλιμος, ἤρχισεν ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας νὰ δίδῃ συμβουλὰς πρὸς τὸν κῦρ Θάνον περὶ τῆς ὑγείας τοῦ υἱοῦ του. Παρεκίνει λοιπὸν αὐτὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ μαλακὰ στρώματα και προσκέφαλα τοῦ Θεοδώρου δι' ἄλλων σκληροτέρων και ἐπομένως ὑγιεινοτέρων, νὰ ἐξυπνᾷ δὲ τὸν υἱὸν του ἐνωρίς, νὰ γυμνάζῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τακτικῶν περιπάτων και ἄλλων σωμασκιῶν, και ἐπὶ τέλους νὰ τῷ δίδῃ τροφήν λιτὴν και ἀπλουστάτην.

Προθύμως ἐπροσπάθει ὁ κῦρ Θάνος νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς συμβουλὰς τοῦ γέροντος, καθ' ὅσον μάλιστα ἐσυμφώνουν πληρέστατα μ' ὅσα οἱ ἱατροὶ τῆς Ἀρτας τὸν εἶ-

χον παραγγείλει ἀλλὰ πολλὰς δυσκολίας ἐδοκίμαζε, διότι ὁ Θεόδωρος του καὶ μάλθακός καὶ ὀκνηρὸς καὶ δυσκίνητος ἦτο, καὶ τὸν πρωϊνὸν ὕπνον εἰς ἄκρον ἠγάπα, καὶ πρὸς τὴν λαιμαργίαν ἔρρεπεν.

Ὁ Γεροστάθης προσέτι ἔλεγε πρὸς τὸν κύρ Θάνον ὅτι εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος ὠφελεῖ καὶ μικρὰ διανοητικὴ ἐνασχόλησις μετ' ἄλλων συνομηλίκων· ἐπομένως τὸν ἐσυμβούλευε νὰ στέλλῃ τὸν Θεόδωρον εἰς τὸ σχολεῖον διὰ ν' ἀκροάζηται τὰ μαθήματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, νὰ γυμνάζεται δὲ μεθ' ἡμῶν εἰς τὸ μονόζυγον καὶ τὰ ἄλλα γυμνάσια, τὰ ὅποια εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου εἶχομεν, καὶ νὰ μᾶς συνοδεύῃ ἐνίοτε εἰς τοὺς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως περιπάτους.

Μετὰ πολλὰς παρακλήσεις καὶ προτροπὰς τοῦ πατρὸς του κατεπείσθη ὁ Θεόδωρος νὰ ἔρχηται ἐνίοτε εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ σχολείου.

Ἐκ τοῦ τρόπου δέ, μὲ τὸν ὁποῖον ἐφέρετο πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀρχοντόπουλον τῆς Ἄρτας, καὶ ἔκ τινων κοντοσυλλάβων ἀποκρίσεών του εἰς τὰς ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας τῷ ἀπευθύναμεν, εὐκόλως ἐνόησαμεν ὅτι μεγίστην ἰδέαν εἶχε περὶ ἑαυτοῦ, καὶ ὅτι περιεφρόνει καὶ ἡμᾶς ὡς πτωχοὺς καὶ ἀμαθεῖς, καὶ τὸ σχολεῖον ἡμῶν ὡς κατώτερον τοῦ σχολείου τῆς μεγαλοπόλεως Ἄρτας.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκ τοῦ ὕφους καὶ τῶν ὀμιλιῶν τοῦ Θεοδώρου ἐπείσθημεν ὅτι ἦτο ὑπερήφανος, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ πολὺ περιορισμένου πνεύματος.

Εἶχε δίκαιον ὁ Γεροστάθης, λέγων πολλάκις ὅτι οἱ ὑπερήφανοι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ κουτοί, καὶ ὅτι ἡ ὑπεροψία εἶναι ἀδυναμία τοῦ ἐγκεφάλου.

Ἡμέραν τινὰ ἐξερχόμενοι μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὸν συνήθη περίπατον, ἀπηντήσαμεν εἰσερχόμενον εἰς τὴν κωμόπολιν τὸν Θεόδωρον εἰς γελοιωδестаτήν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐλσεινὴν κατάστασιν· κρατῶν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του σφιγκτὰ περιμαζωμένον, ἐβάδιζε δρομαίως, ὧν ὁ ἄθλιος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καταλασπωμένος.

Ἦρχισαν τότε τινὲς νὰ γελῶσιν, ἴσως ὡς ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως, τὴν ὁποίαν συνήθως προξενεῖ ἡ θεὰ τῆς ταπεινωμένης ὑπερηφανείας. Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης ἐπέπληξε τοὺς γελῶντας, εἰπὼν ὅτι εἰς τὰς εὐγενεῖς καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένας καρδίας τὰ παθήματα τῶν ἄλλων συμπάθειαν, καὶ οὐχὶ γέλωτα, πρέπει νὰ προξενῶσιν.

Ἀμέσως δὲ διευθύνθη ὁ γέρον πρὸς τὸν κακῶς ἔχοντα Θεόδωρον, διὰ νὰ πληροφορηθῆ τὴν αἰτίαν τῆς ἐλσεινῆς καταστάσεώς του. Ἄλλ' ὁ Θεόδωρος ἀντὶ νὰ δώσῃ ἀπάντησιν, ἔσπευσε τὰ βήματά του διευθυνόμενος πρὸς τὴν οἰκίαν του.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΩΣΤΑΣ.

Ὀλίγον μακρὰν τοῦ Θεοδώρου παρετηρήσαμεν παιδίον πτωχόν, δεκαετὲς περίπου, ἐπίσης καταλασπωμένον. Παρὰ τοῦ παιδίου ἐκείνου θέλομεν μάθει τὰ διατρέξαντα, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ἐπροχωρήσαμεν πρὸς τὸ πτωχὸν παιδίον, τὸ ὁποῖον πικρῶς ἔκλαιε.

— Τί ἔχεις, παιδάκι μου, καὶ κλαίεις; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Ἐκεῖνο τὸ ἀρχοντόπουλον μ' ἔδωκεν ἓνα γρόνθον . . . εἰς τὸ στῆθος, καὶ ἀπὸ τὸν πόνον . . . ἀκόμη δὲν ἠμπορῶ νὰ πάρω . . . τὴν ἀναπνοήν μου. — Καὶ τί ἔκαμες, καὶ σ' ἐκτύπησε τόσο δυνατὰ; ἐπρόσθεσεν

ὁ γέρον. — Τί ἔκαμα! ἀπήντησε τὸ παιδίον, καὶ δὲν βλέπεις πῶς ἐχώθηκα εἰς τὴν λάσπην διὰ νὰ τὸν ἐβγάλω ἀπὸ τὸ χανδάκι, ὅπου εἶχε πέσει; αὐτὸ ἔκαμα! καὶ ἐκεῖνος δι' ἀνταμοιβὴν μ' ἔδωκε τὸν γρόνθον! Καὶ τὸ παιδίον, λέγον αὐτά, ἐκράτει τὸ στῆθος, καὶ ἐξηκολούθει κλαῖον.

— Ἀλλὰ δὲν μὲ λέγεις, παιδίον μου, τῷ εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς τὸ ἀρχοντόπουλον ἔπεσεν εἰς τὸ χανδάκι; — Λοιπὸν πρέπει νὰ σᾶς εἰπῶ ἀπ' ἀρχῆς ὅλην τὴν ἱστορίαν, ἀπήντησε τὸ παιδίον.

— Ναί, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ μᾶς εἰπῆς ὅλην τὴν ἀλήθειαν.

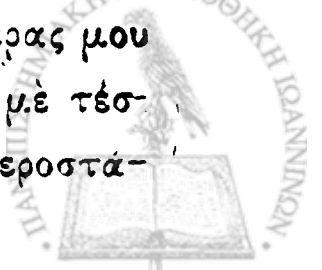
— Ἐγὼ ψεύματα ποτὲ δὲν λέγω, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, ἢ μάννα μου μὲ εἶπεν ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας. Μάθετε λοιπὸν ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ἡ μάννα μου μ' ἔστειλεν εἰς τὰ χωράφια νὰ συνάξω ὀλίγα ἄγρια ραδίκια, διὰ νὰ δειπνήσωμεν τὸ βράδυ ἐνῶ ἐγὼ ἐσύναζα τὰ ραδίκια, εἶδα τὸ ἀρχοντόπουλον εἰς ἓν ἄλλο χωράφι καὶ ἔπαιζε τὸ τόπι του (οὕτως ὠνόμαζε τὸ παιδίον τὴν ἐλαστικὴν σφαῖραν τοῦ Θεοδώρου). Δὲν ἤξεύρω, ἐπρόσθεσε τὸ παιδίον, ἂν τὸ ἀρχοντόπουλον ἐπίτηδες διὰ νὰ μὲ κτυπήσῃ, ἢ χωρὶς νὰ θέλῃ, ἔρριψε τὸ τόπι του εἰς τὸ χωράφι ὅπου ἤμουν ἐγώ. Ἐν χανδάκι γεμάτον λάσπην ἐχώριζε τὸ χωράφι μου ἀπὸ τὸ χωράφι του, καὶ τὸ ἀρχοντόπουλον ἄρχισε νὰ φωνάζῃ νὰ τοῦ ρίψω τὸ τόπι του, ἐγὼ ὅμως δὲν τοῦ ἔδωκα ἀπόκρισιν.

— Πολὺ κακὰ ἔκαμες, εἶπεν ὁ Γεροστάθης διακόπτων τὴν διήγησιν τοῦ παιδίου· ὁ Θεὸς ὄχι μόνον τοὺς ψεύστας δὲν ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἀποστρέφεται καὶ ὅσους δὲν κάμνουν καλόν, ὁσάκις ἐμποροῦν νὰ τὸ κάμωσι.

— Καὶ αὐτὸ μὲ τὸ εἶπεν ἡ μάνα μου, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, ἀλλ' ἂν ἤκουες πῶς μ' ἐφώναζε τὸ ἀρχοντόπουλον;—Πῶς; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Βρὲ σὺ παλαιόπαιδο! ἦτο ὁ πρῶτός του λόγος. Ἐγὼ δὲν ἀπεκρίθηκα, καὶ ἐκεῖνος τότε μὲ εἶπε — Βρὲ σὺ, κουφάλας εἶσαι; ἐν ἀρχοντόπουλον σὲ ὀμιλεῖ, ῥίψε με τὸ τόπι μου.—Τὸν ἀπεκρίθηκα τότε ὅτι δὲν εἶμαι κουφάλας, καὶ πολὺ καλὰ ἀκούω· ἀλλ' ὅτι ἀπὸ τοὺς λόγους του δὲν φαίνεται ἀρχοντόπουλον, καὶ ἐξηκολούθησα νὰ μαζεύω ραδίκια.—Πῶς, ἀνόητε, μὲ εἶπεν ἐκεῖνος, δὲν φαίνομαι ἀρχοντόπουλον; δὲν βλέπεις τὰ φορέματά μου; ὁ πατέρας μου εἶναι ὁ πρῶτος τῆς Ἄρτας καὶ σὺ δὲν ἀκούεις τὴν προσταγὴν μου; Ἐγὼ τότε ἐγέλασα καὶ ἄλλην ἀπόκρισιν δὲν τοῦ ἔδωκα. Αὐτὸς ὅμως ἐθύμωσε καὶ ἄρχισε νὰ μὲ ὑβρίζῃ καὶ νὰ μὲ φοβερίζῃ ὅτι θὰ σπάσῃ τὸ κεφάλι μου· ἠθέλησε λοιπὸν νὰ πηδήσῃ τὸ χανδάκι, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε, καὶ ἔπεσε μέσα, καὶ ἐχώθηκεν εἰς τὴν λάσπην ἕως εἰς τὸν λαιμόν. Τότε ἄρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ φωνάζῃ, διότι ἐκόλλησε καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐβγῇ. Ἐγὼ τὸν ἐλυπήθηκα, καὶ ἀμέσως ἔτρεξα νὰ τὸν βοηθήσω· ἀφοῦ ἐχώθηκα καὶ ἐγὼ εἰς τὸ χανδάκι, κατῶρθωσα μὲ πολὺν κόπον νὰ τὸν ἐβγάλω· τοῦ ἔδωκα τότε καὶ τὸ τόπι του, καὶ τὸν εἶπα ἄλλην φορὰν νὰ μὴ ὑβρίζῃ καὶ νὰ μὴ ὑπερηφανεύεται. Ἐκεῖνος ὅμως διὰ εὐχαρίστησιν μ' ἔδωκεν ἕνα δυνατὸν γρόνθον εἰς τὸ στῆθος, καὶ ἀμέσως ἔφυγεν.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τὸ παιδίον πῶς ὀνομάζεται, καὶ ἂν ἔχη πατέρα.—Κώστας, ἀπεκρίθη ὁ πατέρας μου ἀπέθανε, καὶ ἄφησε τὴν πτωχὴν μητέρα μου μὲ τέσσαρα ὀρφανά· ἐγὼ εἶμαι τὸ μεγαλύτερον.—Ὁ Γεροστά-

θης ἤρώτησε προσέτι τὸν Κώσταν, ἂν ἔχη ἄλλα φορέματα διὰ νὰ ὑπάγη ν' ἀλλάξῃ.— Ὅχι, ἀπεκρίθη κλαίον τὸ πτωχὸν παιδίον, ποῦ νὰ εὔρω τὰ ἄλλα!

Ὁ συμμαθητὴς μας Πέτρος παρεκάλεσε τότε τὸν Γεροστάθην νὰ τὸν συγχωρήσῃ νὰ συνοδεύσῃ τὸν Κώσταν εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἡ μήτηρ του εἶχε φυλαγμένα ὀλίγα παλαιὰ ἐνδύματά του, καὶ θέλει τὴν παρακαλέσει νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸν πτωχὸν Κώσταν.

Ὁ Γεροστάθης ἐπαίνεσε τὸν Πέτρον διὰ τὴν καλὴν του καρδίαν, καὶ τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ ὑπάγη εἰς τὴν οἰκίαν του μετὰ τοῦ Κώστα, ὅστις, συνάξας ἀμέσως τὰ ραδίκιά του, ἠκολούθησε τὸν Πέτρον εἰς τὴν κατοικίαν του. Ἡμεῖς δὲ ἐξηκολουθήσαμεν τὸν περίπατόν μας.

Ἡ ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Σιωπηλὸς καὶ σκεπτικὸς ἐπροχώρει ὁ Γεροστάθης· σιωπηλοὶ δὲ ἐβαδίζομεν καὶ ἡμεῖς, καταπνίγοντες τὸν γέλωτα, τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπροξένει ἡ ἀνάμνησις τοῦ λασπωμένου Θεοδώρου.

— Ἴδού, μᾶς εἶπε μετ' ὀλίγον ὁ Γεροστάθης, καὶ ἄλλο δυσάρεστον παρακολούθημα τοῦ πλούτου, ὁσάκις δὲν συνιδεύηται ὑπὸ καλῆς ἀνατροφῆς, ἡ ὑπεροψία, ἡ οἷησις, ἧτις ἔρριψεν εἰς τὴν λάσπην τὸν Θεόδωρον διὰ νὰ τὸν ταπεινώσῃ. Εἶθε τὸ σημερινὸν πάθημα νὰ τῷ γίνῃ μάθημα!

Ἡ ὑπεροψία, ἐξηκολούθησε λέγων, εἶναι ἀσθένεια τοῦ ἐγκεφάλου· οὐδεὶς, ἔχων δυνατὸν καὶ ὑγιᾶ νοῦν, ὑποπίπτει εἰς τὸ πάθος τοῦτο.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, θέλοντες φαίνεται νὰ ὑποδείξωσιν ὅτι ἡ ἀνόητος ὑπεροψία εἶναι ἀσθένεια ἐγκεφαλικὴ

καὶ ἐπικίνδυνος ὡς ἡ λοιμική, ὀρθῶς ὠνόμαζον καὶ τὴν μὲν καὶ τὴν δὲ τυφορ.

Ἡ ἀσθένεια αὕτη δὲν εἶναι κολλητική ὡς ἡ τῆς πολυτελείας, ἀλλ' εἶναι γελοία, ὁμοιάζουσα ἄλλην τινὰ ἀσθένειαν τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν καλουμένην μογομαγίαν, ἣτις κάμνει τοὺς πάσχοντας νὰ πιστεύωσιν ὅτι εἶναι ἡ βασιλεῖς, ἡ αὐτοκράτορες, ἡ προφῆται, ἡ ὅτι ἔχουν μύτην ὑάλινον, ἡ ὄφιν μέγαν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῶν. Οὕτω καὶ οἱ πάσχοντες τὴν ἀσθένειαν τῆς ὑπερηφανείας φαντάζονται ὅτι ἔχουν ἀξίαν καὶ προτερήματα, τὰ ὅποια πράγματι δὲν ἔχουν.

Εἶναι προσέτι ἀσθένεια ἀποτρόπαιος ἡ ὑπεροψία· διότι πάντες ἀποφεύγουν καὶ ἀποστρέφονται τοὺς πάσχοντας τὸ πάθος τοῦτο.

Ἐπὶ τέλους ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶναι καὶ ἐπικίνδυνος, διότι οἱ ὑπερήφανοι, ἔχοντες μικρὰν ἰδέαν περὶ τῶν ἄλλων, μεγάλην δὲ περὶ ἑαυτῶν, προσπαθοῦν συνήθως νὰ πετάξωσιν ὑπὲρ τὰς δυνάμεις των, καὶ πίπτοντες ἔλεεινῶς καταστρέφονται.

Τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην ἀσθένειαν πάσχει καὶ ὁ δυστυχῆς Θεόδωρος, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· ἡ φιλανθρωπία ὁμῶς ἀπαιτεῖ νὰ μὴ τὸν περιγελῶμεν· τῷ δυστυχῶντι μὴ ἐπιγέλα, ἔλεγεν ὁ σοφὸς Χίλων· ἀλλὰ λυπούμενοι αὐτὸν ἄς προσπαθήσωμεν, εἰ δυνατόν, νὰ τὸν σώσωμεν. Ἴσως τὸ κατορθώσωμεν, διότι εἶναι νέος, καὶ ἡ ἀσθένεια δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ ριζωθῆ εἰς τὴν ψυχὴν του.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τώρα ἡσυχον τὸν Θεόδωρον, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πεδιάδα· καὶ σεῖς μὲν ἀρχίσατε τοὺς γυμνασικούς σας ἀγῶνας, ἐγὼ δὲ θέλω

συναΐξει ἄνθη διὰ νὰ πλέξω στεφάνους, μὲ τοὺς ὁποίους θέλω στεφανώσει ὄσους ἀναφανῶσι νικηταὶ εἰς τὸ τρέξιμον, εἰς τὸ πῆδημα, καὶ εἰς τὸν δίσκον.

Οἱ στέφανοι, τοὺς ὁποίους, μᾶς ὑπεσχέθη ὁ Γεροστάθης, ἠρέθισαν τὴν φιλοτιμίαν μας, ὥστε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐτρέξαμεν ταχύτερα, ἐπηδήσαμεν δὲ διαστήματα μεγαλύτερα, καὶ ἐρρίψαμεν τὸν δίσκον πολὺ μακρύτερα παρὰ τὸ σῦνηθες. Ὁ δὲ ἀθλοθέτης γέρων ἐστεφάνωσε τοὺς νικητὰς ἐν τῷ μέσῳ ζητωκραυγῶν ἐπανήλθομεν δὲ εἰς τὴν κωμόπολιν πολὺ πλεον εὐτυχεῖς παρὰ τὸν Θεόδωρον, ὅστις δὲν κατεδέχετο νὰ συνδιασκεδάσῃ μετὰ τῶν πτωχῶν ἡμῶν τέκνων τῆς κωμοπόλεως.

Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ὁ Γεροστάθης προσεκάλεσέ τινας ἐξ ἡμῶν νὰ τὸν συνοδεύσωμεν· ἀποχαιρετίσας δὲ τοὺς ἄλλους μικροὺς φίλους του, διευθύνθη πρὸς τὴν κατοικίαν τοῦ κῦρ Θάνου, λέγων ὅτι πρέπει νὰ ὑπάγωμεν ὅπως ἴδωμεν μήπως ἔπαθέ τι κακὸν ὁ Θεόδωρος ὡς ἐκ τῆς πτώσεώς του εἰς τὸ χανδάκιον, καθ' ὅσον μάλιστα ἦτο καὶ ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος.

Η ΕΣΠΕΡΙΝΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ.

Ἐμβάντες εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κῦρ Θάνου, εὔρομεν αὐτὸν μὲν ἀναγινώσκοντα, τὸν δὲ υἷόν του καθήμενον πλησίον του καὶ ἀκροαζόμενον. Χαίρων μᾶς ὑπεδέχθη ὁ κῦρ Θάνος· ἀλλ' ὁ Θεόδωρος ἐφάνη μᾶλλον δυσαρεστημένος, ὅτε μᾶς εἶδεν εἰσερχομένους.

Ὁ Γεροστάθης, πλησιάσας ἀμέσως τὸν Θεόδωρον, ἤρχισε μὲ γλυκεῖς λόγους νὰ τὸν προσελκύῃ, διασκεδάζων οὕτω καὶ τὴν δυσαρέσκειαν καὶ τὴν ἐντροπήν, τὴν ὁποίαν ἡ ἐπίσκεψίς μας ἐπροξένει εἰς αὐτόν.

— Εὖγε, φίλε Θεόδωρε, τῷ εἶπεν, ἀξιόλογα διασκεδάσεις τὰς ἐσπερινὰς σου ὥρας, ἀκροαζόμενος τὸν καλὸν σου πατέρα ἀναγινώσκοντα. Τί καλὸν βιβλίον ἀνεγίνωσκεν ὁ πατήρ σου;

— Τὴν Ἱστορίαν τοῦ Σουλίου, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ὁ Θεόδωρος.

— Εἶδες, φίλε, πόσον ἀνδρείοι, πόσον γενναῖοι εἶναι οἱ ἐνδοξοὶ Σουλιῶται! ἐπανέλαβεν ὁ Γεροστάθης· καὶ σύ, τέκνον μου, ἐπίσης ἀνδρείος καὶ ἐνδοξος θέλεις γίνεαι, ἀνὰσπασθῆς τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν σωμασκίαν.

Ὁ Θεόδωρος, ἀκούσας ὅτι δύναται νὰ γίνῃ ἐνδοξος, ἐφάνη εὐχαριστημένος, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ Γεροστάθης ἀπέφυγε ν' ἀναφέρῃ περὶ τῆς πρό τινων ὥρῶν συναντήσεώς μας· ἀλλ' ἡ εὐχαριστησις του διεκόπη, ὅτε ὁ πατήρ του, λαβὼν τὸν λόγον, εἶπε — Ναί, πολὺ καλὴ εἶναι ἡ σωμασκία, καὶ πολὺ ὠφελεῖ τὸν Θεόδωρόν μου, ἀλλ' ἐξ αἰτίας αὐτῆς, θέλων νὰ πηδήσῃ σήμερον ἐν χανδάκιον, ἔπεσεν εἰς αὐτό, καὶ εἰς κακὴν κατάστασιν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν.

— Μήπως ἐκτύπησας, φίλε Θεόδωρε, ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. Ἄλλ' ὁ Θεόδωρος ἐσιώπα, ὁ δὲ πατήρ του ἀπήντησεν — Ὅχι, δόξα τῷ Θεῷ, αὐτὸς δὲν ἔπαθε τίποτε, ἀλλ' ἠφανίσθησαν τὰ ἐνδύματά του, καὶ κατεπικράνθη ὁ Θεόδωρός μου· τῷ εἶπον ὁμῶς ὅτι θέλω παραγγείλει ἄλλα λαμπρότερα.

Ὁ Γεροστάθης τότε παρετήρησεν ὅτι πολὺ περιττὰ θεωρεῖ τὰ πολυτελῆ καὶ λαμπρὰ φορέματα, οὐχὶ μόνον διότι δὲν αὐξάνουν τὴν ἀξίαν τοῦ φοροῦντος αὐτά, ἀλλὰ μάλιστα διότι ὄσω λαμπρότερα εἶναι, τόσω αὐξάνουν τὴν

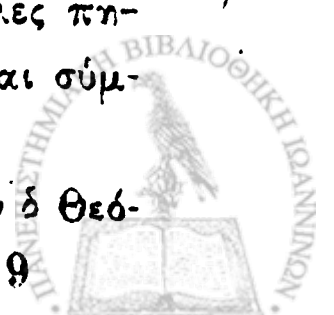
ματαιότητα καὶ τὴν οἴησιν, καὶ τόσῳ περισσότερον μᾶς λυποῦν, ὅταν λασπωθῶσι.

Εἰς τῶν νεωτέρων σοφῶν, ἐξηκολούθησε λέγων, ἐρωτηθεὶς πῶς πρέπει νὰ ἐνδύωμεθα, ἀπεκρίθη ὅτι «καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν εἰς τὰ ἐνδύματα παρὰ τὴν ἀπλότητα, τὴν κοσμιότητα, καὶ τὴν καθαριότητα· προσπαθοῦντες γὰρ ἐνδύωμεθα τοιοῦτοτρόπως, ὥστε οὐδεὶς γὰρ ἐνθυμῆται ὁποῖα ἦσαν τὰ ἐνδύματά μας.» Ἐπομένως ὁ σοφὸς αὐτὸς κατέκρινε πᾶσαν παράδοξον, ἢ ἐπιτετηδευμένην, ἢ πολυτελεῖαν, ἢ ζωηράν καὶ ποικιλόχροον ἐνδυμασίαν, δυναμένην νὰ προσηλώσῃ τὴν προσοχὴν τῶν περιεστώτων.

Υπάρχουν τινὲς νέαι καὶ νέοι, οἵτινες, κατὰ μίμησιν τοῦ παγωνίου, κομπάζουν εἰς τὴν ὠραιότητά των, καὶ ἀφοσιώνονται εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμοὺς, γινόμενοι οὕτω γελοιωδέστατοι διὰ τὴν κουφόνοιάν των δὲν γνωρίζουν ὅτι οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ δὲν προσθέτουν οὔτε ἀξίαν οὔτε ὑπόληψιν, καὶ ὅτι τὸ μὲν φυσικὸν κάλλος εὐκόλως μαραίνεται ἢ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ἢ ὑπὸ τῆς ἡλικίας, τὰ δὲ λαμπρὰ φορέματα εὐκόλως φθείρονται, καὶ ὅτι μόνον τὸ ψυχικὸν κάλλος μένει ἀμάραντον.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους τούτους, στραφεὶς πρὸς τὸν Θεόδωρον, εἶπε—Τὰ λαμπρὰ σου ἐνδύματα βεβαίως δὲν σὲ ὠφέλησαν σήμερον εἰς τὸ πῆδημα τοῦ χανδακίου· ἀπ' ἐναντίας ἴσως σὲ ἔβλαψαν· ἂν ἀντὶ λαμπρῶν ἐνδυμάτων εἶχες γυμνασμένον τὸ σῶμά σου, ἤθελες πηδήσει τὸ χανδάκιον χωρὶς νὰ πέσης εἰς αὐτό. Εἶσαι σύμφωνος, φίλε Θεόδωρε,

— Ὅχι, δὲν εἶμαι διάλου σύμφωνος, ἀπήντησεν ὁ Θεόδωρος.

δωρος· ἂν ἔπεσα εἰς τὸ χανδάκιον δὲν πταίουν τὰ λαμπρά μου φορέματα, ἀλλὰ πταίει ἐν πτωχὸν βρωμόπαιδον, τὸ ὁποῖον ἐπρόσταξα νὰ μὲ ρίψη τὴν σφαιρὰν μου καὶ δὲν ὑπήκουσεν, ὥστε ἠναγκάσθην νὰ πηδήσω καὶ νὰ πέσω.

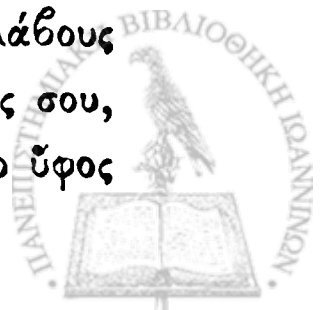
— ὦ! τί κακὸν παιδίον! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, καὶ πῶς τῷ ἔδωκες τὴν προσταγὴν σου, φίλε Θεόδωρε; — Βρὲ σύ! τὸν εἶπα, ρίψε με τὴν σφαιρὰν μου. Ἐκεῖνο δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐγέλασεν, ἐγὼ δὲ ἐθύμωσα, καὶ θελήσας νὰ πηδήσω τὸ χανδάκιον ἔπεσα μέσα.

— Καὶ διατί, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀντὶ νὰ τὸ παρακαλέσης εὐγενικῶς νὰ σοὶ ρίψη τὴν σφαιρὰν σου, ἐπρότιμης νὰ τὸ προστάξης μὲ τὸ βρὲ σύ;

— Νὰ τὸ παρακαλέσω εὐγενικά! εἶπε μετὰ θαυμασμοῦ ὁ Θεόδωρος· ἐν παλαιόπαιδον μὲ ξεσχισμένα φορέματα δὲν ἔπρεπεν ἀμέσως νὰ μὲ ὑπακούσῃ, ἐνῶ πολὺ καλὰ ἔβλεπεν ἀπὸ τὰ ἐνδύματά μου ὅτι δὲν ἦμην ὁμοίος του;

— Βλέπεις λοιπόν; Θεόδωρε, ὅτι τὰ ἐνδύματα πταίουν; Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐφέρει πτωχικά. Σὺ δέ, ὦν υἱὸς πλουσίου, καὶ ἐνδεδυμένος λαμπρά, ἐνόμισας ὅτι ἦσο καὶ ἀνώτερος ἐκείνου· διὰ τοῦτο ἀντὶ νὰ τὸ παρακαλέσης, τὸ ἐπρόσταξας μὲ τὸ βαρβαρικὸν βρὲ σύ, καὶ ἐκεῖνο, ἀντὶ νὰ ὑπακούσῃ, ἐγέλασε, καὶ οὕτως ἔπεσας εἰς τὸ χανδάκιον.

Μόνον οἱ βάρβαροι, φίλε Θεόδωρε, καὶ οἱ τύραννοι ὑβρίζουν, καὶ περιφρονητικῶς προστάζουν τοὺς σκλάβους τῶν· ἀλλ' οὔτε τὸ πτωχὸν παιδίον ἦτο σκλάβος σου, οὔτε σὺ ἔπρεπέ ποτε νὰ καταδεχθῆς νὰ λάβῃς τὸ ὕφος βαρβάρου καὶ ὑβριστοῦ τύραννου.

Καὶ σὺ καὶ τὸ πτωχὸν παιδίον εἶσθε ὁμοία καὶ ἰσότιμα πλάσματα τοῦ Θεοῦ· κανέν δικαίωμα δὲν ἔχει ὁ εἰς νὰ περιφρονῇ τὸν ἄλλον· ὅλοι ὡς ἀδελφοὶ ἰσότιμοι πρέπει ν' ἀγαπώμεθα, διότι ὅλοι εἴμεθα τέκνα τοῦ αὐτοῦ Ὑψίστου Πατρὸς, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι τὰ ἐνδύματά μας καὶ ἡ κατάστασίς μας.

Εἶπέ μοι, φίλε Θεόδωρε, ἂν υἱὸς τις πατρὸς πλουσιωτέρου τοῦ ἰδικοῦ σου, καὶ πολὺ πλεόν λαμπροστολισμένος ἀπὸ σέ, ἤθελε σέ προστάξει μὲ τὸ ὑβριστικὸν βρὲ σὺ, ἤθελε σέ ἀρέσει; ἤθελες λάβει συμπάθειαν πρὸς αὐτόν; ἤθελες τὸν ὑπακούσει; ἤθελες προθύμως τὸν βοηθήσει,

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Θεόδωρος· ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἶμαι πτωχὸς καὶ ξεσχισμένος, ὡς τὸ παιδίον ἐκεῖνο.

— Ἐὰν λοιπόν, ὃ μὴ γένοιτο, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἠθέλετέ ποτε δυστυχῆσει καὶ χάσει τὴν περιουσίαν σας, καὶ ἤθελες καταντήσει εἰς τόσῃν ἔνδειαν, ὥστε ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδητος νὰ ζητῆς εἰς τοὺς δρόμους ἐλεημοσύνην, ποῖον ἀρχοντόπουλον ἤθελες προτιμήσει, ἤθελες ἀγαπήσει, ἤθελες σεβασθῆ καὶ συντρέξει, τὸ φουσκωμένον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤθελε σέ ὑβρίσει καὶ σέ περιφρονήσει μὲ τὸ βρὲ σὺ, ἢ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον, αἰσθανόμενον συμπάθειαν, ἤθελε σέ ὀμιλήσει γλυκὰ καὶ εὐγενικά, καὶ ἤθελε σέ παρηγορήσει μὲ μικράν τινα βοήθειαν;

Ὁ Θεόδωρος ἐσιώπησεν ἐπὶ τινὰς στιγμάς, καὶ ἐσυλλογίζετο· ὁ δὲ γέρων τὸν ἠρώτησε διατί δὲν ἀποκρίνεται.

Μετὰ συστολῆς δὲ εἶπε τότε ὁ Θεόδωρος—Ἐχετε δικαίον βλέπω ὅτι δὲν ἐφέρθην καλὰ πρὸς τὸ πτωχὸν παιδίον· ἀλλὰ δὲν καταλαμβάνω πῶς εἶναι δυνατόν ποτε νὰ

χάσωμεν τὴν κατάστασίν μας, καὶ νὰ καταντήσω ψωμοζήτησις εἰς τοὺς δρόμους!

— Ὅσω δύσκολος καὶ κοπιαστικὴ εἶναι, φίλε μου, ἡ τιμὴ ἀπόκτησις τῶν χρημάτων, τόσο εὐκολος εἶναι ἡ ἀπώλειά των. Ἀπαιτεῖται φρόνησις, ἀπαιτεῖται πολυκαίρια, φιλοπονία, τιμιότης, οἰκονομία, λιτότης, καὶ ὀλιγάρκεια πρὸς ἀπόκτησιν καὶ διατήρησιν τοῦ πλούτου· ἀλλὰ πολλάκις εἰς τὰ κιβώτια τῶν πλουσίων ὁ πλοῦτος ἀνοίγει τρεῖς ὀλεθρίας τρύπας, καὶ δι' αὐτῶν ὁ μὲν πλοῦτος εὐκόλως ἐξέρχεται, ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἰσέρχεται ἡ ἐνδεια καὶ ἡ δυστυχία. Αἱ δὲ τρύπαι αὗται εἶναι ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀσωτεία, καὶ ἡ ὑπεροψία.

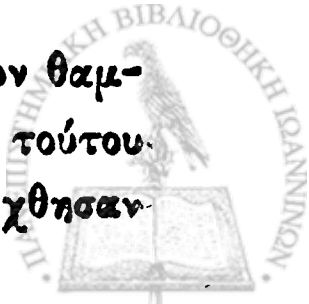
Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τότε τὸν Θεόδωρον ἂν ἀνέγνωσέ ποτε τὴν ἱστορίαν τοῦ Κροίσου καὶ τοῦ Σόλωνος. Ὁ Θεόδωρος ἀπεκρίθη ὅτι τὴν ἀνέγνωσεν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐνθυμεῖται. Ὁ δὲ γέρων διηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΚΡΟΙΣΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΟΛΩΝ.

Ὁ Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τόσο πλούσιος ἦτο, ὥστε τὰ πλούτη του κατήντησαν παροιμιώδη· κομπάζων δὲ εἰς τοὺς ἀπείρους θησαυροὺς του, ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων.

Λέγεται ὅτι ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κροίσου, ὑπῆγεν εἰς τὰς Σάρδεις πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βασιυπλοῦτου τούτου βασιλέως.

Ὁ Κροῖσος ἐνόμιζεν ὅτι τὰ πλούτη του ἤθελον θαμβώσει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν νοῦν τοῦ πτωχοῦ τούτου Ἑλλήνου. Ἀφοῦ λοιπὸν κατὰ διαταγὴν του ἐδείχθησαν

εἰς τὸν Σόλωνα ὅλοι οἱ μεγάλοι θησαυροὶ του, ἠρώτησε τὸν Σόλωνα ἂν ἐγνώρισέ ποτε ἄλλον εὐτυχέστερον αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Σόλων ἀπεκρίθη ὅτι ἐγνώρισε τὸν Ἀθηναῖον Τέλλον, ὅστις, ζήσας ἐντίμως καὶ ἐν ἀνέσει, καὶ ἀναθρέψας καλῶς τὰ τέκνα του, ἀπέθανεν ἐνδόξως μαχόμενος ὑπὲρ πατρίδος.

Ὁ Κροῖσος δυσαρεστηθεὶς, διότι ὁ Σόλων δὲν ἐμέτρα τὴν εὐτυχίαν μὲ τὸν πλοῦτον, ἠρώτησεν ἐκ δευτέρου αὐτὸν ἂν μετὰ τὸν Τέλλον ἐγνώρισεν ἄλλον εὐδαιμονέστερον.

— Ναί, ἀπήντησε καὶ τότε ὁ Σόλων, ἐγνώρισα τοὺς Ἀργεῖους ἀδελφοὺς Κλέοβιν καὶ Βίτωνα, τιμωμένους καὶ θαυμαζομένους παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀδελφικὴν τῶν ἀγάπην, καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν γραῖαν μητέρα τῶν ἀξιέπαινον ἀφοσίωσίν των, ἀποθανόντας δὲ θάνατον γλυκύτερον καὶ ἄλυπον ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἀγάπης τῶν συμπολιτῶν των.

Ὁ ὑπερήφανος Κροῖσος, ὀργισθεὶς τότε κατὰ τοῦ Σόλωνος, εἶπε πρὸς αὐτόν—Καὶ πῶς, ὦ Σόλων, δὲν κατατάττεις καὶ ἐμὲ μετὰ τῶν εὐδαιμόνων ἀνθρώπων τῆς γῆς,

Ὁ Σόλων, ὅστις ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, καὶ ὅστις ἐφρόνει ὅτι εἰς τοὺς βασιλεῖς δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐχάριστα, ἀλλὰ τὰ ἄριστα ἐπ' ἀγαθῷ καὶ αὐτῶν τῶν ιδίων καὶ τῶν ἐπικρατειῶν των, ἀπήντησεν εἰς τὸν Κροῖσον «ὅτι τὸ μέλλον τοῦ βίου εἶναι ἄδηλον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς πρέπει νὰ μεγαλαυχῆ καὶ ὑπερηφανεύηται διὰ τὴν παροῦσαν εὐτυχίαν του· εὐδαιμόνων δὲ ἀληθῶς εἶναι ὁ τελειόνων εὐδαιμόνως τὸν βίον του· διότι ὁ βίος

» τοῦ ἀνθρώπου ὁμοιάζει τοὺς ἀγῶνας· καθὼς δὲ πρὶν τε-
 » λειώσῃ ὁ ἀγὼν οὐδένα στεφανοῦμεν, οὐδὲ νικητὴν ἀνα-
 » κηρύττομεν, οὕτω μηδένα πρέπει νὰ μακαρίζωμεν προ-
 ἰοῦ τέλους τοῦ βίου του.»

Οἱ σοφοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σώφρονίσωσι τὸν
 ὑπερήφανον βασιλέα, παρώργισαν ἔτι μᾶλλον αὐτόν, ὥ-
 τε δυσαρεστημένος ἀπέπεμψε τῆς αὐλῆς του τὸν σοφὸν
 τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τούτοις ἡ ὑπεροψία καὶ τὰ πλούτη τοῦ Κροῖσου
 ἔσπρωξαν αὐτόν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, βασιλέως
 τῶν Περσῶν. Κατὰ τὸν πόλεμον δὲ τοῦτον, νικηθεὶς ὑπὸ
 τοῦ Κύρου, ἔχασε τὸ πλουσιώτατον βασίλειόν του, τὴν
 πρωτεύουσάν του τὰς Σάρδεις, καὶ ὅλους τοὺς θησαυροὺς
 του· συλληφθεὶς δὲ αἰχμάλωτος, ἐκινδύνευσε νὰ χάσῃ
 καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του· διότι ὁ Κύρος διέταξε νὰ τὸν
 καύσωσι ζῶντα ἐνώπιόν του.

Ἡ πυρὰ ἠτοιμάσθη, καὶ ὁ Κροῖσος ἐτέθη ἐπ' αὐτῆς·
 ἀλλ' ἐνῶ ἐπρόκειτο ν' ἀνάψωσι τὸ πῦρ, ἐνθυμηθεὶς τοὺς
 λόγους τοῦ Σόλωνος, ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του τρις
 Σόλων, Σόλων, Σόλων!

Ὁ Κύρος ἠρώτησε τότε τίς ἦτο αὐτὸς ὁ θεὸς ἢ ὁ ἄν-
 θρωπος, τὸν ὁποῖον ὁ Κροῖσος ἐπεκαλεῖτο ;

Ὅτε δὲ ὁ Κροῖσος διηγήθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος συν-
 ἔντευξίν του, καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους παρὰ
 τοῦ Ἑλληνος ἐκείνου εἶχεν ἀκούσει· ὁ Κύρος συνησθάνθη
 ὅλην τὴν ὀρθότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος, καθ' ὅσον
 μάλιστα ἡ ὀδυνηρὰ θέσις τοῦ Κροῖσου ἐπεβεβαίονε τὴν
 ἀλήθειαν αὐτῶν· φοβηθεὶς δὲ μήπως ποτὲ καὶ αὐτὸς
 δυστυχῆσῃ, συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν, καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ

καταβιδάσωσιν ἐκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροῖσον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἐχάρισε τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν παραφορὰν τῆς νίκης καὶ τῆς ὑπερηφανείας του ἐπρόκειτο τόσον ἀπανθρώπως νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ.

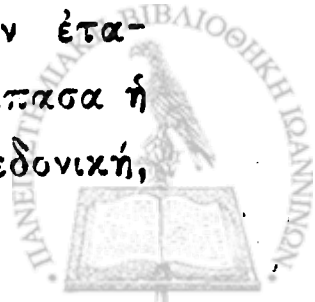
Τοιουτοτρόπως ὁ σοφὸς Σόλων καὶ τὸν Κροῖσον ἔσωσε, καὶ τὸν Κῦρον ἐσωφρόνισε.

— Βλέπεις, φίλε Θεόδωρε ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, πόσον εὐκόλως χάνονται ὡς ἐκ τῆς ὑπερηφανείας καὶ πλούτη καὶ θησαυροὶ καὶ δλόκληρα βασίλεια; ἂν ὁ Κροῖσος δὲν ἐμεγαλαύχει διὰ τὰ πλούτη του, ἂν ἡ ὑπεροψία δὲν τὸν ἐτύφλωνεν, ὥστε καὶ τοῦ ἐχθροῦ του τὰς δυνάμεις νὰ περιφρονήσῃ, καὶ τὰς ἰδικὰς του νὰ θεωρήσῃ πολὺ ἀνώτερας ἐκείνων, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἐπιχειρήσει τὸν πόλεμον, δὲν ἤθελεν ἐπομένως ταπεινωθῆ, δὲν ἤθελε στερηθῆ τὸ πᾶν, κινδυνεύσας καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του

ΑΙ ΑΡΧΑΙΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ.

Αἱ πλουσιώταται καὶ λαμπραὶ μητροπόλεις τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἡ Σιδὼν, ἡ Τύρος, ἡ Καρχηδών, ὡς ἐκ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ὑπερηφανείας των κατεστράφησαν.

Ἡ κοσμοκράτωρ καὶ ὑπερήφανος Ῥώμη ἔγινεν ἐπὶ τέλους παρανάλωμα τῶν Βανδάλων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, μετὰ τὰς ἐνδοξοὺς νίκας των κατὰ τῶν Περσῶν, καὶ μετὰ τὰ Περσικά των λάφυρα, ὑπερηφανευθέντες καὶ θελήσαντες νὰ κατασταθῶσι πρῶτοι τῶν Ἑλλήνων, ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῆς Σπάρτης· τὴν δὲ ὑπερήφανον Σπάρτην ἐταπείνωσεν ἔπειτα ὁ Ἐπαμεινώνδης, μέχρις οὗ ἅπασα ἡ ὑπερήφανος Ἑλλάς ταπεινωθεῖσα κατέστη Μακεδονική,

ἀκολούθως Ῥωμαϊκῆ, καὶ ἐπὶ τέλους Τουρκικῆ ἐπαρχία.

Ὁ κὺρ Θάνος, ὅστις σιωπηλὸς ἠκροάζετο τὸν Γεροστάθην, τῷ ἀπηύθυνε τότε τὴν ἀκόλουθον παρατήρησιν — Συμφωνῶ ὅτι κακὸν καὶ ψυχρὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ὑπεροψία, καὶ βλέπω ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ὡς ἐκ τῆς ὑπερηφανείας τῶν παρεσύρθησαν εἰς ἀνοήτους πολέμους, καὶ δι' αὐτὸ κατεστράφησαν· ἀλλ' ἐλπίζω εἰς τὸν Θεὸν ὅτι οὔτ' ἐγώ, οὔτε ὁ Θεόδωρός μου θέλομεν ποτὲ ἐπιχειρήσει πολέμους, καὶ ὅτι ἐπομένως θέλομεν δυνηθῆναι νὰ διατηρήσωμεν τὴν μικρὰν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν.

Ἡ παρατήρησις αὕτη ἤρесе ὑπερβολικὰ εἰς τὸν Θεόδωρον, ὅστις εἰρωνικῶς ἐπρόσθεσεν — ὦ βέβαια, βέβαια, κὺρ Γεροστάθη, ἡμεῖς οὔτε πολέμους, οὔτε ἐχθροὺς θέλομεν κάμει διὰ νὰ δυστυχήσωμεν.

Ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρον χαμουγελῶν ἀπήντησε — Τοῦτο ἐπιθυμῶ καὶ εὐχομαι ἐκ ψυχῆς· πάντοτε εὐτυχεῖς νὰ ᾔσθε, καὶ ποτὲ νὰ μὴ ἐπιχειρήσητε πολέμους ὀλεθρίους! Ἄλλὰ λυποῦμαι, φίλε Θεόδωρε, διότι παρατηρῶ ὅτι ἔχεις ἤδη μεγίστην πολεμικὴν διάθεσιν.

— Πῶς; ἠρώτησεν ὁ Θεόδωρος. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν — Ἴδου πῶς νομίζων ὅτι, ἐπειδὴ εἶσαι υἱὸς πλουσίου, εἶσαι καὶ ἀνώτερος τοῦ πτωχοῦ παιδίου, τὸ ὁποῖον εἶδες σήμερον, περιεφρόνησας καὶ ὕβρισας αὐτό. Ἄλλ' ἡ ὕβρις, φίλε, εἶναι πόλεμος κατὰ τῶν καλῶν ἠθῶν· ἐπομένως καὶ πόλεμον ἔκαμες σήμερον, καὶ ἐχθρὸν ἀπέκτησας τὸ πτωχὸν ἐκεῖνο παιδίον· ὡς ἐκ τοῦ πολέμου δὲ τούτου καὶ ἐταπεινώθης, πεσὼν εἰς τὸ χανδάκιον, καὶ ἐκινδύνευσας, καὶ ἐζημιώθης, καταλασπώσας τὰ λαμπρά σου φορέματα.

Καὶ ὁ μὲν Θεόδωρος ἔμεινε συλλογιζόμενος, ὁ δὲ γέ-
ρων ἐξηκολούθησε λέγων

— Ἡ ὑπεροψία δὲν γεννᾷ μόνον πολέμους ἐνόπλους·
ἀλλὰ καὶ ἄλλους πολὺ πλεόν ἐπικινδύνους καὶ ὀλε-
θρίους.

Ὁ ὑπερήφανος, περιφρονῶν καὶ αὐθαδιάζων, κηρύττει
πόλεμον κατὰ τῆς χρηστοτηθείας καὶ τῆς καλῆς συμπε-
ριφορᾶς· μὴ καταδεχόμενος νὰ ἐργάζεται, κηρύττει πό-
λεμον κατὰ τῆς φιλοπονίας· θέλων πρὸς ἐπίδειξιν νὰ ἐξο-
δεύῃ πολλά, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς ὀλιγαρχείας
καὶ τῆς οἰκονομίας· μὴ ἀναγνωρίζων ἄλλους φρονιμωτέ-
ρους αὐτοῦ, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῶν καλῶν συμβου-
λῶν· καὶ ἐπὶ τέλους, νομίζων ὅτι γνωρίζει ὅσα δὲν γνω-
ρίζει, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς φρονήσεως, τῆς φιλο-
μαθείας καὶ τῆς προόδου.

Τοιουτοτρόπως, ἐπισύρων ὁ ὑπερήφανος καθ' ἑαυτοῦ
τόσους ἐχθρούς, ἐξ ἀνάγκης καταστρέφεται, καὶ ἐπὶ τέ-
λους δυστυχεῖ.

Ἄν μὲ ἐγγυηθῆς, φίλε Θεόδωρε, οὐχὶ μόνον ὅτι θέλεις
ἀποφύγει τοὺς τοιούτους πολέμους, ἀλλ' ὅτι μάλιστα θέ-
λεις προσπαθήσει νὰ ζήσης πάντοτε φίλος καὶ σύμμαχος
ὄλων τῶν μεγάλων δυνάμεων, τὰς ὁποίας σοὶ ἀνέφερα,
τότε καὶ ἐγὼ σοὶ ἐγγυῶμαι ὅτι ποτὲ δὲν θέλεις δυστυ-
χήσει, ποτὲ δὲν θέλεις περιφρονηθῆ, ἀλλ' εὐτυχῶν καὶ
παρὰ πάντων ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος θέλεις διέλθει
τὸν βίον μακάριον.

Ἄς ἐνθυμώμεθα καὶ ἃς πιστεύωμεν τὴν μεγάλην καὶ
θείαν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν μεταξὺ πολλῶν ἄλλων μᾶς
ἐδίδαξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, εἰπὼν εἰς τὸ ἱερόν αὐτοῦ

Εὐαγγέλιον «ὅστις ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.»

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐπεβεβαίωσαν τὸ «Κύριος τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται,» ἐπεσφραγίσθησαν δὲ διὰ τοῦ μεγάλου καὶ θείου παραδείγματος, τὸ ὁποῖον ἔδωκε πρὸς ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας του· διότι καὶ ἐγεννήθη, καὶ ἔζησε, καὶ ἀπέθανε ταπεινῶς, καὶ τοὺς πόδας τῶν πτωχῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἔνιψε, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ τὸ σωτήριο μάθημα τῆς μετριοφροσύνης, καὶ τὸ ἱερὸν χρέος τοῦ ν' ἀγαπῶμεν καὶ περιποιώμεθα οὐχὶ μόνον τοὺς ὁμοίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατωτέρους ἡμῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ αὐτὸς κατὰ τῆς ὑπερηφανείας νόμος διέπει καὶ τὴν ἔμφυχον καὶ τὴν ἄψυχον φύσιν· διότι καὶ ὁ ἄνεμος τὰ ὑψηλότερα δένδρα ἐκριζώνει καὶ ρίπτει κατὰ γῆς, καὶ ὁ κεραυνὸς τὰς ὑψηλότερας πάντοτε κορυφὰς κτυπᾷ καὶ κατακαίει, καὶ ὁ σεισμὸς τὰ ὑψηλότερα κτίρια κλονίζει καὶ καταστρέφει.

Τόσον δὲ φανερὸν εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται καὶ τιμωρεῖ τοὺς ὑπερηφάνους, ὥστε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς εἰδωλολατρείας ὁ Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητῆς, ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας λέγων

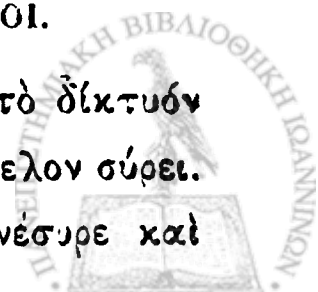
«Ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων.»

Παράδειγμα δὲ τῆς μετριοφροσύνης τῶν ἀρχαίων σοφῶν ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος τὸ ἑξῆς·

Ο ΧΡΥΣΟΥΣ ΤΡΙΠΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΤΑ ΣΟΦΟΙ.

Ἐνῶ τινες Κῶοι ἔσυρον ἐκ τῆς θαλάσσης τὸ δίκτυόν των, Μιλήσιοί τινες ἠγόρασαν ὅσα δι' αὐτοῦ ἤθελον σύρει.

Ἀλλὰ τὸ δίκτυον μεταξὺ τῶν ὀψαρίων ἀνέσυρε καὶ

χρυσούν τρίποδα, τὸν ὁποῖον ἔλεγον ὅτι ἡ Ἑλένη τοῦ Μενελάου εἶχε ρίψει ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Ἐγεννήθη τότε φιλονεικία μεταξὺ τῶν πωλητῶν καὶ τῶν ἀγοραστῶν περὶ τοῦ χρυσοῦ τούτου τρίποδος· διότι οἱ μὲν διετείνοντο ὅτι μόνον ὀψάρια ἐπώλησαν, οἱ δὲ ὅτι ἠγόρασαν πᾶν τὸ περιεχόμενον ἐντὸς τοῦ δικτύου. Ἀλλὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Απόλλωνος διέλυσε τὴν διαφορὰν, διότι, ἐρωτηθεῖσα ἡ Πυθία, ἀπήντησεν ὅτι ὁ τρίπους ἔπρεπε νὰ δοθῇ εἰς τὸν σοφώτατον πάντων.

Ὅθεν οἱ Κῶοι προθύμως προσέφεραν τὸν χρυσοῦν τρίποδα εἰς τὸν Θαλῆν, ἂν καὶ Μιλήσιον, διότι αὐτὸν ἐσέβοντο περισσότερο μεταξὺ τῶν τότε ἑπτὰ Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Θαλῆς ὁμῶς δὲν ἐδέχθη τὴν προσφορὰν, εἰπὼν ὅτι σοφώτερον αὐτοῦ θεωρεῖ τὸν Βίαντα· ἀλλὰ καὶ ὁ Βίας ἀπέστειλε τὸν τρίποδα εἰς ἄλλον ἐκ τῶν ἑπτὰ Σοφῶν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ τρίπους περιῆλθε καὶ τοὺς ἑπτὰ Σοφούς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐδέχθη αὐτόν, διότι ἡ μετριοφροσύνη, θυγάτηρ τῆς ἀληθοῦς σοφίας, δὲν ἐσυγχώρει εἰς οὐδένα ἐξ αὐτῶν νὰ νομισθῇ σοφώτερος τῶν ἄλλων. Ὅθεν ὁ χρυσοῦς τρίπους ἀφιερῶθη ὑπὸ τῶν Κῶων εἰς τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα, ὡς τὸν σοφώτατον πάντων.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Η ΠΥΘΙΑ.

Τὴν αὐτὴν μετριοφροσύνην τῶν ἑπτὰ Σοφῶν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἀπέδειξε καὶ ὁ σοφὸς Σωκράτης. Ἐρωτηθὲν τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος τίς εἶναι ὁ σοφώτερος τῶν Ἑλλήνων, ἀπήντησε διὰ τῆς Πυθίας, ἥτις ἦτο ἡ ἱέρειά του, ὅτι «Σοφὸς μὲν Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπίδης, ἀλλὰ σοφώτερος πάντων Σωκράτης ἐστὶ.»

Δὲν ὑπερηφανεύθη ὁ ἀληθῶς σοφὸς Σωκράτης ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης· ἀλλ' ἔλεγεν ὅτι ὠνομάσθη σοφώτερος τῶν ἄλλων, διότι αὐτὸς ἐγνώριζεν ὅτι δὲν γνωρίζει τίποτε, λέγων «ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα,» ἐνῶ οἱ ἄλλοι, νομίζοντες ὅτι γνωρίζουν ὅσα ἠγνόουν, δὲν ἐγνώριζον τὴν ἀμάθειάν των.

Τὴν ἀξιέπαινον ταύτην μετριοφροσύνην του ἐπροσπάθει ὁ ἐνάρετος ἐκεῖνος ἀνὴρ νὰ ἐμπνέῃ καὶ εἰς ὄσους τῶν φίλων του ἔβλεπεν ἐπιρρέπει· εἰς τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τῆς οἰήσεως. Πολλάκις δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς ὅτι, καθὼς ὁ ἀὴρ φουσκώνει τοὺς ἀσκούς, οὕτω καὶ ἡ οἴησις φουσκώνει τοὺς ἀνοήτους· «τοὺς κενοὺς ἀσκούς τὸ πνεῦμα διττησι, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἡ ὑπερηφανεΐα.»

Εἶχε δίκαιον ὁ Σωκράτης· μόνον οἱ κενοὶ νοὸς πληροῦνται ὑπερηφανείας, ἀλλ' ὅσοι ἔχουν νοῦν ὑγιᾶ ποτὲ δὲν ὑπερηφανεύονται.

Ἐνθυμούμενοι λοιπὸν τὸν Κροῖσον, φίλε Θεόδωρε, ἅς μὴ ὑπερηφανευώμεθα διὰ τὰ πλούτη μας· μιμούμενοι δὲ τὸν Σωκράτην, ἅς μὴ ὑπερηφανευώμεθα, ἅς μὴ φουσκώνωμεν ὄσιν σοφίαν καὶ ἂν ἀποκτήσωμεν. Οἱ ἔχοντες ἀληθῆ παιδείαν, συναισθάνονται τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ λάθη των, καὶ ἐπομένως οὐδέποτε ὑπερηφανεύονται· μόνον οἱ ἡμιμαθεῖς καὶ κοῦφοι ἐπαίρονται, καὶ προσπαθοῦν ν' ἀναδείξωσι τοὺς μὲν ἄλλους ἀμαθεῖς, ἑαυτοὺς δὲ σοφωτέρους τῶν ἄλλων. Οἱ μεστοὶ καὶ ὠφέλιμοι στάχεις τοῦ ἀγροῦ κύπτουν μετριοφρόνως ὑπὸ τὸ βάρος των· μόνον δὲ οἱ κοῦφοι ἴστανται ὑπερήφανοι.

Ὅθεν καὶ σύ, φίλε Θεόδωρε, ὅσον πεπαιδευμένος καὶ ἂν γίνης, ἐνθυμοῦ τὸν χρυσοῦν τρίποδα καὶ τοὺς ἑπτὰ

Φίλιππε ἄνθρωπος εἶ.

Σοφούς, ἐνθυμοῦ τὸ Σωκρατικὸν «ἐν οἶδα δτι οὐδὲν οἶδα» ποτὲ δὲ μὴ συσταλῆς νὰ εἴπῃς ἐλευθέρως καὶ καθαρά ὅτι δὲν γνωρίζεις πράγμα τι, τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζεις, ἢ νὰ ἀναγνωρίσῃς λάθος τι, εἰς τὸ ὁποῖον ὡς ἄνθρωπος ὑπέπεσας.

Ο ΜΑΚΕΔΩΝ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἀφοῦ, ὀργανίσας τὸν στρατὸν του κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Θηβαίων, ἐστερεώθη ἐπὶ τοῦ Μακεδονικοῦ θρόνου του, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ καθυποτάξῃ καὶ τὴν κυρίως λεγομένην Ἑλλάδα, ἣτις δυστυχῶς εἶχεν ἤδη παραλύσει ὡς ἐκ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ τῆς διαφθορᾶς τῶν χαρακτήρων.

Τὸ σχέδιον τοῦτο κατώρθωσεν ὁ Φίλιππος εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας, κατατροπώσας ἐν αὐτῇ τοὺς στρατοὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων.

Τόσην δὲ χαρὰν ἠσθάνθη διὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ ἀποφασιστικὴν νίκην του, ὥστε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας ἤρχισαν νὰ σκοτίζωσι τὸν ἐγκέφαλόν του. Ἄλλ' ἔχων δυνατὸν καὶ ὑγιᾶ νοῦν, ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι, ἂν ἐκυριεύετο ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου, ἤθελεν ἐκτεθῆ εἰς μεγάλους κινδύνους, ἤθελεν ἴσως περιφρονῆσει τοὺς ἐχθροὺς του, ἤθελε πράξει κατ' αὐτῶν σκληρότητας, ἤθελεν ἐξάψει καθ' ἑαυτοῦ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν των, καὶ οὕτως ἤθελε διακινδυνεύσει τὸ πᾶν.

Ὅθεν, διὰ νὰ προφυλαχθῆ κατὰ τοῦ ἐπικινδύνου τούτου πάθους, διέταξεν ὑπῆρέτην του τινὰ νὰ εἰσέρχηται καθ' ἐκάστην αὐγὴν ἐντὸς τοῦ δωματίου του, καὶ νὰ τῷ λέγῃ «Φίλιππε, ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος.»

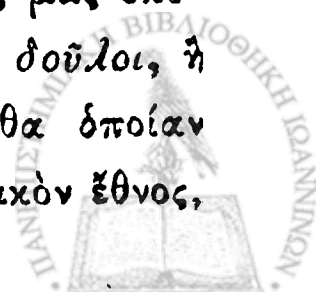
Τοιοιυτοτρόπως δὲ Φίλιππος, ὑπενθυμιζόμενος ὅτι εἶναι ἄνθρωπος θνητὸς καὶ ὑποκείμενος εἰς ὅλας τὰς μεταβολὰς καὶ τὰς περιπετείας τῆς τύχης, περιώριζε τὴν πρὸς τὴν ὑπεροψίαν ῥοπὴν του, καὶ ἐπρολάμβανε τοὺς καθημερινοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἢ ὑπεροψία ἠδύνατο νὰ τὸν σπρώξῃ.

Παρακάλεσον καὶ σύ, φίλε Θεόδωρε, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, τὸν καλὸν σου πατέρα νὰ σὲ ὑπενθυμίξῃ καθ' ἑκάστην αὐγὴν ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος, καὶ ὅτι, ἂν τυχὸν ἦσαι πλούσιος, πεπαιδευμένος, ὠραῖος ἢ πνευματώδης ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι, ὠραιότεροι, πνευματωδέστεροι, καὶ μᾶλλον πεπαιδευμένοι. Οὕτω θέλεις ἀποφύγει τὸν περίγελων καὶ τὴν ἀποστροφὴν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἢ οἴησις ἐκθέτει τοὺς ἀνοήτους φίλους αὐτῆς.

Ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τότε τὸ ὠρολόγιόν του, εἶπεν ὅτι ἦτο ἄργά. Ἐκαλονύκτισε λοιπὸν τὸν κύρ Θάνον καὶ τὸν Θεόδωρον, καὶ διευθύνθη πρὸς τὴν θύραν. Ἄλλ' ἀφοῦ ἤνοιξε καὶ εἶδεν ὅτι οὐδεὶς ἦτο ἔξω, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ μὲ σιγαλὴν φωνὴν μᾶς εἶπεν·

— Ἐλησμόνησα, φίλοι μου, νὰ σᾶς εἶπω ὅτι εἶναι πολὺ ἄτοπον καὶ ἀπρεπὲς ἡμεῖς, οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, νὰ ὑπερηφανευώμεθα καὶ νὰ φουσκώνωμεν, ἀναισθητοῦντες εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν καὶ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τόσων ἄλλων ὁμογενῶν ἀδελφῶν μας.

Ὅσακις λοιπὸν οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας μᾶς σκοτίζωσιν, ἅς ἐνθυμώμεθα ἀμέσως ὅτι εἴμεθα δούλοι, ἢ ὅτι ἔχομεν ἀδελφοὺς δούλους· ἅς ἐνθυμώμεθα ὁποῖαν θέσιν κατεῖχέ ποτε εἰς τὸν κόσμον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος,

καὶ ὁποῖαν κατέχει σήμερον, καὶ τότε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας θέλουν βεβαίως διαλύεσθαι, ἄλλαι δὲ σκέψεις, καὶ ἄλλαι φροντίδες, καὶ ἄλλοι ἄγωνες θέλουν ἐνασχολεῖ τὸν νοῦν μας.

Ἄλλ' ἂν ποτε ὁ Θεὸς μᾶς ἐλευθερώσῃ . . ἐπρόσθεσεν ὁ κύριος Θάνατος.

Ὁ δὲ Γεροστάθης, στενάξας καὶ ὑψώσας ὀφθαλμοὺς ἱκετικούς, εἶπεν— Ἄν ποτε ὁ Θεὸς μᾶς ἐλευθερώσῃ . . . τότε, τότε μάλιστα πρέπει νὰ δπλασθῶμεν κατὰ τῆς ὑπερηφανείας.

Οἱ πρόγονοί μας, ἀφοῦ ἐλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν ἐπιχειμένην δουλείαν τῶν Περσῶν, ἀφοῦ κατετρόπωσαν τοὺς Ἀσιανούς, τότε κατετροπώθησαν καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῶν ὑπερηφανείας.

Ἡ ἀντιζηλία, ἡ διχόνοια, ἡ περιφρόνησις τῶν ἄλλων, ἡ ἀνόητος περὶ ἑαυτῶν πεποίθησις, ἡ αὐθάδεια, αἱ πατραγαθίαι, καὶ ἡ περὶ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἀναληψία καὶ ἀδιαφορία, ὅλαι αὐταὶ αἱ πισταὶ ἀκόλουθοι τῆς ὑπερηφανείας, κατέσκαψαν μετὰ τοὺς ἐνδόξους Περσικοὺς πολέμους τὰ θεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, καὶ κατεκρήμνισαν τὸ δυστυχὲς ἔθνος εἰς τὰ δεινὰ τῆς δουλείας.

Τὰ παθήματα λοιπὸν τῶν προγόνων ἃς μᾶς γίνωσι μαθήματα, καὶ ἂν ποτε ἐλευθερωθῶμεν, ἃς καταπνίξωμεν πάντα πειρασμὸν ὑπερηφανείας, συλλογιζόμενοι ὅτι ἡ ὑπεροψία γεννᾷ αὐθάδειαν. ἡ αὐθάδεια ἐχθρούς, καὶ οἱ ἐχθροὶ καταστροφὴν.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους τοῦ Γεροστάθου ἡ συναναστροφή διελύθη, καὶ ἕκαστος ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἴδια.

Ἐκτοτε δὲ παρατηρήσαμεν μεγίστην μεταβολὴν εἰς τὸ ἀρχοντόπουλον τῆς Ἄρτας. Ἡ κεφαλὴ του, αἰ ὄφρῦς, καὶ οἱ ὤμοί του ἔλαβον τὴν φυσικὴν των θέσιν, ἢ συμπεριφορὰ του κατέστη εὐγενὴς καὶ εὐπροσήγορος, τὰ δὲ ἐνδύματά του σεμνὰ καὶ ἀπλούστατα. Ἐπὶ τέλους δὲ τόσον οἰκειώθημεν μετ' αὐτοῦ, ὥστε ὡς καλοὶ φίλοι καὶ ἀδελφοὶ ἠγαπώμεθα. Ὁ Θεόδωρος ἐφαίνετο τότε πολὺ πλεόν εὐχαριστημένος καὶ εὐτυχής, παρ' ὅτε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας ἐσκότιζον τὸν ἐγκέφαλόν του.

Πολλάκις δὲ εἰς τοὺς περιπάτους καὶ τὰς γυμναστικὰς διασκεδάσεις ἐλέγομεν μετὰ τοῦ φίλου Θεοδώρου τοὺς ἀκολούθους στίχους τοῦ γέροντος

«Καπνοὺς ὁ ὑπερήφανος ἔς τὴν κεφαλὴν του ἔχει,
 »Καὶ πάσχων τὸν ἐγκέφαλον, φρονεῖ ὅτ' ὑπερέχει.»

ΤΑ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΩΒΟΥ.

«Ἡ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ.»
 (Χίλωνος.)

ΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ αὐγὴν τινὰ εἰς πρωϊνὸν περίπατον μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου μας Γεροστάθου, ἀπηντήσαμεν εἰσερχόμενον εἰς τὴν κωμόπολιν νέον πτωχόν, κρατοῦντα βάρβδον εἰς τὴν ἀριστεράν, διὰ τῆς δεξιᾶς δὲ ζητοῦντα ἐλεημοσύνην

Ὁ Γεροστάθης, ἅμα ἰδὼν τὸν πτωχὸν νέον, διευθύνθη πρὸς αὐτόν. ἡμεῖς δὲ παρηκολουθήταμεν.

— Πόθεν ἔρχεσαι; ἐρωτᾷ αὐτόν ὁ Γεροστάθης. Ἄλλ' ὁ πτωχός, ἐξακολουθῶν νὰ ἐκτείνῃ τὴν δεξιάν του πρὸς ἐ-

λεημοσύνην, ἀνοίγει τὸ στόμα του, μᾶς δεικνύει αὐτὸ διὰ τῆς ῥάβδου του, καὶ ἀφίνει νὰ ἐξέλθωσιν ἀναρθροί τινες φωναί, ἐκ τῶν ὁποίων ἀμέσως ἐνοήσαμεν ὅτι ὁ δυστυχῆς ἦτο βωβός.

Ἡθέλησε νὰ βεβαιωθῆ τότε ὁ Γεροστάθης ἂν ἦτο μόνον βωβός ἢ συγχρόνως καὶ κωφός· διότι, ὡς μᾶς εἶπε, τινὲς γεροῦνται μόνον τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, ἀλλ' ἄλλοι, πολὺ δυστυχέστεροι, γεννῶνται εἰς τὸν κόσμον καὶ κωφοὶ καὶ βωβοί, καὶ αὐτοὶ ὀνομάζονται κωφάλαλοι.

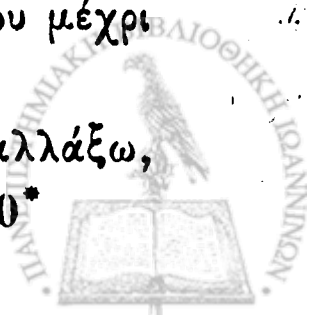
Ἡρώτησε λοιπὸν ὁ ἀγαθὸς γέρων τὸν βωβὸν ποῦ ὑπάγει; Ἀλλ' ὁ πτωχὸς οὐδὲν σημεῖον ἔκαμεν, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ φανῆ ὅτι ἤκουσε τὴν ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου οὗτος δὲ ἐπανέλαβεν αὐτήν, φωνάζων δυνατώτερα πλησίον εἰς τὸ αὐτίον τοῦ πτωχοῦ. Ἀλλ' ἐκεῖνος, ἐξακολουθῶν νὰ ζητῆ ἐλεημοσύνην καὶ νὰ ἐκφέρῃ ἤχους ἀνάρθρους, μᾶς ἔδειξε καὶ τὰ αὐτία του, ὥστε ἐβεβαιώθημεν ὅτι ὁ δυστυχῆς ἦτο κωφάλαλος.

Ὁ Γεροστάθης, σκεφθεὶς ὀλίγον, ἐστράφη πρὸς τὸν συμμαθητὴν μας Κωνσταντῖνον, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ ὀδηγήσῃ τὸν κωφάλαλον εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ νὰ εἶπῃ νὰ τῷ δώσωσιν ὀλίγον φαγητόν, καὶ νὰ τὸν κρατήσωσιν ἐκεῖ μέχρι οὗ ὁ Γεροστάθης ἐπανέλθῃ.

Ὁ Κωνσταντῖνος διὰ χειρονομιῶν ἔπεισε τὸν πτωχὸν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ἡμεῖς δὲ ἐπροχωρήσαμεν μετὰ τοῦ γέροντος εἰς τὸν περίπατον.

Περίεργοι δὲ ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην διατί παρήγγειλε νὰ μείνῃ ὁ κωφάλαλος εἰς τὴν οἰκίαν του μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του;

— Ἐσκέφθην, μᾶς ἀπήντησεν ὁ γέρων, ν' ἀπαλλάξω,

εἰ δυνατόν, τὸν πτωχὸν ἐκεῖνον ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς ἀργίας καὶ τῆς ζητείας, καὶ νὰ τὸν ἀποκαταστήσω διὰ τινος ἐργασίας χρήσιμον καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς ἄλλους. Ἄν παρήρχοντο ἡμέραι τινές, καὶ ὁ δυστυχῆς δὲν ἐπετύγχανεν ἐλεήμονας διαβάτας, ἴσως ἤθελε καταντήσῃ κλέπτῃς, ληστῆς, ἢ φονεὺς.

— Καὶ ποῖον ἄλλο ἔργον δύναται νὰ ἔχη εἰς πτωχὸς κωφάλαλος παρὰ νὰ ζητῇ ἐλεημοσύνην; ἠρώτησέ τις ἐξ ἡμῶν.

— Ναί, παιδιά μου, εἶπεν ὁ γέρον, εἰς τὰ βάρβαρα καὶ ἀπολίτευτα ἔθνη ἡ ζητεία δυστυχῶς εἶναι ἡ μόνη ἐνασχόλησις τῶν τυφλῶν καὶ τῶν κωφαλάλων· ἀλλ' εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη ὑπάρχουν φιλανθρωπικὰ καταστήματα πρὸς παρηγορίαν καὶ περίθαλψιν τῶν τυφλῶν καὶ κωφαλάλων· ἐντὸς δὲ τῶν καταστημάτων τούτων οὐχὶ μόνον διάφορα ἐργόχειρα διδάσκονται, ἀλλὰ καὶ γράμματα μανθάνουν οἱ δυστυχεῖς οὗτοι.

Διὰ βιβλίων, τὰ ὅποια ἔχουν τὰ γράμματα ἐξέχοντα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ χαρτίου, διδάσκονται οἱ τυφλοὶ, ἐγγίζοντες αὐτὰ διὰ τῶν δακτύλων των, νὰ τὰ διακρίνωσι καὶ νὰ τὰ ἀναγινώσκωσιν.

Οἱ δὲ κωφάλαλοι διδάσκονται νὰ γράφωσι, καὶ διὰ τῆς γραφῆς ἢ καὶ διὰ σημείων, τὰ ὅποια μανθάνουν νὰ κάμνωσι διὰ τῶν δακτύλων, κατορθόνουν ν' ἀνταποκρίνωσιν, καὶ ἐνίοτε ν' ἀποκτῶσι τὰς πλέον ἀφηρημένας καὶ ὑψηλὰς ἰδέας.

Πρὸς βεβαίωσιν τῶν λόγων του διηγήθη τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον.

ΠΟΙΟΝ ΤΟ ΕΥΑΡΕΣΤΟΤΕΡΟΝ ΑΪΣΘΗΜΑ.

Περιγηγῆς περίεργος καὶ φιλάνθρωπος ἐπεσκέφθη ποτὲ σχολεῖον κωφάλων· διὰ τὴν γυνώριση δὲ τὴν διανοητικὴν αὐτῶν ἰκανότητα ἔγραψεν ἐπὶ τινος πίνακος τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν, καὶ ἐζήτησεν ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀπάντησιν τῶν κωφάλων· ποῖον εἶναι τὸ εὐαρεστότερον αἶσθημα εἰς τὸν ἄνθρωπον;

Οἱ κωφάλαλοι, ἀφοῦ ἀνέγνωσαν καθ' ἑαυτοὺς τὸ ζήτημα, ἔλαβον τὰς πλάκας των, καὶ σκεφθέντες ὀλίγον, ἔγραψαν, ἕκαστος χωριστά, τὰς ἀπαντήσεις των· καὶ ὁ μὲν ἔγραψε «τὸ αἶσθημα τῆς χαρᾶς,» ὁ δὲ «τὸ αἶσθημα τῆς ἐλπίδος,» ἄλλος δὲ «τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης,» καὶ ἄλλος ὅτι τὸ εὐαρεστότερον αἶσθημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ αἶσθημα τῆς μετανοίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ἐκ τῶν ὠραίων τούτων καὶ εὐστόχων ἀπαντήσεων βλέπετε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροσάθης, εἰς ποῖον βαθμὸν διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ παιδείας δύνανται νὰ φθάσωσιν οἱ κωφάλαλοι.

Ἄλλ' ἂν καὶ αὐτοὶ οἱ τυφλοὶ καὶ κωφάλαλοι διδάσκωνται καὶ φωτίζωνται, ὅποια ἐντροπὴ δι' ὅσους ἔχουν παρὰ Θεοῦ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς γλώσσης καὶ τῶν αὐτίων των τὴν χρῆσιν νὰ μένωσιν ἀγράμματοι καὶ ἄλαλοι, τυφλοὶ εἰς τὸ ζωογόνον φῶς τῆς παιδείας, καὶ κωφοὶ εἰς τὰς σωτηρίου συμβουλάς τῶν καλῶν βιβλίων.

Ἄλλ' οἱ βωβοί, ἂν καὶ δυστυχεῖς διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ προφορικοῦ λόγου, εἶναι ὅμως ἐλεύθεροι ἀπὸ πολλὰς ἄλλας δυστυχίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκεινται οἱ ἔχοντες τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης των

Εἶχε πολὺ δίκαιον ὅστις εἶπεν ὅτι «οὐδὲν κακὴν ἄμικτον καλοῦ» Ἐἰς αὐτὸν τὸν κόσμον αἱ δυστυχίαι εἶναι πάντοτε ἀναμεμιγμένα με εὐτυχίας. Εἰς πᾶσαν δυστυχίαν σκέφθητε ὀλίγον, καὶ θέλετε εὐρεῖ καλὸν τι συνοδεῦον ἢ παρακολουθοῦν αὐτήν ἀπ' ἐναντίας δὲ πᾶσαν εὐτυχίαν συνοδεύει ἢ παρακολουθεῖ καὶ τι κακόν. Ἐπομένως εἰς μὲν τὰς δυστυχίας ἄς παρηγορώμεθα, εἰς δὲ τὰς εὐτυχίας ἄς μὴ ἐπαιρώμεθα.

— Καὶ ποῖα εἶναι τὰ κακά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι ἐλεύθεροι οἱ βωβοί; ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην.

— Πολλά, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, εἶναι τὰ δυστυχήματα καὶ ἐλαττώματα, τῶν ὁποίων ὄργανον εἶναι ἡ γλῶσσα. Διὰ τῆς γλώσσης ψευδόμεθα, διαβάλλομεν, συκοφαντοῦμεν, ἀπατῶμεν, κολακεύομεν, φλυαροῦμεν, κακολογοῦμεν, ὑβρίζομεν, περιγελῶμεν, φιλονεικοῦμεν, περιαυτολογοῦμεν, προδίδομεν μυστικά.

Εὐτυχεῖς λοιπὸν οἱ βωβοί, ὄντες ἐλεύθεροι ὄλων αὐτῶν τῶν γλωσσικῶν κακοηθειῶν, αἱ ὁποῖαι καὶ κακίςτην ἀνατροφὴν ἀποδεικνύουν, καὶ εἰς μυρίους κινδύνους μᾶς ἐκθέτουν.

Βεβαίως ἤθελον προτιμήσει νὰ ἦμαι βωβός, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, παρὰ ψεύστης, ἢ κακολόγος, ἢ κόλαξ, ἢ προδότης μυστικῶν, τὰ ὁποῖα φίλοι μοὶ ἐνεπιστεύθησαν.

Ποτέ, παιδία μου, μὴ καταδεχθῆτε νὰ καταφύγητε εἰς τὸ ψεῦδος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἔγκλημα, καὶ συγχρόνως θύρα πολλῶν ἐγκλημάτων.

Ἀγαπήσατε πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ ἀγαπήσῃ καὶ ὑμεῖς ὁ Θεός. Μόνον ὅστις δὲν σέβεται ἑαυτόν, καὶ δὲν φροντίζει περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑπολήψεως δύναται νὰ ψευδολογήσῃ. Πάντες τιμῶσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς φιλα-

λήθεις· ἀπ' ἐναντίας πάντες ἀποστρέφονται καὶ περιφρο-
νοῦν τοὺς ψευδολόγους.

Οἱ ψεῦσται καταντῶσι νὰ μὴ πιστεύωνται καὶ δσάκις
τυχὸν λέγωσι τὴν ἀλήθειαν· καὶ οὕτω τιμωροῦνται.

Τοιοιυτοτρόπως ἐτιμωρήθη ὁ υἱὸς φίλου μου τινός, τοῦ
ὁποίου τὴν ἱστορίαν θέλω σὰς διηγηθῆ· διὰ ν' ἀποστρα-
φῆτε τὸ ψεῦδος.

Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΛΟΓΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

Φίλος μου τις εἶχεν υἱόν, ὀνομαζόμενον Ἀντώνιον,
ὅστις παιδιόθεν ἔκλινεν εἰς τὴν ψευδολογίαν. Οἱ γονεῖς
του ἐξ ὑπερβολικῆς ἀγάπης δὲν ἐφρόντισαν νὰ τὸν συμ-
βουλεύσωσι κατὰ τῆς πρώτης ψευδολογίας του, ἀλλ' οὕτε
νὰ τὸν ἐπιπλήξωσι διὰ τὴν δευτέραν, καὶ νὰ τὸν τιμω-
ρήσωσι διὰ τὴν τρίτην. Ἐλησμόνησαν οἱ δυστυχεῖς, ὡς
ἐκ τῆς ἀνοήτου φιλοστοργίας των, ὅτι τὸ δένδρον, δταν
μεγαλώσῃ στραβόν, δυσκόλως λυγίζει.

Ὅσακις ὁ Ἀντώνιος, ἀπολογούμενος διὰ τινὰ ἀταξίαν
ἢ ζημίαν, κατέφευγεν εἰς ψευδολογίας, οἱ γονεῖς του ἐνό-
μιζον ὅτι ὁ υἱὸς των ἦτο φιλότιμος, καὶ διὰ τοῦτο δὲν
ὠμολόγει τὰ σφάλματά του, συγχρόνως δὲ ἐθεώρουν αὐ-
τὸν πνευματώδη καὶ εὐφυῆ, διότι εὐκόλως ἐφεύρισκε
ψεῦδη πρὸς ὑπεράσπισίν του.

Ὅσακις δὲ ἔλεγε ψεῦδη διὰ ν' ἀπατᾶ αὐτοὺς ἢ ἄλλους,
καὶ ἔπειτα νὰ γελαῖ διὰ τὴν εὐπιστίαν των, οἱ γονεῖς του
ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἦτο φίλος τῶν ἀθῶων ἀστει-
σμῶν. Δὲν ἤγανάκτουν λοιπόν, οὐδὲ ἐλυποῦντο, ἀλλὰ
μᾶλλον εὐηρεστοῦντο, ἀκούοντες τὰς ψευδολογίας τοῦ
μικροῦ Ἀντωνίου.

Τοιοιυτοτρόπως ὁ Ἀντώνιος, αὐξάνων κατὰ τὴν ἡλι-

κίαν, συνηύξανε καὶ κατὰ τὴν ψευδολογίαν· ὥστε καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς οἰκογενείας του ἀπέκτησε βαθμηδὸν τὸ ἄτιμον ἐπώνυμον τοῦ ψεύστου.

Οἱ γονεῖς του ἤνοιξαν ἐπὶ τέλος τοὺς ὀφθαλμοὺς των· ἤρχισαν δὲ τότε καὶ νὰ συμβουλεύωσι, καὶ νὰ ἐπιπλήττωσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ τιμωρῶσι τὸν Ἀντώνιον διὰ τὰς ψευδολογίας του· ἀλλὰ καθὼς ὅλα τὰ ἐλαττώματα, οὕτω καὶ τὸ ψεῦδος δυσκόλως ἐκριζώνεται, ἀφοῦ διὰ τῆς συνηθείας δυναμώση ἢ ρίζα του. Ὁ Ἀντώνιος, ἂν καὶ εἶχεν ἀρχίσει νὰ συναισθάνηται ἐντροπήν, ἐπονομαζόμενος παρὰ πάντων ψεύστης, συνειθίσας ὁμως εἰς τὴν ψευδολογίαν, ἐδυσκολεύετο ν' ἀσπασθῆ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐξηκολούθει ψευδολογῶν.

Ἡμέραν τινὰ οἱ γονεῖς του ἔλειπον· ὁ δὲ Ἀντώνιος ἐξῆλθεν εἰς τὸν κήπον μόνος πρὸς διασκέδασιν. Μετ' ὀλίγον οἱ ὑπηρέται ἀκούουν φωνὰς τοῦ Ἀντωνίου, κράζοντος αὐτοὺς κατ' ὄνομα· ἀλλὰ πολλάκις συνείθιζε νὰ κράζη αὐτοὺς ἄνευ τινὸς αἰτίας, διὰ νὰ γελᾷ καὶ ἐμπαίζη αὐτούς. Ὅτε λοιπὸν ἤκουσαν τὰς φωνὰς του ἐκ τοῦ βάθους τοῦ κήπου, ἀντὶ νὰ τρέξωσι πρὸς αὐτόν, «Ἴδου πάντων ὁ ψεύστης μᾶς φωνάζει, εἶπον, διὰ νὰ μᾶς γελάσῃ» καὶ ἐξηκολούθησαν τὰς οἰκιακάς των ὑπηρεσίας.

Ἀλλὰ μετὰ τινὰς στιγμὰς αἱ φωναὶ τοῦ Ἀντωνίου ἐπαυσαν, αὐτὸς δὲ δὲν ἐπανήρχετο εἰς τὸν οἶκον, οὔτε ἰφαίνετο περιπατῶν ἐντὸς τοῦ κήπου. Οἱ ὑπηρέται λοιπὸν ὑποπτεύσαντες ἐξῆλθον πρὸς ἀνεύρεσίν του· ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος πούποτε δὲν ἐφαίνετο, οὐδ' ἀπεκρίνετο εἰς τὰς προσκλήσεις αὐτῶν.

Ἐντρομοὶ τότε οἱ ὑπηρετῆται ἐνθυμοῦνται τὴν μικρὰν λίμνην, ἣτις εὐρίσκετο εἰς τὸ βάθος τοῦ κήπου· τρέχουν λοιπὸν δρομαίως πρὸς αὐτήν, καὶ μένουν οἱ δυστυχεῖς ὡς ἀπολελιθωμένοι, βλέποντες ἀντὶ τοῦ Ἀντωνίου πλέοντα ἐπὶ τοῦ ὕδατος κλῶνον, ὅστις ἐφαίνετο νεωστὶ ἀπεσπασμένος ἐκ δένδρου, τοῦ ὁποίου οἱ κλάδοι ἐξετείνοντο ἐπὶ τῆς λίμνης.

Ἐνόησαν ἀμέσως ὅτι ὁ Ἀντώνιος, ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ δένδρου καὶ πίπτων, ἐπρόφθασε νὰ κρεμασθῆ ἀπὸ τὸν κλῶνον ἐκεῖνον, καὶ ὅτι τότε ἐφώναζεν αὐτοὺς πρὸς βοήθειάν του, μέχρις οὗ ὁ κλῶνος ἔσπατε, καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐβυθίσθη ἐντὸς τῆς λίμνης. Ὅθεν, εἰσελθόντες ἀμέσως εἰς τὴν λίμνην, ἀνεῦρον ἀναίσθητον τὸ σῶμα τοῦ Ἀντωνίου.

Κατὰ τὴν θλιβερὰν ἐκείνην στιγμήν εἰσῆρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν των οἱ γονεῖς αὐτοῦ. Φαντάσθητε τὴν λύπην των, τὴν ἀπελπισίαν των, καὶ τὰ πικρά των δάκρυα.

Ἀλλὰ ποτὲ δὲν πρέπει νὰ συγχωρῶμεν τὸ αἶσθημα τῆς λύπης ἢ τῆς χαρᾶς νὰ μηδενίζῃ τὴν ἐνέργειαν τοῦ λογικοῦ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀντωνίου ἐν τῷ μέσῳ τῆς λύπης καὶ τῆς ἀπελπισίας του ἐνθυμήθη τὸν ἰατρὸν· δρομαίως λοιπὸν τρέχει πρὸς αὐτόν. Ὁ ἰατρὸς φθάνει, καὶ ἀμέσως ἀρχίζει νὰ τρίβῃ τὸ ἀναίσθητον σῶμα τοῦ Ἀντωνίου, μεταχειριζόμενος καὶ ἄλλα τινὰ ἰατρικὰ μέσα πρὸς ἀναζωογόνησιν τοῦ πνιγέντος· ἀλλὰ σημεῖον ζωῆς δὲν παρουσιάζεται, καὶ ὁ ἰατρὸς ὑποπτεῖει μήπως δυστυχῶς προσεκλήθη πολὺ ἄργά. Ἐξακολουθεῖ ὁμως δραστηρίως τὰς φιλανθρώπους προσπαθείας του, μέχρις οὗ αἰσθάνεται μικρὰν τινα ἀναπνοὴν τοῦ Ἀντωνίου, ὅστις βαθμηδὸν ἐπανέρχεται ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ζωὴν.

Ἐκτοτε ὁ δυστυχῆς Ἀντώνιος ἠσθάνθη φρίκην κατὰ τῆς ψευδολογίας· τὰ χεῖλη του οὐδέποτε πλέον ἐψεύσθησαν, καὶ ἐντὸς τῆς λίμνης ἀπέπλυνεν ὅλην τὴν ρυπαρότητα, τὴν ὁποίαν τὸ ψεῦδος τῷ ἐπροξένει.

Ναί, παιδιά μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὸ ψεῦδος εἶναι μαῦρος ἄνθραξ, ἀμαυρόνων τὴν ὑπόληψιν τῶν ψευδομένων.

Ἄς ἀγαπήσωμεν λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν, αὐτὸν τὸν καθαρὸν καὶ λαμπρὸν ἀδάμαντα, ὅστις καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων μᾶς καθιστᾷ ἀγαπητούς. Τότε δὲ διηγήθη τὰ ἀκόλουθα.

Ἡ ΦΙΛΑΛΗΘΕΙΑ ΑΝΤΑΜΕΙΒΟΜΕΝΗ.

Ἀγαθὴ τις μήτηρ, ξενητεύουσα ποτε τὸν υἱὸν της, ἔρραψεν ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων του, χάριν ἀσφαλείας, φλωρία τινά, διὰ νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὰ ὁ υἱὸς της ἐν ᾧρα ἀνάγκης· ἀποχαιρετίζουσα δὲ αὐτὸν τῷ παρήγγειλε «ποτὲ εἰς τὴν ζωὴν του νὰ μὴ εἴπη ψεῦδος, διὰ νὰ τὸν προστατεύῃ καὶ ἀγαπᾷ ὁ Θεός.»

Ἡ συνοδία, μετὰ τῆς ὁποίας ἀνεχώρησεν ὁ νέος, ἔπεσε κατὰ δυστυχίαν εἰς χεῖρας ληστῶν, οἵτινες, ἀφοῦ ἐλήστευσαν ὅλους τοὺς ταξειδιώτας, ἔλαβον καὶ τὸ μικρὸν δισσάκκιον τοῦ νέου, τὸν ὁποῖον συγχρόνως ἠρώτησαν ἂν ἔχη καὶ ἐπ' αὐτοῦ χρήματα.

Ὁ εὐπειθῆς καὶ καλὸς υἱὸς ἐνθυμήθη τὴν παραγγελίαν τῆς μητρὸς του, καὶ ἰδίως ὅτι ὁ Θεὸς προστατεύει τοὺς φιλαλήθεις· ὅθεν ἄνευ τινὸς δισταγμοῦ λέγει πρὸς τοὺς ληστὰς ὅτι ἔχει καὶ φλωρία τινὰ ραμμένα εἰς διάφορα μέρη τῶν ἐνδυμάτων του. Οἱ λησταί, ἂν καὶ ἐνόμισαν

ὅτι ἀστεύζεται, ἀνέφεραν ὁμῶς τοὺς λόγους αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχηγόν των.

Ὁ ἀρχιληστής ἐρωτᾷ τότε τὸν νέον, ἂν ἀληθῶς ἔχη φλωρία ραμμένα ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων του. Ὁ δὲ φιλαλήθης νέος ἀπαντᾷ ὅτι αὐτὸς ποτὲ δὲν λέγει ψεύματα. Σχίζονται λοιπὸν τὰ ἐνδύματά του ὑπὸ τῶν ληστῶν πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ ἀνευρίσκονται τὰ κεκρυμμένα φλωρία τοῦ νέου.

Ἐκπεπληγμένοι δὲ οἱ λησταὶ ἐρωτῶσιν αὐτὸν πῶς ἄνευ τινὸς βίας ἀπεφάσισε νὰ φανερώσῃ τὰ φλωρία του.

— Ἡ μήτηρ μου, ἀπεκρίθη ὁ νέος, μὲ παρήγγειλε ποτὲ νὰ μὴ λέγω ψεύματα, καὶ ὡς καλὸς υἱὸς χρεωστῶ ὑπακοὴν εἰς τοὺς λόγους τῆς μητρὸς μου. Ὁ Θεός, μὲ εἶπεν ἡ μήτηρ μου, δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας, καὶ ἐγὼ θέλω νὰ μὲ ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

Οἱ λησταὶ ἔμειναν ἄφωνοι καὶ συλλογισμένοι· οἱ ἀφελεῖς λόγοι τοῦ νέου διεπέρασαν τὴν σκληρὰν ψυχὴν των. Μετὰ τινὰς δὲ στιγμὰς ὁ ἀρχιληστής εἶπεν— Ἄν ὁ νέος οὗτος ἦναι τόσο ὑπήκοος εἰς τὰς παραγγελίας τῆς μητρὸς του, εἶναι ἐντροπὴ ἡμεῖς νὰ μὴ ὑπακούωμεν εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Θεοῦ, ὅστις βεβαίαια οὔτε λησείας, οὔτε κλοπὰς, οὔτε ἐγκλήματα θέλει· ἂν ὁ Θεὸς ἀποστρέφῃται τοὺς ψεύστας, πολὺ πλεον ἀποστρέφεται τοὺς κακούργους· ὅθεν ἀπὸ σήμερον ἀποχαιρετῶ καὶ σᾶς καὶ τὸν ληστρικὸν βίον.

Οἱ δὲ λησταὶ ἀμέσως ἐφώνησαν ὅτι θέλουν ἀκολουθήσει τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ των. Ὅλα λοιπὸν τὰ ληστευθέντα ἀπεδόθησαν τότε εἰς τοὺς ταξειδιώτας. Ὁ δὲ φιλαλήθης νέος, διασώσας διὰ τῆς φιλαληθείας του

καὶ τοὺς ληστὰς ἀπὸ τὸν ληστρικὸν βίον, καὶ τὸ δισσάκκιον καὶ τὰ φλωρία του, ἐξηκολούθησε τὸ ταξείδιόν του, καὶ πιστὸς πάντοτε εἰς τὴν παραγγελίαν τῆς μητρὸς του ἀποκατέστη ἐπὶ τέλους εὐτυχῆς.

Τῆς κακοήθους ψευδολογίας, ἐξηκολούθησε λέγων ἡ Γεροστάθης, θυγατέρες κακοηθέστεραι εἶναι ἡ κολακεία, ἡ συκοφαντία, ἡ ἀπάτη, καὶ ἡ διαβολή.

Βεβαίως οἱ ἔπαινοι, τοὺς ὁποίους ἡ πονηρὰ καὶ κόλαξ Ἀλώπηξ ἔλεγε πρὸς τὸν Κόρακα περὶ τοῦ ὠραίου χρώματός του καὶ τῆς ὠραίας φωνῆς του, διὰ ν' ἀνοίξη τὸ στόμα του, καὶ οὕτως ἀρπάσῃ τὸ ὁποῖον ἐκράτει κρέας, δὲν ἦσαν εἰμὴ ψευδολογίαι.

Ἄς μὴ πιστεύωμεν λοιπὸν τοὺς αἰσχροὺς καὶ πονηροὺς κόλακας, οἵτινες μᾶς φορτόνουν ἐπαίνους, τοὺς ὁποίους δὲν ἀξίζομεν, διὰ νὰ μᾶς ἀπατώσιν. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πίπτωμεν εἰς τὰς παγίδας τῶν κολάκων, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καλὰ τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ νὰ μὴ νομίζωμεν ἀνοήτως ὅτι ἔχομεν προτερήματα καὶ ἀρετάς, τὰς ὁποίας δὲν ἔχομεν. Τὸ γνῶθι σαυτὸν εἶναι λοιπὸν ἀντιφάρμακον καὶ κατὰ τῆς κολακείας.

Ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος Ἀρτισθένης ὀρθῶς ἔλεγεν ὅτι οἱ κόλακες εἶναι πολὺ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς κόρακας, διότι οὗτοι μὲν κατατρώγουν τὰ πτώματα τῶν ἀποθανόντων, ἐκεῖνοι δὲ κατατρώγουν τὰς ψυχὰς τῶν ζώντων.

Ἐὰν δὲ ἦναι μωρία τὸ νὰ πιστεύωμεν τοὺς κόλακας, βεβαίως εἶναι αἰσχροῦτης τὸ νὰ ἦναι τις κόλαξ, ἡ ἀπατεῶν, ἡ ψεύστης· καὶ ὁμῶς ἐσχάτως ἀνεγίνωσκον βιβλίον ξένου περιηγητοῦ, ὅστις μᾶς στολίζει μ' ὅλα αὐτὰ τὰ λαμπρὰ ἐπίθετα.

Ο ΞΕΝΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ.

-- Τί λέγει ὁ περιηγητής; ἠρωτήσαμεν περίεργοι τὸν Γεροστάθην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπήντησε τὰ ἑξῆς·

— Περιηγηθεὶς τὴν Εὐρωπαϊκὴν καὶ Ἀσιατικὴν Τουρκίαν ἔγραψε περὶ αὐτῆς, περὶ τῶν Τούρκων, καὶ περὶ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων λέγει δὲ περὶ ἡμῶν καὶ καλὰ καὶ κακά.

Μᾶς θαυμάζει, διότι ὑπὸ τοιοῦτον καταστρεπτικὸν ζυγὸν ἠμπορέσαμεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν θρησκείαν, τὴν γλῶσσαν, καὶ τὸν ἐθνισμόν μας· μᾶς ἐπαινεῖ διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα κλίσιν μας, καὶ διὰ τὴν συντήρησιν τόσων Ἑλληνικῶν σχολείων καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν, τὰ ὁποῖα διέσωσαν καὶ διασώζουσι τὸν ἑλληνισμόν καὶ τὴν ἐθνικότητά μας.

Ἀλλὰ συγχρόνως μᾶς ὀνομάζει κόλακας χαμερπεῖς τῶν δυνατῶν τῆς ἡμέρας, ψεύστας, ἀπατεῶνας, κρυψινόους, φθονερούς, καὶ ἐπιρρέπεῖς εἰς τὴν διαβολὴν καὶ τὴν κακολογίαν.

— Ὡ τὸν ἀχρεῖον! ἐφώναξε τότε μετ' ἀγανακτήσεως ὁ συμμαθητής μας Ἰωάννης, καὶ δὲν ἐντρέπεται νὰ μᾶς ὑβρίζῃ τόσον αἰσχρῶς! Ἄν ἔτυχε νὰ γνωρίσῃ εἰς τὰς περιηγήσεις του κόλακά τινα, ἢ ψεύστην, ἢ ἀπατεῶνα, ἦτο δίκαιον νὰ κακολογήσῃ δλόκληρον τὸ ἔθνος μας, καὶ νὰ λησμονήσῃ ὁποῖων ἐνδόξων προγόνων ἀπόγονοι εἴμεθα;

Ὁ Γεροστάθης χαμογελῶν ἀπήντησεν·

— Ἐπαινῶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλοτιμίαν σου, φίλτατε Ἰωάννη, ἀλλ' ἀποδοκιμάζω τὴν ἀγανάκτησίν σου. Ὅσακις μᾶς κακολογῶσι δὲν πρέπει ν' ἀγανακτῶμεν, οὔτε εἰς ἀντικακολογίας νὰ καταφεύγωμεν, διότι δι' αὐτῶν θέ-

λομεν προκαλεῖ νέας καὶ ἴσως χειροτέρας καθ' ἡμῶν κακολογίας. Ἀλλὰ κακολογούμενοι πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν ἡσύχως καὶ ἀπαθῶς ἂν τῷ ὄντι ἔχωμεν τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς κακίας, τὰς ὁποίας μᾶς προσάπτουν· καὶ ἂν εὐρωμεν ὅτι δυστυχῶς τὰς ἔχομεν, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν ν' ἀποπλύνωμεν αὐτάς, ἀγανακτοῦντες οὐχὶ κατὰ τῶν κακολογούντων, ἀλλὰ καθ' ἡμῶν αὐτῶν. Μόνον τοιοῦτοτρόπως δυνάμεθα νὰ καταπαύσωμεν τὰς καθ' ἡμῶν κακολογίας, οὐχὶ δὲ ἀγανακτοῦντες καὶ ἀνθυβρίζοντες.

Ὁ μέγας ποιητὴς Ὅμηρος ὀρθότατα λέγει εἰς τὴν Ὀδύσειάν του ὅτι «αἱ δουλικαὶ ἡμέραι ἀφαιροῦν ἀπὸ τοῦ δουλοῦ τὸ ἥμισυ τῆς ἀρετῆς του.» «Ἡμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίρνυται . . . δούλιον ἡμαρ.»

Δὲν εἶναι λοιπὸν παράδοξον ἂν ἡ πολυχρόνιος δουλεία, αἱ καταπιέσεις, αἱ ἀρπαγαί, αἱ ἀτιμώσεις, αἱ φυλακίσεις, αἱ στρεβλώσεις, καὶ αἱ σφαγαὶ ἀναγκάζωσιν τινὰς νὰ καταφεύγωσι, καὶ βαθμηδὸν νὰ συνειθίζωσιν εἰς τὸ ψεῦδος, εἰς τὴν κολακείαν, εἰς τὴν κρυψίνοϊαν, εἰς τὴν δολιότητα.

Ἄς προσπαθῆσωμεν λοιπὸν, ἀντὶ ν' ἀγανακτῶμεν κατὰ τῶν κακολογούντων ἡμᾶς, νὰ ἐκριζώσωμεν, εἰ δυνατόν, τὰς αἰτίας τῶν ἐλαττωμάτων τούτων.

Ἄς μὴ μᾶς φαίνεται δὲ παράδοξον ἢ ἄδικον, φίλτατε Ἰωάννη, ἂν ἐξ αἰτίας ὀλίγων κατηγορῆται δλόκληρον τὸ ἔθνος.

Ὀλίγοι ἦσαν καὶ μεταξὺ τῶν προγόνων μας οἱ ἄριστοι ποιηταί, φιλόσοφοι, γλύπται, καὶ ἀρχιτέκτονες· ὀλίγοι οἱ Μιλτιάδαι, οἱ Λεωνίδαι, οἱ Θεμιστοκλεῖς, οἱ Κίμωνες, οἱ Ἐπαμεινῶνδαι, καὶ οἱ μεγάλοι Ἀλέξανδροι· καὶ ὁμοίως

ἡ δόξα αὐτῶν τῶν ὀλίγων ἐπεχύθη ἐφ' ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους· ὥστε ὁλόκληρος ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ φυλὴ ἐδοξάσθη καὶ θαυμάζεται διὰ τὴν ὠραίαν ποίησίν της, διὰ τὴν ὑψηλὴν φιλοσοφίαν της, διὰ τὴν ἀμίμητον καλλιτεχνίαν της, καὶ διὰ τὰ λαμπρὰ στρατιωτικὰ της ἔργα.

Ἄλλ' ἡ δόξα καὶ αἱ ἀρεταὶ τῶν προγόνων δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ καλύψωσι τὴν ἀδοξίαν καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀπογόνων Ἄπ' ἐναντίας ὅσον ἐνάρετοι, σοφοί, φιλόκαλοι, καὶ φιλοπάτριδες ἦσαν οἱ πρόγονοι, τόσῳ πλέον καταφανῆς καὶ ἀξιοκατάκριτος ἀποκαθίσταται ἡ διαφθορά, ἡ ἀπαιδευσία, ἡ ἀφιλοκαλία καὶ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀδιαφορία τῶν ἀπογόνων.

Ὁ κακοήθης καὶ ἀμαθὴς υἱὸς πατρὸς ἐναρέτου καὶ πεπαιδευμένου εἶναι ἀσυγκρίτως πλέον ἀξιοκατάκριτος παρὰ τὸν ἀμαθῆ καὶ κακοήθη υἱὸν ἀμαθοῦς καὶ κακοήθους πατρὸς.

Ὅσάκις λοιπὸν ἀκούωμεν κατηγορίας, ἃς μὴ προτείνωμεν πατραγαθίας πρὸς ἀντίκρουσιν αὐτῶν, ἀλλ' ἃς προσπαθῶμεν τὴν διόρθωσιν καὶ τὴν βελτίωσιν μας, ἀνταὶ κατηγορίαι ἔχωνται ἀληθείας.

Τοῦτο μᾶς συμβουλεύουν καὶ οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας. Ἄς ἐκτελῶμεν δὲ τὰς συμβουλὰς των, ἃς μιμώμεθα τὰς καλὰς καὶ ἐναρέτους πράξεις των, καὶ τότε μόνον θέλομεν κατασταθῆ ἄξιοι ἀπόγονοί των, καὶ θέλομεν ἀποσομῶσει τὰς καθ' ἡμῶν κακολογίας.

Ο ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ, Ο ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ, ΚΑΙ Ο ΠΛΑΤΩΝ.

Ὁ Ἐπίκτητος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, γεννηθεὶς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἦτο ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων

Στωϊκῶν φιλοσόφων τῆς Ἑλλάδος. Ὅτε δὲ ἠρωτήθη πῶς δύναται τις νὰ προφυλαχθῆ κατὰ τῶν κακολόγων, ἀπεκρίθη—Ἐὰν διορθῶμεν τὰ σφάλματα, διὰ τὰ ὁποῖα μᾶς κακολογοῦν, ἢ καθ' ἡμῶν κακολογία βεβαίως θέλει παύσει.

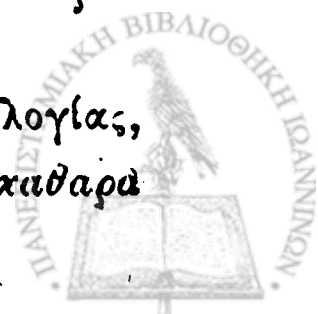
Ὁ Ἀναξίμανδρος ἐκ τῆς Μιλήτου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς τῶν ἀρχαιοτέρων φιλοσόφων τῆς Ἰωνικῆς σχολῆς, ὅτε τις εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ παιδία γελοῖσιν, δσάκις τὸν ἀκούωσι ψάλλοντα, ἀντὶ νὰ θυμώσῃ, ἀπεκρίθη—Λοιπὸν διὰ τὰ μὴ γίνωμαι γελοῖος, πρέπει νὰ μάθω νὰ ψάλω καλλίτερα.

Ὁ δὲ Πλάτων, ὁ Ἀθηναῖος, ἀκούσας ὅτι ἔχει πολλοὺς ἐχθροὺς κακολογοῦντας αὐτόν, «Θέλω φροντίσει, εἶπε, νὰ καταστήσω τὴν διαγωγὴν μου τοιαύτην, ὥστε οὐδεὶς νὰ μὴ πιστεύῃ τὰς κακολογίας τῶν ἐχθρῶν μου.» Ὅσάκις δὲ παρετήρει εἰς ἄλλους ἐλάττωμά τι ἢ σφάλμα, ἀντὶ νὰ κακολογῆ αὐτοῦς, ἐπροτίμα νὰ ἐξετάζῃ μήπως καὶ αὐτὸς ὑπόκηται εἰς τὸ ἴδιον σφάλμα ἢ ἐλάττωμα, ὅπως διορθώσῃ αὐτό.

Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΡΗΤΟΡΕΣ.

Ὁ Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ἔλεγεν ὅτι ἦτο εὐγνώμων πρὸς τοὺς κακολογοῦντας αὐτὸν ῥήτορας τῶν Ἀθηνῶν, διότι ἔνεκεν αὐτῶν ἐπροσπάθησε νὰ βελτιώσῃ καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις του, ὅπως διὰ τῆς καλῆς διαγωγῆς του ἀποδεικνύῃ αὐτοὺς ψευδομένους καὶ ἀναξίλους πίστεως.

Ἡ ἰσχυροτέρα ἀσπίς κατὰ τῶν βελῶν τῆς κακολογίας, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι, παιδία μου, ἢ καθαρά

συνείδησις. Ἡ κακολογία, ἡ διαβολή, ἡ συκοφαντία κατὰ τῶν ἐχόντων τὴν συνείδησίν των καθαρὰν, ὁμοιάζουσι καπνὸν μαῦρον, ἀμαυρόνοντα πρὸς ὥραν ἀδάμαντα λαμπρὸν, τοῦ ὁποίου ὁμως ἡ λαμπρότης διὰ μικρᾶς τριβῆς ἐπανέρχεται ζωηροτέρα.

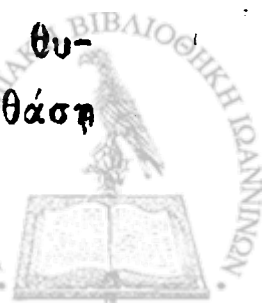
Οἱ σπινθῆρες τῆς κακολογίας, τῆς διαβολῆς, τῆς συκοφαντίας εὐκόλως σβύνονται, ἂν διὰ τῆς κακῆς διαγωγῆς μας δὲν φυσῶμεν καὶ δὲν ἐξάπτωμεν αὐτοὺς εἰς πυρκαϊάν.

Ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος παρετήρησε τότε ὅτι, εἰάν ἡ κακολογία συντελῆ εἰς τὴν βελτίωσίν μας, δὲν βλάπτει, ἀλλ' ὠφελεῖ καὶ ἐπομένως ὅτι οἱ κακολογοῦντες δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτοι, ἀλλ' ἀξιέπαινοι.

— Καὶ τὰ ἰατρικά, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, συντελοῦν εἰς τὴν ὑγείαν, καὶ ὁμως τὰ ἀποστρεφόμεθα, φίλε Ἀθανάσιε, ὡς πικρὰ καὶ ἀηδέστατα. Τοιοῦτοτρόπως ἀποστρεφόμεθα καὶ τοὺς κακολόγους, ἂν καὶ οἱ κακολογούμενοι δύνανται ἐνίοτε νὰ διορθωθῶσι καὶ ὠφελῆθωσιν ἐξ αὐτῶν.

Οἱ κακολογοῦντες ὁμως δὲν κακολογοῦν διὰ νὰ ὠφελήσωσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ βλάψωσιν, ἢ διότι εὐρίσκουν εὐχαρίστησιν ἐν τῇ κακολογίᾳ των.

Ἐκτὸς τούτου ὁ συνειθίσας εἰς τὸ ὀλέθριον τῆς κακολογίας ἐλάττωμα δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἀπαθῆ κατάκρισιν τῶν ἀληθῶν σφαλμάτων, ἀλλὰ πολλάκις προσβάλλει ἀδίκως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν. Πολλοὶ δὲ δυστυχῶς πιστεύουν τὰς κακολογίας ἀνεξεταστως, καὶ ὁ κακολογούμενος οὕτω θυσιάζεται πρὶν μάθῃ ὅτι ἐκακολογήθη, ἢ πρὶν προφθάσῃ ν' ἀποδείξῃ τὸ ψεῦδος τῆς κατ' αὐτοῦ κακολογίας.

Ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς πολλάκις καταστρέφουν οἱ κακολογούντες τοὺς ἄλλους· διότι πάντες ἀποστρέφονται αὐτούς. Ἐνίοτε δὲ οἱ κακολογούμενοι, ὄντες εὐερέθιστοι καὶ ἐκδικητικοί, καταφεύγουν εἰς ἀντικακολογίας, εἰς ὕβρεις, εἰς ζυλοκοπήματα, εἰς πληγώσεις, καὶ εἰς φόνους κατὰ τῶν κακολογούντων αὐτούς.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τοὺς ἀνωτέρω λόγους, ὁ Κωνσταντῖνος, ὅστις εἶχεν ὀδηγήσει τὸν βωβὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνοδίαν μας. Ὁ γέρων δὲ τότε μᾶς προσεκάλεσε νὰ καθίσωμεν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλης πλατάνου, καὶ μᾶς διηγήθη τὸ ἑξῆς.

Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΡΑΛΙΑ.

Ἐμπορὸς τις εὐκατάστατος, συστημένος πρὸ χρόνων εἰς Τεργέστην, ὑποπέσας εἰς ἀλλεπάλληλα δυστυχήματα, ἐπὶ τέλους ἐπτώχευσε, καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν, ἀφήσας εἰς ἄκραν πενίαν χήραν φιλάσθενον, υἷὸν εἰκοσαετῆ, ὀνομαζόμενον Δημήτριον, καὶ τέσσαρα ἀνήλικα τέκνα.

Ἄλλ' ἐὰν τὰ χρήματα χάνωνται, τὰ δὲ κτήματα καταστρέφονται, ἡ παιδεία ὅμως καὶ ἡ καλὴ ἀνατροφή διασώζονται πρὸς παρηγορίαν τῶν δυστυχούντων.

Ὁ Δημήτριος, ἂν καὶ ἔμεινεν ἄνευ τινὸς πατρικῆς περιουσίας, εἶχεν ὅμως λάβει παρὰ τοῦ καλοῦ πατρὸς του καὶ ἀνατροφὴν καλὴν τῆς καρδίας του, καὶ παιδείαν τοῦ νοός του, εὐδοκιμήσας ἰδίως εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Ὅτε λοιπόν, ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς του, εἶδε τὴν ἀπελπισίαν τῆς δυστυχοῦς μητρὸς του, παρεκάλει αὐτὴν νὰ μὴ λυπῆται, λέγων ὅτι ἐσκόπευε νὰ μετέλθῃ τὸ δι-

δασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤλπιζε να πρῶσ-
πορίζηται τὰ ἀναγκαῖα πρὸς διατήρησιν καὶ τῆς καλῆς
του μητρός, καὶ τῶν φιλτάτων του ἀδελφῶν.

Ἐντὸς ὀλίγου προσεκλήθη τῷ ὄντι ὑπὸ τινος τῶν πρῶ-
των οἰκογενειῶν τῆς Τεργέστης, ὅπως δίδῃ μαθήματα
τῆς Μουσικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης εἰς τὴν θυγα-
τέρα των Ἀσπασίαν.

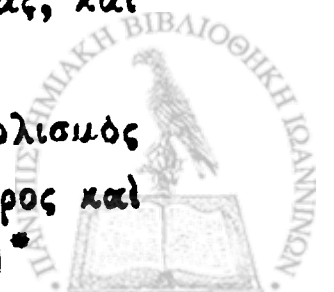
Ἀκολούθως δὲ προσεκλήθη ὡς διδάσκαλος καὶ ὑπὸ
ἄλλων· καὶ οὕτως ἡ εὐγενῆς ἐπιθυμία τοῦ Δημητρίου ἐξε-
πληρώθη, διότι κατώρθωσε διὰ τῶν μαθημάτων του νὰ
διατηρῇ ἐν ἀνέσει καὶ τὴν φιλάσθενον μητέρα του καὶ
τοὺς ἀνήλικας ἀδελφούς του.

Ἄλλ' ἡ εὐχαρίστησις αὕτη τοῦ Δημητρίου καὶ τῆς οἰ-
κογενείας του δὲν διήρκεσε δυστυχῶς ἐπὶ πολὺ, ἔνεκα τῆς
κακολογίας φλυάρχου τινὸς νέας, ὀνομαζομένης Κοραλίας.

Ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἐλαττωμάτων τῆς γλώσσης
εἶναι καὶ ἡ φλυαρία, ἐπειδὴ ὁ φλύαρος καὶ ἀπεχθὴς ἀπο-
καθίσταται, κατακουράζων τοὺς ἀκροατάς του, καὶ ἀνοη-
σίας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λέγει, διότι ὁ νοῦς του δὲν δύ-
ναται νὰ προφθάσῃ τὴν ταχύτητα τῆς γλώσσης του.
Καθὼς δὲ ὄσω ἐλαφρότερον εἶναι τὸ φορτίον, τόσω τα-
χύτερα τρέχει ὁ ἵππος, τοιοῦτοτρόπως ὄσω περισσότερον
τρέχει ἡ γλῶσσα, τόσω ἐλαφρότερα καὶ ἀνοητότερα εἶναι
τὰ λεγόμενα παρ' αὐτῆς.

Οἱ φλύαροι διὰ νὰ δίδωσι τροφήν εἰς τὴν γλωσσαλ-
γίαν των καταφεύγουν προσέτι καὶ εἰς ψευδολογίας, καὶ
εἰς κακολογίας, καὶ εἰς ἐμπαιγμούς.

Ἡ Κοραλία δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ὁ ὠραιότερος στολισμὸς
τῶν νεανίδων εἶναι ἡ σεμνὴ σιωπὴ, ὅθεν καὶ φλύαρος καὶ

κακολόγος ἦτο. Ἡ δὲ γλῶσσά της ἔχαιρε μόνον δσάκις ἡ Κοραλία ἐκοιμᾶτο, διότι τότε μόνον ἄφινε τὴν γλῶσσαν της ἤσυχον καὶ ἀτάραχον

Πολλὰ ὀλίγαι κυρταὶ τῆς Τεργέστης, καὶ αὐταὶ πολλὰ σπανίως, ἐπεσκέπτοντο τὴν Κοραλίαν, διότι καὶ τὴν φλυαρίαν της ἐφοβοῦντο, καὶ τὴν κακολογίαν της ἀπεστρέφοντο. Ἄλλ' ἡ Κοραλία, μὴ ὑποφέρουσα νὰ μὲνη μόνη καὶ σιωπηλή, καθ' ἡμέραν ἐξήρχετο εἰς ἐπισκέψεις, διὰ νὰ εὕρισκῃ καὶ ἀφορμὰς καὶ ἀκροατὰς τῆς πολυλογίας καὶ τῆς κακολογίας της.

Ὅτε ὁ Δημήτριος ἀνέλαβε τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἡ Κοραλία ἐχάρη, διότι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐπρόσφερε νέαν ὕλην εἰς τὴν ἀκούραστον γλῶσσαν της. Ἐκτοτε, περιφερομένη κατὰ τὸ σῦνηθες ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν, περὶ τοῦ Δημητρίου καὶ περὶ τῶν μαθητριῶν αὐτοῦ ἐξηκολούθει πολυλογοῦσα.

— Πῶς ἀποφασίζετε νὰ δέχησθε τὸν Δημητριον εἰς τὰς οἰκίας σας, ἔλεγε μεταξὺ τῶν ἄλλων ἡ Κοραλία· γνωρίζω πολὺ καλὰ ὅτι εἶναι μέθυσος· τὸν εἶδον νὰ ροφᾷ τὸ ρακίον μὲ πολλὴν ὄρεξιν· ἀντὶ δὲ νὰ ἐξοδεύῃ τὰ μηνιαία, τὰ ὅποια τῷ δίδετε, πρὸς περίθαλψιν τῆς οἰκογενείας του; αὐτὸς βεβαίως τὰ ἐξοδεύει εἰς τὰ καπηλεῖα. Πρέπει δὲ νὰ ἦναι καὶ πολὺ ἀσυνείδητος, διότι διδάσκει Μουσικὴν καὶ Γαλλικά, ἐνῶ οὔτε Μουσικὴν οὔτε Γαλλικά γνωρίζει. Ἐξεύρω ὅτι ἔχει φίλους ἕνα Μουσικὸν καὶ ἕνα Γάλλον, οἱ ὅποιοι τῷ προετοιμάζουν βεβαίως τὰ ἄθλια μαθήματα, τὰ ὅποια παραδίδει. Τὸν ἤκουσα ἡμέραν τινὰ νὰ ὀμιλῇ Γαλλικά· ὁ Θεὸς νὰ τὰ κάμῃ Γαλλικά! Ἐξεταρδίσθην ἀκούουσα τὴν ἀθλιεστάτην καὶ γελοῖαν προ-

φορὰν τῶν Γαλλικῶν του. Ὁ Δημήτριος, ἐπρόσθετεν ἡ Κοραλία, ἐλπίζει νὰ νυμφευθῆ τὴν Ἀσπασίαν· τὸ ἐνόησα ἀπὸ διαφόρους λόγους, τοὺς ὁποίους περὶ αὐτῆς μὲ εἶπεν· ἀπορῶ δὲ πῶς οἱ γονεῖς τῆς Ἀσπασίας τὸν δέχονται εἰς τὴν οἰκίαν των· τοιοῦτος γαμβρὸς βεβαίως δὲν προξενεῖ πολλὴν τιμὴν.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐφλυάρει ἡ Κοραλία, μὴδὲν προσωπικὸν πάθος ἢ ἔχθραν ἔχουσα κατὰ τοῦ ἀγαθοῦ Δημητρίου, ἀλλὰ παρασυρομένη ἀπὸ τὴν κακίστην ἐξιν τῆς φλυαρίας καὶ κακολογίας. Δὲν ἤργησαν δὲ ταῦτα πάντα, διαδιδόμενα ἀπὸ γυναικεῖον εἰς γυναικεῖον στόμα, νὰ φθάσωσι καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς τῆς μητρὸς τῆς νέας Ἀσπασίας, ἥτις, ὑπερήφανος καὶ ὀργίλη, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ ποία ἦτο ἡ πηγὴ τῶν τοιούτων κακολογιῶν, ἀμέσως ἀνήγγειλε τῷ Δημητρίῳ ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ θυγάτηρ τῆς δὲν θέλει λαμβάνει μαθήματα παρ' αὐτοῦ. Τὸ παράδειγμά τῆς δὲ ἔσπευσαν ν' ἀκολοιθήσωσι καὶ ὅλαι αἱ λοιπαὶ κυραὶ, τῶν ὁποίων τὰ τέχνα ἐδίδασκεν ὁ δυστυχῆς Δημήτριος.

Ἐξαίφνης λοιπὸν ὁ Δημήτριος βλέπει ἑαυτὸν ἄνευ μαθητῶν καὶ ἄνευ χρημάτων πρὸς περίθαλψιν τῆς οἰκογενείας του. Βαθυτάτη δὲ μελαγχολία διαδέχεται τὴν προτέραν εὐχαρίστησίν του, καθ' ὅσον μάλιστα δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχῆς τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης αἰφνιδίας καὶ ταυτοχρόνου ἐγκαταλείψεώς του παρ' ὅλων τῶν μαθητῶν του.

Ἡ φιλάσθενος μήτηρ του συμμερίζεται τὴν μελαγχολίαν τοῦ υἱοῦ τῆς, ἀπελπίζεται, κλαίει, χάνει τὸν ὕπνον τῆς, καὶ ἐντὸς ὀλίγου μεταβαίνει εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, συσταίνουσα διὰ τῶν τελευταίων λόγων καὶ βλεμμάτων

της εἰς τὴν ἀγάπην καὶ προστασίαν τοῦ Δημητρίου τὰ ἀνήλικα τέκνα της.

Ἀπερίγραπτος ἦτο τότε ἡ λύπη τοῦ Δημητρίου· ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς θλίψεώς του οὐδὲ μίαν ττιγμὴν ἔπαυσε περιποιούμενος τοὺς μικροὺς ἀδελφούς του, προσπαθῶν συγχρόνως νὰ εὑρῇ νέον τινὰ πόρον ζωῆς, καὶ ἐξετάζων νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς δυστυχίας του. Ἐχων δὲ καθαρὰν τὴν καρδίαν, ἤλπιζε πάντοτε εἰς τὸν πολυεύσπλαγχον Θεόν, καὶ αἱ ἐλπίδες του δὲν ἐψεύσθησαν.

Επληροφορήθη ἐπὶ τέλος ὅτι αἰτία τῆς δυστυχίας του ἦτο ἡ κακολογία τῆς φλυάρχου Κοραλίας, διότι αὕτη εἶχε διαδώσει ὅτι ἦτο μέθυσος καὶ ἀμαθής, καὶ ὅτι δῆθεν ἐκαυχάτο ὡς μελλόνυμφος τῆς Ἀσπασίας.

Ἡ δυστυχία τοῦ Δημητρίου ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Ἰσοκράτους «φοβοῦ τὰς διαβολὰς κἄν ψευδεῖς ᾧσιν.» καὶ αἱ κατηγορίαι τῆς Κοραλίας ἀπεδείχθησαν ἐπὶ τέλος ψευδέσταται, διότι ἀνεφάνη ὅτι ὁ Δημήτριος οὐδέποτε ἠγάπησε τὸ κρασίον, καὶ ὅτι πάντοτε ἀπεστράφη τὰ πνευματώδη ποτά· ὅτι δὲ μίαν καὶ μόνην φοράν, πάσχων σφοδρὸν κωλικόπονον, κατὰ συμβουλήν φίλου του, ἔπιεν ὀλίγον ρακίον, τὸ ὁποῖον τὸν ὠφέλησε· τοῦτο δὲ ἰδοῦσα ἡ Κοραλία ἔπλασεν ἀμέσως ὅτι ἦτο μέθυσος.

Ἀπεδείχθη ἐπίσης ὅτι ὁ Μουσικὸς καὶ ὁ Γάλλος ἦσαν φίλοι του, τοὺς ὁποίους συνανεστρέφετο, οὐχὶ διὰ νὰ τῷ προετοιμάζωσι τὰ μαθήματά του, ἀλλὰ διὰ νὰ τελειοποιῆται ἐκ τῆς συναναστροφῆς των, διότι καὶ τὴν Μουσικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν πολὺ καλὰ ἐγνώριζεν.

Ἦναγκάσθη δὲ ἡ ἀπερίσκεπτος Κοραλία νὰ δμολογή-

ση ἐνώπιον διαφόρων ἀξιοτίμων ὑποκειμένων ὅτι οὐδὲν ἄλλο περὶ τῆς Ἀσπασίας εἶπεν εἰπεῖ πρὸς αὐτὴν ὁ Δημήτριος, παρ' ὅτι εἶναι νέα ἔχουσα καλλίστην ἀνατροφὴν, ὅτι προοδεύει εἰς τὰς σπουδὰς τῆς, ὅτι ἔχει καρδίαν ἀγαθὴν, καὶ ὅτι βεβαίως θέλει καταστήσει εὐτυχῆ τὸν μέλλοντα σύζυγόν τῆς.

Ταῦτα πάντα οἱ φίλοι τοῦ Δημητρίου ἐκοινοποίησαν ἀμέσως εἰς Τεργέστην. Γενικὴ κατακραυγὴ καὶ ἀγανάκτησις ἐγεννήθη τότε κατὰ τῆς κακολόγου Κοραλίας, γενικὴ δὲ συμπάθεια ἀνεφάνη καθ' ὅλην τὴν πόλιν ὑπὲρ τοῦ ἀδίκου θύματός τῆς.

Ἐμπορος λοιπὸν πλούσιος ἐζήτησεν ὡς γραμματέα τοῦ ἐμπορικοῦ του καταστήματος τὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν Δημήτριον. Διὰ τῆς τιμιότητος δέ, τῆς ἐπιμελείας, καὶ τῆς ἱκανότητός του, τόσον προώδευσεν εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ ἐμπόρου, ὥστε μετὰ τινα χρόνον καὶ γαμβρός του, καὶ κληρονόμος τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἀποκατέστη.

Ἀλλ' ἡ Κοραλία, μισημένη καὶ ἐγκαταλελειμμένη παρὰ πάντων, ἀφοῦ ἐξώδευσε τὴν μικρὰν πατρικὴν τῆς περιουσίαν, ἔμεινεν ἄπορος καὶ δυστυχῆς. Κλαίουσα δὲ καὶ μετανουῶσα, διότι διὰ τῆς γλώσσης τῆς καὶ ἑαυτὴν κατέστρεψε, καὶ τὴν μητέρα τοῦ Δημητρίου ἐθανάτωσε, καὶ τὸν Δημήτριον εἶχε δυστυχῆσει, κατήντησε τόσον μελαγχολικὴ καὶ σιωπηλὴ, ὥστε πολλοὶ τὴν ἐξελάμβανον ὡς βωβὴν.

Ὁ ἀμνησίκακος ὁμοῦς Δημήτριος, πληροφορηθεὶς τὴν δυστυχίαν τῆς, καὶ συγχρόνως τὴν μετάνοιάν τῆς, εὐσπλαγχνίσθη καὶ ἀνέλαβεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν προστασίαν του.

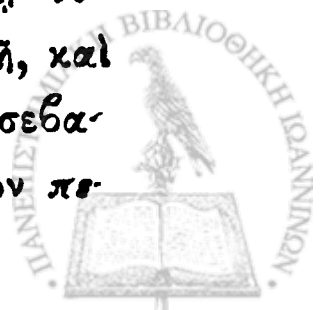
Τὴν ἱστορίαν αὐτήν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, παρὰ τοῦ ἰδίου Δημητρίου, ὅστις σήμερον, ὦν εὐκατάστατος καὶ εὐυπόληπτος, ζῆ εἰς Τεργέστην ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀξιοτίμου οἰκογενείας του, ἔχων ἀποκαταστημένους, κριστα καὶ ὄλους τοὺς μικροτέρους ἀδελφούς του.

Ἦτο πρώτη Μαρτίου, ὅτε ὑπῆγα εἰς τὸ γραφεῖόν του διὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετίσω, μεταβαίνων εἰς τὴν πατρίδα· ἐκεῖ εἶδον εἰσερχομένην μετὰ πολλῆς συστολῆς γυναῖκα μαυροφορεμένην· ἐρωτήσας δὲ περὶ αὐτῆς τὸν ἀγαθὸν Δημήτριον, ἔμαθον παρ' αὐτοῦ ὅτι ἐκείνη ἦτο ἡ δυστυχῆς Κοραλία, ἣτις ἤρχετο εἰς τὸ γραφεῖόν του κατὰ μῆνα, διὰ νὰ λαμβάνῃ τὴν μηνιαίαν περίθαλψίν της.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὸν ἥλιον καὶ τὸ ὥρολόγιόν του, μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο ὥρα νὰ ἐπιστρέψωμεν, ἡμεῖς μὲν διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ σχολεῖον, αὐτὸς δὲ διὰ νὰ φροντίσῃ περὶ τοῦ βωβοῦ, ὅστις τὸν ἐπερίμενε εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐνῶ δὲ ἐπεστρέφομεν, ὁ Ἀθανάσιος, πλησιάσας τὸν Γεροστάθην, εἶπε — Πολὺ παράδοξον μ' ἐφάνη ν' ἀκούσω ὅτι ὁ Δημήτριος, ὅστις, ὡς μᾶς εἶπετε, εἶχε καλὴν ἀνατροφὴν, κατήντησεν εἰς τόσους ἐπαίνους τοῦ ἑαυτοῦ του, διηγούμενος τὴν ἱστορίαν του, διότι ἐξ αὐτῆς ἀναφαίνεται καὶ καλὸς υἴος, καὶ καλὸς ἀδελφός, καὶ πεπαιδευμένος, καὶ ἐπιμελής, καὶ ἀμνησίκακος, καὶ ἐλεήμων.

— ὦ! βεβαίως, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἂν ὁ Δημήτριος ἦτο τόσον περιαιτολόγος, ὥστε νὰ σωρεύσῃ τόσους ἐπαίνους ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἤθελον τὸν ἀποστραφῆ, καὶ ἀντὶ νὰ τὸν συστήσω εἰς τὴν ἀγάπην καὶ εἰς τὸν σεβασμόν σας, ἤθελον σᾶς παρουσιάσει αὐτὸν ὡς τύπον πε-

ριαυτολογίας, τὴν ὁποίαν πᾶς φρόνιμος πρέπει ν' ἀποφεύγη, διὰ νὰ μὴ γίνηται καὶ γελοῖος καὶ μισητός.

Ἄλλ' ὁ Δημήτριος, φίλε Ἀθανάσιε, μόνον ξηρὰ τὰ περιστατικὰ τοῦ βίου του μοὶ διηγήθη μὲ πολλὴν ἀφέλειαν καὶ μετριοφροσύνην. Τὰ περιστατικὰ ὅμως ἦσαν τοιαῦτα, ὥστε, διηγούμενος ἐγὼ αὐτά, δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ προσθέσω τοὺς δικαίους ὑπὲρ τοῦ Δημητρίου ἐπαίνους.

Ὁ καυχώμενος καὶ ὁ ἐπαινῶν ἑαυτὸν βεβαίως δεικνύει, ὅτι δὲν ἔχει ἀρκετὴν κρίσιν· ἀλλ' ὁ Δημήτριος ἐκ νεότητός του ἀπέδειξε πολλὴν φρόνησιν, καὶ ἀκολουθῶν τὴν συμβουλήν τοῦ Αἰσώπου, εἶχε πάντοτε ἔμπροσθεν, καὶ οὐχὶ ὀπισθεν, τὸν σάκκον τῶν ἐλαττωμάτων του, διὰ νὰ βλέπῃ καὶ διορθῶν αὐτά, καὶ διὰ νὰ μὴ παρεκτρέπηται εἰς περιαιτολογίας, λησμονῶν αὐτά· εἰς δὲ τὸν ὀπισθεν σάκκον ἔθετε τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, διὰ νὰ μὴ τὰ βλέπῃ, καὶ λαμβάνῃ οὕτως ἀφορμὰς πρὸς περίγελων καὶ κακολογίαν. Ἄλλ' οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων πράττουν δυστυχῶς τὸ ἐναντίον.

Ο ΚΥΡ ΑΛΕΞΗΣ.

Ὅτε ἐπλησιάζομεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ἀπηντήσαμεν τὸν Κύρ Ἀλέξην, καθήμενον ἐπὶ ὄνου, φορτωμένου ὄρνιθας, καὶ παρακολουθούμενον ὑπὸ τοῦ ὄνηλάτου.

— Ὁρα καλὴ Κύρ Ἀλέξη; εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης.— Ὑπάγω εἰς Ἰωάννινα, ἀπεκρίθη ὁ Κύρ Ἀλέξης, διὰ νὰ διαλύσω ἐκεῖ τὰς διαφοράς, τὰς ὁποίας μετὰ τῶν γειτόνων μου ἔχω, διότι δὲν ἠμπόρεσα νὰ τοὺς καταπέισω περὶ τῶν δικαίων μου. . .— Ἐνῶ δὲ ἠτοιμάζετο ν' ἀρχίσῃ ὁ Κύρ Ἀλέξης τὴν διήγησιν τῶν φιλονεικιῶν, τὰς

ὅποιας μετὰ τῶν γειτόνων του εἶχεν, ὁ Γεροστάθης νύχθη εἰς αὐτὸν καλὸν κατευόδιον καὶ καλὰ τέλη, καὶ τὸν ἀπεχαιρέτισε.

Στραφεὶς δε μετ' ὀλίγον πρὸς ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς γέρων εἶπεν — Ἐλησμόνησα νὰ εὐχηθῶ εἰς τὸν Κύρ Ἀλέξην νὰ μὴ καταντήσῃ εἰς φιλονεικίας καὶ μὲ τὸν ἀγωγιάτην του περὶ τῆς σκιάς τοῦ ὄνου του, καθὼς τὸ ἔπαθεν ὁ ἀρχαῖος Ἀθηναῖος, ὅστις, ταξειδεύων ἐν καιρῷ θέρους, ἐφιλονεῖκει μὲ τὸν ὀνηλάτην του ἂν ἡ σκιά τοῦ ὄνου ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν ἢ εἰς τὸν ὀνηλάτην.

Οἱ βωβοί, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, εἶναι ἐλεύθεροι καὶ τοῦ ἐλαττώματος τούτου τῆς φιλονεικίας, τὸ ὅποιον καὶ ἀπεχθεῖς μᾶς καθιστᾷ, καὶ εἰς κινδύνους μᾶς ἐκθέτει, καὶ γελοίους πολλάκις μᾶς ἀναδεικνύει.

Ὅσοι ὑπόκεινται εἰς τὸ πάθος τῆς φιλονεικίας ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχουν καὶ τὸ ἐλάττωμα τοῦ πείσματος, τὸ ὅποιον, ὡς ἄλλοτε σᾶς εἶπον, εἶναι ἐλάττωμα ἴδιον τῶν ὄνων, καὶ οὐχὶ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων ἀνθρώπων. Οἱ φρόνιμοι ἐξεύρουν ὅτι ὡς ἄνθρωποι δύνανται νὰ σφαλλωσιν ἐπομένως δὲν φιλονεικοῦν ἐπιμένοντες πεισματωδῶς εἰς τὰς ἰδέας των, διότι δυνατὸν νὰ ᾖναι καὶ λανθασμένοι.

Εἶναι οἴησις, ἢ ψευδοφιλοτιμία ἀξιοκατάκριτος, τὸ νὰ θεωρῆ τις τὰς κρίσεις του ἀλανθάζους, καὶ φιλονεικῶν νὰ ἐπιμένη εἰς αὐτάς, ἀποκρούων πεισματωδῶς τὰς τῶν ἄλλων.

Τὸ καταλληλότερον ὄπλον κατὰ τῆς φιλονεικίας εἶναι ἡ σιωπή, οὐδέποτε δὲ ἡ ἀντιλογία, διότι αὕτη οὐδὲν ἄλλο κατορθώνει παρά νὰ δίδῃ τροφήν εἰς τὸ ἀνόητον πάθος τῶν ἀγαπώντων τὴν πεισματώδη φιλονεικίαν.

Ἄς ἀποφεύγωμεν λοιπὸν τὰς φιλονεικίας καὶ τὰς ἀντιλογίας, καὶ ἄς προσπαθῶμεν νὰ εἴμεθα συμβιβαστικοὶ καὶ εἰρηνικοὶ πρὸς πάντας κατὰ τὰς παραγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁ Κύρ Ἀλέξης, ἂν ἐσυμβίβαζε τὰς διαφοράς του φιλικῶς καὶ εἰρηνικῶς, ἤθελεν εἶσθαι βεβαίως καὶ Χριστιανὸς ἀληθής, καὶ ἄνθρωπος φρονιμώτερος. Ἀλλά, ἐπιμένων εἰς φιλονεικίας καὶ κρισολογίας, καὶ τὴν θεῖαν ἐντολήν παραβιάζει, καὶ τοὺς γείτονάς του θέλει καταστήσει ἐχθροὺς του, καὶ τὸν καιρὸν του θέλει χάσει, καὶ τὰς τακτικὰς ὑποθέσεις του θέλει παραμελήσει, καὶ τὰ χρήματά του θέλει ἐξοδεύσει, καὶ τὰς ὀρνιθὰς του θέλει στερηθῆ, καὶ ἐπὶ τέλους ἴσως δὲν κατορθώσῃ τίποτε.

— Ἐγὼ ἐξεύρω, εἶπε τότε ὁ Πέτρος, ὅτι ὁ Κύρ Ἀλέξης θέλει κατορθώσει τοὺς σκοποὺς του εἰς Ἰωάννινα· διότι μίαν ἡμέραν ὁ πατήρ μου τὸν ἐσυμβούλευε νὰ συμβιβασθῆ καὶ νὰ μὴ τρέχῃ εἰς Ἰωάννινα, ἐπειδὴ αἱ ἀπαιτήσεις του εἶναι προφανῶς ἄδικοι· ἐκεῖνος δέ, πλησιάσας τὸ στόμα του εἰς τὸ αὐτίον τοῦ πατρὸς μου, τῷ εἶπε κρυφίως ὅτι δίδων εἰς τινὰ Τοῦρκον, ἰσχυρὸν τῶν Ἰωαννίνων, χίλια γρόσια, εἶναι βέβαιος ὅτι οἱ γείτονές του καταδικάζονται. Αὐτὰ τὰ εἶπε μυστικά· ἀλλ' ἐγὼ τὰ ἤκουσα· ὁ δὲ πατήρ μου τὸν ἐπέπληξε τότε ἔτι περισσότερον.

Ὁ Γεροστάθης, ἐνόσω ἔλεγεν αὐτὰ ὁ Πέτρος, ἐσκυθρώπαζεν ὅτε δὲ ἐτελείωσεν, εἶπε πρὸς αὐτὸν μὲ ὕφος σοβαρὸν.

— Ὅσον ἀξιεπαῖνος εἶναι ὁ πατήρ σου, ὅστις, ὡς καλὸς ἱερεὺς καὶ ὡς ἀληθὴς Χριστιανός, ἐσυμβούλευσε συμ-

βίβασμόν καὶ εἰρήνην, καὶ ἐπέπληξε τὸν Κύρ Ἀλέξην διὰ τοὺς αἰσχροὺς σκοποὺς τῆς δωροδοκίας, ἄλλο τόσον ἀξιοκατάκριτος εἶσαι σύ, φίλε Πέτρε, ὅστις καὶ τὴν κρυφομιλίαν ἐπροσπάθησας ν' ἀκούσης, καὶ τὸ μυστικόν, τὸ ἄποϊον ἤκουσας, ἠθέλησας σήμερον νὰ προδώσης.

Ἡ περιέργεια εἶναι ἀξιέπαινος ὁσάκις πρόκειται νὰ μάθωμεν πράγματα ὠφέλιμα καὶ σπουδαῖα· ἀλλ' ὁσάκις οὐδένα τοιοῦτον σκοπὸν ἔχει, εἶναι ἀξιόμεμπτος καὶ ὀχληρὰ πολυπραγμοσύνη. Καταντᾶ δὲ κακοήθεια μεγίστη, ὁσάκις προσπαθεῖ τις ν' ἀκούσῃ ἢ νὰ μάθῃ τὰ μυστικά τῶν ἄλλων ἐναντίον τῆς θελήσεώς των. Οἱ τοιοῦτοι λέγονται ὠτακουσταί, ὀλίγον διαφέροντες ἀπὸ τοὺς κλέπτας, διότι καὶ αὐτοὶ κρυφίως κλέπτουν τὰ μυστικά σου, ὡς οἱ κλέπται τὴν περιουσίαν σου.

Ἄλλ' ἢ προδοσία τῶν μυστικῶν εἶναι βεβαίως ἐν τῶν αἰσχροτέρων γλωσσικῶν ἐλαττωμάτων. Ἀποφεύγετε λοιπὸν καὶ τοῦτο, καθὼς καὶ πᾶν ἄλλο γλωσσικὸν ἐλάττωμα. Ὁ νοῦς καὶ ἡ ἀρετὴ ἄς ὀδηγῶσι πάντοτε καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς πράξεις σας· ἀλλέως εὐτυχεῖς οἱ βωβοί!

Εἴχομεν ἤδη φθάσει εἰς τὴν κωμόπολιν, ὅτε ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔλεγε τὰ ἀνωτέρω. Καὶ αὐτὸς μὲν τότε μᾶς ἀπεχαιρέτισε, διευθυνθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν του· ἡμεῖς δὲ παρηγοροῦντες τὸν φίλον μας Πέτρον, καταλυπημένον καὶ κατακόκκινον ὄντα, ὑπήγαμεν εἰς τὸ σχολεῖον.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

Ὅποια παράδοξος σύμπτωσις! τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα τῆς ἡμέρας ἐκείνης διελάμβανε διάφορα Ἑλληνικά ῥητά, τὰ ὁποῖα ἐπεβεβαίουν ὅσα περὶ τῶν γλωσσικῶν ἐλαττω-

μάτων κατὰ τὸν πρωϊνὸν περίπατον μᾶς εἶχεν εἶπει δ γέρων. Ἴσως δ Γεροστάθης, διευθυνόμενος εἰς τὴν οἰκίαν του, συνενοήθη μετὰ τοῦ διδασκάλου, ὅπως κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς παραδώσῃ ἐπίτηδες τὰ ἀκόλουθα· «*Ἡ γλῶσσα πολλοὺς εἰς ὄλεθρον ἤγαγεν.*» «*Γυναιξὶ κόσμον ἢ σιγὴ φέρει.*» «*Πυθαγόρας ἔλεγε δύο ταῦτα ἐκ τῶν Θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεδῶσθαι κάλλιστα, τότε ἀληθεύειν καὶ τὸ εὐεργετεῖν.*»

«*Χίλων, εἰς τῶν ἐπτὰ σοφῶν, προσέταττε γλώττης κρατεῖν, μὴ κακολογεῖν τοῖς πλησίον, ἀτυχοῦσι μὴ ἐπιγελαῖν.*»

«*Ζήνων πρὸς τὸ φλυαροῦν μειράκιον διὰ τοῦτο, εἶπε, δύο ὄτα ἔχομεν, στόμα δὲ ἓν, ἵνα πλείω μὲν ἀκούωμεν, ἥττονα δὲ λέγωμεν.*»

«*Σιμωνίδης ἔλεγεν ὅτι λαλήσας μὲν πολλάκις μετενόησε, σιωπήσας δὲ οὐδέποτε.*»

Ὁ δὲ διδάσκαλος δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν ξηρὰν ἐξήγησιν τῶν τεμαχίων τούτων, καὶ εἰς τοὺς ξηροτέρους κανόνας τῆς γραμματικῆς ἀλλ' ἀφοῦ μᾶς ἐξήγησε τὰ ῥητά, καὶ ἐπ' αὐτῶν μᾶς ἔκαμε τεχνολογικὰς καὶ ὀρθογραφικὰς παρατηρήσεις, ἤρχισε νὰ μᾶς ἀναπτύσῃ διὰ διαφόρων παραδειγμάτων τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν σοφίαν τῶν ἀνωτέρω τεμαχίων.

Συγχρόνως δὲ μᾶς διηγῆθη καὶ περὶ τῶν διαφόρων ἐνδόξων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀνεφέροντο εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα.

Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΤΟΥ.

Ὁ Πυθαγόρας, μᾶς εἶπεν, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νῆσον Σάμον περὶ τὰ 350 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ πατὴρ του

ἦτο δακτυλιογλύπτῃς, καὶ ὁ Πυθαγόρας ὡς καλὸς υἱὸς, ἐδιδάχθη τὴν τέχνην τοῦ πατρὸς του.

Ἀκολουθῶς ἐμαθήτευσεν ὑπὸ τὸν Φερεκύδην, φιλόσοφον γεννηθέντα εἰς τὴν νῆσον Σῦρον. Περιηγήθη δὲ καὶ διάφορα μέρη, ἰδίως δὲ τὴν Αἴγυπτον, διὰ νὰ ἐκπαιδευθῆ καὶ αὐξήσῃ ἔτι μᾶλλον τὰς γνώσεις του, ἀναδειχθεὶς οὕτως εἰς τῶν ἐνδοξοτέρων φιλοσόφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Πρῶτος ὁ Πυθαγόρας ὠνομάσθη φιλόσοφος, ἐκ μετριοφροσύνης, θεωρήσας οἴησιν τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Σοφοῦ, τὴν ὁποίαν οἱ πρὸ αὐτοῦ εἶχον. Ἀποκατασταθεὶς δὲ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, ἥτις κατὰ τοὺς τότε χρόνους ὡς ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τῆς Μεγάλῃ Ἑλλάδι ὠνομάζετο, ἐπωνομάσθη ἀρχηγὸς τῆς Ἰταλικῆς σχολῆς, τὴν ὁποίαν ἐκεῖ ἐσύστησεν.

Ὁ Πυθαγόρας, λευκοφορεμένος πάντοτε, διεκρίνετο διὰ τὴν μεγίστην αὐτοῦ καθαριότητα καὶ διὰ τὴν σεμνότητα τοῦ ἥθους του. Ὅσάκις ἠσθάνετο ἑαυτὸν θυμωμένον, οὔτε ἔλεγεν, οὔτε ἔπραττέ τι διαρκουῦντος τοῦ θυμοῦ του. Δὲν ἔπινεν εἰμὴ καθαρὸν νερόν, καὶ δὲν ἔτρωγεν εἰμὴ ἄρτον, μέλι, ὀπώρας, καὶ χόρτα, συσταίνων διὰ τοῦ παραδείγματός του τὴν ἐγκράτειαν ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν ὑγείαν καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Ἐθαύμαζε τὰ ἐκ τῆς φιλίας καλά, λέγων ὅτι μεταξὺ φίλων τὰ πάντα κοινά. Ἀπῆτει δὲ ἀπὸ τοῦ μαθητῆς του, κατὰ τὰ πρῶτα μάλιστα ἔτη τῆς μαθητείας των, σιωπὴν, διότι σιωπῶντες ἠδύναντο καὶ ν' ἀκροάζωνται περισσότερα, καὶ νὰ σκέπτονται ὠριμώτερα. Ἐσυμβούλευε προσέτι αὐτοὺς νὰ τυμνάζωσι καθ' ἡμέραν τὸ σῶμά των, διὰ νὰ γίνωρται

ὄφιες καὶ ἀνδρείοι, γὰ σέβονται τὸν Θεόν, γ' ἀγαπῶσι τοὺς γονεῖς τῶν, καὶ γὰ τιμῶσι τοὺς γέροντας.

Διὰ τὰ συνειθίστη δὲ ὁ Πυθαγόρας τοὺς μαθητὰς του εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἀρετῆς, ἐσυμβούλευεν αὐτοὺς καθ' ἐσπέραν νὰ ἐξετάζωσι κατ' ἰδίαν τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐλείψεις των, ὅπως γίνονται τὴν ἐπιούσαν καλλίτεροι. Τὴν χρυσὴν αὐτὴν συμβουλὴν τοῦ Πυθαγόρου ἐπιθυμῶν' ἀκολουθῆτε καὶ σεῖς, μᾶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος, καὶ θέλω σὰς τὴν ἐκθέσει διὰ τινῶν στίχων, ὅπως ἐντυπωθῆ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν μνήμην σας. Μᾶς ὑπηγόρευσε δὲ καὶ ἐγράψαμεν τοὺς ἐξῆς στίχους.

- « Ὅπταν εἰς τὴν κλίνην σου ὑπάγῃς τὸ ἐσπέρας,
- » Τὰς πράξεις σου ἐξετάξε ἐκείνης τῆς ἡμέρας·
- » Ἐκπλήρωσας τὰ χρέη σου ὅλα μετ' ἀκριβείας;
- » Ἡ μήπως δὲν ἐκτέλεσας κἀνὲν ἐξ ἀμελείας;
- » Ἄν παρημέλησας τυχόν κἀνὲν ἐκ τῶν χρεῶν σου,
- » Συγγνώμην καὶ διόρθωσιν ζητεῖ ἀπ' τὸν Θεόν σου. »

ΖΗΝΩΝ Ο ΣΤΩΪΚΟΣ.

Ὁ Ζήνων, μᾶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ἐγεννήθη εἰς τὸ Κίτιον, πόλιν τῆς νήσου Κύπρου. Ἐρχόμενος δὲ εἰς Ἀθήνας, ἐναυάγησε πλησίον τοῦ Πειραιῶς, καὶ χάσας ὄλην του τὴν περιουσίαν ἀνέβη εἰς τὴν πόλιν, ὅπου προσεκολλήθη εἰς τὸν Κυνικὸν φιλόσοφον Κράτητα.

Ἄλλ' ἀκολουθῶς ἀποσπαθθεὶς ὁ σεμνὸς Ζήνων ἀπὸ τοὺς Κυνικοὺς φιλοσόφους, ἀποκατέστη ἀρχηγὸς νέας φιλοσοφικῆς σχολῆς, ἣτις ἐπωνομάσθη Στωϊκὴ ὡς ἐκ τῆς Ποικίλης Στοᾶς τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ἐδίδασκεν. Ἦτο δὲ ἡ Ποικίλη Στοὰ λαμπρότατον κτίριον κατεστολισμένον

διὰ τῶν ὠραίων εἰκόνων τοῦ Πολυγνώτου καὶ ἄλλων ἐνδόξων ζωγράφων τῆς ἀρχαιότητος.

Τόσον δὲ εὐφραίνετο ὁ Ζήνων ἀπὸ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ὥστε πολλάκις εὐχαρίστει τοὺς ἀνέμους, οἵτινες διὰ τοῦ ναυαγίου τὸν κατέστησαν πτωχόν, καὶ οὕτως ἠνάγκασαν αὐτὸν ν' ἀφιερωθῆ εἰς τὰς ἠθικὰς μελέτας.

Ὁ Ζήνων ἀπέφευγε τὴν πολυφαγίαν, τὰ συμπόσια, τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ ἀσωτείας, τὴν πολυλογίαν καὶ τὴν οἴησιν· ἐδίδασκε δὲ τὴν ἀρετὴν, οὐχὶ μόνον διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς σεμνῆς καὶ ἐναρέτου διαγωγῆς του. Τόσον ἐγκρατῆς δὲ καὶ σώφρων ἦτο, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι, δσάκις ἤθελον νὰ ὑπερεπαινέσωσιν τινὰ διὰ τὴν σωφροσύνην του, παροιμιωδῶς ἔλεγον ὅτι εἶναι καὶ Ζήνωνος ἐγκρατέστερος.

Εὐρεθεὶς ποτε εἰς γεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον παρευρίσκοντο πρέσβεις τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου, δὲν ὠμίλησε καθ' ὄλην τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν πρέσβεων τί νὰ εἴπωσι περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα των, ἀπεκρίθη, «ὅτι ὑπάρχει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄνθρωπος ἐξέθρων γὰρ σιωπᾶ.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ μὴ Ἀθηναῖον, καὶ ζῶντα ἐσεβάσθησαν καὶ ἠγάπησαν τὸν Ζήωνα, καὶ μετὰ θάνατον τὸν ἐτίμησαν, διότι διὰ τῶν διδασκαλιῶν του, καὶ πολὺ πλέον διὰ τοῦ ἐναρέτου βίου του ὠφέλησεν οὐσιωδῶς τὴν νεολαίαν τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐνόσω ἔζη, εἰς αὐτὸν παρακατέθετον τὰς κλεῖς τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπου ἐφυλάττοντο ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῶν Ἀθηνῶν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του τὸν ἐτίμησαν διὰ ψη-

φίσματος ὡς εὐεργέτην τῆς πόλεως μὲ χρυσοῦν στέφανον καὶ μὲ δημόσιον τάφον εἰς τὸν Κεραμεικόν, ὅπου ἐθάπτοντο οἱ ἔνδοξοι πολῖται.

ΟΙ ΕΠΤΑ ΣΟΦΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΓΝΩΜΙΚΑ ΤΩΝ

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ἑπτὰ ἄνδρες, ἐπρόσθεσεν ὁ διδάσκαλος διεκρίθησαν διὰ τὴν μεγίστην φρόνησίν των, διὰ τὰς γνώσεις των, καὶ ἰδίως διὰ τὰ σοφώτατα πρακτικὰ παράγγελα δι' ὧν ἐπροσπάθησαν νὰ προαγάγωσι τὴν βιωτικὴν τέχνην, καὶ ἐπομένως τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὶ δὲ ἦσαν οἱ ἑπτὰ Σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος. Μᾶς ὑπηγόρευσε δὲ τότε καὶ ἐγράψαμεν τὰ ἀκόλουθα, τὰ ὅποια καὶ μᾶς ἐξήγησε·

1) Πιπτακὸς, ὁ Μυτιληναῖος, μεγίστην τῶν εὐτυχιῶν ἐθεώρει τὴν πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαθοποιΐαν· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς·

Μέτρω χρῶ.—Μὴ πλούτει κακῶς.—Ἀνιαρὸν ἀργία.—Χαλεπὸν τὸ εὖ γνῶναι.—Βλαβερὸν ἀκρασία.—Βαρὸν ἀπαιδευσία.—Μὴ πᾶσι πίστευε.—Ἀργὸς μὴ ἴσθι μήδ' ἂν πλουτῆς.—Μὴ τὴν ὄψιν καλλωπίζου, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθι καλός.

2) Κλεόβουλος, ὁ Ῥόδος, ἐφρόνει ὅτι ἀρίστη τῶν πολιτειῶν εἶναι ἐκείνη, τῆς ὁποίας οἱ πολῖται, ὄντες φιλότιμοι, φοβοῦνται μᾶλλον τὴν κατάκρισιν παρὰ τὴν τιμωρίαν τοῦ νόμου· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς·

Πᾶν μέτρον ἄριστον.—Γονεῖς δεῖ αἰδεῖσθαι.—Τέκνα παιδεύειν.—Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν.—Γλῶσσαν εὐφημον.—Γλώττης κρατεῖν.—Εὐσέβειαν φυλάσσειν.—Βία μηδὲν πράττειν.—Ἐχθρας διαλύ-
(ΓΕΡΟΣΤ. ΜΕΡΟΣ Β΄.)

ειν — Ἄρετῆς οἰκεῖον ἀδικίαν μισεῖν.—Τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον νομίζειν.—Μὴ ἐπιγελαῖν τῷ σκώπτοντι.—Εὐποροῦντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ ταπεινοῦσθαι.

3) Θαλῆς, ὁ Μιλήσιος, ἐσυμβούλευε νὰ μὴ πράττωμεν πᾶν ὅ,τι ἠθέλομεν κατακρίνει τοὺς ἄλλους πράττοντας· ἔλεγε δὲ καὶ τὰ ἑξῆς·

Κτιῆσαι αἰδία.—Κακοπραγοῦντα μὴ ὄνειδιζε.—Παρακαταθήκας ἀπόδος.—Ἄσαφές τὸ μέλλον.—Ἀπληστον τὸ κέρδος.—Φίλει τὴν παιδείαν, τὴν σωφροσύνην, τὴν φρόνησιν, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν οἰκονομίαν, τὴν τέχνην, τὴν εὐσέβειαν.

4) Σόλων, ὁ Ἀθηναῖος, ἐσυμβούλευε τὰ ἑξῆς·

Μηδὲν ἄγαν.—Μὴ ψεύδου, ἀλλ' ἀλήθευε.—Τὰ σπουδαῖα μελέτα.—Μὴ κακοῖς ὁμίλει.—Νοῦν ἡγεμόνα ποιῶ.—Πρᾶος ἴσθι.—Ἡδονὴν φεῦγε, ἥτις λύπην τίκτει.—Ἀρχεσθαι μαθῶν ἄρχειν ἐπιστήση.—Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ βέλτιστα.

5) Βίας, ὁ Πριηνεύς, ἐθεώρει δυστυχῆ ἐκεῖνον μόνον, ὅστις δὲν δύναται νὰ ὑποφέρει γενναίως τὴν δυστυχίαν του· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς.

Νόει τὸ πραττόμενον.—Βραδέως ἐγχείρει, ὃ δ' ἂν ἄρξῃ διαβεβαιοῦ.—Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν.—Ἀνάξιον ἄνδρα μὴ ἐπαίνει διὰ πλοῦτον.—Ἐξεις πόνῳ ἐγκράτειαν, πλούτῳ φιλίαν, σιγῇ κόσμον.

6) Περίανδρος, ὁ Κορίνθιος, ἐβεβαίωνεν ὅτι διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐργασίας τὰ πάντα κατορθοῦνται· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἑξῆς.

Μελέτα τὸ πᾶν.—Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταί, αἱ δ' ἄρε-

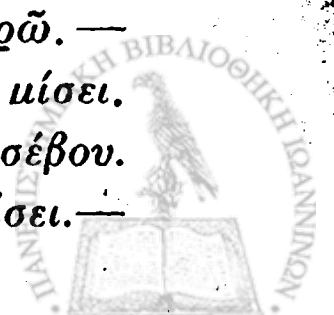
ται ἀθάνατοι. — Ἐπισφαλὲς προπέτεια. — Κέρδος αἰσχρὸν φύσεως κατηγορία. — Εὐτυχῶν μὲν μέτριος ἴσθι, ἀτυχῶν δὲ φρόνιμος. — Πάρασκεύαζε σεαυτὸν ἄξιον τῶν γονέων. — Λόγων ἀποδόρητων ἐκφορὰν μὴ ποιῶ. — Κώλυε τοὺς μέλλοντας ἁμαρτάνειν. — Ζῶν μὲν ἐπαινοῦ, ἀποθανῶν δὲ μακαρίζου. — Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.

7) Χίλων, ὁ Λακεδαιμόνιος, ἐσυμβούλευε τὰ ἐξῆς:

Γνωθὶ σεαυτὸν. — Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον. — Πρεσβύτερον σέβου. — Τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα. — Θυμοῦ κράτει. — Μὴ ἐπιθύμει ἀδύνατα. — Νόμοις πείθου. — Ἄδικούμενος διαλλάσου. — Ἡ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. — Ζημίαν αἰροῦ μάλλον ἢ κέρδος αἰσχρὸν, τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ σὲ λυπήσει, τὸ δὲ αἰεὶ. — Ἐπὶ τὰ δεῖπνα τῶν φίλων βραδέως πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτυχίας τυχέως.

Ἄφοῦ ὁ διδάσκαλος μᾶς ὑπηγόρευσε καὶ ἐγράψαμεν τὰ ἀνωτέρω, μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀντιγραφὴν καὶ τὰ ἐξῆς σύντομα, ἀλλ' ὠραῖα γνωμικά, τὰ ὅποια, ὡς εἶπεν, εἰς τοὺς ἑπτὰ Σοφοὺς ἐπίσης ἀποδίδονται.

Θεοὺς σέβου. — Θνησκὲ ὑπὲρ πατρίδος. — Ἀκούσας νόει. — Ἄρχε σεαυτοῦ. — Φίλοις βοήθει. — Πρόνοιαν τίμα. — Σοφίαν ζήλου. — Ψέγε μηδένα. — Ἐπαίνει ἀρετήν. — Πρᾶττε δίκαια. — Κακίας ἀπέχου. — Ἴδια φύλασσε. — Ἀλλοτριῶν ἀπέχου. — Εὐφημοῦ ἴσθι. — Χρόνου φείδου. — Ὅρα τὸ μέλλον. — Ἐχων χαρίζου. — Δόλον φοβοῦ. — Γνοὺς πρᾶττε. — Σοφοῖς χρῶ. — Εὐεργεσίας τίμα. — Φθόνει μηδενί. — Διαβολὴν μίσει. — Δικαίως κτῶ. — Ἀγαθοὺς τίμα. — Αἰσχύνην σέβου. — Χάριν ἐκτέλει. — Τύχην στέργε. — Ἐριν μίσει. —

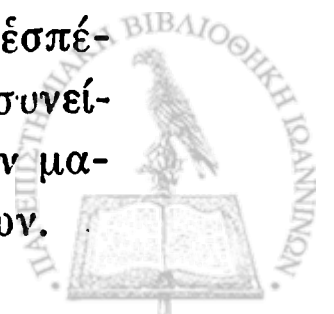
Κρῖνε δίκαια.—Χρῶ χρήμασι.—Λέγε εἰδῶς.—Ὅμι-
 λει πράως.—Φιλοφρόνει πᾶσιν.—Πέρας ἐπιτέλει μὴ
 ἀποδειλιῶν.—Εὐπροσήγορος γίνου.—Πρᾶττε ἀμετα-
 νοήτως — Ἀμαρτάνων μετανόει.—Φιλίαν φύλασσε.
 —Εὐγνώμων γίνου.—Ὀμόνοϊαν δίωκε.—Ἄρῶρητον
 μὴ λέγε.—Ἐπὶ ῥώμῃ μὴ καυχῶ.—Πλούτει δικαίως.
 —Μανθάνων μὴ κάμνε.—Κινδύνευε φρονίμως.—
 Νεωτέρους δίδασκε.—Πλούτῳ ἀπίσκει.—Σεαυτὸν
 αἰδοῦ.—Ἀτυχοῦντι συνάχθου.—Τύχῃ μὴ πίστευε.—
 Παῖς ὢν, κόσμιος ἴσθι ἠβῶν, ἐγκρατής.

Ἡ ΕΥΤΥΧΗΣ ΗΜΕΡΑ

Ὁλόκληρον τὸ μάθημα τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἰς
 ἄκρον μᾶς εὐχαρίστησε· διότι οὔτε ξηρόν, οὔτε ψυ-
 χρόν καὶ ἄψυχον, ἀλλὰ καὶ ζωηρόν καὶ ποικίλον καὶ δι-
 δακτικώτατον ἦτο. Ἐκτοτε δὲ καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμ-
 μαθηταί μου ἠγαπήσαμεν ἔτι μᾶλλον καὶ τὸν διδά-
 σκαλον καὶ τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν.

Ἄνυπομόνως δὲ ἐπεριμένομεν γὰρ φθᾶση ἢ ἑσπέ-
 ρα, διὰ τὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου,
 ὄντες βέβαιοι ὅτι πολὺ ἠθέλε χαρῇ ὁ ἀγαθὸς γέρον,
 ἂν ἐμάνθανε τὴν εὐχαρίστησιν, τὴν ὁποίαν τὸ Ἑλλη-
 νικὸν μάθημα μᾶς εἶχε προξενήσει· προσέτι δὲ ἡμεῖθα
 καὶ περίεργοι τὰ πληροφορηθῶμεν τί ἔπραξε περὶ
 τοῦ βωβοῦ, τὸν ὁποῖον εἶχομεν ἀπαντήσει εἰς τὸν
 πρωῖνὸν περίπατον.

Φιλοφρονέστατα μᾶς ὑπεδέχθη καὶ κατὰ τὴν ἑσπέ-
 ραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης· καθὼς δὲ συνεί-
 θιζε πάντοτε, ἤρχισε τὰ μᾶς ἐρωτᾶ καὶ περὶ τῶν μα-
 θημάτων, καὶ περὶ τῶν γυμναστικῶν μᾶς ἀγώνων.

Ἄνεκφραστος δὲ ἦτο ἡ χαρὰ τοῦ γέροντος, ὅτε μᾶς ἤκουσε διηγουμένους μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ζωηρότητος τὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ μας μαθήματος.

Μᾶς ἐβεβαίωσε δὲ ὅτι ὅσω προχωροῦμεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς, τόσω περισσοτέρας καλλο-
νὰς θέλομεν ἀνακαλύπτει, καὶ τόσω περισσοτέρας εὐχαριστήσεις θέλομεν ἀπολαμβάνει, διότι ὁ διδάσκα-
λος ἔχει σκοπὸν διὰ τῶν παραδόσεων του νὰ ἐξελλη-
νίσῃ οὐχὶ μόνον τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ αὐτῶν μας, ἀλλὰ
καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας.

Ἀκολουθῶν ἠρωτήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην τί ἀπέγινεν ὁ κωφάλαλος; Εὐχαρίστως δὲ ἐμάθομεν ὅτι τὸν ἐσύστησεν εἰς τινὰ ἀρτοποιόν, ὅπως ζυμώνων καὶ κοσκινίζων ἀπολαμβάνῃ τροφήν, κατοικίαν, καὶ μικρὸν τινα μισθόν. Μᾶς εἶπε δὲ ὅτι ζωηρὰ χαρὰ ἐζωγραφήθη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ δυστυχοῦς βωβοῦ, ὅτε τὸν εἰ-
σήγαγεν εἰς τὸ ἀρτοποιεῖον, καὶ διὰ χειρονομιῶν τῷ ἐ-
ξήγησεν ὅτι ἐκεῖ ἐργαζόμενος ἠθέλε ζῆ ἡσύχως καὶ ἀνέτως.

— Ἀλλὰ βεβαιώθητε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἀσυγκρίτως μεγαλυτέραν ἡδονὴν καὶ ἀγαλλίασιν ἠσθάνθητε ἐγὼ σήμερον, ἐπιτυχῶν νὰ ἐλευθερώσω ἓνα δυστυχῆ ἀπὸ τὰ δεινὰ καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς πτω-
χείας, τῆς ἀργίας καὶ τῆς ζητείας. Τοιαύτας ἡδονὰς εὐ-
χομαι ν' ἀγαπήσητε καὶ νὰ αἰσθανθῆτε καὶ ὑμεῖς, καλοὶ
μου φίλοι, διότι αὐταὶ εἶναι αἱ ἀληθεῖς ἡδοναί, αἵτινες
ἀθῶναι, εὐγενεῖς, διαρκεῖς καὶ πάντοτε γλυκύταται,
ζωογονοῦν τὸν βίον, ὡραίαν δὲ καὶ σκόπιμον καθιστῶσι
τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξίν μας· ἐνῶ αἱ ἡδοναὶ τοῦ σώ-
ματος, οὔσαι στιγμιαῖαι, κτηνώδεις, ἐπικίνδυνοι καὶ

πολλάκις θανατηφόροι, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ αἰσχροί, καὶ διὰ τοῦτο φίλοι τοῦ σκότους.

Εὐτυχῆς τῷ ὄντι ἦτο ἡ σημερινή μου ἡμέρα! θέλει δὲ εἶσθαι ἐκ τῶν εὐτυχεστέρων τοῦ βίου μου, ἂν κατ' αὐτὴν συνετέλεσα εἰς τὸ νὰ προφυλάξω καὶ ὑμᾶς, τοὺς μικροὺς μου φίλους, ἀπὸ τὰ διάφορα τῆς γλώσσης ἐλαττώματα, τῶν ὁποίων τὴν ἀσχημίαν καὶ τοὺς κινδύνους μᾶς ὑπενθύμισεν ἡ μετὰ τοῦ βωβοῦ συνάντησις.

Ὅτε δὲ ἐτελείωσεν ἡ ἔσπερινή μας συναναστροφή, ὁ ἀγαθὸς γέρον μᾶς ἀπεχαιρέτισε διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου.

Ἡ γλῶσσα εἶναι δίκοπον καὶ τρομερὸν μαχαίρι!

Ἄν δὲν προσέχωμεν αὐτήν, ποκλὰς πληγὰς μᾶς φέρει.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Β'. ΜΕΡΟΥΣ

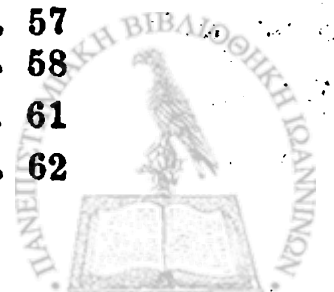

ΠΙΝΑΞ

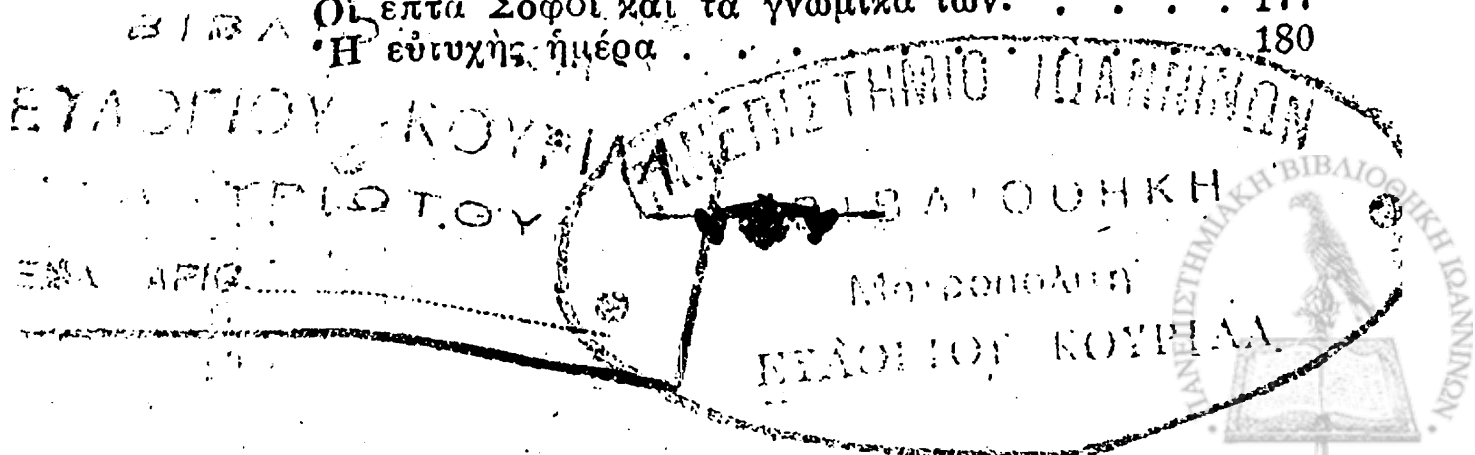
ΤΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

	Σελ.
Ἡ ἀγκυρα τῆς εὐτυχίας	3
Ὁ Γερμανὸς Μυθιστοριογράφος	4
Αἱ ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος	6
Γνώθι σαυτόν	7
Μετριότης εἰς τὰς ἐπιθυμίας	10
Ἀπερισκεψία	11
Οἰκονομία καιροῦ	12
Τάξις	13
Παρηγορία τοῦ πτωχοῦ	14
Γενναιότης καὶ ἐπιμονή	—
Ἵπομονή καὶ ἐλπίς	16
Τὰ δουλικὰ ἐλαττώματα	17
Ὁ μέγιστος τῶν ῥητόρων	18
Τὸ ὄνικόν ἐλάττωμα	21
Τὰ εὐχάριστα δάκρυα	23
Ὁ Γεώργιος κλαίων	—
Ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ νέος Θουκυδίδης	26
Ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος	28
Αἱ ψευδοφιλοτιμίαι	32
Ἡ φιλοπρωτία	36
Ἡ φιλοτιμία τοῦ Θεμιστοκλέους	38
Ὁ Ἡρόστρατος καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος	42
Ἡ μάχη τῶν Πλαταιῶν καὶ ὁ Πausanias	43
Ἡ ὄρασις τῆς ψυχῆς	47
Αἱ εἰκονογραφίαι	48
Κλεάνθης, ὁ ἐπονομασθεὶς Φρεάντλης	55
Κωνσταντῖνος, ὁ ἐπονομασθεὶς Κλεάνθης	57
Δύναμις τῶν γραμμάτων	58
Ὁ ὄργανον καλῶν καὶ αἰτία κακῶν	61
Ὁ βαθύπλουτος Ἀργύρης	62

	Σελ.
Ὁ πολυτελής Λάμπρος	66
Ἀκμή καὶ παρακμή τῆς Ἑλλάδος	78
Ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ Ἀριστείδου	83
Ὁ Ἀλῆ-πασῶς, οἱ Σουλιῶται, καὶ ὁ Ζέρβας	89
Ὁ πτωχὸς Ἐπαμεινώνδας	91
Ὁ πλοῦσιος Πελοπίδας	94
Οἱ κατὰ Σωκράτην ἀληθεῖς θησαυροὶ	97
Ὁ Μίδας καὶ τὰ αὐτία του.	100
Ὁ ὑπηρέτης τοῦ ἀδαμαντοπώλου	103
Ὁ κτηματίας καὶ ὁ ἐνοικιαστής του.	105
Ἡ ἀνθώπολις	107
Ὁ ἀφιλοχρήματος Φωκίων	109
Ἴππος ἀχαλίνωτος	115
Ὁ τυφλὸς πλοῦτος	—
Ἀσθένεια τοῦ ἐγκεφάλου	119
Τὸ ἀρχοντόπουλον τῆς Ἄρτας	120
Ὁ μικρὸς Κώστας	122
Ἡ ἀσθένεια τοῦ Θεοδώρου	125
Ἡ ἑσπερινὴ ἐπίσκεψις	127
Ὁ Κροῖσος καὶ ὁ Σόλων	132
Αἱ ἀρχαῖαι μητροπόλεις	135
Ὁ χρυσοῦς τρίπους καὶ αἱ ἑπτὰ Σοφοὶ	138
Ὁ Σωκράτης καὶ ἡ Πυθία	139
Ὁ Μακεδὼν Φίλιππος καὶ ὁ ὑπηρέτης του	143
Τὰ προτερήματα τοῦ βωβοῦ	146
Ποῖον τὸ εὐαρεστότερον αἶσθημα	149
Ἡ τιμωρία τοῦ ψευδολόγου Ἀντωνίου	151
Ἡ φιλαλήθεια ἀνταμειβομένη.	154
Ὁ ξένος περιηγητὴς	157
Ὁ Επίκτητος, ὁ Ἀναξίμανδρος, καὶ ὁ Πλάτων	159
Ὁ Φίλιππος καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ῥήτορες.	160
Ὁ Δημήτριος καὶ ἡ Κοραλία	162
Ὁ Κύρ Ἀλέξης.	169
Τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα	172
Ὁ Πυθαγόρας καὶ αἱ συμβουλαὶ του	173
Ζήνων ὁ Στωϊκὸς	175
Οἱ ἑπτὰ Σοφοὶ καὶ τὰ γνωμικά των.	177
Ἡ εὐτυχὴς ἡμέρα	180

ΠΑΙΔΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΤΗΝ ΚΟΖΑΝΗ ὑπὸ Ἰουλίας Δραγούμη τερπνότατα διηγήματα ἐκ τῶν πολέμων 1912—1913 εἰκονογραφημένα.

ΠΑΙΔΟΙ ΜΑΖΙ ὑπὸ Ἰουλίας Δραγούμη, πρωτότυπα παιδικὰ διηγήματα.

Ο ΒΑΤΡΑΧΟΣ ΠΟΥ ΒΑΡΙΕΤΑΙ ὑπὸ Ἰουλ. Δραγούμη, διάφοροι ἱστορίες διὰ παιδιά.

Ο ΜΠΑΡΜΠΑΔΗΜΟΣ ὑπὸ Γ. Δροσίνη, διηγήσεις ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως, ἔκδοσις εἰκονογραφημένη.

ΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΟΚΤΟΝΟΥ ὑπὸ Π. Σ. Δέλτα. Δύο τόμοι, ἔκδοσις εἰκονογραφημένη.

ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ ὑπὸ Π. Σ. Δέλτα. Τερπνότατα ἀναγνώσματα με εἰκονογραφίας.

ΠΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ὑπὸ Π. Σ. Δέλτα. Διήγημα ἱστορικὸν εἰκονογραφημένον.

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ καὶ ΑΛΛΑ ὑπὸ Π. Σ. Δέλτα. Μικρὰ διηγήματα ἀπὸ τοῦ πολέμου τοῦ 1912—1913.

ΜΥΘΟΙ καὶ ΘΡΥΛΟΙ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Σ. Δέλτα, πρωτότυπα μυθολογικὰ διηγήματα, ἔκδοσις εἰκονογραφημένη.

ΠΙΡΑΛΔΑ—Hermelbach Golat κατὰ μετάφρασιν Δ. Π. Τσάκωνα.

ΤΟ ΠΑΙΔΙΟΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ, τερπνὸν διήγημα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ἡ ΜΑΡΙΑ ἢ τὸ ἀνθοφόρον κάνιστρον, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ἡ ΜΙΚΡΑ ΚΑΛΥΒΗ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ο ΑΙΜΙΛΙΟΣ, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΕΜΠΟΡΟΣ, ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΑΡΚΕΤΗΣ, ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ.

Ο ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΘΩΜΑ ΤΕΛΛΟΥ, κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, χαρτόδετον.

Ο ΠΕΡΣΕΥΣ Μυθολογικὸν διήγημα ἀπὸ Μ. Κωνσταντινίδου.

Ο ΘΗΣΕΥΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΑΝΔΡΕΞΕΝ κατὰ μετάφρασιν Δ. Βικέλα.

Ο ΓΥΡΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΣ διασκευὴ ἀπὸ τὸ Γερμανικὸν ὑπὸ Α. Κουφτιδου

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ πρωτότυπα καὶ ἀνέκδοτα ποιήματα ὑπὸ Ἰ. Πολέμη

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ ἢ ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας ὑπὸ Α. Μελά, τρεῖς τόμοι.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΡΟΣΚΟΠΟΣ Μ. Τ. Μομφεράτου. — Ἀφηγητικὴ ἐπισκόπησις τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἀποστολῆς τῶν προσκόπων, με διάφορα ἐλαιοῦδια τῆς δράσεως αὐτῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου. Ὠραία ἔκδοσις εἰκονογραφημένη.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΑΛΙΜΑ, τὰ καλύτερα Ἑλληνικὰ παραμύθια κατ' ἐκλογὴν Γεωργίου Δροσίνη. Εἰς ὦραϊαν μετάφρασιν γιὰ παιδιά με πολλὰς πρωτότυπας εἰκόνας ἐκτὸς κειμένου.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΥΡΑ ὑπὸ Ἰ. Πολέμη. Ἐκλογὴ ποιημάτων, μονολόγων καὶ διηγήσεων πρὸς ἀπαγγελίαν εἰς σχολικὰς καὶ οἰκογενειακὰ ἐορτάς.